

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ 13 ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1989, ΔΡΧ 300

ΓΚΑΛΟΠ
ΨΗΦΙΖΟΥΝ ΟΙ ΞΕΝΟΙ

ΕΝΘΕΤΟ ΚΟΜΙΚΣ ΤΟΥ
ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΛΑΪΤΖΗ

ΑΠΟΣΤΟΛΗ
ΣΤΗ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ

Κ. ΚΑΣΤΟΡΙΑΔΗΣ
Ο ΚΑΤΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΝ ΑΙΡΕΤΙΚΟΣ

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ

Περίοδος τρίτη, χρόνος έκτος

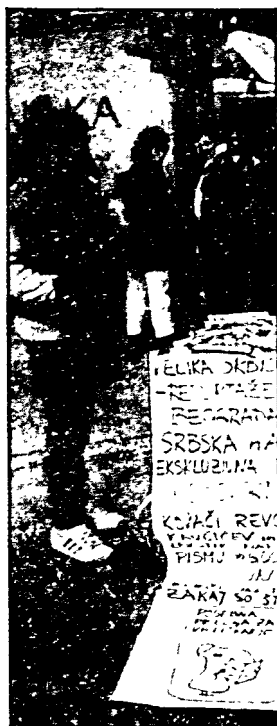
ΤΕΥΧΟΣ 75, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1989, ΔΡΧ. 300

Εξώφυλλο:
Γιάννης Κалаϊτζής

3 Οι ξένοι ψηφίζουν, **7** Κύμβαλα και σουρντίνες, **14** Πολιτικά σχόλια, **17** Χθεσινή, **18** 1924 Όρες μέχρι τις εκλογές, **21** Συνέντευξη με τον Κάιπερς, **22** Οι Κρητικοί ξανάρχονται, **23** Να φυτρώσει το πράσινο δένδρο, **25** Enki Bilal - Patrick Cauvin, Εκτός Παιδιάς, **27** Θε(ά)ματα, **28** Στον κόσμο, **31** Μετά τις εκλογές στην ΕΣΣΔ, **32** Από τον ολοκληρωτικό πόλεμο στην ολοκληρωτική αυτοκτονία, **36** Ένα βιβλίο καίγεται, **39** Τσόντες, **41** Γράμματα, **42** Οι «έξω» και οι «μέσα», **44** Οι ουρανοί είναι δικοί τους, **45** Πολιτισμός, **48** Μηνύματα, **50** Drift

9 Ο απεσταλμένος μας Τάσος Κωστόπουλος περιγράφει την κατάσταση στη Γιουγκοσλαβία από το Κοσσυφοπέδιο μέχρι τη Σλοβενία.

51 Μικρός επίλογος στους διθύραμβους του ελληνικού τύπου για την πρόσφατη παρουσία του Κ. Καστοριάδη στην Ελλάδα.

□ Πρωταπριλιά! Έξι χρόνια μετά τον πρώτο Σχολιαστή θα σας απογοητεύσουμε: Φέτος όλα είναι αληθινά: Και ο Κалаϊτζής, και η Γιουγκοσλαβία, ακόμα και ο Καστοριάδης, όλα 100% αυθεντικά... □ Κι όμως αυτή ειδικά η Πρωταπριλιά κρύβει μια μοναδική και ανεπανάληπτη ευκαιρία: Ποια μέρα θα 'ταν άραγε περισσότερο κατάλληλη για αυθόρμητες μαζικές καταθέσεις και μάλιστα κατ' αντιπαράσταση; □ Ο Τόμπρας στον Κορυδαλλό, ο Μπαρμπα-Ρώσος στο κατώφλι της διαγραφής, ο Μητσοτάκης στο ρόλο της Νέμεσης. Ίσως και να 'χαμε τελικά δίκιο: Πώς να ξαφνιάσει το ψέμα μπροστά σε τέτοια πραγματικότητα; □ Γκάλοπ στα μπαρ. Γκάλοπ στα γήπεδα. Και τώρα Γκάλοπ στους ξένους εργάτες και πρόσφυγες που ζουν στην Ελλάδα. Στην κοινωνία που ζούμε λίγος έμπρακτος αντιρατσισμός βοηθάει οπωσδήποτε τα αντανάκλαστικά μας... □ 6 χρόνια, 75 τεύχη του Σχολιαστή χωρισμένα σε τρεις περιόδους: Απρίλης '83 - Νοέμβρης '87, τα πρώτα 56 μηνιαία τεύχη. Δεκέμβρης '87 - Ιούνιος '88, τα 14 τεύχη της άτυχης δεκαπενθήμερης περιόδου. Κι απ' το Δεκέμβρη του '88 η δεύτερη μηνιαία περίοδος που μετρά ήδη 5 τεύχη. Άντε και στα 100... □ Και με την ευκαιρία μην ξεχνάτε: Ο Σχολιαστής κυκλοφορεί πια την τελευταία Παρασκευή κάθε μήνα

ΠΡΟΤΗ
...ΣΤΙΣ ΔΥΣΚΟΛΕΣ
ΟΡΕΣ!!

ΕΚΛΟΓΕΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

**ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΟ ΓΚΑΛΟΠ
ΣΤΟΥΣ
ΞΕΝΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ**

Οι προσεχείς εκλογές, το ξέρουμε πια καλά, είναι η λύση όλων των δεινών που σωρεύονται τον τελευταίο καιρό στον πολιτικό ουρανό της άλλοτε ανέφελης μεταπολιτευτικής μας δημοκρατίας. Αυτή την ημέρα του Ιουνίου προσμένουν οι πολίτες της χώρας για να μιλήσουν. Οι μεν, με την ελπίδα να αποκαθάρουν την κόπρον, οι δε, με την ευχή να παραμείνουν ακάθαρτοι. Δεν είναι όμως όλοι οι ενήλικοι κάτοικοι της Ελλάδας έτοιμοι να μιλήσουν στις 18 Ιουνίου. Για ένα σημαντικό τμήμα του ενεργού πληθυσμού οι εκλογές αυτές θα είναι μια μέρα σαν τις άλλες, παρόλο που ίσως αυτό το τμήμα θα είναι το πρώτο που θα αισθανθεί τις συνέπειες της αναμενόμενης νέας μεταπολίτευσης. Μιλάμε φυσικά για τους ξένους εργάτες και τους πρόσφυγες που ζουν στην Ελλάδα, και που ο αριθμός τους αυξήθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Σ' αυτούς απευθυνθήκαμε και τους ζητήσαμε να ψηφίσουν σ' ένα γκάλοπ «άλλου τύπου». Δεν τηρήθηκε καμιά επιστημονική προδιαγραφή και γι' αυτό το αποτέλεσμα της «σφυγμομέτρησης» δεν έχει καμιά σημασία. Αυτό που μας ενδιαφέρει είναι να θέσουμε το πρόβλημα των πολιτικών δικαιωμάτων αυτής της κατηγορίας εργαζομένων.

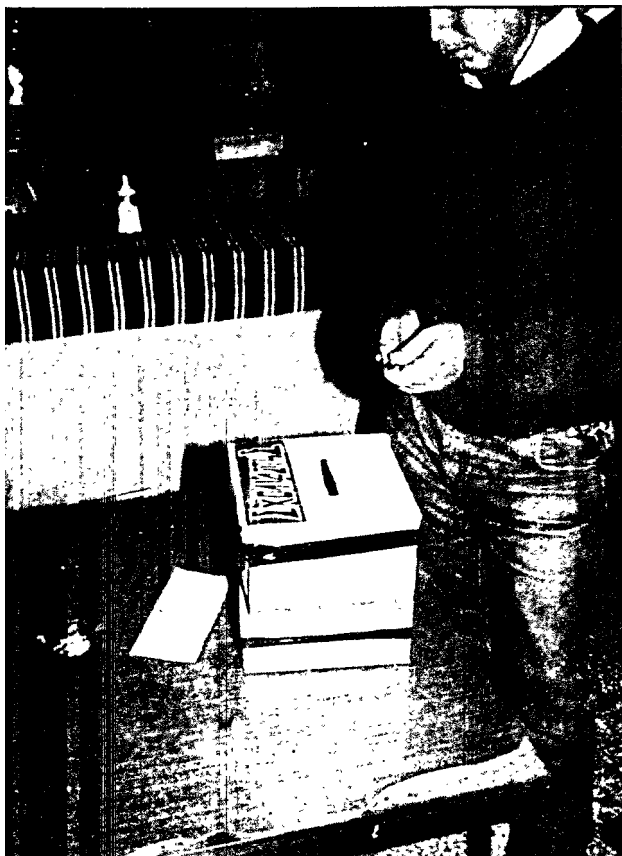

	Τούρκοι	Πολωνοί	Αφρικανοί	Φιλιππινέζοι	
ΠΑΣΟΚ	3 (4.5%)	4 (7.8%)	29 (58%)	6 (6.8)	42 (19.27%)
Ν. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	— —	33 (64.7%)	2 (4%)	81 (92%)	116 (40.17%)
ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ	17 (25.7%)	— —	— —	1 (1.1%)	18 (6.70%)
ΔΗΑΝΑ	— —	— —	2 (4%)	— —	2 (1.00%)
ΚΚΕ ΕΣ. Α.-Α.	2 (3.0%)	— —	3 (6%)	— —	5 (1.5%)
ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ	— —	3 (5.8%)	13 (26%)	— —	16 (7.95%)
ΕΠΑΝΑΣ. ΑΡΙΣΤΕΡΑ	35 (53%)	— —	—	— —	35 (13.25%)
ΑΚΥΡΑ/ΛΕΥΚΑ	9	11 (21.5%)	1 (2%)	— —	21 (9.02%)
ΣΥΝΟΛΟ	66	51	50	88	255

Η ελληνική κυβέρνηση, όταν υπέγραψε το 1951 τη Συμ-

Τα δυο βασικά κοινωνικά δικαιώματα είναι ξένα σ' αυτές τις ομάδες εργαζομένων: το «δικαίωμα στη δουλειά» και η «ίση αμοιβή για ίση δουλειά». Και όχι μόνο αυτό. Βρίσκονται μπροστά στο δίλημμα να διαλέξουν ένα απ' τα δυο δικαιώματα. Αν θέλουν να δουλέψουν πρέπει να δεχτούν πολύ μικρό-

Στο «γκάλοπ» συνεργάστηκαν:
Γιάννα Κούρτοβικ
Κώστας Αργαλιώτης
Αρίστος Γιαννόπουλος

φωτ. Α. Γιαννόπουλος

κάλη του Σχολιαστή στο πρόχειρο «εκλογικό τμήμα» που τήθηκε στο στρατόπεδο του Λαυρίου.

φωτ. Α. Γιαννόπουλος

Λαύριο. Σε μια αίθουσα του στρατόπεδου προσφύγων οι Τούρκοι πολιτικοί πρόσφυγες ψηφίζουν για το γκάλοπ του Σχολιαστή. Η προτίμησή τους στα κόμματα της Αριστεράς ήταν συντριπτική.

φωτ. Α. Γιαννόπουλος

Ομόνοια, Ζήνωνος και Κεραμεικού. Οι Πολωνοί πολιτικοί πρόσφυγες συγκεντρωμένοι γύρω απ' την κάλη του Σχολιαστή. Η Νέα Δημοκρατία μονοπωλεί τις προτιμήσεις τους.

τερη αμοιβή απ' τους Έλληνες συναδέλφους τους. Οι εργοδότες είναι πρόθυμοι να απασχολήσουν ξένους μόνο στο βαθμό που αυτό τους απαλλάσσει από εισφορές, κρατήσεις και... συλλογικές συμβάσεις. Δηλαδή ενδιαφέρονται για την προσφορά *μαύρης εργασίας*. Όσοι πρόσφυγες αποκτούν άδεια εργασίας, δυσκολεύονται περισσότερο να βρουν δουλειά... Έτσι προτιμούν κι οι ίδιοι να υφίστανται την υπερεκμετάλλευση, ελπίζοντας ότι η κατάστασή τους αυτή είναι προσωρινή και μεταβατική. Και για πολλούς πράγματι αυτό συμβαίνει. Όχι όμως με την έννοια κάποιας κοινωνικής «αποκατάστασης», αλλά επειδή μεταφέρονται από τόπο σε τόπο, από χώρα σε χώρα και αλλάζουν διαρκώς είδος απασχόλησης, παραμένοντας μόνιμα ανειδίκευτο δυναμικό. Οι υπόλοιποι παραμένουν για πολλά χρόνια στην Ελλάδα και αποτελούν ένα σχετικά *σταθερό* δυναμικό που δεν είναι «ξένο» παρά μόνο στα δικαιώματα. Ως προς αυτό το κομμάτι, η «προσωρινότητα» δεν είναι παρά ο μύθος που σκεπάζει την υπερεκμετάλλευση, που δίνει σ' αυτούς κουράγιο να την υφίστανται και στους Έλληνες εργαζόμενους τη δικαιολογία για την απόσταση που τους χωρίζει.

Δυο είναι οι λόγοι που θα έπρεπε μπροστά στις εκλογές η ελληνική Αριστερά να δώσει ιδιαίτερη σημασία στην υπεράσπιση των κοινωνικών δικαιωμάτων των ξένων εργατών, ακόμα και την επέκτασή τους σε καθαρά πολιτικά δικαιώματα.

Ο πρώτος λόγος αφορά στη συστατική σχέση της Αριστεράς με τους εργαζόμενους. Δεν μπορεί να ελπίσει ποτέ η Αριστερά ότι θα γίνει πραγματικά ηγεμονική δύναμη και θα στηριχτεί σ' ένα νέο συσχετισμό δυνάμεων όσο δεν αγωνίζεται για την άρση όλων των ανισοτήτων στα δικαιώματα των εργαζομένων. Γιατί αυτές οι ανισότητες είναι το όπλο των κυρίαρχων τάξεων για τη διαίρεση των εργαζομένων σε δυο κατηγορίες,

απ' τις οποίες η μια κατέχει σε βάρος της άλλης πραγματικά ή φανταστικά προνόμια. Αυτή ακριβώς η διάκριση είναι η πηγή της δημιουργίας όλων των σύγχρονων ρατσιστικών και φασιστικών κινημάτων, και από εδώ μπορεί να ξεκινήσει η ερμηνεία της σχετικής απήχησής τους σε λαϊκά στρώματα.

Ο δεύτερος λόγος αφορά τη συγκυρία. Σε μια περίοδο που μετά το «σοσιαλιστικό» φιάσκο αναμένεται να ολοκληρωθεί η φιλελεύθερη οικονομική και κοινωνική πολιτική με περιορισμό των κρατικών δαπανών και απελευθέρωση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, πρέπει φυσικά να αναμένεται ότι οι ξένοι εργάτες θα χρησιμοποιηθούν ως εκδιαστικός μοχλός για τη μεγαλύτερη συμπίεση του εισοδήματος των Ελλήνων εργαζομένων. Όσο για τους πολιτικούς πρόσφυγες, κάποιοι απ' αυτούς θα αντιμετωπίσουν άμεσα το φάσμα της απέλασης, το δε καθεστώς του ασύλου θα περιοριστεί ακόμα περισσότερο.

Πρέπει να προσθέσουμε ένα λόγο που έχει να κάνει με τη διεθνή εμφάνιση νεορατσιστικών φαινομένων και την πανευρωπαϊκή καταγραφή τους σε πολιτικά κινήματα. Αυτή τη φορά δεν πρόκειται για απλή μετεξέλιξη ακροδεξιών σχημάτων αλλά για οργανωτική έκφραση υπαρκτών κοινωνικών αντιθέσεων που η κρίση απλώς τις θαθαίνει. Το αίτημα «ψήφος στους ξένους» που συσπείρωσε την πλειοψηφία των εκλογών του Βερολίνου τον περασμένο μήνα, συνοψίζει με τον καλύτερο τρόπο την πολιτική απάντηση της Αριστεράς σ' αυτές τις κινήσεις. Αντίθετα, μια στάση διφορούμενη που θα αρνείται να υπερασπίσει τα δικαιώματα των ξένων στο όνομα της υπεράσπισης των Ελλήνων ανέργων, πέφτει στην παγίδα των ήδη θεσμοθετημένων φραγμών στο εσωτερικό της εργατικής τάξης και θρίσκειται –άθελά της– πολύ κοντά στον ρατσιστικό της αντίποδα. Οι μετατοπίσεις του γαλλικού εκλογικού σώματος είναι πολύ αποκαλυπτικές σ' αυτό το σημείο.

ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΜΑΧΗ

ΧΩΡΙΣ ΤΟΝ ΜΕΝΙΟ – ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΝΔΡΕΑ;

του ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΟΤΣΗ

Η ΗΧΗΡΗ διαβεβαίωση του κυβερνητικού εκπροσώπου (δηλ. του ίδιου του πρωθυπουργού) την περασμένη Κυριακή, ότι το ΠΑΣΟΚ θα φθάσει στην εκλογική αναμέτρηση «υπό τη δυναμική και μάχιμη ηγεσία του Ανδρέα Παπανδρέου», ξάφνιασε πολλούς. Προς τι και γιατί τόσο έντονη αντίδραση;

Απαντούσε η δήλωση του Σωτ. Κωστόπουλου σε δημοσιεύματα (του «Ελεύθερου Τύπου») κατά τα οποία: Ηγετικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ (Γεννηματάς, Λαλιώτης, Σημίτης) συσκέπτονται μυστικά και σε συνεννόηση με τον Αλευρά μεθοδεύουν την απομάκρυνση του Ανδρέα Παπανδρέου από την ηγεσία του κόμματος. Κατά τα ίδια δημοσιεύματα, ο Κ. Λαλιώτης έχει τακτικές συναντήσεις με τον Μίμη Ανδρουλάκη, με αντικείμενο τη μετεκλογική συνεργασία του «Συνασπισμού της Αριστεράς» με το ΠΑΣΟΚ – χωρίς τον Ανδρέα.

Ανεξάρτητα από την αμφισβητούμενη ακρίβεια των πληροφοριών στις λεπτομέρειές τους (τις διέψευσαν και ο Κ. Λαλιώτης και το Γραφείο Τύπου του ΠΑΣΟΚ) την έντονη πρωθυπουργική αντίδραση δικαιολογεί το γεγονός ότι στην ουσία τους τα συγκεκριμένα δημοσιεύματα ήταν ευθύβολα.

Διότι ισχύουν και τα δύο: Στη μετεκλογική συνεργασία με την Αριστερά εξαντλούνται πλέον όλα τα οράματα και οι ελπίδες των στελεχών του ΠΑΣΟΚ – και στην προοπτική της είναι «κομμένος και ραμμένος» ο νέος εκλογικός νόμος. Και για πρώτη φορά τα ηγετικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ προβληματίζονται σοβαρά για την απομάκρυνση του Ανδρέα Παπανδρέου από την κορυφή της ιεραρχίας του.

Στο «Ανδρέας τέλος» φαίνεται πια να συγκλίνουν: Όσοι φιλοδοξούν να τον διαδεχθούν ως νέοι ηγέτες του κόμματος (Γεννηματάς, Σημίτης). Εκείνοι που διεκδικούν την πρωτοκαθεδρία σε μια μεταβατική (προεκλογικά ή αμέσως μετά τις εκλογές) περίοδο – όπως ο Αλευράς. Και όσοι καλύπτουν τις προσωπικές φιλοδοξίες τους, προτάσσοντας τη δυνατότητα να επιβιώσει το ΠΑΣΟΚ και χωρίς την αρχηγική παρουσία του Παπανδρέου – και να παίξει καθοριστικό ρόλο στις νέες προσεγγίσεις των αριστερών δυνάμεων (Λαλιώτης).

Στη συνειδητοποίηση στα ηγετικά κλίμακα του ΠΑΣΟΚ ότι εκ των πραγμάτων τίθεται πλέον θέμα Ανδρέα Παπανδρέου συνέβαλαν τρεις, κυρίως, λόγοι:

● **Ο πρώτος** είναι ότι του καταλογίζεται ανικανότητα. Του αποδίδονται προσωπικά οι ευθύνες για την αποτυχία όλων των προσπαθειών και μεθοδεύσεων για ανάκαμψη κυβερνητικού και κομματικού κύρους πριν την εκλογική αναμέτρηση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο κυβερνητικός ανασχηματισμός, στον οποίο είχαν στηριχθεί όλες οι ελπίδες για τον εξωραϊσμό και την ανανέωση του κυβερνητικού σχήματος. Καμιά από τις προϋποθέσεις, που είχε θέσει το κομματικό επιτελείο δεν ισχύει: Δεν απομακρύνθηκαν από τους υπουργικούς θώκους όλοι οι εκτεθειμένοι με το σκάνδαλο Κοσκωτά, ώστε να φαίνεται γενναία η ανάληψη της πολιτικής ευθύνης και να πείθει η κυβέρνηση ότι η κάθαρση θα προχωρήσει προς όλες τις κατευθύνσεις. Διατηρήθηκε στον έλεγχο των μέσων μαζικής ενημέρωσης το δίδυμο Μαρούδα-Κωστόπουλου, που εκθέτει την κυβέρνηση με την ανεπάρκειά του. Δεν επιχειρήθηκε αμφίπλευρη διεύρυνση του κυβερνητικού σχήματος με υπουργοποίηση προσωπικοτήτων έξω από το ΠΑΣΟΚ. Και, κυρίως, με αρχηγικό εταίρικό πείσμα, δεν επανήλθε στην κυβέρνηση ο Κ. Σημίτης, που θεωρείται ως το μοναδικό στέλεχος με ευρύτερη ακτινοβολία στις εφεδρείες της κυβερνητικής παράταξης.

Ως προς το τελευταίο σημείο, δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα όσα δημοσιεύθηκαν και λέχθηκαν (και από τον ίδιο) ότι ο Σημίτης απέρριψε όλες τις προσφορές και προτίμησε να μη συνδέσει το όνομά του με κυβερνητικές ευθύνες στην παρακμιακή φάση του ΠΑΣΟΚ. Η αλήθεια είναι ότι είχε ενδώσει στις πιέσεις της Εκτελεστικής Γραμματείας και είχε αποδεχθεί την επιστροφή του. Ως φορέας άλλων αντιλήψεων για την οικονομική πολιτική, δεν δεχόταν να αναλάβει το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και ζήτησε είτε το υπουργείο Προεδρίας (για να είναι πρώτος τη τάξει) είτε το υπουργείο Εξωτερικών. Ο Αν. Παπανδρέου του έδινε μόνο το υπουργείο Εμπορίου – και οι διαπραγματεύσεις ναυάγησαν, συμπαρασύροντας την επιχείρηση εξωραϊσμού.

Οι λογαριασμοί μέσα στο ΠΑΣΟΚ θα ξεκαθαρίσουν μετά την αναμενόμενη εκλογική ήττα

εκτεθεί (και γι' αυτό ζητούσαν την απομάκρυνσή του) λειτουργώντας συγκαλυπτικά περί το σκάνδαλο Κοσκωτά – και πάντοτε με πρωθυπουργικές εντολές. Ως τότε δεν ήθελαν να πιστέψουν ότι «τα 'πασαν γερά» κάποιοι και μάλιστα στην κορυφή της κυβερνητικής και κομματικής πυραμίδας. Ως τότε έλπιζαν ότι οι αποκαλύψεις θα επεκταθούν συνολικά στην πολιτική ηγεσία, με στοιχεία συναλλαγής με τον Κοσκωτά και για τη Ν.Δ. και για το ΚΚΕ – γι' αυτό και έδιναν τις δονκιχωτικές μάχες για τα «ξένα κέντρα αποσταθεροποίησης», σε βαθμό αυτογελοιοποίησης, όταν πάσχιζαν να πείσουν λ.χ. ότι ο Τομ Μαίλς είναι αυθεντικός πράκτορας της ΣΙΑ, άρα... αξιόπιστος. Εθελότυφοι μάλλον παρά αφελείς ένωσαν το έδαφος να φεύγει κάτω από τα πόδια τους με τα καρφώματα για τους «Ρώσους» με τους ειδικούς λογαριασμούς στις ελβετικές τράπεζες. Πολύ περισσότερο όταν τα αποκαλυπτήρια συνέπεσαν (για να το επισκιάσουν και να το εξουδετερώσουν ως «ατού») με την κατάθεση του νομοσχεδίου με το νέο εκλογικό σύστημα – το δικαιότερο, αναμφίβολα, που ίσχυε ως τώρα. Στον Ανδρέα Παπανδρέου καταλογίζεται, κάπως όψιμα, η ευθύνη ότι είχε επιλέξει ως δεξί του χέρι έναν αδιάτακτο αριθμίστα σαν τον Μένιο – τον οποίο μάλιστα προόριζε και για «μπροστώρη του εκλογικού αγώνα» και μετά την απομάκρυνσή του από την κυβέρνηση.

● **Ο τρίτος λόγος** είναι και ο πιο σοβαρός: Όλο και λιγότεροι πια μέσα στο στελεχικό δυναμικό του ΠΑΣΟΚ δεν βλέπουν προσωπικά τον Αν. Παπανδρέου, τον άλλοτε ενσαρκωτή των οραμάτων τους, ως τον πρωταίτιο της σήψης και της διαφθοράς, ως αρχηγό μιας συμμορίας μάλλον παρά ηγέτη κινήματος κοινωνικής αλλαγής, ως απολυταρχικό ηγεμόνα σε θλιβερή παρακμή – να καταρρέει υπό το βάρος των ανομιών του ως το τελευταίο σημείο εξευτελισμού.

Εκεί που λαθεύουν οι δημοσιογραφικές πληροφορίες είναι όταν αποδίδουν σε ηγετικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ μεθοδεύσεις για να απομακρυνθεί τώρα από την ηγεσία ο Αν. Παπανδρέου. Ακριβώς το αντίθετο ισχύει: Τρέμουν στην προοπτική νέων αποκαλύψεων από τις ανακρίσεις (ο Γ. Λούθαρς δεν έχει κληθεί σε απολογία όταν γραφόταν αυτό το κείμενο) που θα αποτελούσαν τη χαρακτηριστική βολή – και θα οδηγούσαν τον άλλοτε κραταιό αρχηγό να εγκαταλείψει νύχτα τη χώρα (έστω και με πρόσχημα την επισφαλή υγεία του, που είναι εύκολο να του εξασφαλίσει η έλευση του Γιακούμπ την επόμενη εβδομάδα).

Τα ηγετικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ, που άργησαν αλλά αμφισβητούν τώρα τον Αν. Παπανδρέου, προτιμούν να δώσουν υπό την ηγεσία του την εκλογική μάχη – και να ξεκαθαρίσουν τους λογαριασμούς τους μετά τη βέβαια ήττα.

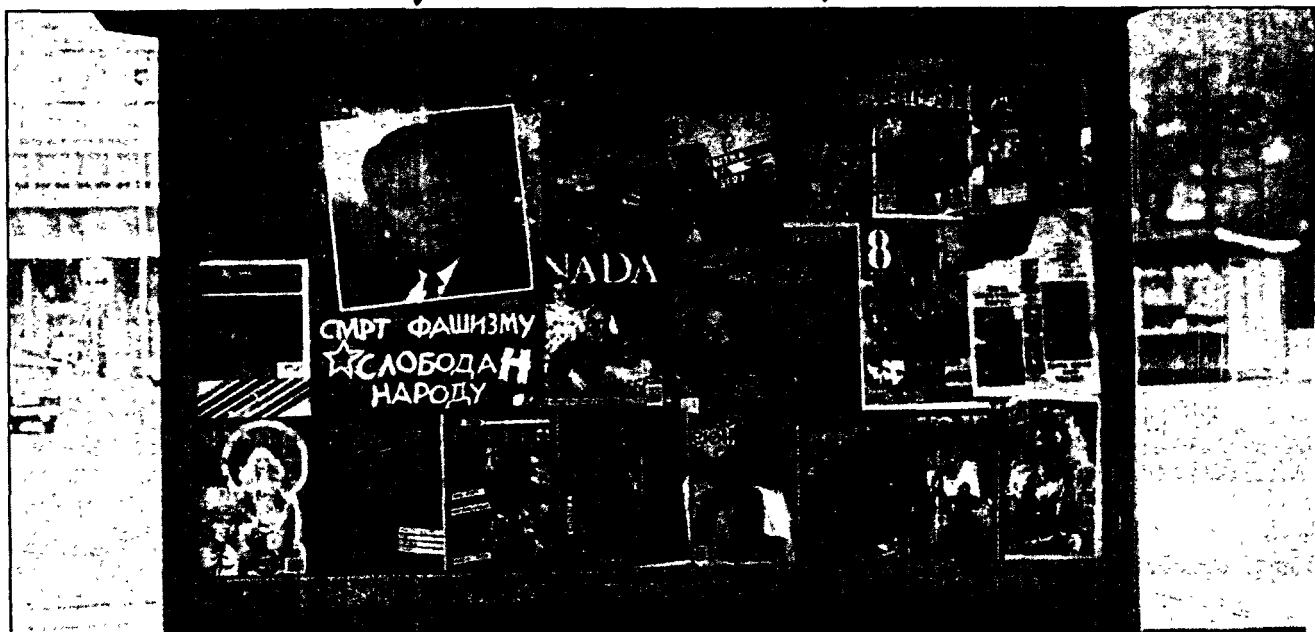
Στις παραδοξότητες της πολιτικής μας ζωής ή στη λογική της μικροπολιτικής εντάσσεται και το γεγονός ότι ούτε η ηγεσία της συνασπισμένης Αριστεράς θέλει τώρα ακέφαλο το ΠΑΣΟΚ – γιατί η εκλογική συντριβή και αποσύνθεσή του θα άνοιγε διάπλατα το δρόμο για ένα εκλογικό θρίαμβο της Δεξιάς και θα εκμηδένιζε τις προοπτικές για μετεκλογική κεντροαριστερή κυβερνητική σύμπραξη.

Μέσα σ' αυτό το κλίμα, τα πρωτότυπα ως και μακάβρια στοιχεία δίνουν και παίρνουν αυτές τις μέρες – ανάμεσα σ' αυτούς που κάνουν χάζι με τις επιδείξεις «στριπ-τζ» στην πολιτική σκηνή. Ότι θα φθάσουμε στις εκλογές με Μένιο και Ανδρέα στοιχηματίζουν μόνον οι φανατικοί. Οι άλλοι το παίζουν κορώνα γράμματα ποιος από τους δυο τους θα αυτοκτονήσει. Λες και τους περίσσεψε η ευαισθησία...

Γ.Β.

ΕΝΑΣ, ΔΥΟ, ΤΡΕΙΣ,

ΠΟΛΛΟΙ ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΙ

Βλοσυρό, το πορτραίτο του Τίτο εξακολουθεί να δεσπόζει σε κάθε γραφείο, κάθε δημόσια υπηρεσία της σημερινής Γιουγκοσλαβίας.

Σημάδι εξορκισμού άραγε για όσα τον τελευταίο καιρό συμβαίνουν στη χώρα; Στους δρόμους του Βελιγραδίου, πάντως, το αποφασιστικό βλέμμα του Γιόζιπ Μπροζ εκτοπίζεται σταθερά απ' το αινιγματικό χαμόγελο του επίδοξου νέου πατερούλη.

Ελπίδα του έθνους για τους μεν, επικίνδυνος σταλινικός για τους δε, ο Σλομποντάν Μιλόσεβιτς συγκεντρώνει τη λατρεία των Σέρβων και την απέχθεια όλων των άλλων. Πυριτιδαποθήκη κάποτε των Βαλκανίων, πρώτος αποστάτης του Ανατολικού Μπλοκ στη συνέχεια, χώρα βαθιά διχασμένη, βυθισμένη σε μια απύθμενη οικονομική και κοινωνική κρίση, η Γιουγκοσλαβία αναζητά ένα πρόσωπο για τον αιώνα που όπου να 'ναι ανατέλει.

Το ρεπορτάζ που ακολουθεί επιχειρεί να σκιαγραφήσει τις σημαντικότερες από τις τρέχουσες εξελίξεις σ' αυτή τη γειτονική - πλην όμως σχεδόν άγνωστη - χώρα.

ΑΔΙΑΦΙΛΟΝΙΚΗΤΟΣ ηγέτης της Γιουγκοσλαβίας από την απελευθέρωσή της (1944) μέχρι και το θάνατό του, το Μάη του 1980, ο Τίτο άφησε στους επιγόνους του ένα πολιτικό και κοινωνικό οικοδόμημα στηριγμένο σε τρεις βασικούς άξονες: - μια εξωτερική πολιτική αδέσμευτη αλλά όχι απομονωτιστική. Καρπός της μη-συμμόρφωσης των γιουγκοσλάβων κομ-

μουνιστών με τις συμφωνίες Τσώρτσιλ-Στάλιν για τη διανομή των Βαλκανίων (1944) και της ρήξης τους με την Κομινφόρμ (1948), η πολιτική αυτή επέτρεψε στο Βελιγράδι να παίξει το ρόλο του ενδιάμεσου στις οικονομικές σχέσεις Ανατολής-Δύσης και ταυτόχρονα του χάρισε μια διεθνή αίγλη πολύ μεγαλύτερη απ' την πραγματική στρατιωτική ή οικονομική σημασία του...

— ένα οικονομικό σύστημα βασισμένο στην αυτοδιαχείριση, την αυτονομία των επιχειρήσεων και, μετά το 1965, στο ρυθμιστικό ρόλο της αγοράς. Ωστόσο, παρά τις πολύπλοκες θεωρητικές κατασκευές που έβλεπαν σε αυτά την πεμπουσία της μαρξιστικής επαγγελίας για μια κοινωνία «συνεταιρισμένων παραγωγών», και με δεδομένα την από τα πάνω επιβολή των μεταρρυθμίσεων, τον αντιπροσωπευτικό κι όχι καθολικό χαρακτήρα των εργατικών συμβουλίων και τη μονοπώληση της πολιτικής εξουσίας από το Σύνδεσμο Γιουγκοσλάβων Κομμουνιστών, η αυτοδιαχείριση υπήρξε τελικά απλά ένα μέσο άμυνας των εργαζόμενων σ' ένα σύστημα που παρέμεινε εκμεταλλευτικό¹.

— ένα ομοσπονδιακό πολιτικό σύστημα. Η χώρα χωρίστηκε σε έξι ομόσπονδες Δημοκρατίες (Σερβία, Μαυροβούνιο, Κροατία, Σλοβενία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Μακεδονία) και σε δυο αυτόνομες επαρχίες (Κοσσυφοπέδιο, Βοϊβοδίνα), προσαρτημένες στη Σερβία (βλέπε χάρτη), στις οποίες το Σύνταγμα του 1974 παρείχε σημαντικά περιθώρια κινήσεων. Σκοπός αυτού του κατατεμαχισμού ήταν η εξισορρόπηση των αντίρροπων εθνικισμών και, πάνω απ' όλα, η αποδυνάμωση του ισχυρότερου ανάμεσά τους, του σερβικού. Καθόλου συμπτωματικό βέβαια το ότι, εκτός απ' τον υπουργό ασφαλείας Ράνκοβιτς (που καθαιρέθηκε το 1966), όλη η ιστορική γιουγκοσλαβική ηγεσία (Τίτο, Καρντέλι, Μπακάριτς, κ.ά.) απαρτιζόταν κυρίως από Κροάτες και Σλοβένους —κάτι που φυσικά δεν εμπόδισε τη βίαιη καταστολή των φυγόκεντρων τάσεων που παρατηρήθηκαν, τόσο στο Κοσσυφοπέδιο (1968) όσο και στην Κροατία (1971-2). Το σημαντικότερο όμως αποτέλεσμα αυτής της εξαιρετικά αποκεντρωμένης δομής ήταν ο πολλαπλασιασμός (επί οκτώ) των κρατικών και κομματικών γραφειοκρατιών και η σταδιακή περιχαράκωσή τους σε περιφερειακό επίπεδο.

Το τέλος του γιουγκοσλαβικού μοντέλου

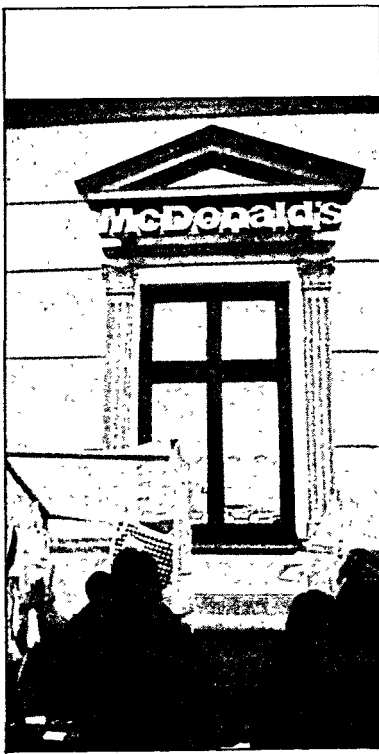
Απ' τις αρχές της δεκαετίας του '80, όλο αυτό το οικοδόμημα μπαίνει σε κρίση. Πολλοί παράγοντες συντελούν σ' αυτό: η απευθείας οικονομική σύνδεση της Ανατολής με τη Δύση, ιδίως μετά το 1985, καταργεί τον ειδικό διαμεσολαβητικό ρόλο του Βελιγραδίου· η καπιταλιστική αναδιάρθρωση των δυτικών οικονομιών καθιστά εντελώς μη ανταγωνιστική τη γιουγκοσλαβική οικονομία, ενώ η προοπτική του 1992 κλείνει ακόμα περισσότερο τις δυτικοευρωπαϊκές αγορές για τα γιουγκοσλαβικά προϊόντα. Τέλος, παρά την ύπαρξη ενός Ομοσπονδιακού Ταμείου για τη μεταφορά πόρων προς τις πιο καθυστερημένες περιοχές, ο «σοσιαλισμός της αγοράς» οξύνει τις περιφερειακές ανισότητες στο εσωτερικό της ίδιας της Γιουγκοσλαβίας. Οι οικονομικοί δείκτες χειροτερεύουν: ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ από 5,7% το 1976-80 πέφτει σε 3,2% το 1981-85 και σε 0,5% το 1987· το εξωτερικό χρέος φτάνει τα 21,4 δις δολάρια· ο πληθωρισμός καλπάζει κι από 52% το 1984 ξεπερνά (επίσημα) το 200% το 1988.

Η απειλή της οικονομικής κατάρρευσης προκαλεί εκτεταμένες αλλαγές στην κορυφή της πολιτικής πυραμίδας. Τον Ιούνιο του 1986, το 13ο Συνέδριο του Συνδέσμου Γιουγκοσλάβων κομμουνιστών αντικαθιστά τα 127 απ' τα 165 μέλη της Κεντρικής Επιτροπής. Η γενιά της Αντίστασης αποχωρεί οριστικά πια απ' το προσκήνιο.

Μετά από μια πρώτη δέσμη μέτρων λιτότητας (πάγωμα μισθών, κλπ.) την άνοιξη του 1987, το νέο τεχνοκρατικό επιτελείο προχωρεί στη διαμόρφωση μιας ριζικής οικονομικής μεταρρύθμισης, με στόχο την αναδιάρθρωση της παραγωγής, τη φιλελευθεροποίηση του συνόλου της οικονομίας και την ολοκληρωτική πια ενσωμάτωση της χώρας στο διεθνή καπιταλιστικό καταμερισμό εργασίας.

«Στόχος μας» υποστηρίζει ο Υπουργός Οικονομικού Σχεδιασμού της Σερβίας, Μιχαήλ Τσερνόμπριγια², «είναι η μεταρρύθμιση ολόκληρου του συστήματος, ο επανακαθορισμός του συστήματος της σοσιαλιστικής αυτοδιαχείρισης έτσι ώστε να βασίζεται στις δυνάμεις της αγοράς, στην ενσωμάτωση στην παγκόσμια αγορά, στην ανταγωνιστικότητα και στην άσκηση οικονομικού καταναγκασμού πάνω στους εργαζόμενους. Αυτό που θέλουμε είναι η γεφύρωση του ιστορικού σχίσματος, η ολοκληρωτική εγκατάλειψη του μπολσεβίκικου συστήματος και η προσέγγιση ενός μοντέλου παρόμοιου με τη δυτική σοσιαλδημοκρατία».

«Η πιο σημαντική αλλαγή» συνεχίζει «αφορά το νέο Νόμο

Βελιγράδι

για τις επιχειρήσεις. Μ' αυτόν, επιστρέφουμε σε ένα καθαυτό ανάλογο, υποθέτω, με αυτό που έχετε στην Ελλάδα: βασική μονάδα της οικονομίας γίνεται ξανά η επιχείρηση, η οποία μπορεί να είναι κρατική, ιδιωτική ή μικτή και η οποία αποσκοπεί στη μεγιστοποίηση των κερδών της μέσω του ανταγωνισμού με τις άλλες μονάδες.

«Η δεύτερη βασική αλλαγή, αφορά το τραπεζικό σύστημα. Μέχρι πρότινος, οι τράπεζες λειτουργούσαν σαν υπηρεσίες που σκοπό είχαν τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων ως ενδιαμέσοι. Τώρα, με την αλλαγή της νομοθεσίας, οι τράπεζες στη Γιουγκοσλαβία μετατρέπονται περισσότερο σε εμπορικές, με την έννοια ότι χαράζουν την πολιτική της απέναντι στις επιχειρήσεις κλπ. με αποκλειστικό κριτήριο τη μεγιστοποίηση του κέρδους.

«Ο Νόμος για τις ξένες επενδύσεις, τέλος, γίνεται πολύ πιο φιλελεύθερος απ' ό,τι ήταν πριν. Καταργείται το όριο του 49% στη συμμετοχή του ξένου κεφαλαίου σε μια επιχείρηση —τόρα είναι δυνατό να υπάρξουν ολοκληρωτικά ξένες επιχειρήσεις στη Γιουγκοσλαβία—, αυξάνεται η γκάμα των δραστηριοτήτων που μπορεί να αναπτύξει το ξένο κεφάλαιο και, επιπλέον, του παρέχονται σημαντικά κίνητρα: δυνατότητα συνολικού επαναπαρισμού των κερδών, φορολογικές και τελωνειακές απαλλαγές, κλπ. Το σημαντικότερο όμως θέλητρο της Γιουγκοσλαβίας είναι ότι διαθέτει ένα σχετικά φτηνό εργατικό δυναμικό και μια ενδιαφέρουσα από στρατηγική άποψη θέση».

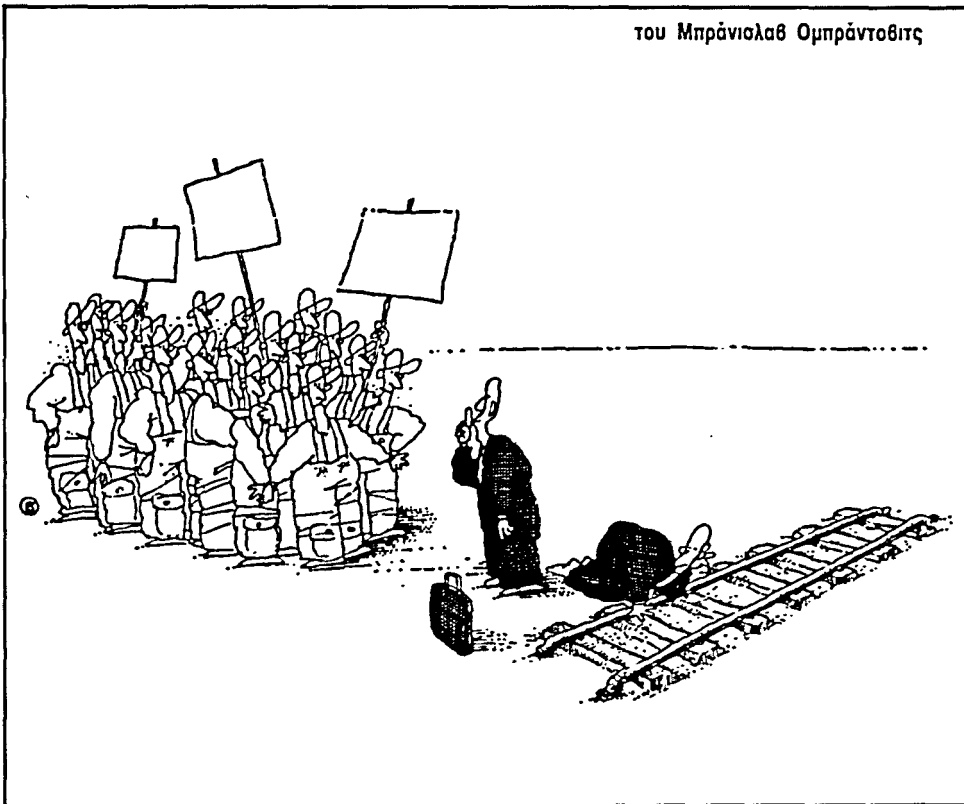
Μια τέτοια νεοφιλελεύθερη οικονομική στρατηγική προϋποθέτει αναπόφευκτα την αλλαγή των συσχετισμών στο εσωτερικό των επιχειρήσεων, την ενίσχυση του διευθυντικού δικαιώματος και τον πολιτικό αφοπλισμό των εργατών, με την αποδυνάμωση του ρόλου των εργατικών συμβουλίων —με δυο λόγια, το τέλος της αυτοδιαχείρισης. Παρόλο που αυτό δε λέγεται ρητά από τα επίσημα χείλη, περιγράφεται ωστόσο με ωμή ειλικρίνεια:

«Στο σύστημα που προσπαθούμε να καταργήσουμε» λέει ο Τσερνόμπριγια, η αυτοδιαχείριση συγχέεται με τη διεύθυνση, με αποτέλεσμα πολλές επαγγελματικές αποφάσεις για τη διαχείριση να λαμβάνονται στη βάση της αυτοδιαχείρισης με τη συμμετοχή όλων των εργαζόμενων στο εργοστάσιο. Ωστόσο, η αυτοδιαχείριση δεν είναι και δεν πρέπει να συγχέεται με τη λήψη των διευθυντικών αποφάσεων, που είναι δουλειά επαγγελματιών και στο εξής θα αποτελούν αποκλειστική ευθύνη των διευθυντών και των διοικητικών συμβουλίων».

«Με τη νέα νομοθεσία» αναφέρει ο Γιοβάν Ράνκοβιτς, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Βελιγραδίου και μέλος του οικονομικού επιτελείου της απερχόμενης κυβέρνησης Μίκουλιτς, «η διεύθυνση των επιχειρήσεων αποκτά περισσότερες εξουσίες, ενώ ο αριθμός των αρμοδιοτήτων του εργατικού συμβουλίου θα μειωθεί δραστηκά. Στην πράξη, το εργατικό συμβούλιο θα μπορεί να ζητάει δυο φορές το χρόνο από τη

1. Η καταγγελία της «κόκκινης αστικής τάξης» υπήρξε, ως γνωστόν, το βασικό αίτημα της φοιτητικής εξέγερσης τον Ιούνιο του '68 στο Βελιγράδι. Για μια κριτική αποτίμηση της γιουγκοσλαβικής αυτοδιαχείρισης, βλ. τα κείμενα της Σ. Ζούκιν και του Μ. Μάρκοβιτς στο «Γιουγκοσλαβική Αυτοδιαχείριση-Υπέρ και Κατά» Ανδρομέδα 1981 καθώς και το σχετικό κεφάλαιο στο βιβλίο «Αγώνες για την αυτοδιαχείριση» των Υ. Μπουρντιέ-Α. Γκιγιέρμ, Ανδρομέδα 1977.

2. Συνέντευξη στο «Σχολιαστή», 8/3/1989

διεύθυνση τον ισολογισμό της επιχείρησης και, εφόσον αυτός παρουσιάζει παθητικό, να πραγματοποιεί λογιστικό έλεγχο και ενδεχομένως να θέσει ζήτημα εμπιστοσύνης. Αυτός ο περιορισμός των αρμοδιοτήτων του εργατικού συμβουλίου θεωρείται απαραίτητος για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων³.

Όσον αφορά τα μέσα με τα οποία θα επιτευχθεί η αύξηση της ανταγωνιστικότητας, ο Υπουργός Σχεδιασμού της Σερβίας είναι σαφής: «Μέχρι τώρα, πολιτικοί παράγοντες, και κυρίως τα συνδικάτα, μπορούσαν να επηρεάζουν σημαντικά τις αποφάσεις της επιχείρησης σε ζητήματα που αφορούν το επίπεδο της απασχόλησης και των μισθών, με αποτέλεσμα να υπεραπασχολούμε και να υπερπληρώνουμε τους εργάτες μας, με αρνητικές συνέπειες για την παραγωγικότητα. Με το νέο σύστημα, η επιχείρηση έχει την ευχέρεια να απολύει το πλεονάζον εργατικό δυναμικό και το συνδικάτο δεν είναι πια σε θέση να επηρεάσει από τα μέσα τη δομή του κόστους των προϊόντων. Τώρα θα πρέπει να διαπραγματευτεί απ' έξω, όπως γίνεται και στη δικιά σας χώρα, τη διαμόρφωση των τιμών της εργατικής δύναμης».

Πιο σαφής, ο Ίγκορ Ράουντιτσαρ, εκπρόσωπος του Εμπορικού Επιμελητηρίου της Σλοβενίας, δηλώνει: «Χρειάζεται να απαλλαγούμε από ορισμένες ιδεολογικές προκαταλήψεις που υπάρχουν ακόμα εδώ. Μέχρι σήμερα, το σύστημα ήταν τέτοιο που κανείς δε γνώριζε τον κίνδυνο να χάσει τη δουλειά του. Απ' τη στιγμή που κάποιος προσλαμβάνονταν κατείχε το μονοπώλιο της θέσης του και δεν υπήρχε κανένας τρόπος για να απολυθεί. Ταυτόχρονα, στη Γιουγκοσλαβία υπάρχουν αυτή τη στιγμή 1.300.000 άνεργοι κι ένας ίσος αριθμός μεταναστών στο εξωτερικό. Σε μια δυτική χώρα, όλος αυτός ο στρατός των ανέργων θα είχε ευνοϊκό αποτέλεσμα πάνω στην παραγωγικότητα της οικονομίας, πάνω στην παραγωγικότητα αυτών που δουλεύουν. Αντίθετα, σε μας, εξαιτίας αυτής της ασφάλειας στην απασχόληση, δεν είχε κανένα αποτέλεσμα»⁴.

Απέναντι σ' αυτή την ολομέτωπη επίθεση, που όχι μόνο υποβαθμίζει τρομαχτικά το βιοτικό τους επίπεδο (η αγοραστική δύναμη του μέσου γιουγκοσλάβου την τελευταία δεκαετία μειώθηκε στο μισό) αλλά απειλεί και τα πιο στοιχειώδη δικαιώματά τους, όπως αυτό της απασχόλησης, οι εργαζόμενοι απαντούν με ένα πρωτοφανές κύμα κοινωνικών αγώνων. Απ' το Μάρτη του 1987, οι απεργίες και οι καταλήψεις εργοστασίων αποτελούν μαζικό φαινόμενο· την επόμενη χρονιά το ρεύμα γενικεύεται και οι απεργοί αρχίζουν να βγαίνουν στους δρόμους. Η κατάρρευση του σοσιαλιστικού κι αυτοδιαχειριστικού μύθου, το σπάσιμο του κοινωνικού συμβολαίου πάνω στο οποίο οικοδομήθηκε η μεταπολεμική Γιουγκοσλαβία, αφήνουν ένα δυσαναπλήρωτο κενό. Για να επιβάλλει ξανά την κοινωνική ειρήνη, και μάλιστα μέσα σε συνθήκες παραγωγικής αναδιάρθρωσης, η «κόκκινη αστική τάξη» έχει ανάγκη από μια νέα κυρίαρχη ιδεολογία. Ο εθνικισμός, ή

μάλλον οι εθνικισμοί, θα της προσφέρουν τη λύση.

Ένας, δυο, τρεις... πολλοί εθνικισμοί

Όταν μιλάμε για το ξέσπασμα της εθνικιστικής διαμάχης στη σημερινή Γιουγκοσλαβία, θα πρέπει πρώτα απ' όλα να παίρνουμε υπόψη μας την τρομακτική πολυμορφία αυτής της χώρας, και συγκεκριμένα:

– το φοβερό από οικονομική άποψη χάσμα βορρά-νότου, που την καθιστά κυριολεκτικά μια «χώρα τριών ταχυτήτων»: υπερανπτυγμένος βορράς (Κροατία, Σλοβενία, Βοϊβοδίνα), υπανάπτυκτος νότιος (Κοσσυφοπέδιο, Μακεδονία, Μαυροβούνιο, Βοσνία) κι ένα κέντρο (Σερβία) που αποτελεί το μέσο όρο των άλλων δυο. Η διαφορά των δυο άκρων είναι ασύλληπτη: το κατά κεφαλήν εισόδημα της Σλοβενίας είναι 9 φορές μεγαλύτερο απ' αυτό του Κοσσυφοπεδίου και διπλάσιο της Σερβίας

– την εκρηκτική συνύπαρξη, στα πλαίσια της γιουγκοσλάβικης Ομοσπονδίας, τριών θρησκειών (ορθόδοξη, καθολική, μουσουλμανική), τεσσάρων βασικών γλωσσών (σερβοκροατική, σλοβενική, αλβανική, μακεδονική) και 17 επίσημα καταγεγραμμένων εθνοτήτων,

– τη διαφορετική ιστορική παράδοση και προέλευση των περιοχών που απ' το 1918 αποτελούν τη Γιουγκοσλαβία. Η Σλοβενία, η Κροατία κι η Βοϊβοδίνα υπήρξαν τμήμα της Αυστροουγγαρίας, ενώ η Σερβία και η Μακεδονία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Το Μαυροβούνιο γνώρισε επί αιώνες ένα καθεστώς αυτονομίας στα πλαίσια της τελευταίας, ως αυτοδιοικούμενο θεοκρατικό επισκοπάτο, και η Βοσνία εξολοκλήστηκε μεν ταχύτατα, αλλά επί τέσσερις δεκαετίες (1878-1914) υπήρξε το προκεχωρημένο φυλάκιο της Αυστροουγγαρίας απέναντι στην Οθωμανική παρουσία στα Βαλκάνια· ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος άρχισε, ως γνωστόν, με την δολοφονία του αυστριακού διαδόχου στο Σαράγιεβο από ένα φανατικό σέρβο εθνικιστή...

Η ύπαρξη των αντίρροπων εθνικισμών, οι αντιθέσεις βορρά-νότου και κέντρου-περιφέρειας είναι συνεπώς ένα στοιχείο συνώνυμο με την ίδια την ύπαρξη του γιουγκοσλάβικου κράτους –κι αυτό, παρά τη φιλότιμη προσπάθεια του Τίτο να ενοποιήσει τη χώρα εξισορροπώντας την στα πλαίσια μιας Ομοσπονδίας. Η όξυνση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης ενισχύει αυτές τις φυγόκεντρες τάσεις, καθώς σπρώχνει τις άρχουσες τάξεις των επιμέρους Δημοκρατιών να παίξουν η καθεμιά το δικό της εθνικιστικό χαρτί. Η στόχευση μιας τέτοιας κίνησης είναι διπλή: απ' τη μια η αναδάμηση της θέσης της κάθε εθνικής γραφειοκρατίας απέναντι στις υπόλοιπες, απ' την άλλη η χειραγώγηση της δυσaréσκειας των μαζών και η στοίχιση των τελευταίων πίσω απ' τις «εθνικές τους» ηγεσίες. Από το περασμένο καλοκαίρι, οι απεργίες και οι διαδηλώσεις αποκτούν όλο και περισσότερο ένα εθνικιστικό χρώμα, σε βάρος του αρχικού ταξικού τους χαρακτήρα.

«Η Σερβία ή θα είναι Μεγάλη ή δε θα υπάρξει»

Κυρίαρχο στοιχείο της γιουγκοσλάβικης πολιτικής σκηνής το τελευταίο εξάμηνο είναι η θεαματική αναγέννηση ενός εθνικιστικού ρεύματος μέσα στο σέρβικο πληθυσμό τόσο της ίδιας της Σερβίας όσο και των άλλων Δημοκρατιών. Μολονότι το σημείο εκκίνησής του μπορεί να εντοπιστεί στην ανάληψη της ηγεσίας του κόμματος της Σερβίας απ' το Σλομποντάν Μιλόσεβιτς, το φθινόπωρο του '87, ωστόσο πρόκειται για ένα φαινόμενο με πολύ βαθιές ρίζες. Η ανάμνηση των ποταμών αίματος που χύθηκαν για τη δημιουργία της Μεγάλης Σερβίας, αυτής που ο κρόατης Τίτο ακρωτηρίασε το 1946, είναι ακόμα νωπή και μεταφέρεται από παππού σε εγγονό· «Ψεύδονται όσοι λένε ότι η Σερβία είναι μικρή δεν είναι μικρή έχει κάνει τρεις πολέμους» λέει ένα απαγορευμένο μέχρι πρόσφατα, παραδοσιακό τραγούδι που σήμερα γνωρίζει μια εκπληκτική διάδοση. Σπάζοντας το τοιμμένο σαράντα χρόνων επίσημης Ιστορίας, μνήμης, φόβοι και προκαταλήψεις αιώνων βγαίνουν ξανά στην επιφάνεια: η σφαγή των Σέρβων απ' τους Αυστριακούς στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο κι απ' τους κροάτες (συμμάχους του Χίτλερ) στο Δεύτερο· η συντριβή του Βασιλείου των Σέρβων απ' το Οθωμανικά (διάβαζε μουσουλμανικά) στρατεύματα στο Κοσσυφοπέδιο το 1389· ο ρόλος των αλβανών, συμμάχων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, στην κατάπνιξη όλων των σερβικών εξεγέρσεων μέχρι την πολυ-

600 χρόνια μετά τη μάχη του Κοσσυφοπεδίου, ο Στέφανος Δουσάν επιστρέφει στο εξώφυλλο κασέτας με εθνικιστικά σέρβικα τραγούδια.

3. Συνέντευξη στο «Σχολιαστή», 9/3/1989

4. Συνέντευξη στο «Σχολιαστή», 10/3/1989

πόνητη ανεξαρτησία, το 1878. Δίπλα σ' αυτά, ως προστεθεί και η αναγέννηση της Ορθόδοξης εκκλησίας και το ισχυρότατο κόμπλεξ απέναντι στον πιο πλούσιο αναπτυσσόμενο βορρά, και το σκηνικό έχει στηθεί.

Την αφορμή για το δημόσιο ξέσπασμα αυτού του εθνικισμού έδωσε η μετανάστευση των Σέρβων και των Μαυροβούνιων απ' το Κοσσυφοπέδιο. Παρόλο που, όπως θα δούμε παρακάτω, τα αίτια της φυγής μέρους του σλαβικού πληθυσμού προς την υπόλοιπη Γιουγκοσλαβία μπορούν να εντοπιστούν σε μεγάλο βαθμό στις άθλιες οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στο Κοσσυφοπέδιο, μια καλά ενορχηστρωμένη προπαγανδιστική εκστρατεία, μετέτρεψε την υποτιθέμενη «γενοκτονία» της σέρβικης μειονότητας σε κάλεσμα για την οικοδόμηση της Μεγάλης Σερβίας. Γεγονός πρωτοφανές για τα δεδομένα του ανατολικοευρωπαϊκού «υπαρκτού σοσιαλισμού»: μαζικές συγκεντρώσεις, οργανωμένες απ' τη Σοσιαλιστική Συμμαχία (μετωπική οργάνωση του κόμματος), χρησιμοποιούνται απ' το Μιλόσεβιτς για την άσκηση πίεσης πάνω στις ηγεσίες των άλλων Δημοκρατιών κι Επαρχιών ακόμα και για την ανατροπή τους.

Τον Οκτώβρη του '88, ο πρώτος γύρος των κινητοποιήσεων πετυχαίνει την παραίτηση της κομματικής καθοδήγησης στη Βοϊβοδίνα αλλά αποτυγχάνει να ανατρέψει την ηγεσία του κόμματος στο Μαυροβούνιο, που αντιμετωπίζει τους διαδηλωτές με τα ΜΑΤ. Η απόπειρα επέμβασης της Σερβίας στα εσωτερικά μιας άλλης Δημοκρατίας προκαλεί την αγανάκτηση του Βορρά και κρίση στο Σύνδεσμο Γιουγκοσλάβων Κομμουνιστών, ο Κροάτης πρόεδρος του οποίου, Στίπε Σούβαρ, καταγγέλλει τον Μιλόσεβιτς για «πραξικοπηματισμό» κι απειλεί με τη λήψη έκτακτων μέτρων. Μετά από θυελλώδεις συνεδριάσεις, επέρχεται συμβιβασμός: η Σερβία μπορεί να «σφίξει τα λουριά» στις δυο αυτόνομες επαρχίες της, αλλά οφείλει να σεβαστεί την ανεξαρτησία των άλλων Δημοκρατιών. Στις αρχές Νοέμβρη, οι «εθνικιστές» αλβανοί Αζέμ Βλάση και Κακούσα Γιασάρι απομακρύνονται απ' την καθοδήγηση του κόμματος στο Κοσσυφοπέδιο· ταυτόχρονα, προωθείται η μεταρρύθμιση του σέρβικου Συντάγματος έτσι ώστε να επιτραπεί μεγαλύτερος έλεγχος των επαρχιών απ' το Βελιγράδι. Ο Μιλόσεβιτς έχει κερδίσει τον πρώτο γύρο.

Το μάτι του κυκλώνα

Τι συμβαίνει ωστόσο στο Κοσσυφοπέδιο; Το μόνο σίγουρο, είναι η μετανάστευση αρκετών χιλιάδων σλάβων (Σέρβων και Μαυροβούνιων) προς την καθεαυτή Σερβία, κίνηση που σημειώνεται εδώ και δεκαετίες αλλά επιταχύνθηκε μετά τις βίαιες διαδηλώσεις του αλβανικού πληθυσμού την άνοιξη του 1981.⁵ Όσον αφορά τα αίτια αυτής της «εξόδου», οι εκτιμήσεις διαχάζονται.

«Πιστεύω ότι υπάρχουν δυο ειδών λόγοι» υποστηρίζει ο Μίνιρ Ντούσι, μέλος του προεδρείου της Σοσιαλιστικής Συμμαχίας του Κοσσυφοπεδίου.⁶ «Άλλες φορές η μετανάστευση οφείλεται σε οικονομικούς λόγους κι άλλες φορές στην άσκηση πίεσης. Όντως, υπήρξαν κάποιες μεμονωμένες περιπτώσεις θιασμών και κακοποιήσεων. Η σημαντικότερη όμως πίεση ήταν ότι πολλοί Σέρβοι υποχρεώθηκαν να νιώσουν πολίτες 6^ο κατηγορίας. Είναι μειοψηφία εδώ, και φυσικά δεν αισθάνονται άνετα. Δεν αληθεύει όμως ότι όλοι έφυγαν λόγω των διώξεων· πολλοί δεν έβρισκαν εδώ δουλειά και προτίμησαν γι' αυτό να μεταναστεύσουν».

Πέρα απ' τα παραπάνω, που ειπώθηκαν σε περίοδο πολιτικής έντασης και γι' αυτό θα πρέπει ν' αντιμετωπιστούν και σαν αποτέλεσμα της ανάγκης τήρησης κάποιων ισορροπιών, τρία πράγματα θα πρέπει να ληφθούν εδώ υπόψη. Πρώτον, ότι τόσο η τωρινή αριθμητική σχέση ανάμεσα στις δυο κοινότητες (77,5% Αλβανοί έναντι 15% Σέρβων και Μαυροβούνιων) όσο κι οι δείκτες δημογραφικής ανάπτυξης (3,4% για τους πρώτους έναντι 2% για τους δεύτερους) δημιουργούν έτσι κι αλλιώς μια ασφυκτική αίσθηση πίεσης για τη σλαβική μειονότητα. Δεύτερο, η άθλια οικονομική κατάσταση του Κοσσυφοπεδίου: σύμφωνα με τον Σάριτς Βουκσάν, βοηθό του Περιφερειακού Γραμματέα Οικονομικού Σχεδιασμού του Κοσσυφοπεδίου, «στα τέλη του περασμένου χρόνου υπήρχαν σε όλη την επαρχία 234.000 εργαζόμενοι κι 134.000 επίσημα εγγεγραμμένοι άνεργοι» — σ' ένα συνολικό πληθυσμό 1.800.000 κατοίκων.⁷ Τέλος, το γεγονός ότι, λόγω της ανεργίας αλλά και των πολύ χαμηλών αμοιβών, η τάση για μετα-

Πρίστινα

5. Οι αριθμοί διαφέρουν ανάλογα με τις πηγές και, με δεδομένο τον εκατέρωθεν φανατισμό, δεν μπορούν να είναι και πολύ φερέγγυοι. Το Βελιγράδι αναφέρει 40.000 αποχωρήσεις μέσα στο 1981 και 250.000 συνολικά μετά το 1946. (Yugoslav Life 2/1989). Πιο ψύχραιμες φαίνονται οι εκτιμήσεις του Juan-Fernandez Elorriaga (Le monde diplomatique 12/1988) για ετήσιο ρυθμό «εξόδου» γύρω στα 3.000 άτομα.

6. Συνέντευξη στο «Σχολιαστή», 13/3/1989.

7. Συνέντευξη στο «Σχολιαστή», 13/3/1989.

8. Για τα γεγονότα του 1981 και όσα ακολούθησαν βλ. το άρθρο «Η κρίση στο Κοσσυφοπέδιο» Αλληλεγγύη τχ. 2-3 (Φθίν. '82).

νάστευση δεν αφορά μονάχα τους Σέρβους αλλά και τους Αλβανούς, πολλές χιλιάδες απ' τους οποίους εργάζονται είτε στο εξωτερικό (Δυτ. Ευρώπη), είτε στις Δημοκρατίες του Βορρά.

Απομένει το ζήτημα του αλβανικού εθνικισμού. Το Μάρτη του 1981, η αλβανική νεολαία βγήκε στους δρόμους της Πρίστινα και των άλλων πόλεων του Κοσσυφοπεδίου ζητώντας τη μετατροπή της επαρχίας σε Δημοκρατία. Οι πρακτικές συνέπειες μιας τέτοιας αναβάθμισης θα ήταν αφ' ενός μεν το δικαίωμα του βέτο σε ζητήματα ομοσπονδιακής πολιτικής, αφ' ετέρου το δικαίωμα απόσχισης απ' τη γιουγκοσλαβική Ομοσπονδία. Φοβούμενο ένα τέτοιο ενδεχόμενο, το Βελιγράδι έστειλε το στρατό ενάντια στους διαδηλωτές και η εξέγερση τέλειωσε μ' ένα επίσημο απολογισμό 9 νεκρών, 2000 συλληφθέντων (απ' τους οποίους 1600 θα καταδικαστούν) και ευ-

ρύτατων εκκαθαρίσεων στις τοπικές κομματικές οργανώσεις και τη δημόσια διοίκηση.⁸

Ακολούθησε μια οκταετία σχετικής ηρεμίας, που διακοπτόταν πού και πού από ανακοινώσεις για νέες συλλήψεις και την εξάρθρωση παράνομων αποσχιστικών οργανώσεων. Απ' το φθινόπωρο του '88, ωστόσο, η σερβική επίθεση κατά του αλβανικού εθνικισμού σημείωσε ένα ποιοτικό άλμα: τώρα πια δεν πρόκειται για μεμονωμένες γκρούπες αμφίβολης εμπέλειας αλλά για τον ίδιο τον κομματικό μηχανισμό της επαρχίας που μπαίνει στο στόχαστρο. Η καθάρση του Αζέμ Βλάση, επικεφαλής του Συνδέσμου κομμουνιστών του Κοσσυφοπεδίου, και στη συνέχεια η σύλληψη κι η παραπομπή του σε δίκη με την κατηγορία της «υποκίνησης αντεπαναστατικών δραστηριοτήτων» δεν είναι παρά η κορυφή του παγόβουνου· κάτω απ' τη σκιά του άτυπου στρατιωτικού νόμου που έχει επιβληθεί απ' την 1η Μάρτη σε ολόκληρη την επαρχία, αποκεφαλίζονται όλοι εκείνοι οι μηχανισμοί του κόμματος και των μαζικών οργανώσεων που εκτιμάται ότι θα μπορούσαν να οργανώσουν την αντίσταση στην επιβολή του Pax Serva. Ο αριθμός των συλλήψεων παραμένει άγνωστος: «Επίσημα, έχουν ανακοινωθεί τρεις. Από τον τύπο μαθαίνουμε για διάφορες άλλες περιπτώσεις, αλλά δε μπορούμε να τις επιβεβαιώσουμε επίσημα» θα μας δηλώσει, με μια έκφραση αδυναμίας στο πρόσωπο, ο Μίνιρ Ντούσι. Παρόλα αυτά, οι απεργίες στα ορυχεία συνεχίζονται, και θα χρειαστεί η (προληπτική;) πολιτική επιστράτευση 27.000 ατόμων σε όλους τους ζωτικούς τομείς της οικονομίας για να αποτρέψει τις μετεξέλιξή τους σε γενική απεργία.

Η Άνοιξη της Σλοβενίας

Την ίδια στιγμή που τα τανκς επιβάλλουν τη δική τους τάξη

πραγμάτων στο Κοσσυφοπέδιο, το άλλο άκρο της Γιουγκοσλαβίας γνωρίζει μια εντελώς διαφορετική πολιτική εξέλιξη. «Δεν μπορεί να υπάρξει πραγματική δημοκρατία δίχως πολιτικό πλουραλισμό» δηλώνει στις 23 Γενάρη ο Μίλαν Κούτσαν, ηγέτης του κόμματος στη Σλοβενία – επιβεβαιώνοντας έτσι μια διαδικασία εκδημοκρατισμού που ξεκίνησε εδώ και μερικά χρόνια με την εμφάνιση των πρώτων εναλλακτικών, ειρηνιστικών κι οικολογικών ομάδων. Η Σοσιαλιστική Συμμαχία, μετωπική οργάνωση του κόμματος, γρήγορα στέγασε όλες αυτές τις ανεξάρτητες κινήσεις και η Mladina, όργανο της νεολαίας της, μετατράπηκε σε προπαγανδιστή των ιδεών τους.

Πέρυσι την άνοιξη, η Mladina έγινε διεθνώς γνωστή όταν εξαπέλυσε μια εκστρατεία κατά της ηγεσίας του γιουγκοσλα-

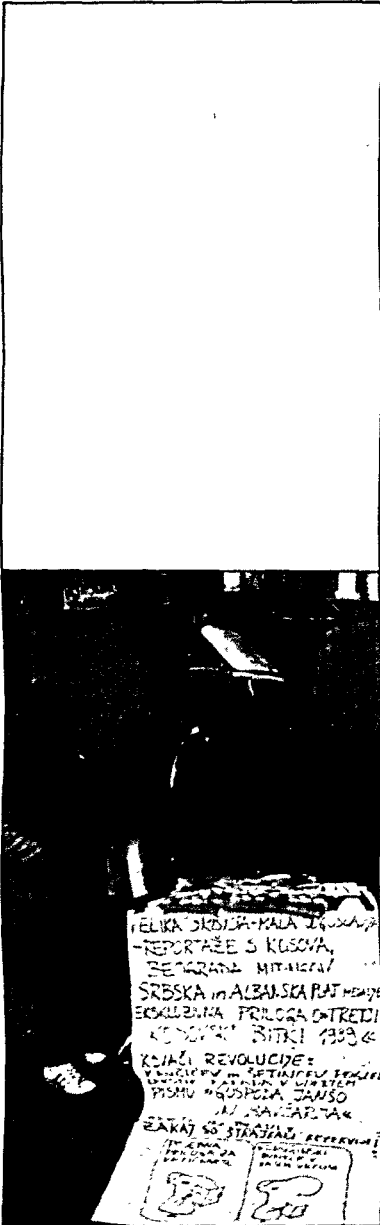

δικού στρατού, κατηγορώντας την ηγεσία του για διαφθορά, ξεσκεπάζοντας το σκάνδαλο της πώλησης όπλων στο καθεστώς της Αιθιοπίας και αποκαλύπτοντας έγγραφα του γενικού επιτελείου με λίστες προσώπων που θα συλλαμβάνονταν σε ενδεχόμενη στρατιωτική επέμβαση στη Σλοβενία. Ο στρατός αντεπιτέθηκε, παραπέμποντας έναν υπαξιωματικό και δυο δημοσιογράφους της Mladina στο στρατοδικείο, με την κατηγορία της κατασκοπείας – η υπόθεση είναι γνωστή από παλιότερη αρθρογραφία του «Σχολιαστή».⁹ Η δίκη έληξε με πρωτοβάθμια καταδίκη των τριών σε ποινές φυλάκισης 5-48 μηνών, αλλά αποτέλεσε το έναυσμα για μια εκτεταμένη εκστρατεία υπεράσπισης και οδήγησε στη δημιουργία μιας ανεξάρτητης Επιτροπής για την προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, με 100.000 μέλη.

Με πρωτοβουλία της Σοσιαλιστικής Συμμαχίας, συστήθηκε κοινοβουλευτική επιτροπή για τη μελέτη του ζητήματος, σπάζοντας έτσι για πρώτη φορά τα στεγανά των ενόπλων δυνάμεων.

«Ο στρατός στη Γιουγκοσλαβία ήταν κι εξακολουθεί να είναι κράτος εν κράτει» παραδέχεται ο Πρίμος Χάιντις, μέλος του προεδρείου της Συμμαχίας. «Για ιστορικούς λόγους αντιμετωπιζόταν όλα αυτά τα χρόνια σαν ταμπού, που κανείς δεν έπρεπε να θίξει. Ωστόσο», προσθέτει, «νομίζουμε πως είναι καιρός να πάψει αυτό. Δε μπορώ να προβλέψω αν αυτό θα γίνει ήπια ή απότομα, η σχετική διαδικασία έχει όμως ήδη αρχίσει».¹⁰

Μετά την εικονοκλαστική αντιμετώπιση του στρατού, η δεύτερη σημαντική αιρετική καινοτομία της «Σλοβενικής άνοιξης» αφορά την de facto εγκαθίδρυση ενός άτυπου πολυκομματισμού, με την ίδρυση μιας πανσπερμίας καθαρά πολιτικών οργάνωσεων που, για λόγους τακτικής αλλά και θεσμικούς (πρόσβαση στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων) εξα-

Πουλώντας την Mladina στους δρόμους της Λουμπλιάνα.

κολουθούν να στεγάζονται στη Σοσιαλιστική Συμμαχία. Η τελευταία ετοιμάζει τροποποίηση του καταστατικού της, καταργώντας την προνομιακή θέση του Συνδέσμου Κομμουνιστών, με αποτέλεσμα στη Λουμπλιάνα να γίνεται λόγος για ένα ιδιόμορφο δικομματισμό (Κόμμα-Συμμαχία) παρόλο που φυσικά, τα επίσημα χείλη διαφεύδουν κάτι τέτοιο.

Στις 20 Δεκέμβρη ιδρύεται η «Σλοβενική Δημοκρατική Συμμαχία»· αυτοπροσδιορίζεται σαν «πολιτικό κίνημα με στόχο την εγκαθίδρυση κοινοβουλευτικής δημοκρατίας στη Σλοβενία», εμμένει στην εθνική κυριαρχία της Σλοβενίας απέναντι στο Βελιγράδι και εξαγγέλλει συνέδριο για τον ερχόμενο Μάη. Δυο μήνες αργότερα, στις 16 Φλεβάρη, πραγματοποιείται στη Λουμπλιάνα η ιδρυτική συνδιάσκεψη της «Σοσιαλδημοκρατικής Συμμαχίας» – του πρώτου αντιπολιτευόμενου κόμματος στην Ιστορία της μεταπολεμικής Γιουγκοσλαβίας, με ένα πρόγραμμα τυπικά φιλελεύθερο.

«Αυτά που ζητάμε» λέει η Κάτια Μποχ, μέλος του προεδρείου του νέου κόμματος «είναι σε γενικές γραμμές τα εξής: κοινοβουλευτική δημοκρατία με άμεσες, ελεύθερες εκλογές· απόλυτος σεβασμός των ανθρώπινων δικαιωμάτων· χωρισμός των εξουσιών· δημιουργία ανεξάρτητων συνδικάτων· περιορισμός του κρατικού τομέα στην οικονομία και υποστήριξη, πολιτική και οικονομική, της ιδιωτικής πρωτοβουλίας· μείωση της φορολογίας των ιδιωτικών επιχειρήσεων· κατάργηση του ανώτατου ορίου γεωκτησίας· κατάργηση κάθε άμεσης πολιτικής ανάμειξης στη διαχείριση της οικονομίας και, τέλος, συνύπαρξη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στις κοινωνικές υπηρεσίες (υγεία κλπ)».¹¹ Οι διεθνείς σχέσεις των Σοσιαλδημοκρατών περιορίζονται στα αδελφά κόμματα της Ιταλίας, ενώ το δυτικογερμανικό SPD αρνήθηκε κάθε σχέση μαζί τους· όσο για την αριθμητική τους δύναμη, παραμένει στάσιμη στα 1.000 περίπου ιδρυτικά μέλη τους – κάποιες πληροφορίες δυτικών μέσων μαζικής ενημέρωσης, που τους «δίνουν» ένα 25%, φαίνεται πως είναι υπερβολικές.

Εις τα εξ ων συνετέθη;

Σταδιακά, το «σλοβενικό μικρόβιο» εξαπλώνεται προς το νότο. Στις 2 Φλεβάρη, ιδρύεται στο Ζάγκρεμπ η «Ένωση Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατικής Πρωτοβουλίας», με συμμετοχή 600 διανοούμενων απ' όλη τη χώρα. Την ίδια στιγμή, ωστόσο, ένα άλλο κομμάτι της διάνοησης, ιδίως της σέρβικης, στρατεύεται στο εθνικιστικό άρμα του Μιλόσεβιτς· ανάμεσά τους, αρκετά γνωστά ονόματα: Μάρκοβιτς, Σελίμοβιτς, Κουστουρίτσα...

Με την υποτροπή της κρίσης στο Κοσσυφοπέδιο, στα τέλη Φλεβάρη, η όξυνση των σχέσεων ανάμεσα στις Δημοκρατίες του Βορρά και τη Σερβία κορυφώνεται. Στη Λουμπλιάνα κυκλοφορούν σημάτια με το αστέρι του Δαβίδ και την επιγραφή «Κοσσυφοπέδιο, πατρίδα μου»· συγκεντρώνονται 100.000 υπογραφές κατά της επιβολής των έκτακτων μέτρων· η Mladina δημοσιεύει χάρτη με τη Σλοβενία, την Κροατία και τη Βοσνία αποχωρισμένες απ' την υπόλοιπη Γιουγκοσλαβία· σέρβικες επιχειρήσεις κηρύσσουν μποϊκοτάζ κατά της Σλοβενίας, ακυρώνοντας συμβόλαια που είχαν ήδη συναφθεί· το κρατικό περιοδικό DANAS υποστηρίζει σε ενυπόγραφο άρθρο τον ότι η επιθετική πολιτική του Μιλόσεβιτς οφείλεται στη σεξουαλική του ανικανότητα· στρατιωτικά γυμνάσια πραγματοποιούνται στο έδαφος της Σλοβενίας και οι απειλές στρατιωτικής επέμβασης πολλαπλασιάζονται.

Στελεχωμένος κατά 70% από Σέρβους και Μαυροβούνιους αξιωματικούς, ο γιουγκοσλαβικός στρατός διαθέτει ένα ισχυρότατο λόμπυ στο εσωτερικό της ομοσπονδιακής κομματικής ηγεσίας και το ενδεχόμενο μιας μελλοντικής δυναμικής επέμβασης του στην πολιτική σκηνή κάθε άλλο παρά μπορεί να αποκλειστεί – ιδίως αν οι πολιτικές κινήσεις του Μιλόσεβιτς καταλήξουν σε αποτυχία. Ωστόσο, πέρα απ' τα καταστρεπτικά αποτελέσματα που θα είχε για το διεθνές κύρος της χώρας, μια «πολωνική λύση» δεν θα ήταν σε θέση να εξασφαλίσει μακροπρόθεσμα την ενότητα ενός τόσο εύθραυστου μωσαϊκού – απεναντίας, θα άνοιγε τους ασκούς του Αιόλου.

«Όσον αφορά το ενδεχόμενο στρατιωτικής επέμβασης στη Σλοβενία» επισημαίνει ο Πρίμος Χάιντις, «πιστεύω ότι αυτό θα ήταν το τέλος της Γιουγκοσλαβίας. Γι' αυτό και δε μπορώ ούτε καν να φανταστώ πως ένα τέτοιο πράγμα θα ήταν δυνατό...».

Τάσος ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

9. Βλ. «Αποστολή στη Σλοβενία» της Ρίκι Βαν Μπουσχόιν στο γχ. 7. (16/1988).

10. Συνέντευξη στο «Σχολιαστή», 10/3/1989

11. Συνέντευξη στο «Σχολιαστή», 10/3/1989

Το τέλος του δικομματισμού

■ Άλλα δύο άτομα έρχονται να προστεθούν στο μακρύ κατάλογο των απελαθέντων από την Ελλάδα πολιτικών προσφύγων.

Στις 2/2/89 διατάχθηκε η απέλαση 20χρονου Τούρκου με ενέργειες του τμήματος Ασφαλείας Χίου. Ο νεαρός Τούρκος εντοπίστηκε στο λιμάνι της Χίου, ενώ είχε μπει στην Ελλάδα από τον Έβρο 2 μήνες νωρίτερα.

Την ίδια μέρα έφτασε στη Χίο από τον Τσεσμέ ένας Ιρανός υπήκοος με πλαστή βίβα, ο οποίος και απελάθηκε στην Τουρκία με το τούρκικο πλοίο της γραμμής «ERTURK».

Φαίνεται ότι η διαδικασία των απελάσεων από τις ακριτικές περιοχές και πιο απλά γίνεται, αφού την κρίση και αρμοδιότητα για αυτές έχουν τα κατά τόπους αστυνομικά τμήματα και πιο απαρτήρητη περνάει.

Τ.Σ.

Ανεξάρτητα από το πόσο «απλή» θα είναι τελικά η αναλογική που θα ψηφίσει το ΠΑΣΟΚ στη Βουλή, τα βασικά της χαρακτηριστικά πρέπει ήδη να θεωρούνται δεδομένα. Τρία από αυτά ενδιαφέρουν ιδιαίτερα την Αριστερά:

— Το ΠΑΣΟΚ παύει να διεκδικεί την αυτοδυναμία, θέτοντας μονομερώς τέρμα στο δικομματισμό.

— Ο Συνασπισμός της Αριστεράς χάνει οπωσδήποτε κάποιες έδρες σε σχέση με την «άδολη» απλή αναλογική, αποκτά όμως τη δυνατότητα να αυξήσει σημαντικά τα εκλογικά ποσοστά του αντιστρέφοντας το επιχείρημα της «χαμένης ψήφου». Πράγματι, σε κάποιες περιφέρειες που η Αριστερά έχει τη δυνατότητα να ξαναβάλει μετά από χρόνια βουλευτή, η ψήφος θα είναι πολύ περισσότερο «χαμένη» πηγαίνοντας σ' ένα ΠΑΣΟΚ που πια δεν διεκδικεί την εξουσία.

— Τέλος, όσοι εκτός Συνασπισμού ετοιμάζονται να δώσουν κάτω από διάφορα σχήματα την εκλογική τους μάχη, δύσκολα μπορούν να ελπίζουν στο όριο του 1%, ποσοστό που εξασφαλίζει την κοινοβουλευτική εκπροσώπηση. Μπορούν ωστόσο να διεκδικήσουν περισσότερο ή λιγότερο πειστικά την εκλογή βουλευτή στη μείζονα περιφέρεια Αθηνών συγκεντρώνοντας περί τις 20.000 ψήφους.

Να λοιπόν που ακόμα και με το καλπονοθετικό «συν ένα», η Αριστερά φαίνεται να προσεγγίζει ένα πολιτικό στόχο που διεκδικούσε χρόνια και χρόνια, μέχρι σημείου να ξεχάσει ότι δεν είναι στρατηγικός: Την κατάργηση του δικομματισμού και την κοινοβουλευτική καταγραφή όλων (σχεδόν) των πολιτικών δυνάμεων.

Το κρίσιμο ερώτημα αυτή την ώρα είναι αν και κατά πόσον το αναλογικότερο εκλογικό σύστημα θα δράσει τελικά και επί της ουσίας υπέρ της Αριστεράς που με τόσο πείσμα το διεκδίκησε.

Κ.Β.

Η Αριστερά στη γωνία

Για πολλούς το τέλος του δικομματισμού σήμαινε αυτόματα και την είσοδο της Αριστεράς στο πολιτικό παιχνίδι. Οι διαγραφόμενες εξελίξεις ωστόσο δημιουργούν προϋποθέσεις για μια εντελώς διαφορετική εξέλιξη.

Η συνεχής άνοδος της ΝΔ και το κατακλύσιμα του ΠΑΣΟΚ έχουν ανησυχήσει σοβαρά απ' ό,τι φαίνεται μια σημαντική μερίδα της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ, η οποία έχει από καιρό διαβεί, τόσο μέσα από τη δεξιά κυβερνητική πρακτική, όσο και στο επίπεδο της ιδεολογίας (μέσω του «ευρωπαϊκού» μικρομεγαλοιδεασισμού ιδιαίτερα), τις ουσιαστικές διαχωριστικές γραμμές που οριοθετούν τον ευρύτερο συντηρητικό χώρο. Διαμορφώνονται έτσι οι όροι για να μας προκύψει (εκτός απρόοπτου μετεκλογικά) ένα «σοσιαλδημοκρατικό» ρεύμα από τώες και νυν κυβερνητικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ που στην πραγματικότητα θα ρέει στην ίδια κοίτη με τον παλαιο-νεοφιλελευθερισμό του κ. Μητσότακη.

Οι ραγδαίες πρόσφατες εξελίξεις του πολλαπλού σκανδάλου Κοσκωτά διευκολύνουν και επικαιροποιούν αυτήν την από καιρού κυοφορούμενη προοπτική. Η άρνηση π.χ. του κ. Σημίτη να συμμετάσχει στην Κυβέρνηση, ακόμα και μετά την απομάκρυνση Κουτσόγιωργα υποδηλώνει πως ο ίδιος τουλάχιστον (και ενδεχομένως και κάποια άλλα επιφανή στελέχη που πιστεύουν ότι μπορούν να υπάρξουν πολιτικά ακόμα και μετά το πολιτικό τέλος του Α. Παπανδρέου) έχει ήδη διαχωρίσει την τύχη του από αυτήν του ΠΑΣΟΚ.

Αν, όπως όλα δείχνουν μέχρι στιγμής, το ΠΑΣΟΚ κατέβει στις εκλογές ενιαίο υπό τον Α. Παπανδρέου, τα στελέχη αυτά δεν έχουν λόγο να αποχωρήσουν άμεσα από το ΠΑΣΟΚ. Την επομένη όμως μιας εκλογικής ήττας (ή πολύ περισσότερο, συντριβής), ή ακόμα μετά την αξιοπρεπή αποχώρηση ή την ντροπισμένη φυγή του Α. Παπανδρέου, η ανοιχτή πολιτική διαφοροποίηση αυτής της μερίδας του ΠΑΣΟΚ πρέπει να θεωρείται δεδομένη. Όπως δεδομένη πρέπει να θεωρηθεί η συνεργασία αυτού του ρεύματος με την παραδοσιακή Δεξιά.

Έτσι η περισσότερο ή λιγότερο απλή αναλογική θα αφήσει ούτως ή άλλως την Αριστερά στη γωνία. Εξάλλου αυτή δεν καταλαβαίνει μία από το πνεύμα της «Νέας Εποχής». Κι ως προσπαθούν οι ιδεολόγοι της καπιταλιστικής «περεστρόικα» να τηςβάλουν μυαλό...

Κ.Β.

ΑΝΤΙΡΡΗΣΙΕΣ

Φυσικό δικαίωμα η άρνηση στράτευσης

■ Από τον νέο αντιρρησία συνείδησης Γιάννη Ιωαννίδη ζητήσαμε να μας εκθέσει τους λόγους της πράξης του.

«Εγώ ο Γιάννης Ιωαννίδης πιστός στη συνείδησή μου, στις ειρηνικές, ηθικές και φιλοσοφικές-ουμανιστικές μου αξίες, αρνιέμαι την κατάταξη μου στις τάξεις του στρατού, σαν πράξη που αντιβαίνει την όλη ηθική συγκρότηση της προσωπικότητάς μου και την συνεπακόλουθη κοινωνική μου θέση και στάση ζωής, σταθερά ενάντια στην οποιαδήποτε στρατοκρατική ιδεολογία και την εν γένει στρατιωτικοποίηση της κοινωνίας.

Η αδυναμία προξένησης οποιοδήποτε είδους θλάθης, σ' οποιοδήποτε ζωντανό πλάσμα του πλανήτη μας, είναι αποτέλεσμα μιας καθαρά εσωτερικής αίσθησης ειρηνικότητας της φύσης μου, που μεταφράζεται σαφώς σ' αδυναμία του να φέρω όπλο.

Πράξη απόλυτα θεμιτή και συνταγματικά, γιατί η ικανότητα του να φέρω όπλο, δε σημαίνει βέβαια τη φυσική δυνατότητα να φέρω ισόποσα βάρη. Το πρόβλημα δηλ. είναι στην ουσία του συνειδησιακό και δεν είναι δυνατό,

κατά συνέπεια, ν' αντιμετωπιστεί διαφορετικά.

Το γεγονός δε αυτό, η άρνηση δηλ. σε τελική ανάλυση, υπεράσπισης του εαυτού μου με όπλο, αποτελεί ΑΠΟΛΥΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΜΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑ, και κανείς μα κανείς, δεν έχει το οποιοδήποτε χαρακτήρα δικαίωμα και για οποιαδήποτε σκοπιμότητα να μου το αμφισβητήσει! (Έτσι η διατήρηση και εμπέδωση συνολικά ειρηνικών σχέσεων, καθίσταται για μένα πράξη ζωτική, σκοπός και περιεχόμενο ζωής!).

Τίποτα, μα τίποτα στο σύγχρονο πολιτισμό μας, δεν μπορεί να έχει νόημα κι αξία λοιπόν, όταν δεν σέβεται το στοιχειώδες ανθρωπινό δικαίωμα του καθένα μας να αυτοκαθορίζεται, πόσο μάλλον για τις πιο μύχιες αφετηρίες της ύπαρξής του!

Γιατί απλούστατα το Δικαίωμα αυτό, δεν είναι τίποτ' άλλο παρά η Μητρα-Πνοή Ζωής του σύγχρονου Πολιτισμού μας!

Θερώ κατά συνέπεια, το ΦΥΣΙΚΟ ΜΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ν' αυτοκαθορίζομαι, αναφαίρετο, αδιαπραγμάτευτο συνθήκη ύπαρξης, και θέλω να το κάνω απόλυτα σαφές, ότι η υπεράσπισή του με κάθε τρόπο, είναι ζήτημα αξιο-

πρέπειας κι αυτοσεβασμού, ηθικά επιτακτικόν μου καθήκον!

Αρνιέμαι το στρατό λοιπόν, σαν τον κατ' εξοχήν θεσμό της κοινωνίας που αναπαράγει τη βία, την εθελοδουλία, και την καταπίεση ανθρώπου απ' άνθρωπο.

Δεν αρνιέμαι τη προσφορά μου στην ελληνική κοινωνία, είμαι μια αμοιβαία Πράξη Αγάπης και Σεβασμού, στη βάση ευχαριστικών κι όχι ανταλλακτικών σχέσεων.

Γι' αυτό λοιπόν και σύμφωνα με τις Ηθικές μου Επιταγές, δέχομαι να υπηρετήσω Εναλλακτική Αυτοδιαχειριζόμενη Κοινωνική Θητεία, έξω απ' οποιοδήποτε στρατιωτικό σχεδιασμό κι οπτική.

Με συναίσθηση ευθύνης Ιωαννίδης Γιάννης»

(Σ.Σ.: Σημειώνουμε ότι εδώ και δέκα μήνες έχει γίνει δημόσια γνωστή και η ύπαρξη του πρώτου ελληνοκύπριου αντιρρησία του Γιάννη Πάρπα. Στις 16 Μαρτίου ξαναδικάστηκε στο στρατοδικείο Λευκωσίας, αλλά η δίκη του αναβλήθηκε εν όψει της ψήφησης απ' την κυπριακή βουλή νέου στρατολογικού νόμου).

ΚΑΛΟΓΡΕΖΑ Ποιοι δολοφόνησαν τον Μιχάλη Πρέκα;

■ Πριν λίγες μέρες η Εισαγγε-
λία Πρωτοδικών άσκησε αυτε-
πάγγελτη δίωξη «κατά παντός
υπευθύνου για ανθρωποκτονία
από πρόθεση», για τη δολοφονία
του Μιχ. Πρέκα, θύμα των ειδι-
κευμένων αστυνομικών δυνά-
μεων που έλαβαν μέρος στα «γε-
γονότα της Καλογρέζας» τον
Οκτώβριο του '87. Η εξέλιξη αυ-
τή, που έφερε πάλι στο φως της
δημοσιότητας την εν ψυχρώ δολο-
φονία του Μιχ. Πρέκα και την
ανάμιξη τεσσάρων ατόμων για
την επίδειξη «αντιτρομοκρατι-
κού έργου», έρχεται να προστα-
θεί στη μήνυση που είχε υποβά-
λει η Β. Βογιατζή κατά τριών
αστυνομικών και κατά παντός
υπευθύνου για ανθρωποκτονία
από πρόθεση. Σε δήλωσή της
προς τον Τύπο η Β. Βογιατζή
αφού καταγγέλλει την εμφανέ-
στατη και προκλητική προσπά-
θεια της προανάκρισης που θέ-
λησε να αποκρύψει σημαντικά
στοιχεία που θα οδηγούσαν στον
εντοπισμό των ενόχων, αναφέ-
ρει ότι: «Η συγκεκριμένη εισαγ-
γελική απόφαση δίνει καταρχάς
τη δυνατότητα εντοπισμού των
ενόχων, αφού κρίνει επαρκή τα
στοιχεία που υπάρχουν για
άσκηση δίωξης κατά παντός
υπευθύνου. Τα στοιχεία αυτά
πρέπει να συγκεκριμενοποιη-
θούν και να διωχθούν οι υπαίτιοι
και αυτοί που έδωσαν τις συγκεκρι-
μενές διαταγές εκτέλεσης».

Η δίωξη της Εισαγγελίας Πρω-
τοδικών, έρχεται σε μια συγκυ-
ρία που είναι δύσκολο να θγουν
συμπεράσματα για την έκβαση
αυτής της υπόθεσης, αφού πρέ-
πει να συνυπολογιστεί μαζί με το
πολιτικό της περιεχόμενο η κρί-
ση που περνάει αυτό τον καιρό ο
θεσμός της δικαιοσύνης (ανά
τον κόσμο ολόκληρο). Έρχεται
όμως σε μια περίοδο που έχει
προηγηθεί η αθώωση των Μ.
Μπουκουβάλα και Β. Βογιατζή
και αναμένεται η δίκη των Κλ.
Σμυρναίου και Χρ. Μαρίνου.

Η υπόθεση της δολοφονίας
του Μιχ. Πρέκα είναι μια από τις
ανάλογες περιπτώσεις δολοφο-
νιών, που είτε δεν φτάνουν ποτέ
στα δικαστήρια ή όταν φτάνουν
κάποτε τραυματίζουν παρά ικα-
νοποιούν το κοινό περί δικαίου
αίσθημα. Σε μια εποχή που τα
αδικήματα των πολιτών αντιμε-
τώπιζονται με κακουργήματα
των οργάνων της τάξης, η ανάγ-
κη της κοινωνικής αυτοάμυνας
εμφανίζεται ολοένα και πιο έν-
τονα.

Η υπόθεση αυτή, αφορά όλο
το κοινωνικό σώμα καθώς και
τους πολιτικούς και κοινωνικούς
φορείς, που έχουν υποχρέωση
και καθήκον να κινηθούν ενάντια
στην προσπάθεια συγκάλυψης
και παραπληροφόρησης που
σκοπό έχουν το «κουκούλωμα»
των πραγματικών ενόχων.

Τάσος ΣΑΡΑΝΤΗΣ

■ Τρίτη 21 Μάρτη. Στην Οδον-
τιατρική Σχολή γίνεται εκδήλω-
ση της Σ.Φ.Ε.Β.Α. για (τι άλλο;) την Β. Ήπειρο. Ομιλητής ένας
μητροπολίτης και ακροατήριο
αποτελούμενο από όλα τα υγιή
εθνικά και χριστιανικά στοιχεία.
Η σούπα όμως χάλασε από την
...παρέμβαση καμιάς διακοσα-
ριάς φοιτητών (των Συσπειρώ-
σεων και της Κ.Ν.Ε. κατά θάση)
που, υλοποιώντας την απόφαση
του συλλόγου της σχολής, διέ-
λυσαν την εκδήλωση με το θά-
ρος των ...έμπρακτων επιχειρη-
μάτων τους. Την επόμενη μέρα η
σύναξη επαναλήφθηκε στη Θεο-
λογική (κοντά στους πρόποδες
του Υμηττού) υπό την προστασία
των ΜΑΤ και της Ασφάλειας.
Εκεί και μόνο εκεί, παιδιά, διότι
αν κατεβείτε κατά Νομική μεριά
(όπως ίσως θα θέλατε), μερικοί
δεν θ' αντέξουν σ' αυτόν τον (τε-
λευταίο;) πειρασμό.

■ Απελάθηκε την Πέμπτη 23
Μάρτη ο Τούρκος πολιτικός
πρόσφυγας Γιλμάζ Ζεκί. Η ΕΥΠ
τον συνέλαβε στη Θεσσαλονίκη
και μέσα σε δύο μέρες τον έστει-
λε πίσω στην Τουρκία, όπου τον
περίμενε μία δεκαπενταετής κα-
ταδίκη. Το πρώτο παράδοξο εί-
ναι ότι η ΕΥΠ κατηγορήσε τον
Τούρκο αγωνιστή για κατασκο-
πεία, αλλά παρόλα αυτά τον
έστειλε πίσω, στους υποτιθέμε-
νους εργοδότες του. Το δεύτερο
(και ίσως όχι τόσο) παράδοξο εί-
ναι ότι όσοι ενδιαφέρθηκαν για
την περίπτωση του Γιλμάζ Ζεκί
έλαβαν ρητές διαβεβαιώσεις
από κυβερνητικούς παράγοντες
(Λαλιώτης, Σκουλαρίκης) ότι δεν
επρόκειτο να εκδοθεί, αλλά φυ-
σικά σε τέτοιες μέρες που περ-
νάμε δεν γίνεται να διεκδικήσει
κανείς ενδιαφέρον απ' την κυ-
βέρνηση για οποιοδήποτε θέμα
(πλην Κοσκωτά εννοείται).

ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ Η «άλλη αριστερά» στις εκλογές

■ Στις 8 και 9 Απριλίου γίνεται πανελλαδική συνδιάσκεψη
του «πέραν της παραδοσιακής αριστεράς» χώρου με θέμα
τη συμμετοχή του στις εκλογές του Ιουνίου.

Απ' ό,τι φαίνεται τόσο από την πρόσκληση-εισήγηση της ομά-
δας πρωτοβουλίας όσο και από τις δηλώσεις ενδιαφερόντος από
πολλές πόλεις της Ελλάδας το εγχείρημα εκτός από αναγκαίο
μπορεί να αποδειχθεί και δυνατό.

Γεγονός πάντως είναι ότι μέχρι στιγμής συνδικαλιστές από το
Εργατικό Κόμμα (ΣΣΕΚ) και τις Συσπειρώσεις, οικολόγοι-εναλλα-
κτικοί από την Ένωση Πολιτών και άλλες περιφερειακές κινή-
σεις, «αριστεριστές» από το ΚΚΕμ-λ, την ΟΚΔΕ, τον ΜΑΧΗΤΗ, το
«σε φόντο κόκκινο» όπως και πολλοί ανένταχτοι και ανένταχτες
που δραστηριοποιούνται σε γυναικείες ομάδες, συνοικιακές
πρωτοβουλίες, φοιτητικές συσπειρώσεις και αντιαυταρχικές κι-
νήσεις για τα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα συγκλίνουν σ'
ένα πολιτικό πλαίσιο που αν συνδυαστεί με πρωτότυπες και κινη-
ματικές μορφές μπορεί να εκφράσει τις κατακτήσεις και τη δυνα-
μική ευρύτερων χώρων και κινημάτων.

Θέσεις και διεκδικήσεις που αρχίζουν από το 35ωρο, τον εργα-
τικό έλεγχο και τον συντονισμό των ευρωπαϊών εργαζομένων
ενάντια στην καπιταλιστική ολοκλήρωση που προχωρούν στο να
καταργηθούν όλα τα πυρηνικά δυτικά-ανατολικά, στρατιωτικά-ει-
ρηνικά, να φύγουν οι ξένες βάσεις από την Ελλάδα και όλοι οι
στρατοί από την Κύπρο, να αναγνωριστούν τα δικαιώματα των
αντιρρησιών συνείδησης και της Μουσουλμανικής μειονότητας
στη Δ. Θράκη, που προβάλλουν τα ζητήματα του περιβάλλοντος,
της γυναικείας καταπίεσης, του κρατικού αυταρχισμού και κατα-
στολής με «ιδεολογικό περίγραμμα» αντιαναπτυξιακού, αντισυν-
διαχειριστικού προσανατολισμού, ταξικής αυτονομίας, άμεσης
δημοκρατίας και σοσιαλιστικής κοινωνίας αυτοδιοίκησης, απο-
τελούν ήδη συμφωνία όλων όσων παίρνουν την πρωτοβουλία και
δείχνουν τον ριζοσπαστικό χαρακτήρα της.

Ασφαλώς οι εκλογές δεν αποτελούν το ευνοϊκότερο πεδίο για
την διάδοση των αντικαπιταλιστικών ιδεών. Όμως απέναντι στην
«μεγάλη αριστερά» που δίνει εξετάσεις εξουσίας, στην πολιτική
κρίση που δεν τελειώνει με τις εκλογές και σ' ένα -μειοψηφικό
μεν αλλά σημαντικό- κοινωνικό και πολιτικό δυναμικό που ασφυ-
κτιά, η «άλλη αριστερά» οφείλει να επιχειρήσει συγκλίσεις και
παρεμβάσεις στην προεκλογική συγκυρία αν θέλει να διαμορ-
φώσει ευνοϊκούς συσχετισμούς για τους ούτως ή άλλως εξωκοι-
νοβουλευτικούς προσανατολισμούς της.

Όλγα ΧΑΡΙΤΟΥ
Αναστασία ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Όταν στο τεύχος Ιανουαρίου
δημοσιεύσαμε στη σειρά «Ε-
κτός παιδιάς» το άδαιο γήπεδο
της φαντασίας του Bilal
δεν περιμέναμε
τόσο γρήγορα να δούμε την
εφαρμογή του στο γήπεδο
της Λεωφόρου Αλεξάνδρας
Φαίνεται ότι ο Bilal
διαθέτει πραγματικά προφητι-
κές ικανότητες. Εκτός, βέβαια,
αν οι αθλητικοί δικαστές
διαβάσουν Σχολιαστή, και εμπνέονται.

Η ΧΟΕΣΙΝΗ

■ Εκδοχή πρώτη: «Ο εκλογικός νόμος είναι δικαιοτέρας από τον προηγούμενο, αναλογικότερος, καλύτερος. Και από αυτή την άποψη, την άποψη του θεσμού, επιτρέπει μια καλύτερη έκφραση... των πολιτών και καλύτερη αντιπροσώπευση των πολιτικών δυνάμεων» (στην πρωτοσέλιδη ανάλυση).

Εκδοχή δεύτερη: «Τελικά, το σχέδιο του εκλογικού νόμου μόνο απλή αναλογική δεν είναι. Κι αυτό όχι μόνο γιατί βάζει εμπόδια στα «μικρά» κόμματα, αλλά γιατί θα σικός, αν όχι αποκλειστικός

στόχος του είναι να εξασφαλίσει την απρόσκοπτη αναπαραγωγή του πολιτικού και ιδεολογικού πλαισίου του δικομματισμού» (από το άρθρο της σύνταξης).

Εκδοχή τρίτη: «Δόθηκε επιτέλους κάποια απλή αναλογική. Καιρός ήταν. Όχι τόσο γιατί θα εκδημοκρατίσει την πολιτική ζωή (αυτά δεν λύνονται με εκλογικούς νόμους), αλλά γιατί τώρα ίσως εκδηλωθούν ανοιχτά πια οι πολιτικές σκοπιμότητες που έκρυβε το αίτημα» (από τη στήλη «Έτσι», του Γιώργου Καρρά).

Εκδοχή τέταρτη: «Η αναλογικότητα του νομοσχεδίου που κατατέθηκε δεν είναι βέβαια απόλυτη. Είναι όμως τόσο, ώστε, αν ο εκλογικός νόμος αποδειχθεί μακρόβιος, να οδηγήσει σε μεταβολή των γενικότερων πολιτικών ηθών» (από το άρθρο του Δ. Παπαδημητρίου, σελ. 7).

Εκδοχή πέμπτη: «Έχουμε πάλι ένα σύστημα απλής αναλογικής. Πότε θα έχουμε την απλή (πλήρη) αναλογική με όλες τις συνέπειες;» (από το άρθρο του Ν.Ε. Πετρόπουλου, σελ. 6).

Πρόκειται για 5 εκδόχές της ΕΠΟΧΗΣ (19 Μαρτίου), σχετικά με τον εκλογικό νόμο. Τελικά, τα ερωτήματα που μένουν αναπάντητα είναι πολλά: Ας θέσουμε δύο:

– Με τον εκλογικό νόμο θα μεταβληθούν τα γενικότερα πολιτικά ήθη (εκδοχή 4) ή μήπως τα ζητήματα αυτά δεν λύνονται με εκλογικούς νόμους (εκδοχή 3).

– Με το νέο νόμο, που επιτρέπει την καλύτερη έκφραση των πολιτών και την αντιπροσώπευση των πολιτικών δυνάμεων (εκδοχή 1), θα εκδηλωθούν πια ανοιχτά οι πολιτικές σκοπιμότητες που έκρυβε το αίτημα της απλής αναλογικής (εκδοχή 3); Ή μήπως θα πρέπει, αφού το σχέδιο εκλογικού νόμου μόνο απλή αναλογική δεν είναι (εκδοχή 2) να συνεχίσουμε να ζητάμε την καθιέρωση της απλής (πλήρους) αναλογικής με όλες τις συνέπειες (εκδοχή 5);

■ Η επανάληψη είναι μήτηρ πάσης μαθήσεως, βέβαια, και οποιαδήποτε στοιχεία προέρχονται από επεξεργασίες ηλεκτρονικών υπολογιστών είναι κράχτης για προσέλλυση αναγνώστων... Ωστόσο η ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ ξεπέρασε κάθε φαντασία το διήμερο 18 και 19 Μαρτίου.

Μόνον ο τίτλος αλλάζει από το φύλλο της 18/3 («9 πιθανά σενάρια για τις εκλογές») ως εκείνο της επομένης («Ο κομπιούτερ απαντά σε 9 σενάρια»). Κατά τα άλλα δημοσιεύονται χωρίς καμιά αλλαγή οι πίνακες που έδω-σε στη δημοσιότητα η ΕΑΡ. Με το ίδιο και απaráλλαχτο εισαγωγικό ρεπορτάζ, μάλιστα!

Δεν αναδημοσιεύονται ακό-

Τι συμβαίνει στη φωτογραφία αυτή; Όποιος βλέπει πέντε άνδρες των ΜΑΤ να ξυλοκοπούν τρεις νεαρούς οπαδούς του Παναθηναϊκού, υπό το βλέμμα άλλων δυο ΜΑΤατζήδων και ενός ασφαλίτη, είναι μύωψ. Την πραγματικότητα αποδίδει η λεζάντα της ΠΡΩΤΗΣ, στις 14 Μαρτίου 1989: «Οι χούλιγκαν του ΠΑΟ έχουν περάσει στις... γραμμές των ΠΑΟΚτζήδων και θαράνε όποιον βρίσκουν ενώ τα ΜΑΤ μάλλον τα έχουν χαμένα, αφού άλλοι επιτίθενται και άλλοι βρίσκονται σε θέση αναμονής».

μη οι δηλώσεις των κομμάτων, ενώ αλλάζουν και οι διαφημίσεις που κλείνουν τη σελίδα.

■ «Σε περιπτώσεις σαν του πατέρα μου ενδείκνυνται η στενή ψυχιατρική παρακολούθηση». Αυτά φέρεται να είπε η Σοφία Παπανδρέου-Κατσάνεβα, σύμφωνα με άρθρο της Ντ. Εξάρχου στο «Έθνος» (1/3/89), στην πολυσυζητημένη συνέντευξή της προς την Ελευθεροτυπία.

Έλα όμως που αυτά δεν τα είπε η Σοφία αλλά ο δημοσιογράφος που της πήρε τη συνέντευξη μεταφέροντας, απλώς τις απόψεις κάποιου γιατρού σύμφωνα με τις οποίες «συνηθίζεται μερικές φορές, μετά από κρίσιμες και πολύπλοκες επεμβάσεις, ο ασθενής να διέρχεται μια περίοδο (συνήθως 6 μηνών) όπου από τη μια εξαρτάται πλήρως από κάποιο πολύ οικείο πρόσωπο και, από την άλλη, παρουσιάζει μια απάθεια έναντι των πάντων. Δεν τον νοιάζει φερ' ειπείν, τίποτα...» για να καταλήξει ότι, σε τέτοιες περιπτώσεις, «ενδείκνυται η στενή ψυχιατρική παρακολούθηση».

Και για να μη μείνουν οι οποιεσδήποτε αμφιβολίες στους αναγνώστες του Έθνους, η δημοσιογράφος επανέρχεται μετά από μια εβδομάδα (8/3/89), επαναλαμβάνοντας τα ίδια, με διαφορετική γαρνιτούρα όμως αυτή τη φορά, που και πάλι δεν έχει και πολύ σχέση μ' αυτά που είπε η Σοφία στη συνέντευξή της. Γράφει λοιπόν:

«Η Σοφία μίλησε με συγκλονιστικές λεπτομέρειες

για την εξάρτηση του πατέρα της από τη «συμμορία» και ζήτησε εξηγήσεις από το γιατρό του πρωθυπουργού, τον Δημήτρη Κρεμαστινό, για τη φαρμακευτική αγωγή που ακολουθεί ο πατέρας της και για την ανθυγιεινή ζωή που κάνει με τη Δήμητρα Λιάνη, τους συγγενείς και τους φίλους της.

«Στην ίδια συνέντευξη η Σοφία δεν δίστασε να μεταφέρει τη γνώμη διάσημου Άγγλου γιατρού ότι «σε περιπτώσεις σαν του πατέρα της συνιστάται ψυχιατρική παρακολούθηση».

■ Η τέχνη του κλοφυράιτ σ' όλο της το μεγαλείο: Αφιέρωμα του αμερικανικού περιοδικού «TIME» σχετικά με την πληροφορική αναδημοσιεύεται ταυτόχρονα από δυο ελληνικά περιοδικά (και μάλιστα με αρκετών μηνών καθυστέρηση) χωρίς φυσικά να αναφέρουν την πηγή τους.

Το ένα από τα δύο, το Computer Software, έκανε πιο προσεγμένη δουλειά, μια και χρησιμοποίησε μόνο αποσπάσματα του συγκεκριμένου άρθρου και μάλιστα σε αρκετά καλή μετάφραση.

Το ενδιαφέρον βρίσκεται στο άλλο περιοδικό, την «Τεχνική Εκλογή», που όχι μόνο χρησιμοποίησε αυτούσιο το άρθρο (σε κακή μετάφραση) με τον ίδιο ακριβώς τίτλο και τα σκίτσα του αμερικανικού περιοδικού, αλλά έβαλε κιόλας φαρδιά-πλατιά και το όνομα του «αρθρογράφου»: Σπύρος Σπύρου, δρ. Φυσικής στο Ε.Ι.Ε.!

Στέλιο, δεν είσαι μόνος σου...

SCRIPTA MANENT

Ρηξικέλευθη ηθική

«Μια χώρα, ένας λαός που στηρίζεται στον τουρισμό, στις υπηρεσίες, στην πανάλαφρη θιομηχανία-βιοτεχνία, που η παραοικονομία φτάνει το 30% του ΑΕΠ, που η θέση στο δημόσιο δεν κατακτιέται σαν εργασία αλλά σαν εξασφάλιση, που δεν παράγουμε παρά ελάχιστα απ' όσα καταναλώνουμε, που η διόγκωση του κράτους δεν έγινε για παρεμβατικούς αλλά για ψηφοθηρικούς λόγους...»

Όχι δεν είναι ο Μητσοτάκης που επιζητεί να καθιερώσει τη σύνδεση μισθού/παραγωγικότητας και στο Δημόσιο...

Δεν είναι ο Χαλικιάς και ο Ζολώτας που για χρόνια υποστηρίζουν ότι πρέπει να παράγουμε όσα καταναλώνουμε...

Ούτε πρόκειται για τον Μ. Παπαγιαννάκη, τον ορκισμένο εχθρό της παραοικονομίας και των «αερίτζηδων»...

Είναι η ΡΗΞΗ, στο κύριο άρθρο του τεύχους 34 (Μάρτιος 1989). Που δεν αρκείται φυσικά στην καταγγελία του παρασιτισμού, να καταγγέλλει ταυτόχρονα και όσους «εκμεταλλεύτηκαν την κατακτημένη ελευθερία και την μετέτρεψαν σε ασυδοσία και ανηθικότητα».

Μην θιασείτε όμως να εγκალέσετε τους εναλλακτικούς φίλους μας για ηθικολογία. «μια στάση ηθικής είναι θαυμάσια πολιτική... Το ότι ανεχόμαστε μια τέτοια κυβέρνηση σημαίνει ότι πλειοδοτούμε σε μια πολιτική αποθιομηχάνισης, παρασιτισμού, τουριστικοποίησης, εκμαυλισμού των πάντων, απόρριψης κάθε οράματος συλλογικού μετασχηματισμού, εθνικής υποταγής μέσω της χρέωσης...»

Όποιοι μάλιστα αμφιβάλλουν πως «... η ηθική σαν αποχωρισμένη κατηγορία από την καθημερινότητα και τους στόχους των ανθρώπων γεννήθηκε μέσα από την παράδοση των μεγάλων μονοθεϊστικών θρησκειών», ας ξεστραβωθούν, ενσκήπτοντάς στο δωδεκάθεο: «Αντίθετα, στην Αρχαία Ελλάδα, όπως και σε πολλούς άλλους πολιτισμούς, δεν υπάρχει διαχωρισμός στόχου και μέσων, η ανθρώπινη ζωή και πράξη έχει μια αυθύπαρκτη αξία σαν τέτοια, εδώ και τώρα. Γι' αυτό και η ηθική, οι κανόνες της ανθρώπινης συμπεριφοράς, έχουν σε τελευταία ανάλυση μεγαλύτερη αξία και ρόλο. Το πρόβλημα δεν είναι η είσοδος στο μεγάλο και πάντα απόμακρο επίγειο παράδεισο, αλλά η πολιτική πράξη εδώ και σήμερα...»

Με ενδιαφέρον αναμένουμε στο επόμενο τεύχος της ΡΗΞΗΣ την ανάλυση για την ανηθικότητα του Σπάρτακου, και των ομοίων του, οι οποίοι – ως γνωστόν – δεν εκτίμησαν όσο έπρεπε την αυθύπαρκτη αξία που δινόταν, εκείνη την εποχή, στη ζωή τους.

ΤΟ ΑΓΚΑΘΙ

■ Κι εκεί που όλα πήγαιναν ρολόι, ξαφνικά οι εφημερίδες ανακάλυψαν ότι εκτός από τον Συνασπισμό υπάρχει και η ΚΝΕ. Η μαζική αποχή των μελών της οργάνωσης από το συλλαλητήριο της Θεσσαλονίκης, έφερε στο προσκήνιο τα προβλήματα που έχει δημιουργήσει στη νεολαία του ΚΚΕ η σύγκλιση με την ΕΑΡ και τις σοβαρές δυσχέρειες που υπάρχουν στην αντιμετώπιση των διαφωνούντων.

Όπως έχουμε γράψει και σε προηγούμενα τεύχη, η Οργάνωση Σπουδάζουσας της ΚΝΕ Θεσσαλονίκης έχει μπει εδώ και καιρό στο μάτι του κυκλώνα. Η άρνησή της να υλοποιήσει την κομματική γραμμή, έχει αναγκάσει το Πολιτικό Γραφείο να αντιμετωπίζει ακόμη και το ενδεχόμενο διάλυσής της. Σε πρόσφατη συνάντηση του γραμματέα της ΚΟΘ Κατσαρού με μέλη του Π.Γ. στην Αθήνα, συζητήθηκε και εγκρίθηκε ένα «πρόγραμμα δράσης», το οποίο προβλέπει την άμεση απομάκρυνση των στελεχών του συμβουλίου σπουδάζουσας και την ενημέρωση των οργανώσεων της πόλης για την «αντικομματική λειτουργία των φραξιοτιστών».

Βέβαια, τα προβλήματα του ΚΚΕ δεν σταματούν στη Θεσσαλονίκη. Όσο κι αν ο κομματικός κι ο ευρύτερος συμπαράταξιακός Τύπος φροντίζουν να αποκρύβουν επιμελώς το ζήτημα, είναι πλέον γνωστό ότι η συντριπτική πλειοψηφία της ΚΝΕ διαφωνεί με την επιλογή του Συνασπισμού. Αυτός είναι άλλωστε κι ο λόγος της πρόσφατης δημιουργίας μιας «Επιτροπής νεολαίας της Κ.Ε.», στην οποία προΐσταται ο Γιάννης Μαρούκης και συμμετέχουν οι Δραβαλιάρης και Κοντοφάκας. Η επιτροπή έχει αναλάβει το επίπονο (και αμφίβολης επιτυχίας) έργο να ενεργοποιήσει τις δυνάμεις που παραμένουν πιστές στο κόμμα -βλέπε επιτροπές «νέων συνασπισμού» στην Πάντειο και τη Νομική- και να απομονώσει την αντικομματική ομάδα των διαφωνούντων στελεχών. Για τη διευκόλυνση μάλιστα του έργου της, το Π.Γ. κοινοποίησε πρόσφατα σε όλες τις κομματικές οργανώσεις επιστολή, η οποία αναφέρεται στο «σημαντικότατο εσωκομματικό πρόβλημα», εκτιμά ότι «ο ανώτα-

τος καθοδηγητικός πυρήνας της ΚΝΕ αποτελεί φράξια που λειτουργεί σαν κόμμα μέσα στο κόμμα» και ανακοινώνει ότι σε πρώτο στάδιο τα μέλη που παραστράτησαν «πρέπει να υποβοηθηθούν για να καταλάβουν το λάθος τους», διαφορετικά το κόμμα «θα αναγκασθεί να πάρει οργανωτικά μέτρα».

Παρ' όλα αυτά, είναι εξαιρετικά αμφίβολο αν σ' αυτή τη φάση η ηγετική ομάδα μπορεί πράγματι να προχωρήσει σε εκτεταμένες καθαιρέσεις και διαγραφές. Μια τέτοια επιλογή δεν θα δυσχέραινε απλώς τις διεκπαιρευτικές εκλογικές ανάγκες, αλλά θα ναρκοθετούσε και το ανανεωτικό προφίλ που προσπαθεί να εμφανίσει τον τελευταίο καιρό ο Περισσός. Ωστόσο, το ΚΚΕ δεν μπορεί να μείνει με σταυρωμένα χέρια αφήνοντας τον Λεωνίδα Κύρκο να επαναλαμβάνει συνεχώς ότι «είναι αδύνατο να προχωρήσουμε έχοντας στα πόδια μας το μόνιμο αγκάθι της ΚΝΕ». Προσανατολίζεται λοιπόν σε μία κατεύθυνση προσεκτικών χειρισμών, αθόρυβων καρατομιχών και ευρύτατων εσωτερικών ανακατατάξεων στη διάταξη των στελεχών της, προσπαθώντας να διαμορφώσει τους όρους για μια σχετικά ανώδυνη «διευθέτηση» όταν έρθει το πλήρωμα του χρόνου. Η πρόσφατη τοποθέτηση του «ανδρουλακικού» Θ. Κλείτσα σαν γραμματέα των οργανώσεων Δυτικής Μακεδονίας και οι εκτεταμένες μετακινήσεις που σημειώθηκαν στην Πελοπόννησο, εκφράζουν αυτό ακριβώς το πνεύμα.

Θα πρέπει να σημειωθεί, ότι στα πλαίσια της κινητοποίησης που έχει σημάνει το Π.Γ. για την αντιμετώπιση των διαφωνούντων, αξιοποιείται και η... ΠΑΝ σαν μοχλός πίεσης του ΚΚΕ προς την ΚΝΕ. Οι δραστηριότητες της νεολαίας της ΕΑΡ παίρνουν εντυπωσιακή έκταση στο «Ριζοπάστη» και οι συναντήσεις του Τριαντάφυλου Δραβαλιάρη με τον Στέργιο Πιτσιώρλα αφορούν κυρίως την αντιμετώπιση των αντικομματικών, παρά την κοινή δράση των δύο κομμάτων στις φοιτητικές εκλογές.

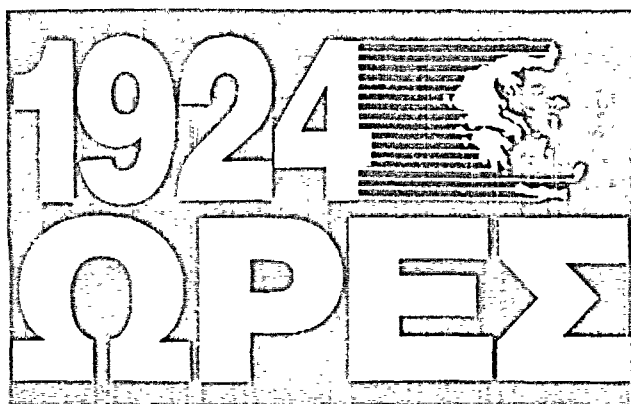
«BARKIZAVEM STEREO»

■ Η αγωνιστική πλειοδοσία είναι πια παρελθόν. Τώρα, το θέμα είναι η υπευθυνότητα,

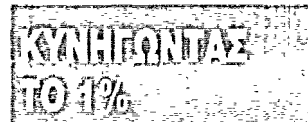
η καθαρή και η ομαλότητα. Οι νέες σχέσεις που οφείλει να οικοδομήσει με τους οπαδούς του το ΚΚΕ, απαιτούν ακόμα και τη βίαια ανανέωση των πολιτικών αντιλήψεων της κομματικής βάσης, που θέλει δεν θέλει πρέπει να απαρνηθεί τα πρώην ιερά και όσια.

«Ο «902 Αριστερά στα FM» έχει αναλάβει ένα σημαντικό κομμάτι του δύσκολου αυτού έργου. Προσπαθεί, με αρκετή επιτυχία είναι αλήθεια, να περάσει την τρίτη ηλικία του κόμματος στο απέναντι πεζοδρόμιο, βάζοντας διάφορους συνασπισμένους καλλιτέχνες να την τραβήξουν απ' το χέρι.

Σε πρόσφατη εκπομπή του Λάκη Λαζόπουλου αφιερωμένη στους βετεράνους, τα τηλέφωνα έσπασαν. Το κοινό διαμαρτυρόταν «για όλα αυτά τα αγγλικά τραγούδια που γέμισαν το ραδιόφωνο» και ζητούσαν ελληνικά αντάρτικα ή... ρώσικα. Η απάντηση ήταν άμεση: Ο κύριος Λάκης τους έβαλε στο πικ-απ το «*έα, έα, έα, ε, η γιαγιά μας πέθανε*» και τους διάβασε ένα ωραιότατο αντισοβιετικό ανέκδοτο για τους ουρές που κάνουν έξω από μαγαζιά οι Μοσχοβίτισες και οι Μοσχοβίτες. Στο τέλος, έβαλε και το σταυρό πάνω στο μνήμα: «*Να βάλω κι αυτό το τραγουδάκι που μου ζητάτε επιμόνως, το στ' άρματα -στ' άρματα εμπρός στον αγώνα...*»

ΕΛΛΑΔΑ, ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΟΥ

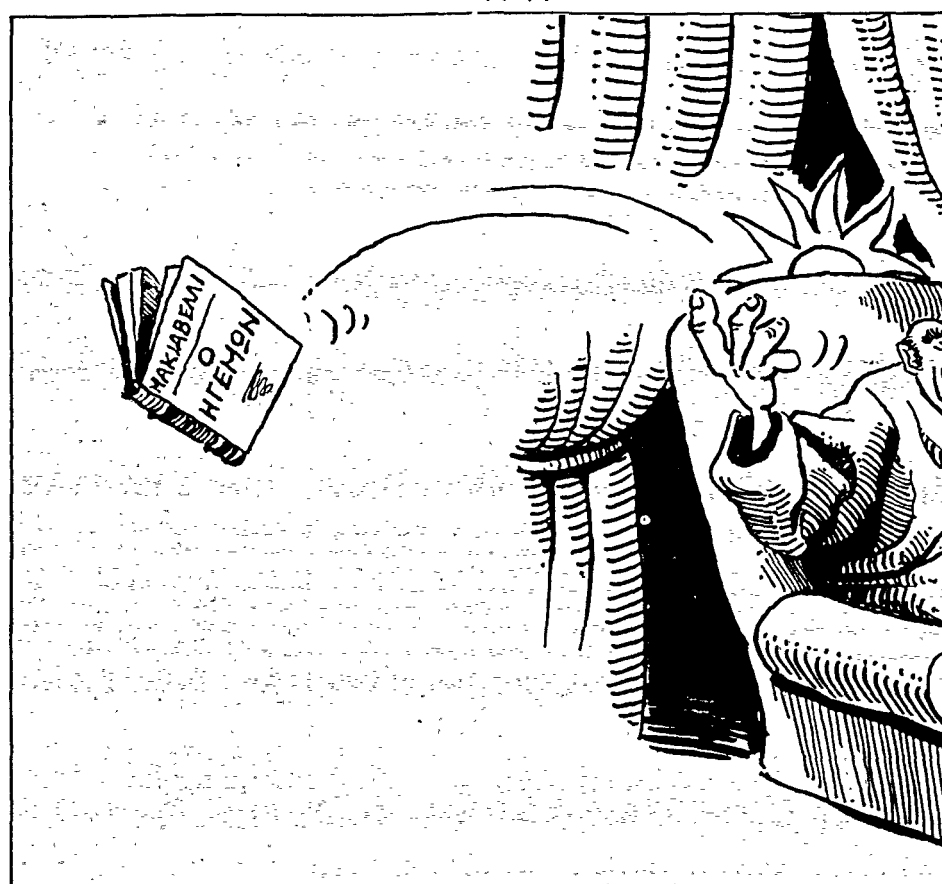

■ Τελικά, όσοι ζορίζονταν με τον Συνασπισμό και δεν τους ερχόταν να ρίξουν «εσωτερικό», λευκό ή άκυρο, φαίνεται πως θα 'χουν μια λύση. Η συμπάραταξη των μικρών είναι σχεδόν γεγονός, αφού οι περισσότερες οργανώσεις της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς, αρκετές αριστερές συσπειρώσεις και εναλλακτικές ομάδες αποφάσισαν κατ' αρχήν να εμφανισθούν μαζί σ' ένα αριστερό-ριζοσπαστικό ψηφοδέλτιο.

Η απόφαση πάρθηκε πριν λίγες μέρες σε σύσκεψη που έγινε στα γραφεία του «Εργατικού Κόμματος» -τέως Μετώπου των εργαζομένων-

στην οποία συμμετείχαν η «Κ.Ο. Μαχητής», η ΟΚΔΕ, η «Αριστερή Πολιτική», η ομάδα που εκδίδει το περιοδικό «Σε κόκκινο φόντο» και η «Ένωση Πολιτών», η κίνηση που προέκυψε πρόσφατα από τη συνένωση διάφορων οικολογικών, εναλλακτικών και ανταυταρχικών ομάδων.

Στη σύσκεψη εγκρίθηκε κείμενο που εξηγεί γιατί οι αντικαπιταλιστικές δυνάμεις πρέπει να παρέμβουν και στην εκλογική συγκυρία, διατυπώθηκε η ανάγκη να συνεχιστούν οι προσπάθειες για τη διεύρυνση της σύγκλισης και αποφασίστηκε η διοργάνωση πανελλαδικής σύσκεψης που θα γίνει στην Αθήνα στις 8-9 Απρίλη και θα επισημοποιήσει την εκλογική κάθοδο.

■ Στο ΚΚΕ εσ.-Ανανεωτική Αριστερά, μόλις ανακοινώθηκε ο νέος εκλογικός νόμος, άλλοι έλεγαν ότι η αυτοδύναμη παρουσία του κόμματος αποδεικνύεται μια ρεαλιστική πολιτική πρόταση κι άλλοι τράβαγαν τα μαλλιά τους που έδωξαν τους «αριστεριστές». Όπως κι αν έχουν όμως τα πράγματα, το σίγουρο είναι ότι τις 18 Ιουνίου το ψηφοδέλτιο του ΚΚΕ εσωτερικού θα είναι το μοναδικό που θα ζητά ρητά τις ψήφους των κομμουνιστών, αφού τα υπόλοιπα αριστερά κόμματα και ομάδες θα εκφραστούν κάτω από πιο περιεκτικούς τίτλους. Η μοναδική εκκρεμότητα που υπάρχει είναι το ενδεχόμενο συνεργασίας στις ευρωεκλογές με κάποια οικολογική ομάδα, μια και η «Ένωση Πολιτών» που βολιδοσκοπήθηκε δεν θέλει να χάσει τη δυνατότητα καθόδου και στις εθνικές εκλογές.

■ Τον τελευταίο καιρό, οι οικολογικές ανησυχίες και δραστηριότητες τόσο της εξωκοινοβουλευτικής όσο και της ανανεωτικής Αριστεράς παρουσιάζουν αξιοσημείωτη κινητικότητα. Ένας απ' τους λόγους είναι ότι στις φετινές ευρωεκλογές γίνεται μία πανευρωπαϊκή προσπάθεια να εκφραστεί ένα πρασινοκόκκινο σχήμα, κάτω από τον τίτλο του «Ουράνιου Τόξου». Τις σχετικές πρωτοβουλίες επιτάχυνε η

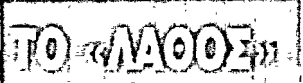
παρουσία στην Ελλάδα του γερμανού ευρωβουλευτή Φρανκ Σβάλμπα Χοτ, ο οποίος έβλεπε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον το ενδεχόμενο της κοινής εκλογικής καθόδου ΚΚΕ εσ.-Α.Α. και «Ένωσης Πολιτών». Η οικολογία βέβαια έχει αρκετούς φίλους και ανάμεσα στις δυνάμεις του Συνασπισμού. Παρά την εμμονή του ΚΚΕ και διαφόρων στελεχών της ΕΑΡ να προκύψει μετά τις εκλογές μια ενιαία συμπαράταξη, η ομάδα ευρωβουλευτών, ο Κώστας Φιλίνης επιμένει ότι οι ευρωβουλευτές της ΕΑΡ θα πρέπει να συνεργασθούν με το «Ουράνιο Τόξο» και όχι με την κομμουνιστική ομάδα του ευρωκοινοβουλίου, η οποία έχασε προσφάτως και τους Ιταλούς συντρόφους που μετακόμισαν στα έδρανα των σοσιαλδημοκρατών.

■ Θυμάστε, τότε που ο Τύπος «στήριζε την αλλαγή και έλεγχε την εξουσία»; Περσμένα μεγαλεία... Δυόμισι μήνες πριν ανοίξουν οι κάλπες, η έντυπη υπεροπλία της Νέας Δημοκρατίας είναι κάτι παραπάνω από προφανές. Από τη μεγάλη οικογένεια των «εφημερίδων του προοδευτικού χώρου», στο ΠΑΣΟΚ έμεινε μόνο η «Αυριανή» και το «Marie Claire». Ούτε καν το «Έθνος», ομπροστάρης της αλλαγής, το μετερίζι του κ. Μαρούδα. Η εφημερίδα που για χατήρι του Ανδρέα και του Αγαμέμνονα μπήκε στο μάτι της CIA και του Πολ Αναστάς, λειοδωρήθηκε, δυσφημίσθηκε και καταγγέλθηκε σαν ο πολιορκητικός κριός της σοβιετικής διείσδυσης στην Ελλάδα...

Ο επανακάμψας πρόσφατα στο τιμόνι της εφημερίδας κ. Φιλίππου είναι κατηγορηματικός: «Να φύγουν οι κλέφτες και οι απατεώνες!» Τα συμφέροντα του Έθνους -με και χωρίς εισαγωγικά- επιβάλλουν την έξοδο απ' τον πασοκικό μεσαίωνα. Και για να μην μείνει το αίτημα εκκρεμές και δυσανάγνωστο, το «Έθνος» είναι η μοναδική προοδευτική εφημερίδα που αποφεύγει τις υπεκφυγές και χρίζει διάδοχο. Η μόνη, και η πρώτη ανάμεσα στις πρώην πασοκιάδες, που είχε το

θάρρος, την επαύριο της συγκέντρωσης της Νέας Δημοκρατίας στο Σύνταγμα, να κάνει πρωτοσέλιδο θέμα το «σάλπισμα νίκης» του Κωνσταντίνου Μητσotάκη.

■ Από το φθινόπωρο τουλάχιστον και μετά, είναι ζήτημα αν υπήρξε μία εφημερίδα εκτός «Αυριανής», «Δημοκρατικού Λόγου» και «Επικαιρότητας», που να μην επισημάνε ως ύποπτες τις συνεχείς αναφορές του πρωθυπουργού στον «κύριο Κοσκωτά» και την επιμονή του να θαφτίζει το σκάνδαλο με τον όνομα «φαινόμενο». Κι όμως. Την επομένη της ψηφοφορίας για την πρόταση δυσπιστίας στη Βουλή, στην παραπολιτική στήλη της «Ελευθεροτυπίας» υπήρχε σχόλιο με υπογραφή «Ε» (λέγε με Κίτσο), το οποίο αποφαινόταν ότι «ο Ανδρέας Παπανδρέου έκανε το μοιραίο λάθος αποκαλώντας στην αγόρευση του τον Κοσκωτά απατεώνα». Η εφημερίδα εκτιμούσε, ότι αυτό ακριβώς επιδίωκε ο φυγόδικος μεγαλοκαταχραστής για να αποφύγει την έκδοσή του: ένα «λάθος», που θα του έδινε τη δυνατότητα να πείσει τις ευαίσθητες σε θέματα ισονομίας αμερικανικές αρχές ότι η τύχη του έχει προαποφασισθεί. Και ο Παπανδρέου του την έδωσε...

Με βάση τη συλλογιστική του σημειώματος, δικαιούμεστε να υποθέσουμε ότι στο παρελθόν ο πρωθυπουργός ήθελε πράγματι την έκδοση του Κοσκωτά και ότι οι εφημερίδες τον προφύλασσαν και τον προφυλάσσουν ακόμα και σήμερα, στολίζοντάς τον με κοσμητικά επίθετα για να ευαισθητοποιήσουν τις αμερικανικές αρχές.

■ Ο «δικαιότερος» εκλογικός νόμος, ανεξάρτητα από την έκβαση της συζήτησης γύρω από το v+1 αφαιρεί από την συνασπισμένη Αριστερά την πιο σοβαρή αιχμή της πολιτικής της στην προεκλογική περίοδο. Η καταγγελία για ληστεία 8-10 εδρών δεν πείθει κανένα σαν στοιχείο αντιπολίτευσης στο ΠΑΣΟΚ. Αντίθετα μάλιστα δεσμεύει τον Συνασπισμό στην

■ «Το αληθινό ΠΑΣΟΚ θρίσκεται στην παρανομία» δηλώνει αυτάρεσκα σε συνέντευξή του στα «ΝΕΑ» ο Αντώνης Τρίτσης. Το ψεύτικο, ως γνωστόν, βρίσκεται στον Κορυδαλλό. Τελικά, είχε δικιο ο Κώστας Λαλιώτης που έλεγε ότι «το κίνημα προσπαθεί να συγκεράσει το εφικτό με το αναγκαίο».

■ Ο Συνασπισμός διευρύνεται προς διάφορες κατευθύνσεις. Τελευταία επιτυχία, η συμφωνία που έκλεισε η «ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.» με το ΑΝΤΙ.

■ Η αποχή των βουλευτών του ΚΚΕ και της ΕΑΡ από την ψηφοφορία για την πρόταση δυσπιστίας δημιούργησε αρκετά ενδοσυμπαράταξιακά προβλήματα. Ο Μ. Παπαγιαννάκης, ο Δ. Ψυχogiός και αρκετά ακόμα στελέχη της ΕΑΡ

θεώρησαν την απόφαση υποκριτική και διατύπωσαν δημόσια τις αντιρρήσεις τους. Την ίδια γνώμη είχε και ο Γ. Μασσαβέτας που καταδίκασε τη στάση της Αριστεράς από τη στήλη του στην «Πρώτη» και ζήτησε να υπερψηφισθεί η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας. Ωστόσο, διάφοροι άσπονδοί φίλοι του γνωστού δημοσιογράφου διέδιδαν ότι ο λόγος που ώθησε τον Γ. Μασσαβέτα να γράψει το συγκεκριμένο σημείωμα δεν ήταν μόνο η διαφορετική άποψη που είχε. Όπως έλεγαν, πριν λίγες μέρες είχε συζητηθεί στην επιτροπή που επεξεργάζεται τα ψηφοδέλτια του συνασπισμού η πιθανότητα της υποψηφιότητάς του, η οποία αν και θεωρήθηκε από την ΕΑΡ «απάντηση στον τομήρισμό», αντιμετωπίσθηκε με ιδιαίτερο σκεπτικισμό από την πλευρά του ΚΚΕ.

παρακολούθηση αν όχι υποδαύλιση της φιλολογίας περί κυβερνήσεων συνεργασίας, υγιούς ΠΑΣΟΚ και των ποικίλων μετεκλογικών σεναρίων που εκπορεύονται από αυτά. Επί του προκειμένου μάλιστα ο Συνασπισμός παίζει εν ου παικτοίς. Γιατί βέβαια αποτελεί πεποίθηση όλων, πόσον μάλλον των επιτελών του ότι συμμετοχή στην κυβέρνηση αποκλείεται όχι ίσως λόγω των όρων που θα έβαζε η Αριστερά όσο γιατί το οποιοδήποτε κομμάτι του ΠΑΣΟΚ, που χρόνια τώρα υλοποιεί μια δεξιά πολιτική θα συνέχιζε να κάνει κάτι τέτοιο σε συνεργασία με δυνάμεις που έχουν την ίδια πολιτική, αποκτώντας μάλιστα πολύ μεγαλύτερη συναινέση παρά με τον Φλωράκη.

Το ζήτημα είναι ότι η Αριστερά επιλέγει μια προεκλογική τακτική αδιαφορώντας αν αποθεί επιζήμια γι' αυτήν, συνεπαρμένη από το στρατηγικό όραμα της επί ίσοις όροις συμμετοχής στο πολιτικό παιχνίδι. Ο στόχος της «δημοκρατικής» διεξόδου από την κρίση, κορωνίδα της πολιτικής του συνασπισμού φαίνεται να τον υποβιβάζει πάλι στα μετόπισθεν του ΠΑΣΟΚ (αλλά τώρα και της ΝΔ) την στιγμή ακριβώς που δινόταν η ευκαιρία στην Αριστερά να αυτονομηθεί στο πολιτικό προσκήνιο, παραμένοντας έστω στις δοσμένες προδιαγραφές της. Η αναβάθμιση που διεκδικεί ο Συνασπισμός θα ενισχύσει ακόμη περισσότερο την πολιτική παρουσία των κομμάτων της επίσημης Αριστεράς.

Στο προηγούμενο αναφερθήκαμε, μεταξύ άλλων, στο ψήφισμα WILLY KUYPERS για τις γλώσσες και πολιτισμούς των περιφερειακών και εθνικών μειονοτήτων, το οποίο εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Οκτώβριο 1987. Πειδή ο WILLY KUYPERS είναι χαρακτηριστικός εκπρόσωπος μιας τάσης υπέρ της περιφερειακής αυτονομίας, που κεδίζει σήμερα έδαφος στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, θεωρήσαμε σκόπιμο να του πάρουμε μια συνέντευξη.

WILLY KUYPERS

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΕΣ

απέναντι στις μικρότερες, μη κυρίαρχες ομάδες. Και δεν εννοώ μόνο τις εθνικές μειονότητες, αλλά και άλλες κοινωνικές κατηγορίες όπως είναι οι γυναίκες. Για όλους αυτούς τους λόγους πιστεύω ότι η καλύτερη αντίσταση κατά του κρατικού εθνικισμού είναι η προώθηση της ενότητας μέσω της διαφοροποίησης.

Σ.: Ποια βήματα έχουν γίνει προς την κατεύθυνση αυτή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο;

W.K.: Καταρχήν πρέπει να τονίσω ότι είναι μόλις 10 χρόνια, που το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγεται απ' ευθείας από τους πολίτες. Μέσα στα 10 χρόνια αυτά διαμορφώθηκε μια νέα γενιά πολιτικών, που έμαθαν να κρίνουν τα πράγματα πέρα από το στενό πλαίσιο των εθνικών τους συνόρων. Απέκτησαν μια, ας την πούμε, «διασυνοριακή» αμοιβαία κατανόηση και εκτίμηση και αυτό είναι το μεγαλύτερο αντίδοτο κατά του κρατικού εθνικισμού. Αυξήθηκε η κατανόηση για την ανάγκη πολιτιστικής αυτονομίας, για την περιφερειακή φιλοσοφία και για την ομοσπονδιακή ιδέα. Για να κυβερνήσεις, χρειάζεται μια φιλοσοφία. Μέχρι τώρα κυριαρχούσε η φιλοσοφία του ιακωβινικού κράτους. Σήμερα αναπτύσσεται σιγά-σιγά μια νέα φιλοσοφία, και αυτο

οφείλεται:

1) στη χρεωκοπία του ενιαίου ιακωβινικού συστήματος τόσο στην οικονομία όσο και στο κοινωνικό επίπεδο,

2) στη χρεωκοπία του συγκεντρωτισμού της πρωτεύουσας (ο ομφαλός του κόσμου είναι το Παρίσι).

Έτσι όλο και περισσότεροι αρχίζουν να βλέπουν ότι «small is beautiful» (το μικρό είναι ωραίο), ενώ ταυτόχρονα μεγαλώνει ο σεβασμός για τον πολίτη.

Σ.: Γιατί στο ψήφισμά σας δεν συμπεριλαμβάνονται ορισμένες άλλες μειονοτικές ομάδες, όπως οι Τσιγγάνοι και οι Εβραίοι;

W.K.: Στο αρχικό κείμενο είχα συμπεριλάβει όλες τις ομάδες αυτές και άλλες ακόμα. Αλλά η Επιτροπή έκρινε ότι πρέπει να καταρτιστούν χωριστά ψηφίσματα για τους μετανάστες, τους τσιγγάνους και για τις θρησκευτικές μειονότητες (Εβραίοι, μάρτυρες του Ιεχωβά, κλπ.).

Σ.: Πέρασε πάνω από ένας χρόνος από την έγκριση του ψηφίσματός σας. Ποια είναι τα συγκεκριμένα αποτελέσματα;

W.K.: Το πρώτο αποτέλεσμα είναι ότι διαπλασιάστηκαν οι πιστώσεις για το Ευρωπαϊκό Γραφείο Λιγότερο Διαδομένων Γλωσσών. Εκτός τούτου, σε διάφορα κράτη άρχισε μια διαδικασία

ευαισθητοποίησης. Υπάρχουν και πιο απτά αποτελέσματα: στη Γαλλία δημιουργήθηκαν σχολεία που διδάσκουν στη γλώσσα OCCITAN. Στην Ιταλία αυξήθηκαν τα σχολεία που παρέχουν εκπαίδευση στη σλοβενική γλώσσα και εκδίδονται και εφημερίδες στη γλώσσα αυτή. Στην Ουαλλία, μετά από πολλές απεργίες πείνας που έκανα μαζί με τα ουαλλικά κινήματα, πετύχαμε τη δημιουργία ουαλλικής εκπομπής στην τηλεόραση. Οι πρώτες αυτές επιτυχίες δημιούργησαν μια αλυσισιδωτή αντίδραση και σε άλλα κράτη.

Σ.: Τι γνώμη έχετε για την κατάσταση των μειονοτήτων στην Ελλάδα και για τη στάση του ελληνικού κράτους στο θέμα αυτό;

W.K.: Η Ελλάδα αναγκάστηκε από διεθνή Συνθήκη να αναγνωρίσει τη μουσουλμανική τουρκόφωνη μειονότητα, αλλά δεν τηρεί τις υποχρεώσεις της. Το ίδιο ισχύει εξάλλου για την Τουρκία σε σχέση με την ελληνική μειονότητα. Αλλά υπάρχουν και οι Πομάκοι, οι Σλαβομακεδόνες, οι Βλάχοι και οι Αλβανοί που δεν αναγνωρίζονται καθόλου. Γενικά μπορούμε να πούμε ότι η Ελλάδα είναι το κράτος που υιοθετεί τη λιγότερο ανεκτική στάση και όπου οι μειονότητες έχουν τα λιγότερα δικαιώματα απ' όλη την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Ίσως είναι και λογικό ότι η Ελλάδα, που προσχώρησε από τους τελευταίους και είναι πιο απομονωμένη σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη, έχει επηρεασθεί λιγότερο από τα διάφορα ρεύματα που διαμορφώνονται σε κοινοτικό επίπεδο.

Σ.: Στο ψήφισμά σας υπάρχει μια ρήτρα ασφάλειας, σύμφωνα με την οποία η ευρωπαϊκή πολιτική υπέρ των εθνικών μειονοτήτων δεν πρέπει να θέτει σε κίνδυνο την εδαφική ακεραιότητα και την εθνική κυριαρχία των κρατών μελών. Κατά τη συζήτησή του ορισμένοι έλληνες Ευρωβουλευτές δήλωσαν ότι δεν αρκεί η ρήτρα αυτή. Πιστεύετε ότι η ανησυχία αυτή είναι δικαιολογημένη;

W.K.: Όχι, δεν είναι καθόλου δικαιολογημένη. Πρόκειται απλώς για μια αντίδραση φόβου που πηγάζει από τον κρατικό εθνικισμό. Η Ελλάδα διέδωσε τον πολιτισμό της ανά την υφήλιο, αν και πρέπει να πούμε ότι αυτό έγινε επί το πλείστον κατά αποικιακό τρόπο. Δεν μπορεί, τώρα να απαγορεύσει τη διάδοση άλλων πολιτισμών στο έδαφός της. Δυστυχώς όμως πρέπει να πούμε ότι ο μέσος Έλληνας είναι οπαδός του κρατικού εθνικισμού.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Το ιδανικό της ευρωπαϊκής ενοποίησης βασίζεται κατ' αρχήν σ' αυτά που συνδέουν μεταξύ τους τους ευρωπαίους πολίτες, ανεξάρτητα από χώρα καταγωγής. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η προώθηση των εθνικών ιδιαιτεροτήτων αποτελεί εμπόδιο για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Ποια είναι η γνώμη σας;

WILLY KUYPERS: Διαφωνώ ριζικά με τη θέση αυτή. Ένας από τους κύριους παράγοντες που στέκεται σήμερα εμπόδιο στην ενοποίηση των ευρωπαίων πολιτών είναι ο κρατικός εθνικισμός, που καθλώνει ανθρώπους, οικονομίες και πολιτισμούς σε μειονοτική θέση. Ο κρατικός εθνικισμός καλλιεργεί αισθήματα συλλογικότητας, που στην πραγματικότητα είναι τεχνητή, σε συνδυασμό με μια περιφρόνηση των «άλλων», που ζουν στην επικράτειά του και έχουν μια διαφορετική ταυτότητα. Για ποιο λόγο ο Κούρδος να θεωρείται κατώτερος από τον Τούρκο; Ο κρατικός εθνικισμός διαμορφώθηκε στον 19ο αιώνα με βάση το ιακωβινικό κράτος, το οποίο διαχειρίζεται την εξουσία στηριζόμενο στην αριθμητική υπεροχή. Στο ιδεολογικό επίπεδο, η άποψη «είμαστε οι καλύτεροι, είμαστε οι μεγαλύτεροι» οδηγεί στην εμφάνιση ρατσιστικών τάσεων

Ο Willy Kuypers γεννήθηκε το 1937 σε μια εργατική συνοικία της Λουβαίν (LEUVEN) και ήρθε από τα νεανικά του χρόνια αντιμέτωπος με τις διακρίσεις εις βάρος της φλαμανδικής κοινότητας. Ο πατέρας του, που ήταν δάσκαλος, απολύθηκε από την υπηρεσία του επειδή ήταν φλαμανδός. Ο Kuypers είναι βουλευτής του Δεξιού, αλλά ιδιόμορφου φλαμανδικού κόμματος Volksunie, το οποίο συγκεντρώνει γύρω στα 8% των ψήφων. Το κόμμα αυτό έχει σαν κύριο στόχο την υποστήριξη των συμφερόντων της Φλάνδρας και την ομοσπονδιοποίηση του βελγικού κράτους, στόχος που επιτεύχθηκε την 1η Ιανουαρίου 1989. Δεδομένου ότι έχουν σήμερα αντιστραφεί οι όροι στο Βέλγιο και ότι μετά την παρακμή της κάποτε ισχυρής βιομηχανίας στο γαλλόφωνο τμήμα, η Φλάνδρα είναι σήμερα το πιο δυναμικό και ανεπτυγμένο τμήμα της χώρας, η «υποστήριξη των συμφερόντων της Φλάνδρας» δεν μπορεί παρά να σημαίνει την υποστήριξη του φλαμανδικού καπιταλισμού. Από την άλλη πλευρά όμως το κόμμα αυτό υποστηρίζει ορισμένες προοδευτικές καθ' εαυτές αρχές (έμφαση στην κοινωνική διάσταση, άρνηση υπερβολικών κοινωνικών ανισοτήτων) και αναπτύσσει ορισμένες προοδευτικές πρωτοβουλίες (αντιπυρηνικούς αγώνες, βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των φυλακισμένων).

Ο Willy Kuypers ανήκει στην πιο προοδευτική πτέρυγα του κόμματος, αλλά κυρίως πρόκειται για άνθρωπο και πολιτικό «SUI GENERIS». Στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ανήκει στην Ομάδα «Ουράνιο Τόξο», που είναι η ομάδα των οικολόγων. Θεωρείται το «κακό παιδί» της βελγικής πολιτικής (ήταν ο πρώτος βουλευτής που εμφανίστηκε στο Κοινοβούλιο χωρίς γραβάτα), είναι αντικομφορμιστής και δηλώνει Προυντονικός. Εκτός από το θέμα των εθνικών μειονοτήτων, αναπτύσσει διάφορες πρωτοβουλίες, στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, για τη βελτίωση των απάνθρωπων συνθηκών στις φυλακές, για το Παλαιστινιακό, κλπ.

Ελευθερία ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ

Πενήντα χρόνια μετά τον Βενιζέλο, η Κρήτη ετοιμάζεται να πάρει τη ρεβάνς. Καθώς η δυναστεία των πατρινών ηγεμόνων φαίνεται πως εκπληρώνει την ιστορική αποστολή της, τρεις κρητικοί πολιτικοί φιλοδοξούν να συνδέσουν το όνομά τους με την Ελλάδα της επόμενης δεκαετίας. Θα μπορέσουν όμως;

ΟΙ ΚΡΗΤΙΚΟΙ ΞΑΝΑΡΧΟΝΤΑΙ

□ Ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης, ο Χρήστος Σαρτζετάκης κι ο Μίμης Ανδρουλάκης ευελπιστούν ότι θα τα καταφέρουν. Αν και ξέρουν ότι οι πατριώτες τους δεν σφάζουν αρνιά στο άκουσμα του ονόματός τους, προετοιμάζονται ήδη για τον δικό τους Θέρισο. Στο κάτω-κάτω, ουδείς προφήτης εν τη πατρίδι αυτού...

Ο πρώτος νιώθει ότι, επιτέλους, έφτασε η ώρα της λύτρωσης. Φαντάζεται ότι το πρωί της 19ης Ιουνίου δεν θα τον βρει απλώς πρωθυπουργό, αλλά οριστικά αποκαθαρμένο από εκείνα τα ατυχή περιστατικά που καθυστέρησαν την πολιτική του ανέλιξη. Νικητή, καταξιωμένο και ικανό να διατηρήσει για πολλά χρόνια την ηγεσία της συντηρητικής παράταξης, διαψεύδοντας τις Κασάνδρες που ακόμη και σήμερα διαδίδουν ότι «ο Μητσοτάκης είναι αρχηγός υπό προθεσμίαν».

Ο δεύτερος, ο σημερινός πρόεδρος της ελληνικής δημοκρατίας, στοιχηματίζει ότι θα φωτογραφηθεί στις πύλες του προεδρικού μεγάρου το 1990. Η έγκαιρη διαφοροποίησή του από τους σημερινούς νομείς της εξουσίας, ελπίζει ότι απαλείφει οριστικά το επεισόδιο που συνόδευσε την εκλογή του. Ο «ιδιόρρυθμος» για πολλούς, πλην όμως Έλληνα και αδέκαστος κύριος Σαρτζετάκης, προετοιμάζεται να συνδέσει την έξοδο από την πασοκική θαρβαρότητα —στην οποία θεθαίως οφείλει τον θώκο του— με την αρχαιοπρεπή κουλουρά του, την κρητική λεβεντιά του και την πολιτική του μακροήμερευση.

Ο τρίτος, τέλος, και νεώτερος των κρητικών πολιτικών, δεν θιάζεται να χρισθεί ηγέτης. Ο νεαρός αριστοστής της δικτατορίας μετεξελίχθηκε σ' έναν υπεύθυνο και σώφρονα πραγματιστή. Ο Μίμης Ανδρουλάκης κοιμάται και ξυπνάει σκεφτόμενος ότι, αν όλα πάνε καλά, θα περάσει στην ιστορία σαν ο άνθρωπος που κατάφερε να «ιταλοποιήσει» το ΚΚΕ. Σαν ο αριστέριος πολιτικός που οσμίστηκε τα μηνύματα των καιρών και προσπάθησε να δώσει στο κόμμα του έναν νέο αέρα, λίγο ρεφορμιστικό είναι αλήθεια, αλλά μοντέρνο, εθνικό και υπερταξικό.

Φιλοδοξίες ή ψευδαισθήσεις; Κανείς, εκτός από τους επιστήθιους φίλους ή τους ορκισμένους αντιπάλους και των τριών, δεν βάζει το χέρι του στη φωτιά. Ακόμη και τώρα που το ΠΑΣΟΚ τρεκλίζει κάτω από το βάρος του φυγόδικου τραπέζιτη, ελάχιστοι μπορούν να προδιαγράψουν με βεβαιότητα το πολιτικό σκηνικό που θα προκύψει την επαύριο των εκλογών. Γιατί, όσο κι αν το ποσοστιαίο προβάδισμα της Νέας Δημοκρατίας θεωρείται δεδομένο, άλλο τόσο αμφίβολη φαίνεται η αυτοδυναμία της. Όπερ μεθερμηνυόμενον σημαίνει ότι η αρχηγική καρέκλα της Ρηγίλλης αρχίζει να τρίζει και πάλι επικίνδυνα ή ότι ο φέρελπις ανανεωτής του Περισού αναγκάζεται να δεχθεί τη νεκρανάσταση του αλήστου μνήμης μπλοκ των προσδευτικών δυνάμεων.

Όπως κι αν έχουν όμως τα πράγματα, ο μόνος που δεν αγωνιά για το άμεσο πολιτικό του μέλλον είναι ο κύριος Πρόεδρος. Όχι γιατί το θεω-

ρεί εξασφαλισμένο, αλλά επειδή σūτως ή άλλως η στιγμή της φωτογράφησης αργεί ακόμη να έρθει. Άλλωστε, δεν πρέπει να είναι δυσαρεστημένος. Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, η περιφερόμενη ανά τις επιθεωρήσεις της επικράτειας προγονοπληξία του, ο σχολαστικισμός και ο ιδιότυπος γυμνασιαρχικός εθνικισμός του, ο «ενεργητικός» ρατσισμός που επέδειξε στην περίπτωση του Χρήστου Ρούσσου, μεταβλήθηκαν σε υπευθυνότητα, τόλμη, αρετή και σωφροσύνη. Σε στοιχεία που διασφαλίζουν τους θεσμούς και εγγυώνται τις ομαλές πολιτικές εξελίξεις.

Οι άλλοι δύο όμως έχουν κάθε λόγο να ανησυχούν. Ή, τουλάχιστον, να μην αισθάνονται απόλυτα ασφαλείς. Ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας γνωρίζει ότι έχει πολύ δρόμο ακόμα να διανύσει μέχρι να πείσει τους εσωκομματικούς του αντιπάλους, τον επιχειρηματικό κόσμο και τους έγκυρους αλλοδαπούς αναλυτές, ότι η μοναδική εναλλακτική λύση είναι μία κυβέρνηση υπό την ηγεσία του. Άλλωστε, ο πάντοτε φιλόδοξος Δήμαρχος της Αθήνας δεν χάνει ευκαιρία να επισημάνει, ότι το πραγματικό πρόβλημα της συντηρητικής παράταξης δεν είναι απλώς να πάρει τις εκλογές. Θέλουμε ένα ηγέτη, λέει ο κύριος Έθερτ, ικανό να εμπνέει ακόμη κι όταν προωθεί τα αντιδημοφιλή μέτρα ανόρθωσης της οικονομίας που απαιτεί η μεταπασοκική περίοδος. Με άλλα λόγια, θέλουμε συναίνεση. Αυτό που έλειπε πάντα από την πολιτική καριέρα του

Κωνσταντίνου Μητσοτάκη...

Από την άλλη πλευρά, ο Μίμης Ανδρουλάκης ξέρει ότι για να προωθησει απερίσπαστος τους οραματισμούς του, οφείλει έστω και μετεκλογικά να ξεκαθαρίσει τους λογαριασμούς του με τη γενιά της Τασκένδης, τους Κνίτες και όσους άλλους τον κατηγορούν ότι απεργάζεται μαζί με την ΕΑΡ μία ιστορικού χαρακτήρα μετατόπιση του κόμματος. Μία κατεύθυνση που επιχειρεί να εντάξει το ΚΚΕ στις υπεύθυνες πολιτικές δυνάμεις και να το εμπλέξει οριστικά σε συναινετικές διαδικασίες και διαχειριστικές ευθύνες.

Στην πραγματικότητα, θέβαια, τα συναινετικά σενάρια που τον τελευταίο καιρό βρίσκουν πολυάριθμους δεξιούς και αριστερούς σκηνοθέτες, δεν εξαρτώνται μόνο από τις προτεραιότητες των δύο ανδρών. Το όψιμο ενδιαφέρον του «Οικονομικού Ταχυδρόμου» (2/3/89) για «να βγει η Αριστερά από τη γωνία και να μπει στο επίκεντρο των εξελίξεων, να ασκήσει εξουσία, να φλερτάρει με την εξουσία, να επηρεάσει πράγματα και καταστάσεις», δείχνει ότι, εκτός από τους Κρητικούς, αρκετοί ακόμα μοχθούν να ανανεώσουν την πολιτική ζωή. Πίσω από τις μίζες και τις κασέτες, τον Λούθαρη, την Κάθου και τη CIA, κάποιοι δοκιμάζουν το εθνοσωτήριο εγχείρημα να εκσυγχρονίσουν το πολιτικό σύστημα. Να μειώσουν τις αποστάσεις. Να προωθήσουν λύσεις συναινετικές που θα συμπεριλάβουν και την Αριστερά ως ισότιμο συνομιλητή και, γιατί όχι, συνδιαχειριστή.

Πρόκειται για μια δημολογημένη

πολιτική πρόταση κι όχι για ένα αστυνομικό σενάριο. Για μια κατεύθυνση που προμοδοτεί όσες πρωτοβουλίες προωθούν την άρση των «αδιέξοδων παραδοσιακών διλημμάτων» και ευνοούν τη σύγκλιση, την κοινωνική ειρήνη, την ανάπτυξη, τη συνεργασία «για το καλό του τόπου και του λαού». «Δεν υπάρχουν λύσεις αριστερές», λέει ο Απόστολος Λάζαρης. «Οι λύσεις είναι σωστές ή λάθος». Ο Μίμης Ανδρουλάκης του σφίγγει το χέρι, ενώ σύσσωμο το επιτελείο της ΕΑΡ χειροκροτεί...

Παρ' όλα αυτά, ο δρόμος για τον Θέρισο δεν είναι ανθόσπαρτος. Οι συναινετικοί σχεδιασμοί, είτε αυτοί αφορούν μια περίοδο χάριτος στην αυτοδύναμη Νέα Δημοκρατία είτε προετοιμάζουν το έδαφος για μια κυβέρνηση έντιμων πασοκογενών δυνάμεων, προυποθέτουν όχι μόνο την έγκριση της Αριστεράς, αλλά και την αλλαγή βασικών χαρακτηριστικών της φυσιογνωμίας της. Απαιτούν την εγκατάλειψη, όχι θέβαια της ανύπαρκτης έτσι κι αλλιώς ανατρεπτικής προοπτικής της, αλλά όλων εκείνων των στοιχείων που ακόμα και μετά το τέλος του «κράτους των εθνικοφρόνων» συνεχίζουν να συντηρούν τις διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα στις καθεστωτικές και τις αριστερές δυνάμεις. Με άλλα λόγια, το ΚΚΕ καλείται να προσυπογράψει τα νέα εθνικά συμβόλαια και να εγγυηθεί τη συμμετοχή ή έστω την ακινησία των εργαζομένων, κερδίζοντας την αναγνώριση του σαν υπεύθυνη εθνική πολιτική δύναμη και την ισότιμη ένταξή του στο πολιτικό παιχνίδι. Έτσι, όπως ακριβώς γίνεται και στην πολιτισμένη Ευρώπη...

Ο στόχος διάφανος, το μέλλον αβέβαιο. Δυστυχώς ή ευτυχώς, η βαλκανική ιδιομορφία δεν εγγυάται την ασφαλή έκβαση του εγχειρήματος. Ο Μίμης Ανδρουλάκης μπορεί να προσβλέπει στην ελληνική έκδοση του ιταλικού προηγούμενου, απομένει όμως να επιβεβαιωθεί ότι το ΚΚΕ έχει πράγματι τις δυνατότητες να αξιοποιήσει μ' αυτόν τον τρόπο τους δεσμούς που διατηρεί με την εργατική τάξη. Αλλά ακόμη κι αν ισχύει κάτι τέτοιο, αν δηλαδή οι εργαζόμενοι δεχτούν να προχωρήσουν συντεταγμένοι στις συναινετικές λεωφόρους, πάλι η υπόθεση δεν θα έχει κριθεί. Άσχετα με το εκλογικό ποσοστό του Συνασπισμού, θα πρέπει να αποδειχθεί ότι ο «εκσυγχρονισμός» του ΚΚΕ συναρτάται με την άνοδο της επιρροής του κι όχι με την μελλοντική του περιθωριοποίηση. Γιατί μπορεί στην Ιταλία η μακρόχρονη διασύνδεση των κομμουνιστών με την εργατική τάξη να εξαργώνεται εδώ και χρόνια στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, στη Γαλλία όμως η αντίστοιχη εμπειρία δεν απέδωσε τα αναμενόμενα. Εκεί, ακόμα πληρώνουν τα συναινετικά τους οράματα.

Χρήστος ΜΑΧΑΙΡΑΣ

ΑΣ ΦΥΤΡΩΣΕΙ ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΩΡΑ

■ Να κατέβει τελικά οικολογικό-εναλλακτικό ψηφοδέλτιο στις εκλογές του Ιούνη – στις Ευρωεκλογές και αν είναι δυνατό, σ' ορισμένες περιφέρειες, και τις εκλογές για εθνικό κοινοβούλιο – αποφασίστηκε μετά από πολλές συζητήσεις, ζυμώσεις, διαβουλεύσεις και τρεις συνελεύσεις της Οικολογικής Εναλλακτικής Ένωσης Πολιτών. Στη Θεσ/νίκη στις 4 και 5 Μάρτη πάρθηκε μια απόφαση που δεν ήταν κάτι το απλό, το τυπικό. Όσο κι αν το θέμα της συμμετοχής σε εκλογές ενός χώρου, που θεωρεί σαν προνομιακό πεδίο δράσης του αυτόν που είναι έξω απ' το κοινοβούλιο, έχει πολλές φορές συζητηθεί ή έχουν παρθεί ανάλογες πρωτοβουλίες στο παρελθόν (που έχουν γρήγορα αποτύχει), αυτή τη φορά «ο κύβος ερρίφθει».

Άνθρωποι που κατάγονται από διαφορετικούς χώρους αλλά συγκλίνουν σε ένα μοντέλο πράσινου κινήματος – όπου η πολυμορφία και οι αποχρώσεις είναι όχι μόνο δεκτές αλλά η ουσιαστική δύναμη αυτού του κινήματος – πήραν αυτή την πρωτοβουλία όχι για να υποκαταστήσουν τα κοινωνικά κινήματα ή να φτιάξουν ένα «κόμμα» ή τον πολιτικό φορέα, αλλά για να βοηθήσουν στην προβολή σε πολιτικό επίπεδο των αιτημάτων, απόψεων, ιδεών του οικολογικού-εναλλακτικού κινήματος, των κοινωνικών κινήματων. Σε μια εποχή που η συζήτηση και οι διεκδικήσεις των πολιτικών κομμάτων περιορίζονται στο «κάθαρση» ή «κάτω οι κλέφτες», είναι ίσως περισσότερο παρά ποτέ αναγκαία η προβολή – και μάλιστα κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου – αιτημάτων και προβλημάτων που πηγάζουν πολύ βαθύτερα από τη

σημερινή κρούστα, που φτιάχνεται από την υπόθεση Κοσκωτά. Αντί η υπόθεση Κοσκωτά να θεωρηθεί από τις πολιτικές δυνάμεις σαν η κορυφή μόνο του παγόβουνου, στην πράξη συμβαίνει να κοιτάμε το δέντρο και να χάνουμε το δάσος, που βρίσκεται από πίσω. Η προεκλογική εκστρατεία των κομμάτων είναι φανερό ότι θα επικεντρωθεί στο σύνθημα «κάθαρση». Ακόμα και το ΠΑΣΟΚ θα επικεντρώσει την προσοχή του στο να δείξει ότι έκανε μια ριζική «κάθαρση» και ανανεώθηκε.

Το σκάνδαλο Κοσκωτά έδειξε ότι δεν υπάρχουν τρόποι παρέμβασης των πολιτών και ότι οι πολίτες και σ' αυτό και σ' άλλα θέματα παραμένουν παθητικοί θεατές. Μπορούν όμως να εμφανιστούν (ξανά) τα κοινωνικά κινήματα στο προσκήνιο, να προχωρήσουμε στην κοινωνία των πολιτών, στην αυτοοργάνωσή τους και το ξεπέρασμα έτσι της πολιτικής των επαγγελματιών πολιτικών; Τα θέματα της άμεσης δημοκρατίας, η δυνατότητα παρέμβασης των πολιτών με δημοψηφίσματα αλλά και χωρίς τη διαμεσολάθηση πολιτικών κομμάτων, η απο-επαγγελματοποίηση της πολιτικής με την υιοθέτηση της εναλλαγής σε ρόλους και θέσεις, της ανακλητότητας από τη βάση είναι μερικές αιχμές παρέμβασης στο πολιτικό παιχνίδι σήμερα ενάντια στον τρόπο διαμόρφωσης και άσκησης της πολιτικής με κινήσεις εντυπωσιασμού, χειραψίες, ομιλίες και αποφάσεις των αρχηγών των κομμάτων (ή το πολύ πολύ των γ. γραμματέων).

Αλλά πέρα από τον τρόπο άσκησης της πολιτικής, που αντανάκλα φυσικά μια συνολικότερη πολιτική-πολιτισμική κουλτούρα, η προεκλογική «εκστρα-

τεία» θα αφορά βασικά σήμερα προβλήματα: η καταστροφή του περιβάλλοντος στη χώρα μας, αλλά και διεθνώς (η καταστροφή του στρώματος του όζοντος, οι αλλαγές στο κλίμα εξαιτίας του φαινομένου του θερμοκηπίου, η καταστροφή των δασών, η ρύπανση του αέρα, του εδάφους, του νερού) βάζουν επιτακτικά την ανάγκη, όχι μόνον να πάρουμε «μέτρα» προστασίας αλλά και να προχωρήσουμε σε ουσιαστικές αλλαγές σε αντικαταναλωτική κατεύθυνση, να αλλάξουμε προτεραιότητες, αξίες, τρόπους ζωής, τρόπους και σχέσεις παραγωγής, οικονομικές προτεραιότητες. Οι πωλήσεις όπλων, το εμπόριο αυτό του θανάτου αποκαλύπτει τα παιχνίδια που παίζονται από ειρηνιστές «τύπου Παπανδρέου». Η υπεράσπιση των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, έχουν την ίδια αξία, όπως και η υπεράσπιση ενός δένδρου. Ο αγώνας των γυναικών για χειραφέτηση και ισότητα θα πρέπει να αντανακλάται και σε χώρους πέρα απ' αυτό των γυναικών: τόσο στο λόγο και τις αξίες, όσο και στις σχέσεις και όχι μόνον στην ίση αριθμητική εκπροσώπηση γυναικών-ανδρών στα ψηφοδέλτια. Ήδη κυκλοφορούν για δημόσια συζήτηση ένα σχέδιο εκλογικού προγράμματος (που ενδεικτικά μόνο αναφέρονται πιο πάνω θεματολογίες του), καθώς και ένας «κατάλογος άμεσων αιτημάτων».

Θα βοηθήσει όμως – πέρα από την απλή προβολή κάποιων αιτημάτων – η παρέμβαση στις εκλογές του Ιούνη ίσως και σε κάτι άλλο. Στην συνεύρεση ανθρώπων που έχουν διαφορετικές εμπειρίες, χώρους ενεργοποίησης, ευαίσθητες εκκίνησης: άτομα από τον οικολογικό-εναλλακτικό χώρο, από χώρους προερχόμενους από την αντιεξουσιαστική «παράδοση», εναλλακτικούς χριστιανούς, άτομα που η κατγωγή τους είναι από το χώρο της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς ή ευρύτερα της αριστεράς, αντιμιλιταριστές και υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ίσως φεμινίστριες, άτομα από συσπειρώσεις αλλά και άτομα που οι ευαίσθητες τους είναι κατ' αρχήν «μη-πολιτικές»: υγιεινιστές, περιβαλλοντάλλογοι, διακαλλιεργητές, ποδηλάτες. Θα μπορούσαν άνθρωποι με τόσο διαφορετική καταγωγή να συνθέσουν την εμπειρία και τις ευαίσθητες τους στην προοπτική ενός πράσινου κινήματος (και ίσως στο μέλλον πράσινων δο-

- Στις 19-21 Μάη πρόκειται να γίνει ένα φόρουμ με θέμα: «Περιβάλλον, Κοινωνία και Πολιτική εν όψει του 21ου αιώνα» στα πλαίσια της καμπάνιας της Οικολογικής Εναλλακτικής Ένωσης Πολιτών.
- Μέχρι το Πάσχα είναι πιθανό ότι θα έχει βγει το ψηφοδέλτιο τουλάχιστον για τις Ευρωεκλογές.
- Στις 11-12 Μάρτη έγινε στις Βρυξέλλες μια συνάντηση απ' όπου βγήκε η «Κοινή Διακήρυξη των Ευρωπαίων Πράσινων» εν όψη των ευρω-εκλογών. Σ' αυτή συμμετείχε και η Οικολογική Εναλλακτική Ένωση Πολιτών με δυο αντιπροσώπους, που υπογράψανε κατ' αρχήν την Κοινή Διακήρυξη. Η επικύρωσή της θα γίνει στην επόμενη συνέλευση που θα εκλέξει και το ψηφοδέλτιο.
- Για περισσότερες πληροφορίες μπορεί κανείς να επικοινωνήσει: Οικολογική Εναλλακτική Ένωση Πολιτών Ισαύρων 10 – 114 71 Αθήνα ή Φιλίππου 51 – Θεσ/νίκη ή με άτομα που έχουν ενεργοποιηθεί στα πλαίσια της Ένωσης από άλλες περιοχές.

μών πολιτικής). Μια πρώτη συνέντευξη έχει ήδη γίνει. Όταν θα διαβάσετε αυτό το κείμενο θα είναι πια γνωστό αν μια ευρύτερη σύγκλιση έχει ήδη επιτευχθεί ή παραμένει ανοικτή για το άμεσο μέλλον. Η όλη προσπάθεια μοιάζει με μια λίμνη στην οποία θα μπορούσαν να κολυμπήσουν πολλοί άνθρωποι απολαμβάνοντας το κολύμπι αντί να θλέπουν με καχυποψία τους άλλους. Αρκεί θέβαια να μιλάμε για την ίδια λίμνη, και όχι για μια εντελώς άλλη.

Αν και φαντάζει πολύ ηχηρό, στόχος είναι το ποιοτικό ξεπέρασμα της σημερινής κατάστασης, μια νέα ποιότητα σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο και όχι η εκλογικίστικη «συνέντευξη» για να γίνουμε πιο πολλοί, για να καταφέρουμε να βγάλουμε ένα ή μια εκπρόσωπο. Μια τέτοια λογική είναι απ' τα πριν αποτυχημένη. Οι παλιές οριοθετήσεις δεν μπορούν να συνεχίσουν να υπάρχουν, όπως και η συζήτηση δεν μπορεί να γίνεται στη βάση αυτού που έχει ξεπεραστεί. Οι όποιες διαφορετικές καταγωγές είναι σεβαστές αλλά σημασία έχει φυσικά και το ξεπέρασμά τους για κάτι νέο.

Ίσως η εκλογή ενός εκπροσώπου ή μιας εκπροσώπου (που δεν θα είναι ένας ή μία, αφού θα υπάρχει η εναλλαγή – αν και δεν έχει αποφασιστεί ακόμα, οι προτάσεις που υπάρχουν είναι για εναλλαγή κάθε 1 χρόνο ή κάθε έξι μήνες) θα μπορούσε να συμβάλει σημαντικά στο προχώρημα του οικολογικού-εναλλακτικού, των κοινωνικών κινήματων. Τόσο περνώντας στα κινήματα ένα μέρος των τεχνικών και οικονομικών δυνατοτήτων που προσφέρει το κοινοβούλιο (ευρωπαϊκό ή εθνικό), όσο και τη δυνατότητα πρόσβασης σε πληροφορίες που σήμερα δεν είναι προσιτές ή δεν είναι γνωστές στα κινήματα. Ιδιαίτερα σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επιλογών που έχουν στρατηγικό χαρακτήρα (γενετικές τεχνολογίες, Ενιαία Αγορά, τεχνικές ελέγχου και καταστολής, προγράμματα αναδιάρθρωσης της οικονομίας κ.λπ.), η παρέμβαση στους θεσμούς που παίρνουν ή επικυρώνουν αποφάσεις παίζει ένα ιδιαίτερο ρόλο.

Αυτές οι εκλογές θα είναι σημαντικές για την πολιτική καταγραφή της αυτονομίας του οικολογικού-εναλλακτικού κινήματος. Σ' αυτές τις εκλογές κρίνεται κατά κάποιο τρόπο η δυνατότητα ύπαρξης ενός άλλου λόγου και πράξης τόσο σε κοινωνικό όσο και σε ΠΟΛΙΤΙΚΟ επίπεδο έξω από τα κόμματα. Αλλιώς η προσπάθεια να κομματιστεί η δυναμική αυτού του κινήματος σε όσα κομμάτια είναι και τα κόμματα είναι επικίνδυνη για το μέλλον κυρίως. Το ειρηνιστικό κίνημα έμεινε περιθωριακό γιατί το κάθε κόμμα είχε το δικό του μαγαζάκι, ενώ το ίδιο το κίνημα δεν κέρδισε τη μάχη της αυτονομίας του. Η κυριαρχία των κομματικών γυναικείων οργανώσεων σε βάρος της αυτονομίας του φεμινιστικού κινήματος είναι άλλο ένα απαισιόδοξο παράδειγμα. Η ανάγκη της αυτόνομης απ' τα κόμματα καταγραφής (ΣΗΜΕΡΑ και όχι μετά από 3 ή 4 χρόνια) είναι ανάγκη όχι μόνο του ίδιου του οικολογικού-εναλλακτικού κινήματος αλλά και για την προοπτική ανασύνταξης των κινήματων και της ουσιαστικότερης και μονιμότερης συνεργασίας τους στα πλαίσια ενός πράσινου μοντέλου.

Νίκος ΧΡΥΣΟΓΕΛΟΣ

enki bilal – patrick cauvin

ΕΚΤΟΣ ΠΑΙΔΙΑΣ

5^Η ΕΙΚΟΝΑ

Ο ΝΟΜΟΣ

Ο Μπράνκο Μπάρονι υπήρξε αναμφίβολα ο πιο τεχνίτης ποδοσφαιριστής της Γιουγκοσλαβίας από το έτος 014 έως το 019. Ήταν κλασικός παίκτης, και χάρη στην απaráμιλλη τεχνική του κατάφερε να αποφεύγει τις επιθέσεις των διαφόρων killer boys που αναλάμβαναν να τον μαρκάρουν. Μέσα στο διάστημα των πέντε χρόνων πέτυχε πάνω από 24 γκολ σε διεθνείς συναντήσεις και φαινόταν αήττητος στο ρόλο του μέσα στο παιχνίδι. Τότε παρενέβη η Κυανή Οργάνωση.

Τους περασμένους αιώνες δεν είχαν καθόλου διευκρινιστεί επιστημονικά οι σχέσεις ανάμεσα στη σεξουαλικότητα και τη φυσική κατάσταση των αθλητών. Υπήρξε μια περίοδος που πίστευαν ότι κάθε εκσπερμάτωση σημαίνει για τον αθλητή μια σοβαρή απώλεια ενέργειας. Αυτό οδήγησε τους περισσότερους πρωταθλητές σε απόλυτη σεξουαλική αποχή κατά τις περιόδους των προπονήσεων και φυσικά των αθλητικών συναντήσεων. Μόνο από τις αρχές του 21ου αιώνα ανακάλυψε ο Λίβενφελντ αυτό το νόμο που θα έπαιρνε το όνομά του και θα ανέτρεπε τα δεδομένα του προβλήματος: αντίθετα με όσα λέγονταν μέχρι τότε, οι μικρές ή μεγάλες ποσότητες σπερματικού υγρού που δαπανώνται κατά τη διάρκεια σεξουαλικών επαφών μικρής ή μεγάλης διάρκειας δεν επηρεάζουν κατά κανένα τρόπο τη φυσική και νευρική κατάσταση των αθλητών. Αντιθέτως, η διάχυτη ή όχι συνείδηση του αθλητή ότι έχει κάποια σεξουαλική ανεπάρκεια μπορεί να του μειώσει μέχρι και 14% τις επιδόσεις (13,7 σύμφωνα με τις τεχνικές μέτρησης Λίβενφελντ-Μόρατ).

Από αυτή τη στιγμή παρεμβαίνει η περίφημη Κυανή Οργάνωση Ολέθριας Μνήμης, που είχε πρώτο θύμα τον Μπράνκο Μπάρονι.

Του συστήσανε τη Λόρα Σπέντερ σ' έναν αγώνα στην Πράγα. Τον περασμένο μήνα η Λόρα Σπέντερ είχε μελετήσει το φάκελο του παίκτη, γνώριζε τα πάντα γι' αυτόν, και ήξερε περίφημα τον τρόπο να τον γοητεύσει. Χωρίς πολλά-πολλά κατόρθωσε να γίνει ερωμένη του. Άρχισε τότε σιγά σιγά να υποβάλλει στον Μπάρονι την ιδέα ότι δεν ένιωθε μαζί του σεξουαλική ικανοποίηση, χωρίς να του πει ούτε λέξη για το θέμα. Εκείνη την εποχή ο παίκτης υπέστη και το πρώτο σοκ, κατά τη διάρκεια μιας προπόνησης, όταν τον «άδειασε» βίαια ένας τελείως άγνωστος αντίπαλος αμυντικός. Το ίδιο βράδυ ζήτησε εξηγήσεις από τη Λόρα, και εκείνη, σύμφωνα με τις οδηγίες που είχε λάβει, αναλύθηκε σε λυγμούς και του ομολόγησε ότι δεν ικανοποιείται σεξουαλικά.

Η επαγγελματική ζωή του Μπράνκο Μπάρονι πήρε τότε την αναμενόμενη κατρακύλα: τους επόμενους έξι μήνες δεν επελέγη πλέον στην εθνική ομάδα και δεν τον χρησιμοποίησαν παρά μόνο σε αγώνες επίδειξης στις βιομηχανικές περιοχές. Το όνομά του δεν ήταν

Ένα-ένα τα μαζικά φαινόμενα εξαφανίζονται: ο κινηματογράφος, η μουσική, το ποδόσφαιρο. Ο τελευταίος επιζών αθλητικός σχολιαστής Σταν Σκάβελιτς, θυμάται το τέλος του ποδοσφαίρου ανασύροντας φωτογραφικά ντοκουμέντα από το αρχείο του. Σήμερα δημοσιεύουμε την 4η εικόνα. Η εικονογράφηση είναι του Enki Bilal και το κείμενο του Patrick Cauvin.

Σ Ε Ξ Ο Υ Α Λ Ι Κ Ο Τ Η Τ Α

ΛΙΒΕΝΦΕΛΝΤ

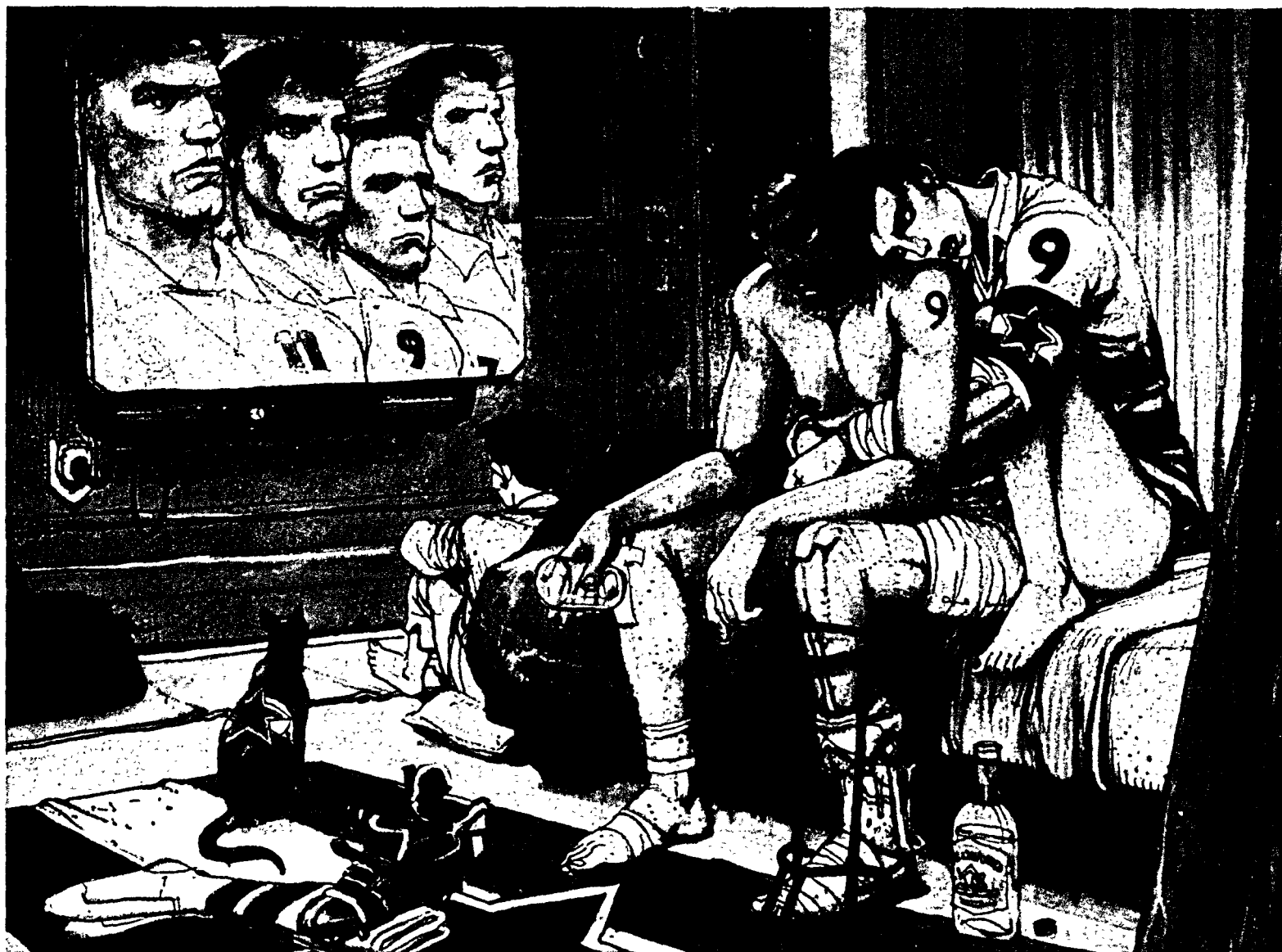
πλέον μαγνήτης για κανέναν.

Εκ των υστέρων αποδείχθη πως η Κουανή Οργάνωση έστησε την υπόθεση αυτή κατ' εντολήν μιας μεξικάνικης εταιρείας πετρελαίου. Αυτή η εταιρεία χρηματοδοτούσε την εθνική ομάδα του Μεξικού που επρόκειτο να αντιμετωπίσει τη Γιουγκοσλαβία, την πιο επικίνδυνη στον όμιλό της. Χάρη στη Λόρα Σπέντερ το Μεξικό θριάμβευσε εκείνη τη μέρα: ο Μπάρονι ήταν πρακτικά ανύπαρκτος.

Μπορούμε να υπολογίσουμε σε 142 τα θύματα της Κουανής Οργάνωσης και τα ηλεκτρονικά της αρχεία για πολλά χρόνια προκάλεσαν πραγματικές καταστροφές στις πιο ονομαστές ομάδες.

Το φωτογραφικό ντοκουμέντο που παρουσιάζουμε τραβήχτηκε από ένα γείτονα εννιά ακριβώς χρόνια μετά τη συνάντηση Μπράνκο-Λόρα. Ο παίκτης δεν είχε δουλειά εδώ και δεκαεφτά μήνες. Η Κουανή Οργάνωση δεν πλήρωσε ποτέ τη Λόρα για τις υπηρεσίες της. Αυτή τα ομολόγησε όλα στον άντρα της, όμως ήταν πλέον πολύ αργά, τα τραύματά του δεν του επέτρεπαν να επανέλθει. Έχουν κι ένα παιδί που βλέπει αδιάκοπα στο βίντεο τις παλιές κασέτες: από τότε που ο πατέρας του ήταν ένας μεγάλος ποδοσφαιριστής.

(συνεχίζεται)

Η ΚΗΔΕΙΑ

Σ' αυτό το φέρετρο ακουμπούσα κι εγώ. Το να συνοδεύεις κάποιον πεθαμένο στον τάφο είναι μια κατάσταση που παρουσιάζει φοβερές δυσκολίες που κατά κανόνα σε μετατρέπουν σ' αμήχανο μαλάκα. Συναντάς π.χ. κάποιον φίλο και δεν τον γνωρίζεις αμέσως, μόνο και μόνο επειδή δεν περίμενες να τον θρεις εκεί. Όταν πέσεις σε κάποιον πολύ δικό σου δεν ξέρεις τι να πεις και λες στερεότυπες αμπελοφιλοσοφίες περί ζωής και θανάτου. Ο θάνατος κάποιου φίλου φέρνει τρομερή αμηχανία στους επιζώντες.

Το θάνατο του Φίλιππα του Βλάχου τον έμαθα από την εφημερίδα. Όπως οι εφημερίδες πια έχουν χάσει τελείως το πολιτικό τους ενδιαφέρον με τα χυδαία τους πρωτοσέλιδα και τα πρόστυχα ρεπορτάζ τους, για τους παλιούς τοξικομανείς της εφημερίδας, δεν έχει μείνει τίποτα άλλο παρά εκείνες οι σελίδες που έχουν ένα ειδικό ενδιαφέρον π.χ. κινηματογράφοι, θέατρα, καμιά συναυλία ή ακόμα τ' άρθρα κάποιων φίλων ή μερικών ονομάτων που παρακολουθείς τα γραφόμενά τους. Εγώ έχω αποκτήσει τη συνήθεια ν' ανοίγω την εφημερίδα στις καλλιτεχνικές σελίδες. Και εκεί διάβασα πως πέθανε ο Φίλιππος.

Και επειδή οι άμυνες είναι πολύ πιο γρήγορες από ό,τι νομίζουμε, πειθομαι πως είναι μια συνωνυμία και γυρίζω σελίδα. Είναι περίεργοι οι μηχανισμοί μας. Οι πιο βαρβάρικες καταφάσεις μας είναι αυτές που ξεκινούν από μια άρνηση. Το γεγονός του θανάτου το δεχόμαστε κατ' αρχήν με μια άρνηση. Δεν ήταν δυνατόν να είχε πεθάνει ο Φίλιππος. Ένας τόσος κοντινός θάνατος δύσκολα γίνεται οικείος. Για να γίνει οικείος πρέπει να περάσει από το δρόμο της κυνικότητας. Σκέφθηκα πως αν ο Φίλιππος θα διάβαζε την είδηση του θανάτου του στις εφημερίδες ίσως και να έλεγε: «Τουλάχιστον θα μπορούσαν να το είχαν βάλει με καλύτερα στοιχεία». Αγοράζοντας τσιγάρα πριν ξεκινήσω για την κηδεία, πέφτει το μάτι μου σε μια ντάνα με πακέτα «ΕΘΝΟΣ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ» ήταν η μάρκα που κάνιζε ο Φίλιππος παλιά. Πήρα ένα, για να το ρίξω στον τάφο. Η Μαίρη θα μ' έπαιρνε με τ' αυτοκίνητό της. Η Μαίρη, ο Φίλιππος, εγώ, μαζί με τ' άλλα τα παιδιά ίδια υπόθεση στα κρατητήρια της Μπουμπουλίνας τον Οκτώβρη του 67. Ο Φίλιππος είχε τον πολύγραφο. Τύπωνε τα δελτία του Πατριωτικού Μετώπου κοντά στο κύμα. Όχι από ρομαντισμό, αλλά για λόγους προφύλαξης. Η θάλασσα κάλυπτε το θόρυβο του πολυγράφου.

Όσους φίλους έχεις από παλιά και τους έχεις χάσει τους συναντάς σε δυο περιπτώσεις. Η μία είναι σε κάποια πολιτική διώξη που αφήνει αδιάφορη, αν όχι σύμφωνη την επίσημη Αριστερά και η δεύτερη σε κάποια κηδεία ενός δικού μας. Κοίταζε τον κόσμο που είχε μαζευτεί. Ήταν όλοι. Ή καλύτερα, όλοι και όλοι. Ανάμεσά τους και πολλά παιδιά που με τα χρόνια και με τη δουλειά τους είχαν γίνει κάτι. Όπως και ο Φίλιππος. Όχι βεντέτες, αλλά άνθρωποι που αγάπησαν και έμαθαν καλά τη δουλειά τους. Δηλαδή αυτό που καθορίζει και ορίζει το κοινωνικό περιθώριο της χώρας μας στην παρούσα φάση.

Στη σιωπή του προαυλίου της εκκλησίας έχω ανάγκη από καφέ. Πέφτω στον Τάκη, και οι δυο μας τρόφιμοι τότε στου Αβέρωφ. «Και στα δικά μας Περικλή», «Και στα δικά μας Τάκη». Χαίρομαι που οι φίλοι υπάρχουν. Το κρίμα είναι σ' αυτόν που βιάζεται ν' απελπισθεί. Ο Ωρίων σχολιάζει το εκκλησάκι. «Κοίταξε» λέει, «αυτό το ασήμαντο κατασκευάσμα τι κηδείες έχει δει, πόσους έχει θάψει και δεν έχει καμιά ομορφιά. Αν πάρεις μια μπουλντόζα και το γκρεμίσεις θα ξεσηκωθούν. Και όμως αυτό το πράμα δεν σου δίνει καμιά παρηγοριά».

Το πακέτο με το «ΕΘΝΟΣ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ» που προορισμό είχε τον τάφο, μου φαίνεται ξαφνικά γελοίο. Ρωτάω το Λέοντα, (κι αυτός ίδια υπόθεση, συγκατακοκός του Φίλιππα σ' ένα υπόγειο σε μια πάροδο της Φυλής, γύρω στο εξήντα. Δεν είχαν πολύ καιρό που είχαν φτάσει από την Κέρκυρα) αν όντως κάνιζε «ΕΘΝΟΣ» ο Φίλιππος. Μάλλον, είπε, δεν ήταν σίγουρος. Του εξηγώ πως μου φαίνεται θεατρινίστικο να ρίξω το πακέτο στο τάφο. «Έχεις δίκιο» μου λέει, «όλα είναι δύσκολα σήμερα». Και το πακέτο μένει στην τσέπη, όπως και αυτό το αψίξιμο στην καρδιά που δεν ξέρεις τι να το κάνεις τη στιγμή που θγαίνει το φέρετρο από την εκκλησία και ο νεκρός δεν θα 'ναι ακόμα για πολύ ανάμεσά μας. Μεταθέτεις τη θλίψη σου για τους πιο δικούς του. Τη γυναίκα του, μάνα, πατέρα,

αν είχε, αδέρφια, συγγενείς. Το παιδί του ευτυχώς μόλις είχε γεννηθεί. Ο θάνατος του πατέρα του προς το παρόν δεν θα υπήρχε. Η ζωή που γεννιέται δεν μπορεί να έχει άλλη έγνοια από την ίδια τη ζωή, γιατί αυτή είναι η μόνη αναγκαιότητα συνθήκη για να επιβιώσει. Λες. Τι να πούνε κι αυτοί οι άνθρωποι; Αλλά αυτά είναι λόγια. Το νεκρό κορμί είναι κατ' εξοχή δημοκρατικό. Ανήκει στις σχέσεις που είχε όταν ήταν ζωντανό και οι σχέσεις του, το διεκδικούν, η κάθε μια για λογαριασμό της. Είναι η στιγμή τελικά που δεν θα μπορέσεις να αποφύγεις τα κλάματα. Αλλά δεν τα σηκώνει ο χώρος.

Το νεκροταφείο του Αμαρουσιού, έχει οικογενειακούς τάφους χτισμένους με μπeton αρμέ, μείγμα μίνι πολυκατοικίας και παραμεθρίου φυλακίου. Οι τάφοι είναι τόσο στριμωχτά χτισμένοι που κινδυνεύεις, ακολουθώντας την πομπή, να τους πατήσεις ή να τους σκουντήσεις και να φύγει κανένα μάρμαρο. Τα μάρμαρα είναι ψευτοκαλλήματα, για να μπορέσουν να ξεναχρησιμοποιηθούν. Όπως ζούμε σ' αυτή την πόλη έτσι και θαθόμαστε. Αν ο Φίλιππος ήξερε πού θα τον θάβαν, δεν θα πέθαινε. Αλλά ο θάνατος ήρθε ξαφνικά όπως το έχουν συνήθεια όλοι οι θάνατοι. Και ο νεκρός ήταν ήδη στο χώμα. Δεν μπόρεσα να είμαι κοντά και εξάλλου δεν ξέρω αν το ήθελα. Ο Θεός εκείνη τη στιγμή στέλνει τη Δέσπω, αγκαλιαστήκαμε και μπορέσαμε και κλάψαμε λίγο. Ανακούφιση. Ανάγκη για μοιρολόγια. «Γλυκά που 'ναι τα κλάματα, καλά τα μοιρολόγια».

Στο δρόμο για τον καφέ, μπροστά μου πάλι ο Λέων και η Ελένη. Κοιτάζω τα χέρια του Λέοντα που έχουν συγκεντρώσει όλη την ένταση της μέρας να συσπώνονται στο κενό. Έρχεται ο Μήτσος και η Αριάδνη, άσπροι σαν το πανί. Η Μαίρη και η Αριάδνη είχαν να βρεθούν από την εποχή τους Χούντας. Ο Δήμος κάνιζε συνέχεια. Προσπαθούσε χωρίς επιτυχία να κρατήσει τον ήρεμο τόνο που έχει συνήθως η φωνή του. Την Άννα δεν τη χώραγε ο τόπος. Βλέπω την Ειρήνη. «Εδώ είσαι» της λέω. «Είμουν η άλλη κοπέλα δίπλα στην Δέσπω και δεν με είδες». Κρυθόταν πίσω από τα μαύρα της γυαλιά. Όπως και όλοι μας κρυθόμαστε πίσω από κάτι. Ο πόνος και η θλίψη, ο σπαραγμός από ένα τέτοιο χωρισμό, έχοντας χάσει την τελετουργία του δεν είχε τόπο να θγει και να ξεσπάσει.

Ο Φίλιππος έφυγε χωρίς λες και είχε να κάνει κάποια άλλη δουλειά, κάποιο ραντεβού που δεν ήθελε να το χάσει. Το συνήθιζε αυτό και από τότε που ζούσε. Για τη δουλειά του και τη ζωή του γράφτηκαν αρκετά. Ο καθένας κατέθεσε τη δικιά του μαρτυρία και εμπειρία. Κανείς μας δεν μπόρεσε να δώσει συνολική εικόνα. Και δεν φταίει μόνο το γεγονός πως όλα τα σχετικά κείμενα γραφτήκαν «εν θερμώ». Η ζωή του, στις τρεις τελευταίες δεκαετίες, είχε κατανεμηθεί σε μια σειρά από δραστηριότητες: Εκδότης, ηθοποιός, αγωνιστής που βαριόταν πάντα την πολιτική, αντικομφορμιστής και όταν ακόμα συμπαθούσε το Κομφορμιστικό Κόμμα Ελλάδας, σε φίλιες και έρωτες. Θα έπρεπε κάποιος να μαζέψει όλες τις δυνατές μαρτυρίες για τη ζωή και τη δουλειά του Φίλιππα. Θα είναι η μαρτυρία μιας εποχής που πεθαίνει μαζί με τους ανθρώπους της. Ίσως αυτό να 'ναι δουλειά του μαθητή του, Σταύρου.

Μετά την κηδεία δεν θέλεις να πας σπίτι. Η παρέα που διαμορφώνεται έχει ανάγκη από συνέχεια. Σε κάποιο σπίτι, για κανένα κρασί και δυο κουβέντες. Μια εκ των υστέρων συμφιλίωση με το θάνατο, ένα κατευώδιο για το φίλο που πάει: «Ευτού θιολά δεν παίζουμε, παιγνίδια δεν θαρούμε, ευτού συν-δυο δεν κάθονται, συν-τρεις δεν κουβεντιάζουν». Και το μήνυμα ήταν σαφές. Ο κοντινός θάνατος τροφοδοτεί θετικά τη ζωή. Στην επιτύμβια στήλη του Σεικίλου (1ος αι. μ.Χ.) είναι χαραγμένο το τετράστιχο «Όσον ζης, φαίνου, μηδέν όλων συ λυπού. Προς ολίγον εστί το ζην, το τέλος ο Χρόνος απαιτεί». Είναι περίπου το ίδιο τραγούδι που λέγεται ακόμα. «Χαρείτε νιοί, χαρείτε νιές, κι η μέρα όλο θα διαδίδει κι ο Χάρος τις ημέρες μας μια μια τις λογαριάζει». Ο Παντελής της παρέας μέθυσε. Σκύβει από πάνω μου, πιάνει το χέρι της Σίας και της λέει σ' αυτή πως θέλει να κάνουν έρωτα. Σκέφθηκα πως ο Φίλιππος, στάθηκε μέχρι το τέλος δημιουργός καταστάσεων με ειδικό ενδιαφέρον. Ο Θεός των Τυπογράφων ας του δώσει μια κάσα με κείνα τα τυπογραφικά στοιχεία που δεν μπόρεσε να θρει.

Π.Κ.

Το Χρέος σκοτώνει...

Εκατόν πενήντα έξι νεκροί σύμφωνα με τον επίσημο απολογισμό, πάνω από πεντακόσιοι θάσει ανεξάρτητων εκτιμήσεων πριν περάσει μήνας απ' την ορκωμοσία του νέου, σοσιαλδημοκράτη προέδρου της Βενεζουέλας, οι δρόμοι του Καρακάς βάφθηκαν στο αίμα όταν η φτωχολογία ανακάλυψε πως οι «καλύτερες μέρες» που της είχαν υποσχεθεί δε σήμαιναν τίποτα άλλο πέρα από δραματικές ανατιμήσεις στα βασικά είδη πρώτης ανάγκης. «Αύξηση των τιμών =

λαϊκές λεηλασίες» έγραφαν, την επαύριο των ταραχών, τα συνθήματα στους τοίχους των παρακουπλέων. Κατάσταση έκτακτης ανάγκης: η εικόνα του αστυνομικού που ρίχνει στο ψαχνό, πάνω στο πανικόβλητο πλήθος, έκανε το γύρω του κόσμου.

Μετά την Τυνησία και το Μαρόκο, τον Άγιο Δομίνικο και την Αϊτή, το Σουδάν και την Αλγερία, τα τανκς στους δρόμους του Κα-

ράκας έδειξαν την πραγματική, ανάνθρωπη όψη των «τεχνικών» κι «ουδέτερων», τάχα... οικονομικών προτάσεων των τεχνοκρατών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και του ΟΟΣΑ -όπως ο πολύς κ. Καστοριάδης που μας επισκέφθηκε πρόσφατα. Πάνω απ' όλα, όμως, επισημάναν το αδιέξοδο των προσπαθειών για μια «φιλολαϊκή» διαχείριση της οικονομικής κρίσης, τη φενάκη μιας «ανεξάρτητης», «εθνικής» πολιτικής μέσα σ' ένα όλο και πιο αλληλοεξαρτώμενο κόσμο. Και μαζί μ' αυτό, τα τραγικά αδιέξοδα μιας αριστεράς που απ' το γκεβαρικό θολονταρισμό πέρασε στη λατρεία του «ρεαλισμού» -αποκόβοντας έτσι τον εαυτό της απ' τις μάζες και την οργή τους, με αντάλλαγμα κάποιες ψευδοισθήσεις συμμετοχής στα κέντρα λήψης των αποφάσεων...

ΕΡΥΘΡΑΙΑ-ΤΙΓΚΡΑΪ

Το αντάρτικο προελαύνει

Δύσκολοι καιροί για το στρατοκρατικό καθεστώς του αντισυνταγματάρχη Μενγκίστου Χαϊλέ Μαριάμ στην πολυτάραχη Αιθιοπία. Τους τελευταίους μήνες, τα στρατεύματά του υφίστανται αλλεπάλληλες ήττες στα μέτωπα της Ερυθραίας και του Τιγκράι, καθώς τα αυτονομιστικά Λαϊκά Απελευθερωτικά Μέτωπα των δυο αυτών περιοχών (EPLF και TPLF, αντίστοιχα) συντονίζουν για πρώτη φορά τις επιχειρήσεις τους. Η χρησιμοποίηση, στα τέλη Δεκεμβρίου, επίλεκτων αιθιοπικών δυνάμεων που μεταφέρθηκαν στο θέατρο των μαχών απ' το Ογκαντέν κατέληξε σε πανωλεθρία κι οι δυνάμεις των ανταρτών αντεπιτέθηκαν απελευθερώνοντας όλο το Τιγκράι και το μεγαλύτερο μέρος της Ερυθραίας. Για πρώτη φορά η Μακάλε, πρωτεύουσα του Τιγκράι, βρίσκεται έξω απ' τον έλεγχο της Αντίς Αμπέμπα.

Ανησυχώντας για την πορεία των εξελίξεων, η Μόσχα, κύριος στρατιωτικός σύμμαχος της Αιθιοπίας εδώ και μια δεκαετία, επιχειρεί να πείσει τον Μενγκίστου να αλλάξει στάση απέναντι στα αυτονομιστικά κινήματα της χώρας του. Κατά την επίσκεψή του στην Αντίς Αμπέμπα τον περασμένο Γενάρη ο Βίκτορ Τσεμπρίκωφ, μέλος του Π.Γ. του ΚΚΣΕ και πρώην αρχηγός της Κα-Γκε-Μπε, επισημάνει δημόσια την «ανάγκη ειρηνικού διακανονισμού του ζητήματος».

Ποιος ξέρει; Ίσως άλλη μια «περιφερειακή σύρραξη» (ευτυχώς, αυτή τη φορά) να βαδίζει προς το διακανονισμό της...

Το τέλος της «Επίσημης Ιστορίας»

Η πολωνική κυβέρνηση αναγνωρίζει επίσημα αυτό που οι πάντες ήδη γνώριζαν: ότι η σφαγή 17.000 αξιωματικών του προπολεμικού πολωνικού στρατού στο δάσος του Κατύν διαπράχθηκε απ' τους σοβιετικούς κι όχι απ' τα γερμανικά στρατεύματα, όπως ισχυριζόταν ως τώρα η επίσημη ιστοριογραφία. Στη Βουδαπέστη, η κομματική εκτίμηση για τα γεγονότα του 1956 τροποποιείται και η θεωρία περί

«αντεπανάστασης υποκινούμενης απ' το εξωτερικό» παραχωρεί τη θέση της στην άποψη για «λαϊκή εξέγερση που μετεξελίχθηκε σε αντεπανάσταση», εκτίμηση - «σούπα», ολοφάνερα προϊόν συμβιβασμού στους κόλπους της Κεντρικής Επιτροπής. Μονάχα η εργατική εξέγερση του 1953 στην Αν. Γερμανία κι η τραγωδία του 1968 στην Τσεχοσλοβακία απομένουν για να ανατραπεί πλήρως η σταλινική εκδοχή για την πορεία της Ανατολικής Ευρώπης τα τελευταία 45 χρόνια.

Το νόημα αυτών των εξελίξεων είναι διπλό: απ' τη μια, ικανοποιείται έτσι το λαϊκό αίσθημα

ΣΑΜΒΑΔΟΡ

Εκλογές κι ολοκληρωτικός πόλεμος

Η σαρωτική νίκη του Αλφρέντο Κριστιάνι, υποψήφιου της ακροδεξιάς «Εθνικής Ρεπουμπλικανικής Συμμαχίας» (ARENA), στις προεδρικές εκλογές της 19ης Μάρτη στο Σαλβαδόρ δεν ήταν παρά η αντανάκλαση μιας τυπικής περίπτωσης οξέυτατης κοινωνικής πώλωσης, σε μια χώρα ρημαγμένη απ' το δεκάχρονο εμφύλιο πόλεμο κι απογοητευμένη απ' την αποτυχία του μεταρρυθμιστικού πειράματος της Χριστιανοδημοκρατίας του Ναπολεόν Ντουάρτε. Η άλλη πλευρά του νομίσματος ήταν το 60% της αποχής -μεγάλο μέρος απ' το οποίο πρέπει να ερμηνευτεί σαν ανοιχτή υποστήριξη προς το αντάρτικο του «Εθνικοαπελευθερωτικού Μετώπου Φαραμπούντο Μαρτί» (FMLN).

Η νίκη του Κριστιάνι έρχεται να επισφραγίσει την ολοκληρωτική κατάληψη της κρατικής εξουσίας απ' την ARENA. Προηγήθηκε ο έλεγχος του στρατού (με την προώθηση σε όλες τις θέσεις-κλειδιά ακροδεξιών αξιωματικών της 35ης κλάσης, γνωστών σαν «η συμφωνική ορχήστρα»), η απόκτηση κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας στις εκλογές του περασμένου χρόνου, ο προσεταιρισμός του δικαστικού σώματος στο σύνολό του. Έχοντας διαρρήξει τις σχέσεις του με τα λαϊκά στρώματα μετά την εφαρμογή μιας δραστικής πολιτικής λιτότητας το 1986-87, με τον ηγέτη της ετοιμοθάνατο από καρκίνο και το μηχανισμό του διασπασμένο κατά τη «μάχη της διαδοχής», το Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα υπέστη μια εύκολα προβλεπόμενη ήττα. Επώδυνα ήταν τα εκλογικά αποτελέσματα για τη μετριοπαθή αριστερά «Δημοκρατική Συμπύκνωση» των Μανουέλ Ούνγκο και Ρούμπεν Σαμόρα, πολιτικών συμμάχων του FMLN που επέλεξαν να μπουν στο εκλογικό παιχνίδι. Το 3% που (σύμφωνα με τα επίσημα αποτελέσματα) συγκέντρωσαν μπορεί να ερμηνευτεί σαν αποδοκιμασία από τη βάση της αριστεράς μιας πολιτικής, ανοιχτά προωθούμενης απ' την αμερικάνικη πρεσβεία, για διάσπαση του αριστερού κινήματος στη χώρα, απομόνωση του αντάρτικου και δημιουργία κεντροδεξιών λύσεων με συμμαχία Χριστιανοδημοκρατών και Δημοκρατικής Συμμαχίας.

Παρά τα φραστικά «ανοίγματα» του νικητή των εκλογών προς το FMLN και την πρότασή του για «διαπραγματεύσεις με σκοπό την ένταξη της Αριστεράς στο πολιτικό παιχνίδι» είναι άκρως αμφίβολο κατά πόσον ο σκληρός μηχανισμός της ARENA, πρωτεργάτης του «θρόνικου πολέμου» του 1980-83 που αποδεκάτισε τις νόμιμες αριστερές οργανώσεις (πάνω από 50.000 νεκροί, θύματα των παρακρατικών «ταγμάτων θανάτου»), είναι διατεθειμένος να επιτρέψει σ' αυτό το δυνητικό 60% του πληθυσμού να εκφραστεί νόμιμα. Ήδη, οι εκκλήσεις των αδιάλλακτων του στρατού για εγκατάλειψη της «σύγκρουσης χαμηλής έντασης» και το πέραςμα σ' ένα «ολοκληρωτικό πόλεμο», ακούγονται όλο και πιο δυνατά...

Τάσος ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΚΑΝΔΑΛΑ

Συμβαίνουν και στην Ιαπωνία...

Όσοι αναλυτές των πολιτικών πραγμάτων της χώρας μας, σοβαροφάνεις και μη, έχουν την τάση να αποδίδουν τον ορυμαγδό των σκανδάλων που καθημερινά θγαίνουν στον αέρα στο «βαλκανικό», «υπανάπτυκτο» κι «αεριτζίδικο» χαρακτήρα του ελληνικού καπιταλισμού, δεν έχουν παρά να ρίξουν μια ματιά στη μητρόπολη του σύγχρονου καπιταλισμού -την Ιαπωνία. Όπου, το υπό εξέλιξη μεγαλύτερο οικονομικοπολιτικό σκάνδαλο των μεταπολεμικών χρόνων κάνει την υπόθεση Κοσκωτά και τα παρεπόμενά της να μοιάζουν μάλλον με επαρχιακή ψυλοκομπίνα...

Ξεκινώντας το 1960 σε μια εταιρεία που εξέδιδε ένα φτηνό έντυπο μικρών αγγελιών για φοιτητές που ψάχνουν για δουλειά, το γκρουπ Recruit Co. του Χιρομάσα Έζοε κατέληξε το 1987 να αποτελεί ένα απ' τα ισχυρότερα κονσόρτια της Χώρας του Ανατέλλοντος Ηλίου, με μετοχικό κεφάλαιο δυο τρισεκατομμυρίων γεν και ετήσιο τζίρο 350 δις. Εκτός απ' τον έλεγχο μεγάλου μέρους της έντυπης πληροφόρησης, το γκρουπ διέθετε επίσης τη δεύτερη σε μέγεθος ιαπωνική επιχείρηση αγοροπωλησιών ακινήτων (Recruit-Cosmos) και τη μερίδα του λέοντος (60%) στον τομέα υπενοικίασης κλειστών τηλεπικοινωνιακών κυκλωμάτων μετά την ιδιωτικοποίηση της Nippon Telegraph Telephone (NTT), τον Απρίλη του 1985.

Πού οφειλόταν αυτή η ιλιγγιώδης επιτυχία ενός νέου σχετικά επιχειρηματία, σε μια χώρα που η οικονομία της χαρακτηρίζεται απ' την κυριαρχία ενός περιορισμένου αριθμού μεγάλων μονοπωλιακών μονάδων; Όπως αποκάλυψε η εφημερίδα Ασάχι Σιμπούν τον περασμένο Ιούνη (την ίδια δηλαδή περίοδο που έβγαине στον αέρα το σκάνδαλο Κοσκωτά...), ο «καλύτερος μεταπολεμικός ιάπωνας επιχειρηματίας» είχε «λαδώσει» το μισό πολιτικό κόσμο της χώρας κι ένα πλήθος ανώτατα στελέχη της κρατικής μηχανής, ώστε να πετύχει μια προνομιακή πρόσβαση της εταιρείας του στην υπό ιδιωτικοποίηση NTT. Η προνομιακή αυτή μεταχείριση της Recruit Co. περιλάμβανε την προτίμησή της κατά την εκχώρηση δικτύων προς υπενοικίαση, πρόσβαση σε εμπιστευτικές πληροφορίες, παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας, νοίκιασμα γραφείων της Recruit στις εγκαταστάσεις της NTT και διαμεσολάθηση της NTT για αγορά αμερικανικών υπερσύγχρονων υπολογιστών που στη συνέχεια μεταπωλήθηκαν στη Recruit σε χαμηλές τιμές. Ανάμεσα στους «υψηλά ιστάμενους» που δωροδοκήθηκαν συγκαταλέγονται δυο τουλάχιστον πρώην πρωθυπουργοί (Τακεσίτα, Νακασόνε), οι υπουργοί ή πρώην υπουργοί Μιγιατάβα (Οικονομικών), Τακάσι Χασεγκάβα (Δικαιοσύνης), Χαράντα (Οίκου. Σχεδιασμού), οι υφυπουργοί Παιδείας και Εργασίας Τακάσι και Κάτο, ο διευθυντής της NTT Χισάσι Σίντο και οι άμεσοι υφιστάμενοί του Έι Σικίμα και Χισαχίκο Χασεγκάβα. Συνολικά, 79 άτομα -κι ο αριθμός των ενόχων συνεχώς αυξάνεται. Από τις 13 Φλεβάρη, οι πρώτοι (και λιγότερο ψηλά ιστάμενοι) έχουν οδηγηθεί στη φυλακή.

Η σημαντικότερη διαφορά από τα καθ' ημάς -που θεβαίνονται και για την αιώνια εφευρετικότητα των γιαιωνέζων: αντί για «πάμπερς» με πενήτοχίλιαρα, ο χρηματισμός των κάθε λογής πολιτικών στο ιαπωνικό «Recruit-γκέητ» γινόταν με μετοχές της ανερχόμενης Recruit-Cosmos. Έτσι, ο κύριος Έζοε έδενε το γαϊδάρό του πολύ πιο γερά...

ΩΡΑΙΑ! ΑΝΤΙ ΝΑ ΜΑΣ ΚΑΦΟΥΝΕ ΤΙΠΟΤΑ
ΠΑΠΑΔΕΣ, ΘΑ ΜΑΣ ΚΡΕΜΑΣΟΥΝΕ ΣΤΟ ΠΙΟ
ΨΗΛΟ ΚΑΤΑΡΤΙ ΜΕΧΡΙ ΝΑ ΞΕΡΑΘΟΥΜΕ.

ΓΙΑ ΛΕΓΕ, ΓΙΑ ΛΕΓΕ. ΠΩΣ
ΚΑΘΑΡΙΣΕΣ ΜΑΖΙ ΤΟΥΣ;

ΔΕ ΒΓΑΛΑΝΕ
ΜΗΤΕ ΚΙΧ...

ΚΑΙ ΠΟΙΟΣ ΤΟΥΣ ΞΕΠΑΣΤΡΕΦΕ
ΡΕ ΚΑΡΑΜΠΑΜΠΑ; ΕΣΥ; Ε; ΕΣΥ;

Η ΠΑΝΟΥΚΛΑ
ΑΦΕΝΤΙΚΟ.

ΕΙΠΑ :
Η ΠΑΝΟΥΚΛΑ!

ΟΙ ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΠΟΥ ΤΟΥΣ ΒΟΥΤΗΞΑ ΤΑ ΡΟΥΧΑ
ΕΙΝΑΙ ΚΙΟΛΑΣ ΨΟΦΙΟΙ, ΤΕΖΑ ΑΠΟ ΠΑΝΟΥΚΛΑ.

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

θунτής της ΝΤΤ Χισάσι Σίντο και οι άμεσοι υφιστάμενοί του
'Ει Σικίμπα και Χισαχίκο Χασεγκάβα. Συνολικά, 79 άτομα -κι
ο αριθμός των ενόχων συνεχώς αυξάνεται. Από τις 13 Φλε-
βάρη, οι πρώτοι (και λιγότερο ψηλά ιστάμενοι) έχουν οδηγη-
θεί στη φυλακή.

Η σημαντικότερη διαφορά από τα καθ' ημάς -που θεβαιώ-
νει και για την αιώνια εφευρετικότητα των γιαπωνέζων: αντί
για «πάμπερς» με πεντοχίλιαρα, ο χρηματισμός των κάθε λο-
γής πολιτικών στο ιαπωνικό «Recruit-γκέητ» γινόταν με μετο-
χές της ανερχόμενης Recruit-Cosmos. Έτσι, ο κύριος Έζοε
έδενε το γαϊδάρό του πολύ πιο γερά...

Σ

χώρας του. Κατά την επίσκεψη
του στην Αντίς Αμπέμπα τον πε-
ρασμένο Γενάρη ο Βίκτορ Τσεμ-
πρίκωφ, μέλος του Π.Γ. του
ΚΚΣΕ και πρώην αρχηγός της
Κα-Γκε-Μπε, επισήμανε δημόσια
την «ανάγκη ειρηνικού διακανο-
νισμού του ζητήματος».

Ποιος ξέρει; Ίσως άλλη μια «πε-
ριφερειακή σύρραξη» (ευτυχώς,
αυτή τη φορά) να θαδίζει προς
το διακανονισμό της...

κληρωτικό πόλεμο», ακούγονται όλο και πιο δυνατά...

Τάσος ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Βασιλιάς Δαυίδ είναι γυμνός

... Από την έναρξη της Intifada, το Δεκέμβριο του 1987, έχουν σκοτωθεί περισσότεροι από τετρακόσιοι Άραβες και άλλοι 17 Εβραίοι, ενώ οι τραυματίες ξεπερνούν τους δύο χιλιάδες... (Γερμανικό πρακτορείο, 20.3.89).

Τα γεγονότα και οι πολιτικές εξελίξεις στη γειτονική μας Παλαιστίνη «πέφτουν σα χαλάζι» σηματοδώντας μια πορεία που διεθνοπολιτικά θυμίζει τις κοσμογονικές μέρες που έζησαν πολλοί λαοί του Τρίτου Κόσμου, λίγο πριν... την ειρήνευση! Κατά την άποψή μας, τέσσερα είναι τα πιο σημαντικά γεγονότα-ενδείξεις που πιστοποιούν αυτή την κοσμογονία:

● Οι Δημοτικές εκλογές στο Ισραήλ (1.3.89) που έγιναν εν μέσω πολιτικής πώλησης και φανατισμού, ανέδειξαν δε το δεξιό κόμμα Λικούντ και τα ακροδεξιά θρησκευτικά κόμματα ως κυρίαρχα του πολιτικού Ισραηλινού πόκερ, αφού οι δεξιοί πήραν την πλειοψηφία στα Δημοτικά Συμβούλια των μεγάλων δήμων. Για πρώτη φορά, οι Εργατικοί έχασαν τους τρεις μεγάλους δήμους (Τελ-Αβίβ, Ιερουσαλήμ, Χάιφα), μάλιστα στην Ιερουσαλήμ ο Τέντ Κόλλεκ εκλέχτηκε μιν, αλλά έχασε την πλειοψηφία στο Δημ. Συμβ. μετά από 25 χρόνια! Επίσης, η αύξηση της δύναμης των Αράβων φανατικών Ισλαμιστών στις αραβικές πόλεις του Ισραήλ (όχι στα κατεχόμενα) δημιουργεί μια μακροπρόθεσμη υποψία... (Jerusalem Post, International Edition 11.3.89).

● Οι ΗΠΑ έδειξαν σαφώς δια στόματος Μπείκερ (Υπουργός Εξωτερικών) ότι «κατανόησαν επιτέλους (...)» τον Παλαιστινιακό ρεαλισμό και είναι διατεθειμένοι να υποστηρίξουν μια απευθείας έναρξη συνομιλιών Ισραήλ-Οργάν. Απελευθέρωση Παλαιστίνης (ΟΑΠ) (International Herald Tribune, 22.3.89) ή ακόμα και μια φόρμουλα Διεθνούς Διάσκεψης μέσω του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ (Γαλλικό Πρακτ. Τύνηδα 22.3.89) κάτι θέβαια που οι Σοβιετικοί υποδεικνύουν εδώ και χρόνια...

● Οι δύο μυστικές εκθέσεις: α) του ανεξάρτητου «Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών» (Jaffee Center) του Τελ-Αβίβ (Jerusalem Post, Int. ed. 18.3.89), β) των τριών μυστικών Ισραηλινών υπηρεσιών, της Μοσάντ, της Σιν Μπέιτ και της Στρατιωτικής Αντικατασκοπείας (Le Monde, 22.3.89). Και οι δυο αυτές μυστικές εκθέσεις προς το Ισραηλινό Υπουργικό Συμβούλιο, θέτουν ωμά το ζήτημα της ρεαλιστικής προσέγγισης με τον Αραφάτ και ξεκαθαρίζουν ότι η Intifada στα κατεχόμενα δεν πρόκειται να σταματήσει με δολοφονίες, φυλακίσεις κι εξευτελισμούς...

● Τέταρτο σημαντικό σημείο των εξελίξεων ήταν η σκληρή αντιπαράθεση (που ίσως οδηγήσει στη διάσπαση;) του Εργατικού Κόμματος του κ. Πέρες, ο οποίος έγινε αποδέκτης των εσωκομματικών πυρών του προοδευτικού κ. Μπελβίν, πρώην γεν. γραμμ. του Εργατικού και νυν υφυπουργού οικονομικών, ο οποίος κατηγορήσε τον κ. Πέρες για έλλειψη πολιτικής και θάρρους στο Παλαιστινιακό πρόβλημα, που οδήγησε το Εργατικό στις εκλογικές ήττες των βουλευτικών (1.11.88) και δημοτικών εκλογών (1.3.89). Μάλιστα ο κ. Μπελβίν πρότεινε ανοικτά τη μονομερή έναρξη επαφών του εργατικού κόμματος με τον Αραφάτ και την ταυτόχρονη αποχώρηση του Εργατικού κόμματος από την Ισραηλινή κυβέρνηση συνεργασίας, αν ο αδιάλλακτος κ. Σαμίρ δεν βάλει «νερό στο κρασί του». (Jerusalem Post, Int. ed 11.3.89 και Roiter, 20.3.89).

Τα τέσσερα λοιπόν αυτά κύρια σημεία μαζί με τα «συνθηθιμένα» πλέον Μεσοανατολικά γεγονότα (έξαρση της Intifada στα κατεχόμενα, άνοδος του Ισλαμισμού στην ευρύτερη περιοχή, συριακή επέμβαση εναντίον των Αράβων Χριστιανών στον Λίβανο και το ανανεωμένο «διπλωματικό πόκερ» του πολιταξιδευτή Αραφάτ) συμπληρώνουν το «παζλ» μιας εικόνας εκρηκτικών εξελίξεων.

Ήδη ο κ. Πέρες, αισθανόμενος την εσωκομματική πίεση, δήλωσε ότι: «Το Ισραήλ πρέπει να μιλήσει με τους Παλαιστίνιους όπως αυτοί εκπροσωπούνται» υποδηλώνοντας έμεσα πλιν σαφώς, την ΟΑΠ (Jerusalem Post, Int. Ed. 18.3.89). Όλοι οι διεθνείς παράγοντες πλέον πιέζουν την Ισραηλινή κυβέρνηση για τον «Ιστορικό Συμβιβασμό» και να συνδιαλλαγεί με την ΟΑΠ. Έτσι, όλο και λιγότεροι μπορούν να καταλάβουν την αντιδραστική εμμονή άρνησης διαλόγου με την ΟΑΠ, του δεξιού πρωθυπουργού κ. Σαμίρ και του 60% των Ισραηλινών πολιτών που έχουν παγιδευτεί σ' αυτές τις άκρως συντηρητικές απόψεις. Ίσως αυτό το τελευταίο πυροδοτήσει θετικές εξελίξεις (αισιόδοξη άποψη) στην προγραμματισμένη επίσκεψη του κ. Σαμίρ στις ΗΠΑ στις 5 Απριλίου. Το «μπαλάκι» λοιπόν βρίσκεται πλέον στο γήπεδο των Ισραηλινών αδιάλλακτων και οι εξελίξεις είναι αυτές που θα δείξουν αν ο εθνικιστικός ιδεαλισμός και ο ιδουαϊκού τύπου, θρησκευτικός φανατισμός θα υπερισχύσουν του... παλαιστινιακού αραβικού ρεαλισμού!

Αδάμης ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ

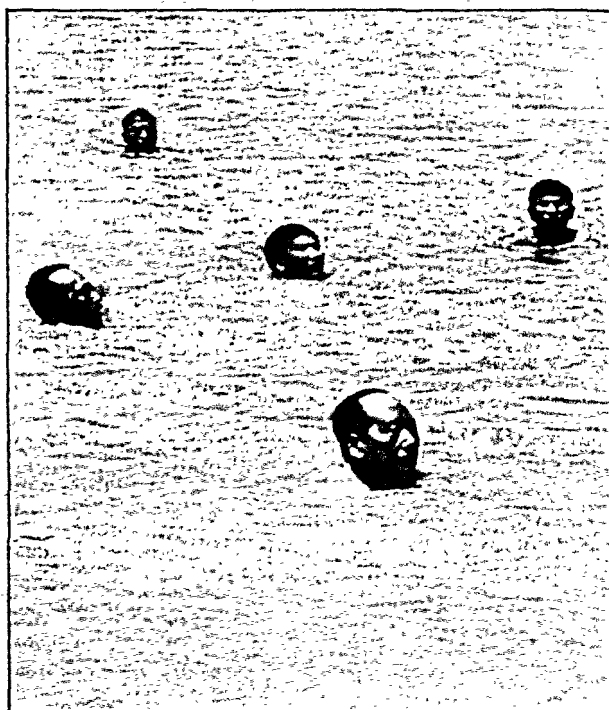
Σαμίρ: Παγιδευμένος

Πέρες: Αμφισβητείται ανοιχτά...

Αραφάτ: Περιμένει

για αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας (ας θυμηθούμε λίγο τα δικά μας, τα σχετικά με την αναγνώριση της Εθνικής Αντίστασης...) ενώ από την άλλη δίνεται ένα γερό χτύπημα στη συνοχή του κομματικού μηχανισμού και τους ιδεολογικούς μύθους που την εξασφαλίζουν. Απώτερος στόχος, η απαλλαγή της οικονομίας απ' τον έλεγχο του κόμματος κι ο «εξορρολογισμός» της με βάση τις συνταγές της νέας γενιάς τεχνοκρατικών στελεχών, όπως αυτά που (σύμφωνα με τη Herald Tribune της 23/3/89) εκπαιδεύονται μαζί σε σχολές μάνατζμεντ της Δυτικής Ευρώπης και των ΗΠΑ πάνω στις νέες μεθόδους «βελτίωσης της απόδοσης των εργαζομένων», και οι οποίοι τις περισσότερες φορές αντιμετωπίζουν με τον ενθουσιασμό του νεοφώτιστου τα νεοφιλελεύθερα κηρύγματα της παρέας του Μίλτον Φρήντμαν.

Αν υπάρχει σε τελική ανάλυση κάτι το θετικό σε όλη αυτή τη διαδικασία, αυτό είναι ότι -μετά από πέντε τουλάχιστον δεκαετίες κυριαρχίας μιας «ψευδούς συνειδήσης» μέσα στην Παγκόσμια Αριστερά- επιτέλους τα πράγματα ξεκαθαρίζουν. Ανατολικοευρωπαίοι γραφειοκράτες και δυτικοί τεχνοκράτες αποδεικνύονται διαφορετικές πλευρές του ίδιου νομίσματος, οι εκσυγχρονιστικές δε θλέψεις και των δύο ελάχιστα απέχουν μεταξύ τους. Απέναντι, οι εργαζόμενες μάζες δίχως οράματα κι εκπροσώπηση στα παννίδια των «διαχειριστών της εξουσίας». Εμείς κι αυτοί, όπως έλεγαν πάντα εκεί στην ανατολή...

ΚΙΝΑ

Οικολογικές ευαισθησίες

Πάνω από εκατό συγγραφείς, επιστήμονες και διανοούμενοι συγκρότησαν στις αρχές Μάρτη την πρώτη οικολογική κίνηση στην ιστορία της Κίνας, σε μια προσπάθειά τους να ματαιώσουν την κατασκευή ενός γιγαντιαίου υδροηλεκτρικού φράγματος

στον ποταμό Γιανγκτσέ. Επικεφαλής της πρωτοβουλίας βρίσκεται ο Λι Ζούι, πρώην γραμματέας του Μάο, «εκκαθαρισμένος» στα τέλη της δεκαετίας του '50 επειδή, με την ιδιότητα του υφυπουργού Υδάτων κι Ηλεκτρισμού, είχε αντιπαθεί σε ανάλογα σχέδια.

Σκοπός της κατασκευής του φράγματος, που υπολογίζεται ότι θα κρατήσει τουλάχιστον 12 χρόνια και θα κοστίσει κάπου 11 δισεκατομμύρια δολάρια, είναι αφενός μεν η ετήσια παραγωγή 17.000 μεγαβάτ για την τροφοδότηση των αναγκών της βιομηχανίας στη νοτιοδυτική Κίνα, αφετέρου δε ο έλεγχος της ροής του ποταμού, ώστε αυτός να γίνει πλωτός για υπερωκεάνεια. Τα σχέδια της εκπόνησης του έργου έχουν γίνει από μια Καναδική εταιρεία, που επιμένει στο «τεχνικά, χρηματοδοτικά κι οικονομικά εφικτό» του εγχειρήματος.

Απ' την πλευρά τους, οι οικολόγοι επισημαίνουν απ' τη μια τις οικολογικές και κοινωνικές συνέπειες της κατασκευής του φράγματος (καταστροφή του σημαντικότερου βιότοπου των «Τριών Φαραγγιών», εκτόπιση 1.100.000 αγροτών) κι απ' την άλλη τους κινδύνους που ένα τέτοιο έργο εγκυμονεί για την ασφάλεια των γύρω περιοχών: πιθανότατα κατάρρευσης του φράγματος απ' τη συσσώρευση λάσπης (ο Γιανγκτσέ «κατεβάει» 450 τόννους το χρόνο), σεισμογενής χαρακτήρας της περιοχής, ενδεχόμενο να αποτελέσει το φράγμα στρατιωτικό στόχο σε περίπτωση πολεμικής σύρραξης.

Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις πάντως, η κατασκευή του έργου δεν πρόκειται ν' αρχίσει πριν απ' το 1992, οπότε μπαίνει σε εφαρμογή το 7ο πενταετές σχέδιο. Προς το παρόν, αυτό που κρίνεται είναι τα όρια της νομιμότητας κάποιων κινημάτων της βάσης μέσα στην καταθλιπτική κατανάλωτική αποχαύνωση της μετασοβιετικής Κίνας. Άραγε η εκσυγχρονιστική, «αναπτυξιακή» δεσποτεία του Ντενγκ Σιάο Πινγκ θ' ανεχτεί επί πολύ την επέκτασή τους; Ίδωμεν...

ΤΟ ΝΕΟ ΕΚΡΗΚΤΙΚΟ ΣΟΒΙΕΤΙΚΟ ΚΟΚΤΕΪΛ

Εργατική ριζοσπαστικοποίηση + αντισταλινικό κίνημα + γκορμπατσοφικά ημίμετρα + ολίγος Μπαρίς Γέλτσιν = μαύρες μέρες για τη γραφειοκρατία

□ Την ίδια ώρα που οι γνωστοί σοβιετολόγοι μας επιδίδονταν στους αναπόφευκτους επετειακούς (και τόσο μπακάλικους) υπολογισμούς των επιτυχιών και αποτυχιών της πρώτης γκορμπατσοφικής τετραετίας, στο κέντρο της Μόσχας συνέβαινε κάτι που δεν είχε ξαναγίνει στα τελευταία 60-65 χρόνια: χιλιάδες εργάτες και νεολαίοι διαδήλωναν υπέρ του Μπαρίς Γέλτσιν και κατά της γραφειοκρατίας! Η πολιτική σημασία αυτού του γεγονότος ήταν αρκετή για να επισκιαστούν αυτομάτως είτε οι αλληλοσυγκρουόμενοι απολογισμοί της περεστρόικα, είτε οι ποικίλες εκτιμήσεις για την δημοκρατικότητα των εγκλο- γών της 26ης Μαρτίου...

Ο λόγος είναι απλός: αυτή τη φορά, στους δρόμους δεν ήταν ούτε οι διανοούμενοι, ούτε κάποιες εθνικές μειονότητες. Δεν ήταν ούτε οι οικολόγοι, ούτε οι νεολαίστικες ανεξάρτητες σοσιαλιστικές οργανώσεις. Ήταν –και μάλιστα ταυτόχρονα– πολίτες της Ρωσικής Ομοσπονδίας και η εμπροσθοφυλακή της μεγαλύτερης εργατικής τάξης του κόσμου!

Το γεγονός δεν είναι απλώς αξιομνημόνευτο. Δεν αφορά τις φιλοδοξίες του Γέλτσιν. Δεν μπορεί να περιοριστεί στις περιπέτειες των ενδοηγετικών αναμετρήσεων που γοητεύουν τους Κρεμνιολόγους. Τώρα έχουμε να κάνουμε –για πρώτη φορά– με την καρδιά και όχι με την περιφέρεια της μητρόπολης του υπαρκτού σοσιαλισμού! Με το προλεταριάτο της που παρέμενε έως τώρα σιωπηλό, και όχι με τις διεκδικήσεις μικρότερων κοινωνικών τάξεων και κατηγοριών, όσο σημαντικές κι αν είναι αυτές.

Όμως, η σημασία των γεγονότων της 19ης Μαρτίου 1989 δεν σταματάει σ' αυτά τα δυο βασικά χαρακτηριστικά τους. Γίνεται ακόμα μεγαλύτερη αν λάβουμε υπόψιν μας ότι:

- οι διαδηλώσεις ήταν παράνομες
- οργανώθηκαν από την αντισταλινική οργάνωση «Μεμοριάλ»
- σημαδεύτηκαν από καθαρά πολιτικά συνθήματα και προτροπές για γενική απεργία.

Έτσι, μπορούμε πια να πούμε πως οι συγκεντρώσεις και διαδηλώσεις που γίνονται για να υποστηρίξουν την υποψηφιότητα του Μπαρίς Γέλτσιν αποκτούν πια όλα τα χαρακτηριστικά ενός οργανωμένου κινήματος με πολιτικούς στόχους και με ταξική κοινωνική βάση! Επιπλέον, αυτό το πολιτικό κίνημα διακρίνεται από την σαφέστατη τοποθέτησή του πάνω στο κεντρικό ζήτημα της εξουσίας της γραφειοκρατίας τό-

σο στις ρίζες της, όσο και στην παρούσα εκδοχή της. Ο ασυμφιλίωτος αντισταλινισμός του εκφράζεται μέσα από την οργάνωση – «κόμμα» Μεμοριάλ που πρωτοστατεί στις εκδηλώσεις του, ενώ παράλληλα οι προγραμματικές του θέσεις σημαδεύονται όλο και περισσότερο από τάσεις ρήξης όχι μόνο με την συντηρητική πτέρυγα του Κρεμλίνου (Λιγκατσόφ), αλλά και με τον ίδιο τον Γκορμπατσόφ!

Να λοιπόν, για ποιο λόγο το κίνημα υπέρ της υποψηφιότητας του Μπαρίς Γέλτσιν συνιστά ένα ποιοτικό άλμα στην διαδικασία ριζοσπαστικοποίησης της σοβιετικής κοινωνίας. Ωστόσο, θα ήταν λάθος να θεωρούσαμε ότι έχουμε να κάνουμε με ένα ολοκληρωμένο κοινωνικό και πολιτικό φαινόμενο. Στην

πραγματικότητα δεν βρισκόμαστε παρά στα πρώτα βήματα ενός γιγάντιου κινήματος που μπορεί σ' αλήθεια να «συγκλονίσει τον κόσμο». Αυτό που γίνεται τώρα δεν είναι σίγουρα τίποτα μπροστά σε ό,τι θα συμβεί στη συνέχεια. Αν δεν κάνουμε λάθος, αυτός είναι και ο λόγος που αναγκάζει την ηγεσία του Κρεμλίνου να συστήνει «ανακριτικές επιτροπές» για τον Γέλτσιν, να τον απειλεί με διαγραφή κι από το Κόμμα: προσπαθεί απεγνωσμένα να προλάβει τις εξελίξεις πριν αυτές γίνουν εντελώς ανεξέλεγκτες...

Γιατί όμως, αυτή η biasύνη; Τι κάνει την γραφειοκρατία να πανικοβάλλεται; Την απάντηση σ' αυτό το ερώτημα μας την υπαινίσσεται η έρευνα της σοβιετικής κοινής γνώμης που έγινε πρόσφατα από Σοβιετικό Ερευνητικό Κέντρο της γνωστής κοινωνιολόγου Τατιάνας Ζασλάφσκαγια. Σύμφωνα λοιπόν με αυτή την έρευνα που δόθηκε στην δημοσιότητα στις 17-3-89, το 80% των Σοβιετικών πολιτών εκτιμούν ότι η περεστρόικα προχωράει πολύ αργά, και τα τρία τέταρτα από αυτούς βασίζουν αυτή την εκτίμησή τους στην (άθλια) κατάσταση της αγοράς καταναλωτικών αγαθών. Με άλλα λόγια, το 80% των σοβιετικών φαίνεται να συμφωνεί με την βασική θέση του Μπαρίς Γέλτσιν ότι η περεστρόικα έχει αποτελεσμαθεί κι ότι τα γκορμπατσοφικά μέτρα είναι στην πραγματικότητα «ημίμετρα»!

Όλα αυτά δεν είναι όμως τίποτα μπροστά σε ό,τι ακολουθεί. Πράγματι, ενώ οι διανοούμενοι εξακολουθούν να υποστηρίζουν με ενθουσιασμό την περεστρόικα, οι εργάτες αποδειχνόνται ανήσυχτοι για την πορεία που μπορούν να πάρουν οι μεταρρυθμίσεις. Εδώ πια έχουμε μια σχεδόν ταξική διαφοροποίηση των αντιδράσεων απέναντι στους γενικούς προσανατολισμούς της περεστρόικα: έτσι, η συντριπτική πλειονότητα των εργατών απορρίπτει την λεγόμενη «μεταρρύθμιση του συστήματος τιμών» θεωρώντας –και δίκαια– ότι κάτι τέτοιο θα οδηγήσει στην πτώση του βιοτικού της επιπέδου, ενώ ταυτόχρονα θα αυξήσει τις κοινωνικές ανισότητες. Συμπέρασμα της κας Ζασλάφσκαγια (που ευνοεί τέτοιου είδους μεταρρυθμίσεις): «αν γίνει τώρα μεταρρύθμιση των τιμών, θα θλάψει την περεστρόικα» επειδή «στις σημερινές συνθήκες, θα προκαλούσε κοινωνική έκρηξη»... Το ίδιο ακριβώς παρατηρεί και με την αντίδραση που προκαλεί στους εργάτες το σχέδιο των τεχνοκρατών του Κρεμλίνου περί «σύνδεσης των μισθών με την παραγωγικότητα». Αυτή η προοπτική «δεν γεμίζει τους εργάτες με ενθουσιασμό», προειδοποιεί η καλή μας κοινωνιολόγος...

Ωστόσο, δεν υπάρχουν μόνον οι σφυγμομετρήσεις της κοινής γνώμης. Υπάρχει και η πραγματικότητα που μας λέει ότι εδώ και ένα χρόνο, η Σοβιετική Ένωση γνωρίζει το μεγαλύτερο απεργιακό κύμα της στα τελευταία 25 χρόνια! Αν κρίνουμε μάλιστα από τον αριθμό των απεργιών που γίνονται γνωστές στις δυο-τρεις τελευταίες βδομάδες (από τις συγκοινωνίες της Λιθουανίας

έως τα ανθρακωρυχεία της Βαρκουτά στην πολιτική ζώνη), τότε νομίζουμε πως η συνέχεια θα είναι εκρηκτική. Εξάλλου, δεν υπάρχει πια ούτε ένας σοβαρός ξένος ανταποκριτής στην Μόσχα, που να μην συμφωνεί με τις εκμυστηρεύσεις των «έγκυρων κύκλων» της σοβιετικής πρωτεύουσας για επικείμενη απεργιακή χιονοστιβάδα!...

Έχοντας υπόψιν αυτές τις προοπτικές, αντιλαμβανόμαστε καλύτερα την σημασία της συμμαχίας που δημιουργήθηκε γύρω από το πρόσωπο του Μπαρίς Γέλτσιν. Με δεδομένο ότι ο κορμός των υποστηρικτών του είναι εργάτες, ότι οι εκπρόσωποι της «γραμμής Γέλτσιν» παίρνουν πάντα τον λόγο (ή βάζουν υποψηφιότητα) σαν μέλη της «προλεταριακής τάξης»(!) και ότι ο ίδιος ο Γέλτσιν είναι πια περίπου... «αιχμάλωτος» αυτού του κινήματος, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι επερχόμενες εργασιακές συγκρούσεις θα έλθουν σχεδόν αυθόρμητα να δυναμώσουν αυτό το πολιτικό κίνημα!

Να λοιπόν, γιατί δεν έχει –σε τελευταία ανάλυση– καθοριστική σημασία η προσωποκότητα του ίδιου του Γέλτσιν που εξακολουθεί (για πόσο όμως ακόμα;) να μην κθδει τους δεσμούς του με τη Νομενκλατούρα. Όμως, τώρα πια τα περιθώρια ελιγμών στενεύουν επικίνδυνα με πρωτοβουλία μάλιστα της ίδιας της κορυφής της γραφειοκρατίας (συμπεριλαμβανομένου και του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ). Η προσπάθεια των μεν να προλάβουν «το κακό» (απειλές κατά του Γέλτσιν, εκδίασμοι στους ψηφοφόρους, απαγορεύσεις των λαϊκών εκδηλώσεων, κλπ.) δεν προκαλεί παρά τις όλο και πιο θίαιες αντιδράσεις των δε. Η γραφειοκρατία είναι καταδικασμένη να υποχωρήσει με την ελπίδα ότι θα ανασυντάξει τις δυνάμεις της... για να περάσει αργότερα πια στην αντεπίθεση...

Δεν θα είχαμε ολοκληρώσει τις επισημάνσεις μας αν αφήναμε ασχολίαστο το τεράστιο σημασία (κυρίως, για τη συνέχεια) *μυόλιασμα αυτού του καθαρά εργατικού κινήματος με τον ζωογόνο αντισταλινισμό των δεκάδων χιλιάδων μελών της οργάνωσης «Μεμοριάλ»* που δρα πια επίσημα σε τουλάχιστον 140 σοβιετικές πόλεις. Το πάντρεμα του κινήματος του σοβιετικού προλεταριάτου με τον αγώνα για την οριστική απελευθέρωση από τα δεσμά της σταλινικής βαρβαρότητας δημιουργεί όχι μόνον ένα εντελώς εκρηκτικό επαναστατικό κοκτέιλ, αλλά και την καλύτερη εγγύηση ότι την κοινωνική έκρηξη που έρχεται δεν θα την εκμεταλλευτούν αντιδραστικές, ρατσιστικές και νεοφασιστικές οργανώσεις όπως π.χ. η διαβόητη και εξαιρετικά επικίνδυνη «Πάμιατ»...

Γιώργος ΜΗΤΡΑΛΙΑΣ

Σημείωση: στην προϊστορία του Μπ. Γέλτσιν και στην προετοιμασία του σημερινού κινήματος που προκαλεί πια τόσο ενδιαφέρον, είχαμε ήδη αναφερθεί πριν από δυο μήνες σ' αυτή την στήλη, με το άρθρο «ο Γέλτσιν προ των πυλών» (βλέπε Σχολιαστή του περασμένου Φλεβάρη).

Εδώ και δυο χρόνια σχεδόν, εμείς οι τηλεθεατές στη Δύση και την Ανατολή εφησυχάζουμε βλέποντας εικόνες ειρήνης. Πρόσφατα είδαμε απ' το Παρίσι εικόνες της συνδιάσκεψης για τον «χημικό αφοπλισμό», και από τη Βιέννη για τον «συμβατικό αφοπλισμό». Ο ρώσος υπουργός εξωτερικών αποχαιρετά φιλικά τον νέο αμερικανό υπουργό εξωτερικών προσβλέποντας στη «μελλοντική συνεργασία».

Την ίδια στιγμή, οι στρατιωτικοί, οι μυστικές υπηρεσίες, οι αστυνομικοί και λοιποί υπάλληλοι των δυο χωρών κάνουν δοκιμή ολοκληρωτικού πολέμου ο ένας εναντίον του άλλου. Φυσικά σε υπόγεια καταφύγια, όπου αισθάνονται ασφαλείς από ατομικές εκρήξεις και δηλητήρια και από όλα τα υπόλοιπα σύγχρονα όπλα μαζικής δολοφονίας που η απανθρωπιά τους ξεπερνά τα όρια του ανθρώπινου νου.

Με το όνομα «WINTEX/CIMEX» ένα ακόμα όνομα που θυμίζει τον «θαυμαστό καινούργιο κόσμο» του Άλντους Χάξλεϊ, το ΝΑΤΟ έπαιξε με τις ανθρω-

Ο καγκελάριος της άσκησης WINTEX/CIMEX Σρένκεμπεργκερ. Το όνομά του σημαίνει ελληνικά κάτι σαν Τρομό-βουνος και είναι ο υπουργός των μυστικών υπηρεσιών του Κολ.

να μην έγινε ποτέ η άσκηση του Νοεμβρίου 1984.

Αν όμως συγκρίνουμε το «ελβετικό» πολεμικό σενάριο μ' αυτό που ανακάλυψα στο *Spiegel* και την *Süddeutsche Zeitung* τις τελευταίες εβδομάδες γύρω απ' την άσκηση «WINTEX/CIMEX», παρατηρούμε ότι υπάρχουν εκπληκτικές ομοιότητες, σε βαθμό που να μη μας μένουν αμφιβολίες ότι και το «ελβετικό» πολεμικό παιχνίδι του 1984, είχε προέλευση το ΝΑΤΟ.

Ο 3ος Παγκόσμιος Πόλεμος αρχίζει στην Ελλάδα Το σενάριο του Νοεμβρίου 1984

Τον Οκτώβριο του 1985 η αριστερή κυβέρνηση της Ελλάδας νοθεύει τις εκλογές. Αστικές, συντηρητικές, κληρικές και φιλοβασιλικές δυνάμεις εξεγείρονται. Η κυβέρνηση μιλά για μια «Προδοσία του ΝΑΤΟ κατά των δημοκρατικά εκλεγμένων θεσμών», αποχωρεί από το ΝΑΤΟ και ζητά τη βοήθεια των Ρώσων και Βουλγάρων, των

ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΤΟΥ ΝΑΤΟ: ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΟ ΠΟΛΕΜΟ

πινες ζωές από τις 24.2-9.3.1989. Την ίδια στιγμή γίνονταν ασκήσεις και στην Ανατολή. Παρά το γεγονός ότι σ' αυτές τις «ασκήσεις» τους υποκαθιστούν τους πολιτικούς με «πολιτικούς ασκήσεων» -πράγμα που κατά τη γνώμη μου εικονογραφεί πολύ σωστά το ρόλο τους στον πόλεμο και στην ειρήνη- αυτή τη φορά είχαν άμεση συμμετοχή στο πολεμικό παιχνίδι ο ρώσος υπουργός «άμυνας» στην Ανατολή, και ο δυτικογερμανός καγκελάριος.

Φυσικά οι ασκήσεις διεξάγονται κάτω από καθεστώς απόλυτης μυστικότητας. Αν γίνονταν γνωστές οι λεπτομέρειες, θα ξεσηκώνονταν οι λαοί όλου του κόσμου να τους πάρουν στο κυνήγι.

Μερικές φορές όμως κάποια στοιχεία έρχονται στο φως. Τον Νοέμβριο του 1984 οι ελβετοί πολεμοκάπηλοι ξέχασαν ανοιχτό ένα μικρόφωνο στην αίθουσα του κοινοβουλίου όπου έκαναν την άσκησή τους. Το μικρόφωνο οδηγούσε στον ραδιοφωνικό σταθμό, όπου ένας θαρραλέος τεχνικός τα άκουσε όλα κατά τύχη και τα κατέγραψε. Έτσι δημοσιεύτηκαν πρώτα στην ελβετική *Wochenzeitung* και στη συνέχεια στο *Ποντίκι* (7.12.84) με τον τίτλο: «Ο 3ος Παγκόσμιος Πόλεμος αρχίζει το 1985 στην Ελλάδα!»

Αυτό ανάγκασε τότε το περιοδικό *Spiegel* που εξυπηρετεί τα συμφέροντα του κεφάλαιου των ΗΠΑ για το ευρωπαϊκό κατεστημένο, να ασχοληθεί με την υπόθεση για να την υποθαμίσει σαν «μεμονωμένη πράξη» ενός τρελού Ελβετού μηχανογράφου. Μ' αυτό το απίστευτο ψέμα, απ' όσο θυμάμαι, θεωρήθηκε το θέμα λήξαν για τα ελληνικά και τα γερμανικά μέσα ενημέρωσης που έχω υπόψη μου. Σα

«Κλείστε θέση σ' ένα ταξίδι για την Ευρώπη, όσο καιρό υπάρχει ακόμα Ευρώπη!»

(Διαφήμιση αμερικανικού τουριστικού πρακτορείου)

«Πρέπει να εξασφαλίσουμε την επιβίωση της ανώτερης διοίκησης, την επιβίωση ενός βιομηχανικού δυναμικού, πρέπει να εξασφαλίσουμε την προστασία ενός ποσοστού πολιτών και πρέπει να έχουμε μια οπλική ικανότητα που να μπορεί να επιφέρει στον αντίπαλο μεγαλύτερη θλάση απ' αυτήν που θα δεχτούμε εμείς. Αυτός είναι ο δρόμος της νίκης στον πυρηνικό πόλεμο».

(Ο τωρινός πρόεδρος των ΗΠΑ Τζορτζ Μπους στο περιοδικό STERN, τ. 43/1981).

«Η κυβέρνηση των ΗΠΑ είναι αποφασισμένη να διεξάγει έναν περιορισμένο πυρηνικό πόλεμο. Για να εξασφαλίσει καύσιμα και παγκόσμιες αγορές, μετά τις μεγάλες απώλειες στον πόλεμο του Βιετνάμ, είναι τώρα έτοιμη να χρησιμοποιήσει τα λεγόμενα τακτικά ατομικά όπλα (π.χ. τη δόμβα νετρονίου) εναντίον απελευθερωτικών κινημάτων και χωρών του τρίτου κόσμου, που δεν διαθέτουν ατομικά όπλα. Όσο για τις χώρες που συνδέονται με την ΕΣΣΔ, γι' αυτές υπάρχουν οι εγκατεστημένες στην Ευρώπη πύραυλοι Πέρσινγκ II και Κρουζ, ώστε να απειλούν την ΕΣΣΔ να μην απαντήσει με τα δικά της τακτικά ατομικά όπλα. Αν η ΕΣΣΔ δεν φοβηθεί να τα χρησιμοποιήσει, απαντώντας με ατομικά όπλα στις ΗΠΑ σε μια χώρα του τρίτου κόσμου, τότε θα την πλήξουν τόσο καίρια με τους πυραύλους μέσου βεληνεκούς από τη Δυτική Ευρώπη ώστε αυτή θα είναι ικανή πλέον μόνο για μια ανταπόδοση στη Δυτική Ευρώπη. Ο πυρηνικός πόλεμος θα περιοριστεί στην Ευρώπη: η ΕΣΣΔ θα έχει τραυματιστεί θανάσιμα, η Ευρώπη θα καταντήσει μια μολυσμένη έρημος με εκατομμύρια νεκρούς, οι ΗΠΑ όμως θα γλυτώσουν. Οι ΗΠΑ προορίζουν για την Ευρώπη το ρόλο ενός ενδιάμεσου που πρέπει να εμποδίσει έναν τοπικό ατομικό πόλεμο στον τρίτο κόσμο να εξαπλωθεί σ' έναν συνολικό πυρηνικό πόλεμο, θανάσιμο για τις ίδιες τις ΗΠΑ».

(Ντάνιελ Έλμπεργκ, τέως σύμβουλος του προέδρου και ειδικός επί του ατομικού πολέμου στο υπουργείο άμυνας των ΗΠΑ, σ' ένα λόγο στην TV του Βερολίνου, στις 29.6.1981).

οποίων τα στρατεύματα προελαύνουν και εγκαθιστούν παντού κομμουνιστικά στελέχη.

Η Τουρκία κλείνει τα Δαρδανέλια, κυριεύει την Λήμνο, τη Ρόδο και ολόκληρη την Κύπρο. Η αριστερή αντιπολίτευση κηρύσσει γενική απεργία και τα αντινατοϊκά, αντιαμερικανικά συνθήματα κυριαρχούν. Ρωσοβουλγαρικά στρατεύματα επιτίθενται στο Βόσπορο και τον Καύκασο. Δεκάδες χιλιάδες Έλληνες διαφεύγουν μέσω Ιταλίας στην υπόλοιπη Δυτική Ευρώπη.

Στην Ισπανία κάνει πραξικόπημα το στράτευμα για να καταπολεμήσει καλύτερα τους Βάσκους, δεν είναι όμως αποφασιστικά στο πλευρό του ΝΑΤΟ, όπως και η Αυστρία, η Σουηδία και η Ελβετία. Το ΝΑΤΟ ασκεί πιέσεις επάνω τους, ιδιαίτερα στην «ουδέτερη» Ελβετία.

Παρά το σχηματισμό κυβέρνησης εθνικής ενότητας στην Ιταλία το Κ.Κ. κατακτά την πλειοψηφία στα περιφερειακά συμβούλια.

Τα στρατεύματα των ΗΠΑ στη Σομαλία κινητοποιούνται, οι Ρώσοι απειλούν το Πακιστάν, διότι μετατρέπεται όλο και περισσότερο σε ενδιάμεσος σταθμός της αμερικανικής βοήθειας στους αντάρτες του Αφγανιστάν.

Στην Καραϊβική οι ΗΠΑ είναι παντοδύναμες, αλλά η Κούβα και η Νικαράγουα προωθούν τον αντιαμερικανισμό.

Η Ινδία, η Κίνα και η Ιαπωνία προειδοποιούν ότι ο τρίτος παγκόσμιος πόλεμος πλησιάζει...

(Σημείωση: Δεν υπάρχουν άλλες πληροφορίες για το σενάριο του παγκόσμιου πολέμου στο *Spiegel* και το *Ποντίκι*, παρά μόνο για την άσκηση στην Ελβετία, όπου έλαβαν μέρος περίπου 12.000 Ελβετοί).

Οι αμερικάνοι ασκούν πίεση πάνω στην Ελβετία να εγκαταλείψει την ουδετερότητά της και να αποδεχτεί πρόσφυγες Έλληνες. Η κοινή γνώμη είναι διχασμένη, πληθαίνουν οι επιθέσεις του τύπου κατά του στρατού, ιδιαίτερα του γαλλόφωνου τύπου, και αυξάνονται οι αρνήσεις στρατεύσης. Η Γαλλία καταλαμβάνει τμήματα της Ελβετίας και ρίχνει 2 ατομικές βόμβες. 40.000 Ελβετοί σκοτώνονται αμέσως...

(Εδώ τελειώνει και το ελβετικό τμήμα του σεναρίου, πριν από το πρώτο ατομικό πλήγμα κατά της Ανατολής που γνωρίζουμε από την άσκηση WINTEX...)

Η άσκηση WINTEX/CIMEX 1989

Οικονομική κρίση στη Ρωσία. Ο πόλεμος Ιράν-Ιράκ συνεχίζεται. Στην Πολωνία και τη Γιουγκοσλαβία ξεσπούν ταραχές. Η Ρωσία κάνει επιστράτευση και προελαύνει στη Γιουγκοσλαβία. Επιστράτευση στη Δύση. Το Σύμφωνο της Βαρσοβίας επιτίθεται στις νατοϊκές χώρες με συμβατικά όπλα.

τους Σοσιαλδημοκράτες το τμήμα που πλήρωσαν πρόθυμα για τον μεγάλο Συνασπισμό με τον ναζιστή καγκελάριο Κίζινγκερ. Τότε, όπως και σήμερα, μέσα στην οικονομική κρίση με 700.000 ανέργους για πρώτη φορά, ένα τμήμα του κεφαλαίου είχε ταχθεί υπέρ του Συνασπισμού της CDU με την ανοιχτά φασιστική και ρατσιστική NPD. Ο Κίζινγκερ απογοητεύτηκε με τις εκλογές του 1969: «Ποιος θα περίμενε ότι η NPD θα πάρει μόνο 4,3%» (κι έτσι θα σκοντάψει στο φράγμα του 5%)...

Η νομοθεσία έκτακτης ανάγκης που επεξεργάστηκαν παλιοί ναζιστές ορίζει την απόλυτη στέρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη διάρκεια του επίσημα κηρυγμένου πολέμου ή σε άλλες περιπτώσεις καταστροφής, μέχρι τη συνολική εξόντωση της χώρας και των ανθρώπων, όπως αποδεικνύει η άσκηση WINTEX/CIMEX.

Μπορεί ο δικός μας δεκάχρονος αγώνας ενάντια στη νομοθεσία έκτακτης ανάγκης να μην πέτυχε το σκοπό του και τον πληρώσαμε ακριβά με 4 δολοφονημένους διαδηλωτές (1967/68),

Απ' τα συντρίμια της σύγκρουσης ξεπροβάλλουν οι αμερικανικοί πύραυλοι. Ο κίνδυνος έκρηξης ήταν άμεσος.

ΣΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΗ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ

Οι χώρες του NATO αντιστέκονται, όμως το Σύμφωνο της Βαρσοβίας ερημώνει μεγάλες περιοχές στη θόρηιο Γερμανία και την Αγγλία με δηλητηριώδη αέρια. Το NATO εξαπολύει 25 ατομικές βόμβες στην Πολωνία και τη Ρωσία ως «προμελετημένη κλιμάκωση για την ανασύσταση της αποτροπής».

Σ' αυτό το σημείο σταματούσαν οι ασκήσεις WINTEX τα προηγούμενα χρόνια. Αυτή τη φορά όμως επρόκειτο να ακολουθήσει κι ένα δεύτερο πλήγμα «κατά τη διάρκεια του οποίου θα εξαπολύονταν 25 ατομικές βόμβες και πύραυλοι, από τους οποίους το εν τρίτον τουλάχιστον επί γερμανικού εδάφους» (Spiegel, 20.2.89), και «με μαζική επίθεση ατομικών οδίδων και πυραύλων Lance επί γερμανικού εδάφους» (Spiegel, 13.3.89).

Αυτό το σενάριο υπέβαλαν οι αμερικάνοι τον Δεκέμβριο 1988 σε μια συνεδρίαση της στρατιωτικής επιτροπής του NATO, όπου πήραν μέρος μόνο οι επιτελείς. Την τελευταία στιγμή (όπως ανέφερε ένας στρατηγός) διαγράφηκε ένα «ιδιαίτερο γκαγκ»: η πτώση του Γκορμπατσόφ και «η ανάληψη της εξουσίας από σταλινικούς», αμέσως πριν την επιστράτευση.

Το Spiegel δεν μας αποκαλύπτει ποιο ρόλο παίζει η Ελλάδα στο πολεμικό παιχνίδι ούτε αν γνωρίζουν οι Έλληνες στρατιωτικοί στο NATO ολόκληρο το σενάριο WINTEX/CIMEX.

Η άσκηση WINTEX/CIMEX στα καταφύγια έκτακτης ανάγκης

Ας θυμηθούμε: η ψήφιση των νόμων έκτακτης ανάγκης το 1968 από την SPD που αποφασίστηκε στο κοινοτικό συνέδριο της Νυρεμβέργης, ήταν για

Η είσοδος του γερμανικού κυβερνητικού ατομικού καταφύγιου. Εδώ παίζεται το σενάριο της «ολοκληρωτικής αυτοκτονίας».

μαζικές συλλήψεις, δεκάδες χιλιάδες δικαστικές διώξεις. Όμως η προέκταση αυτού του αγώνα στο ειρηνιστικό κίνημα που κινητοποίησε π.χ. το 1982 2 εκατομμύρια ανθρώπους στους δρόμους, φαίνεται ότι έφερε φέτος τους καρπούς της μέσα στο πυρηνικό καταφύγιο της κυβέρνησης, στα περίχωρα της Βόννης. Με τη νομοθεσία έκτακτης ανάγκης προστέθηκε μια παράγραφος ...αντίστασης στο δυτικογερμανικό σύνταγμα.

Και μέσα απ' το βαθύ λαγούμι του καταφύγιου με τους διαδρόμους που φτάνουν τα 30 χιλιόμετρα, αυτήν την παράγραφο επικαλέστηκαν το «έκτα-

κτο κοινοβούλιο», όπως και ο καγκελάριος της άσκησης με το ωραίο όνομα Σρένκενμπεργκερ, και τελικά και ο ίδιος ο παιδικός του φίλος ο Κολ.

Σύμφωνα με το Spiegel, πρώτα το έκτακτο κοινοβούλιο και στη συνέχεια ο πρόεδρος της άσκησης και ο υπουργός Εξωτερικών της άσκησης απέρριψαν την επιστράτευση και τις 25 ατομικές βόμβες στην Πολωνία και τη Ρωσία -ίσως, επειδή τόσο στη Ρωσία όσο και στην Πολωνία είναι πολλά στα χέρια των μεγάλων γερμανικών τραπεζών που έτσι θα καταστραφούν...

Εδώ παρενεβλήθη ένα τηλετυπικό μήνυμα από το στρατηγείο του NATO

στην Κεντρική Ευρώπη: «Με στόχο την ενίσχυση των επιχειρημάτων που δικαιολογούν την πρώτη επίθεση με ατομικές βόμβες από τους Κιανούς (δηλ. το NATO φυσικά)» οι σχεδιαζόμενες σύμφωνα με το σενάριο επιθέσεις του «δεύτερου κύματος» από τους Πορτοκαλόχρωμους (Σύμφωνο Βαρσοβίας) «συντομεύτηκαν κατά μία ή δύο ημέρες».

Εδώ συμφώνησαν ο Κολ και ο Σρένκενμπεργκερ. Όταν όμως χρειάστηκε να κάνουν άσκηση ολοκληρωτικής αυτοκτονίας, δηλαδή «μαζική επίθεση πυρηνικών οδίδων επί γερμανικού εδάφους», τότε αποχώρησαν, και αυτή

τη φορά υποχώρησαν οι νατοϊκοί στρατιωτικοί.

Φυσικά είναι γνωστό σχεδόν σ' όλο τον κόσμο ότι οι γερμανοί είναι οι τελευταίοι που ρωτιούνται αν θα εξαπολύσουν τα δολοφονικά όπλα τους οι δυτικοί ή ανατολικοί στρατιωτικοί στο έδαφος της Γερμανίας. Φροντίζει γι' αυτό η διεθνής εξίσωση των γερμανών με τα λιγότερο ή περισσότερο ανοιχτά ρατσιστικά/φασιστικά αστυνομικά κράτη που τους καταπιέζουν εδώ και αιώνες. Ήδη ο τριακονταετής πόλεμος του 1618-1648 ήταν ένας διεθνής πόλεμος στον οποίον δολοφονήθηκαν 20 εκατομμύρια γερμανοί...

...Και το *Spiegel* που θέλει να παρουσιάσει ως «αντιστασιακούς» κατά των σχεδίων του NATO για ολική εξαφάνιση της Γερμανίας, τον ακροδεξιό Κολ και τον σοσιαλδημοκράτη Σμιτ που προηγήθη ως καγκελάριος, το ομολογεί πρακτικά με μια χαρακτηριστική φράση του Σμιτ απ' το τέλος της δεκαετίας του 70: «Μετά την πρώτη ατομική έκρηξη στη Γερμανία θα διατάξω την παύση των εχθροπραξιών». ΜΕΤΑ-αν, βέβαια, εξακολουθεί να είναι ζωντανός.

Και αν κυριαρχούσε πραγματικά στη Γερμανία το δίκαιο και ο νόμος, θα έπρεπε να οδηγούνται στη φυλακή ως εγκληματίες πολέμου, όλοι όσοι συμμετέχουν σε παρόμοια πολεμικά παιχνίδια. Η χώρα του Καρλ Μαρκ και της Ρόζας Λούξεμπουργκ είναι, απ' όσο ξέρω, η μόνη χώρα στον κόσμο που το Σύνταγμα (του 1949) ορίζει ότι τιμωρείται ακόμα και «η προετοιμασία επιθετικού πολέμου».

Η άσκηση WINTEX/CIMEX στο Βίρτσμπουργκ

Η πανεπιστημιούπολη του Βίρτσμπουργκ, στη Φρανκονία κοντά στον ποταμό Μάιν, καταστράφηκε σχεδόν ολοσχερώς κατά το τέλος του 2ου Παγκόσμιου Πολέμου από βομβαρδισμούς της αγγλόζικης πολεμικής αεροπορίας. Αυτή ήταν εξίσου παράλογη πράξη όπως και η καταστροφή της Δρέσδης, της Χιρσίμα και του Ναγκασάκι. Σήμερα, ο δήμαρχος του Βίρτσμπουργκ που ανήκει στη δεξιά της

SPD αρνείται να πάρει μέρος στο πολεμικό παιχνίδι. Θα 'πρεπε π.χ. να αδειάζει τους δρόμους από παρκαρισμένα αυτοκίνητα προς χάριν των στρατιωτικών. Εν τω μεταξύ το βαθαρό υπουργείο εσωτερικών εψεύσθη εγγράφως υποστηρίζοντας ότι η WINTEX/CIMEX ήταν μια... «άσκηση προετοιμασίας από καταστροφές για το ξεπέρασμα κρίσεων».

Κατά πάσαν πιθανότητα, οι στρατιωτικοί του NATO θα συνέχιζαν την σχεδιαζόμενη καταστροφή της Γερμανίας έστω και χωρίς τον Κολ, τον Σρέγκενμπεργκερ και τον δήμαρχο του Βίρ-

«Ο εμφύλιος χημικός πόλεμος» πήραν μια μικρή ιδέα από τη δύναμη της αντίστασης που ήταν τόσο έντονη, ώστε χρειάστηκε να μεταφερθούν αστυνομικές μονάδες κρούσης από το Βερολίνο. Αυτή η λαϊκή αντίσταση είναι και ο λόγος που ακόμα και το τοπικό συμβούλιο της SPD αντιτίθεται εδώ και χρόνια στο χτίσιμο του εργοστασίου. Πρόκειται μάλιστα να οδηγηθεί σε δικαστήριο εξαιτίας αυτής του της στάσης.

Η άσκηση WINTEX/CIMEX έγινε, λοιπόν, στην περιοχή αυτή με το σενάριο ότι «μέλη του ειρηνιστικού κινήματος» επιτίθενται στην έδρα της τοπικής βουλής κρατώντας μάλιστα ...οπλοπολυβόλα, ενώ οι χρηστοί πολίτες συγκρούονται με τους αντιπάλους του εργοστασίου. Φυσικά σε όλες τις ασκήσεις του NATO δοκιμάζεται ταυτόχρονα ο εμφύλιος πόλεμος ενάντια στους ίδιους τους λαούς που δεν επιθυμούν τον πόλεμο. Αλλά αυτή ήταν πραγματικά μια διεστραμμένη έμπνευση: ειρηνιστές με οπλοπολυβόλα να επιτίθενται σ' έναν δικό τους... Το βαθαρό υπουργείο εσωτερικών υποχρεώθηκε να υποχωρήσει: Τα γραπτά ντοκουμέντα γύρω απ' την ιδέα αυτή εξαφανίστηκαν και υποστηρίχθηκε ότι η σκέψη προερχόταν από έναν μεμονωμένο «κατώτερο αστυνομικό υπάλληλο». Η SPD είναι σίγουρη ότι στο σενάριο «κρύβονται κι ένα σωρό άλλες αθλιότητες», και έφερε το ζήτημα στην τοπική Βουλή.

Τέλος, η άσκηση WINTEX/CIMEX στο Λιντάου της λίμνης Μπόντεντζε ορφάνεψε το τοπικό γραφείο νεολαίας: ο ένας κοινωνικός λειτουργός απολύθηκε λόγω της άρνησής του να πάρει μέρος στο πολεμικό παιχνίδι, ο δεύτερος πρόλαβε την απόλυσή του φεύγοντας μόνος του. Και οι δύο είναι αναγνωρισμένοι... αντιρρησίες συνείδησης... Η WINTEX/CIMEX ήταν βέβαια μόνο μια «άσκηση πολιτικής άμυνας».

Ρολφ ΠΟΛΕ

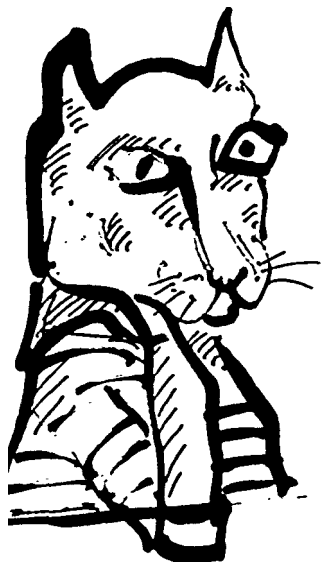

ταμπουργκ. Όμως στις 13.3, στο Βίρτσμπουργκ, ένα αμερικάνικο όχημα με 3 πυραύλους Χωκ σκότωσε μια 22χρονη γυναίκα, πολτοποιώντας το αυτοκίνητό της. Τα τελευταία χρόνια συμβαίνουν συχνά τέτοια δυστυχήματα, αλλά το NATO υποστηρίζει ότι οι πυραυλοι δεν έχουν πυρηνική γόμωση και δεν υπάρχει καμιά περίπτωση έκρηξης. Σ' αυτή την τελευταία όμως περίπτωση αναγκάστηκαν να παραδεχτούν, μετά από παρέμβαση και του δημάρχου, ότι υπήρξε για πολλές ώρες κίνδυνος έκρηξης.

Η άσκηση WINTEX/CIMEX στο Βάκερσντορφ

Κάτω απ' το όνομα «εργοστάσιο επανεπεξεργασίας καταλοίπων» που θυμίζει Χάελεϋ, χτίζεται στο Βάκερσντορφ ένα εργοστάσιο για το πλέον δηλητηριώδες δηλητήριο: το πλουτόνιο. Αυτή η περιοχή επελέγη επειδή ήταν από δεκαετίες η φτωχότερη στη Γερμανία, με 20% ανεργία. Πίστευαν λοιπόν ότι η αντίσταση θα ήταν ελάχιστη. Οι κύριοι Ζίμενς κλπ. έκαναν λάθος. Οι αναγνώστες του Σχολιαστή με τις φωτογραφίες που δημοσιεύσαμε στο προτελευταίο τεύχος, στο θέμα

Η ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ

Βρισκόμαστε εδώ και καιρό ήδη σε συνθήκες προεκλογικού πυρετού. Το γεγονός αυτό, μαζί με τις καθημερινές αποκαλύψεις για το σκάνδαλο Κοσκωτά, απειλεί να αφήσει στο περιθώριο κάποιες άλλες μορφές παρέμβασης του κράτους στη ζωή των πολιτών, που μάλιστα αφορούν στην προσωπική ελευθερία κάποιων ανθρώπων.

□ Ο 23χρονος φοιτητής Κωνσταντίνος Γρίβας αντιμετωπίζει κατηγορίες σε βαθμό κακουργήματος που μπορεί, αν καταδικαστεί, να του στοιχίσουν πολύχρονη φυλάκιση, μέχρι και ισόβια! Και όμως. Όλη η επιχειρηματολογία του παραπεμπτικού βουλευματος στηρίζεται σε μια φανταστική κατασκευή. Ενώ δεν υπάρχει κανένα υλικό αποτέλεσμα από τις υποτιθέμενες πράξεις του κατηγορούμενου, ενώ δεν διαπιστώνεται φθορά πράγματος ή βλάβη προσώπου, συσσωρεύονται υποθέσεις που η μια προϋποθέτει την άλλη... Από ένα ανύπαρκτο ή μηδαμινό συμβάν εξαгонται οι πιο ακραίες εκδοχές για να στοιχειοθετηθούν τα πιο βαριά αδικήματα.

Τα περιστατικά έχουν ως εξής: Στις 3.9.88, γύρω στα μεσάνυχτα, δυο αστυνομικοί αντιλήφθηκαν δυο άτομα να πετούν πέτρες στο κατάστημα της Ιονικής Τράπεζας που βρίσκεται στη γωνία Σόλωνος και Ιπποκράτους. Τα άτομα αυτά, μόλις αντιλήφθηκαν τους αστυνομικούς, τράπηκαν σε φυγή, αφού πέταξαν μια βόμβα «μολότωφ» στο πεζοδρόμιο. Λίγο αργότερα οι αστυνομικοί συνέλαβαν τον Κωνσταντίνο Γρίβα, τον οδήγησαν στον εισαγγελέα, ο οποίος άσκησε δίωξη εναντίον του για εμπρησμό από πρόθεση, από τον οποίο προήλθε κίνδυνος για ανθρώπους - στο βούλευμα αναφέρεται ότι η περιοχή είναι πυκνοκατοικημένη, αν και είναι γνωστό ότι εκεί στεγάζονται γραφεία, τα οποία δεν λειτουργούν θέβαια στις 12 το βράδυ, απρόκλητη φθορά ξένης ιδιοκτησίας και παράνομη οπλοφορία, για ένα μαχαίρι-σουγιά πολλαπλής χρήσης. Μετά την απολογία του στον 6ο ανακριτή ο Κ.Γ. προφυλακίστηκε, αφού είναι προσφιλής η τακτική αυτή στους ανακριτές (να μην αναιρούν τουλάχιστον κατηγορίες προφανώς αβάσιμες).

Αυτή ήταν η συνηθισμένη αρχή

μιας ιστορίας που επρόκειτο να πάρει στη συνέχεια εντελώς παράλογες διαστάσεις. Στις 29.9.88 ο Κ.Γ. έκανε αίτηση αποφυλάκισης που απορρίφθηκε. Τελικά αποφυλακίστηκε με περιοριστικούς όρους μετά από παραμονή 3 1/2 μηνών στον Κορυδαλλό. Με το ίδιο όμως βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών που αποφυλακίστηκε, αρχίζει ένας νέος γύρος στην υπόθεση. Γιατί το Συμβούλιο δεν αρκείται στις ήδη αυστηρές προτάσεις του εισαγγελέα, αλλά απαγγέλλει ακόμα δύο κατηγορίες (έκρηξη και οπλοχρησία). Έτσι φτάνουμε στην έκδοση του δεύτερου βουλευματος (600, 21.2.88) που αποφαινεται για τις καινούργιες κατηγορίες και (με τη μειοψηφία ενός δικαστή) διατάσσει ξανά την προφυλάκιση του Κ.Γ., αφού τον κρίνει «δυναμική απειλή κατά της έννομης τάξης».

Αυτά είναι τα πραγματικά περιστατικά. Ας προσπαθήσουμε να ταβάλουμε σε κάποια τάξη.

Α. Κανείς δεν έχει δει τον Κ.Γ. να κάνει αυτές τις πράξεις. Πουθενά στα βούλευματα δεν χρησιμοποιείται η λέξη «είδε». Αντίθετα υπάρχει πλεονασμός της λέξης «αντιλήφθηκε». Ακόμα και για τα γάντια και το σουγιά οι αστυνομικοί που τον συνέλαβαν δεν «είδαν» αλλά «αντιλήφθηκαν» ότι τα πέταξε. Ο ίδιος ο κατηγορούμενος αρνείται τις κατηγορίες.

Β. Όσον αφορά την κατηγορία του εμπρησμού από πρόθεση που μπορούσε να προκαλέσει κοινό κίνδυνο σε ανθρώπους, το Συμβούλιο δεν λαμβάνει υπόψη του ότι η περιοχή στεγάζει μόνο γραφεία και ότι λόγω της προχωρημένης ώρας δεν υπήρχε μεγάλη πιθανότητα να διακινδυνεύσει άνθρωπος, πράγμα που θα μετέτρεπε την κατηγορία σε πλημμέλημα, αλλά επιμένει στην άποψη του κακουργήματος. Θα επισημάνουμε δε εδώ και μια αντίφαση: το αρχικό βούλευμα αναφέρεται στη «θέληση» του κατηγορούμενου να προκαλέσει πυρκαγιά και δεν στέκεται στην κατάθεση του μάρτυρα (αυτόπτη) ο οποίος λέει ότι από τη μολότωφ προκλήθηκε «μικρή φωτιά» την οποία έσθλησαν διάφοροι περα-

στικοί. Ας σημειωθεί ακόμη ότι το κτίριο αποτελείται από γυαλί και τσιμέντο και η πιθανότητα μετάδοσης της φωτιάς είναι ανύπαρκτη.

Γ. Υπάρχει μια ασυνήθιστα μεγάλη ανάλυση του ορισμού της έκρηξης, του εμπρησμού, της πυρκαγιάς, πάνω στην οποία στηρίζονται κατά βάση και οι κατηγορίες αυτές.

Θα ήταν καλό να αναφερθεί εδώ το προηγούμενο της υπόθεσης του εμπρησμού της Εφορίας Νίκαιας (1977) όπου αν και είχε προκληθεί πυρκαγιά και όχι απλή φωτιά (όπως λέει και η έκθεση αυτοψίας, η οποία αναφέρει «μαύρισμα περίπου σε ύψος 40 cm από το κάτω μέρος της πόρτας και εξωτερικά), μέσα στο κτίριο, παραπέμφθηκε για πλημμέλημα. Εκεί το Συμβούλιο δέχτηκε ότι λόγω της θέσεως του κτιρίου, δεν υπήρχε πιθανότητα διακινδύνευσης ανθρώπων, παρά μόνο πραγμάτων.

Δ. Ενδιαφέρουσα είναι η άποψη του Συμβουλίου ότι «το γεγονός ποιος από τους δυο δράστες πέταξε τη μολότωφ, πράγμα που δεν διευκρινίζεται από τις καταθέσεις των αστυνομικών, δεν έχει καμιά νομική σημασία καθώς υπήρχε συναπόφαση των δυο δραστών να πραγματοποιήσουν την αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος και για το σκοπό αυτό δρούσαν μαζί. Η άποψη δεν θα σχολιασθεί προς δόξαν της Νομικής

Επιστήμης».

Ε. Στο βούλευμα αναφέρονται τα εξής: «... από την έκρηξη της βόμβας... μπορούσε να προκύψει κίνδυνος για τους ενοίκους του κτιρίου... και των διερχομένων πεζών» (σελ. 2 του 600/1989 βουλευματος),

«έρριξε αυτοσχέδιο βόμβα... από την οποία πρόέκυψε κίνδυνος για τους εκείσε διερχομένους τη στιγμή εκείνη άνθρωπος» (φυλ. 10ο του 600/1989 βουλευματος),

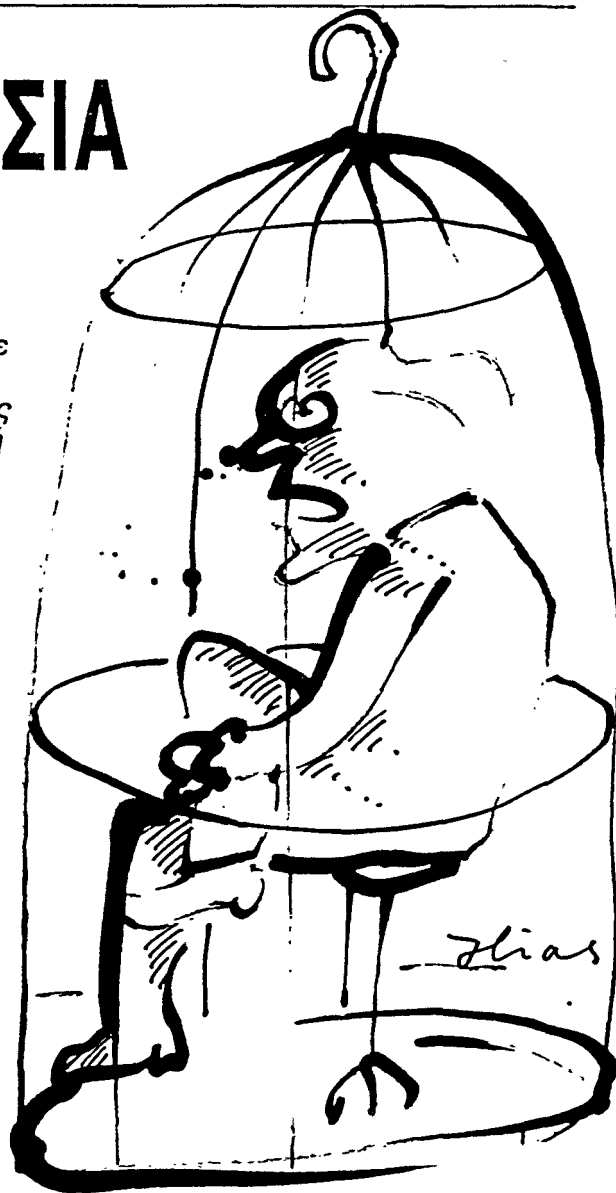
«η ώρα ήταν προχωρημένη... και αν δεν υπήρχαν εκ τύχης οι περαστικοί να τη σβήσουν» (4ο φύλο του 600/1989 βουλ.).

Μήπως υπάρχει αντίφαση;

Τα πραγματικά, θέβαια, ερωτήματα ξεκινάνε από και και πέρα: Ποιοι είναι οι λόγοι που οδηγούν την δικαστική εξουσία σ' αυτό το μέχρις εξοντώσεως κυνηγητό ενός νέου ανθρώπου; Πώς εξηγείται το γεγονός ότι απ' το μηδέν συσσωρεύονται κακουργήματα ικανά να τον κλείσουν όλη τη ζωή του στη φυλακή, ή έστω «κατά συγχώνευση» 35-40 χρόνια;

Εκτός, θέβαια, κι αν μ' αυτόν τον τρόπο θέλησαν να προσφέρουν μια πρακτική εξειδίκευση στον Κ. Γρίβα που επιμελήθηκε πρόσφατα την έκδοση ενός βιβλίου με θέμα «Αρχιτεκτονική και φυλακές»...

Γιώργος ΚΑΡΑΤΖΟΓΛΟΥ

□ Ας γνωρίσουμε όμως λίγο καλύτερα, τους βασικούς συντελεστές της ιστορίας μας.

Σαλμάν Ρουσντί:

«Γράφω:

– Γιατί μ' αρέσει να επινοώ και να ψεύδομαι. Η φαντασία αποτελεί την απόδειξη του πιο ανεξήγητου των παραδόξων: δείχνει πώς μπορούμε να ανακαλύψουμε μέσω της μη-αλήθειας, το ίδιο το νήμα της αλήθειας.

– γιατί μ' αρέσει να είμαι μόνος μου μέσα σ' ένα δωμάτιο.

– γιατί δεν έχω ακόμα βρει τον τρόπο να μην γράφω.

– γιατί, όπως όλοι οι μέτοικοι, είμαι υποχρεωμένος να πλάθω τα πάντα με τη φαντασία μου: τον εαυτό μου, τον κόσμο μου, τα πάντα.

– γιατί δεν ξέρω ποτέ για ποιο λόγο γράφω, παρά μόνο όταν γράφω.»¹

Αυτά δηλώνει ο αριστοτέχνης μυθιστοριογράφος, ο ιδιοφυής παραμυθάς με την λαβυρινθώδη γραφή και το αναγκαίο χιούμορ για να συνδιαλεχθεί με την υβριδική –άρα μικτή– φύση του, που τον βασανίζει γόνιμα ενώ ζει σε μια συχνά αφιλόξενη δυτική κοινωνία. Οι «Σατανικοί στίχοι» του τείνουν να εγκαινιάσουν ένα νέο ρεκόρ: του λιγότερο διαβασμένου βιβλίου στην ιστορία, ικανού να προκαλέσει ένα διεθνές παραλήρημα. Το επίμαχο μυθιστόρημά του, λένε πως είναι ένα καλειδοσκόπιο, που μέσα απ' αυτό παραλαμβάνουν υπερφυσικά όντα, αλλά και θνητοί, και «από μηχανής θεοί», και σχήματα και αινίγματα που κινούνται ανάμεσα στο πραγματικό και το φανταστικό. Λένε πως είναι γραμμένο με μια κατεργάρικη φαντασία, πως είναι γεμάτο από ιδωματισμούς της γλώσσας και από δυσεξήγητες αυθαιρεσίες, και πως έχει την ζωηρότητα των χρωμάτων της σουρρεαλιστικής παλέτας. Με λίγα λόγια, οι «Σατανικοί στίχοι» του Ρουσντί είναι από αυτές τις ιστορίες που μπορούν να κάνουν τους μουσουλμάνους να περνούν ευχάριστα τις νύχτες και τις νηστείες του Ραμαζανιού, και τους επιτηδευμένους Δυτικούς να ξεφύγουν για λίγο από την πλήξη των συμβατικών τεχνοτροπιών του Λόγου.

Χομεϊνί:

Στη συνέχεια έχουμε τον γηραιό γενειοφόρο ιμάμη, που κινείται δεξιотехνικά μεταξύ στρατηγικής μαεστρίας και τρέλας. Που, δεν γνωρίζουμε αν μέσα στην τρικυμία εν κρανίω του μπορεί να προσεύχεται, αλλά που σίγουρα ξέρει να υπνωτίζει πλήθη ολοκληρωτικά και να στήνει μηχανισμούς ολοκληρωτικής ψύχωσης. Που ξέρει να εκμεταλλεύεται τη σύγχυση ενός ανατολίτη λαού, ο οποίος ανακαλύπτοντας το πετρέλαιο και την αίσθηση της δύναμης του χρήματος αντιπαλεύει ανάμεσα σε μια μνησικακία ενάντια στη Δύση και σε μια αλλόκοτη έλξη που αυτή η ίδια του ασκεί. Ο «σατανικός» ιμάμης ασκεί την εξουσία του χρησιμοποιώντας δοκιμασμένες συνταγές της ιστορίας: άλλοτε χτυπώντας τα πατριωτικά ταμπούρα – πόλεμος με το Ιράκ –, και άλλοτε αρχίζοντας σταυροφορίες ενάντια στο Κακό. Επιβάλλει έναν ψυχολογικό φασισμό που παριστάει με το στοιχείο εκείνο της μουσουλμανικής θρησκείας, όπου οι διαφορετικές ιδέες από ΤΗΝ

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΚΑΙΓΕΤΑΙ

(A BOOK IS BURNING)

Πρωταγωνιστούν

ΣΑΛΜΑΝ ΡΟΥΣΝΤΙ ΑΓΙΑΤΟΛΑΧ ΧΟΜΕΪΝΙ

και μαζί τους

Club των 12, πολυάριθμοι κομπάρσοι,
διάφορα μυθικά ζώα, ήρωες και παραστάσεις,
ουρί του παραδείσου, Αφρίτ και τελώνια,
χαλίφηδες και σύγχρονοι δυνάστες.

«ιδέα», επισύρουν προθανάτια και μεταθανάτια βασανιστήρια. Ο χλωμός αγιατολλάχ δεν μιλάει πολύ. Έχει μιλήσει πολύ πριν απ' αυτόν ο Ομάρ, ο οποίος κατακτώντας την Αίγυπτο τον 7ο αιώνα και δίνοντας εντολή να καεί η βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας, είπε: «Αν αυτά τα βιβλία είναι αντίθετα προς το Κοράνι, τότε κάψτε τα. Αν πάλι λένε αλήθειες, αυτές είναι γραμμένες στο Κοράνι. Κάψτε τα λοιπόν κι αυτά!»

Σε μας λοιπόν απομένει να αδράξου-

με την ευκαιρία που μας προσφέρουν οι δύο βασικοί πρωταγωνιστές αυτής της υπόθεσης, ώστε να ανιχνεύσουμε κάποιες αλήθειες, να επιχειρήσουμε την διερεύνηση κάποιων δεδομένων, και να αντλήσουμε ορισμένα συμπεράσματα που θα απαντούν στα ερωτήματά μας.

Παραμερίζοντας τα αρώματα και τα χρώματα των Χιλίων και Μίας Νυχτών, ας τολμήσουμε την «ανίερη» και

«θλάσφημη» ομολογία: Το Ισλάμ είναι ταυτόχρονα μια θρησκεία, ένας νόμος, μια ηθική, μια κοινή γλώσσα, αλλά και μια ολοκληρωτική άποψη του κόσμου, όπως ίσως κάθε δόγμα. Το Ισλάμ έχει ιστορία, φιλοδοξίες και αρχές, αλλά και διαστροφές. Ο πολιτισμός του όμως είναι αποκλειστικά υπόθεση των εγγράμματων και των ειδικών. Έχει μορφωμένες ελίτ και εξουσίες που δεν κάνουν και μεγάλη προσπάθεια να γεφυρώσουν το χάσμα που τις χωρίζει από τις αναλόγιες ως επί το πλείστον μάζες. Η ισλαμική ιστορία είναι θεβαρυμένη με σφαγές που γίνονται στο όνομα της αληθινής πίστης, με αιρετικές συγκρούσεις και φυλετικούς ανταγωνισμούς, με ανοιχτούς ή υπολανθάνοντες πολέμους μεταξύ «αδελφών»: Αλγερία-Μαρόκο, Αίγυπτος-Λιβύη, Συρία-Ιράκ, Ιράκ-Ιράν, Β. Υεμένη-Ν. Υεμένη...

Όσο για μας που ανήκουμε στην καρτεσιανή Δύση, που ζούμε και εργαζόμαστε σ' αυτό το μικρό τμήμα του κόσμου όπου η ελευθερία της έκφρασης είναι σχετικά κατοχυρωμένη από τις αστικές δημοκρατίες μας, καλό είναι να μην ασχολούμαστε μόνο με τα φαινόμενα ολοκληρωτισμού «του γείτονα», αλλά και με τον δικό μας που καιροφυλακτεί: στην Αγγλία δεν πάει πολύς καιρός που το περιοδικό Gay News καταδικάστηκε από αγγλικό δικαστήριο επειδή υπαινίχτηκε ομοφυλοφιλικές τάσεις του Χριστού, κείμενα του Αμερικανού συγγραφέα Philip Roth ξεσήκωσαν το μένος των εβραϊκών κοινοτήτων, στους δρόμους της «Γης Χαναάν» διαδραματίζονται σκηνές θρησκευτικού «θεάτρου του παραλόγου» από τους ορθόδοξους φανατικούς Εβραίους, και οι εντυπώσεις που έχουμε από τις υστερικές διαμαρτυρίες των δικών μας ρασοφόρων και του ποιμνίου τους εναντίον του «Τελευταίου Πειρασμού» είναι ακόμα νωπές.

Ας παραδεχτούμε ακόμη, ότι έχουμε ένα αίσθημα αποστασιοποιημένης υπεροχής ως προς την Ανατολή: Η Δύση για μας, είναι ο κόσμος της γνώσης, της κριτικής, της τεχνικής, των θεσμών που λειτουργούν, ενώ η Ανατολή είναι επικίνδυνα καθυστερημένη. Άρα η Δύση δεν μπορεί παρά να της κάνει καλό. Ex cathedra «νομιμοποιούμεστε» να παίζουμε λοιπόν δυναμικούς ρόλους στις υποθέσεις της Ανατολής, και «δικαιούμαστε» να της δίνουμε μαθήματα ηθικής. Αρνούμαστε την χρεωκοπία των μοντέλων οικονομικής ανάπτυξης που της παρέσχαμε. Καταφεύγουμε στην «κλαψιάρικη» καλή μας συνείδηση, για να αποποιηθούμε τις ευθύνες της μετα-αποικιοκρατικής μας εκμετάλλευσης, της βίας και των ψεμάτων μας.

ΟΛΟΙ ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΝΟΧΟΙ

Όλοι είμαστε ένοχοι γιατί κατασκευάσαμε ένα Ισλάμ για δική μας κατανάλωση. Τα βαρέλια πετρελαίου, η ανάληψη οικοδομικών έργων, οι εξαγωγές προϊόντων, ελέγχουν και ναρκώνουν τις συνειδήσεις μας. Τώρα που ο πόλεμος με το Ιράκ τελείωσε, μήπως το Ιράν δεν θα ανοίξει τις πόρτες του στον κόσμο και στο εμπόριο; Έπρεπε να περιμένουμε την καταδίκη σε θάνατο από τον Χομεϊνί, ενός βρετανού

υπηκόου για να συγκινηθούμε; Τι θα γινόταν άραγε αν ο Ρουσντί δεν είχε βρετανική ταυτότητα, αλλά συριακή, ή λιθουανική; Πολύ φοβόμαστε ότι δεν θα έπεφτε καν στην αντίληψή μας. Αλλά μια καταδίκη σε θάνατο, παραμένει πάντα μια καταδίκη σε θάνατο, είτε αυτό συμβαίνει στους δρόμους της Αθήνας, της Δαμασκού, ή της Τεχεράνης.

Η πρώτη μας επιφύλαξη αφορά τον τρόπο παρουσίασης της υπόθεσης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Οι παρόντες και μη, πωλήσεις όπλων κατά τον πόλεμο Ιράν-Ιράν έχουν τροφοδοτήσει αφειδώς την διεθνή ειδησεογραφία, και τις διώξεις των διανοούμενων στον ισλαμικό κόσμο. Έχουμε στο μυαλό μας το κλισέ του ανακλόουθου και τελικά «υποδεέστερου» μουσουλμάνου, πράγμα που μας οδηγεί στο να βλέπουμε μόνο αυτό που επιβεβαιώνει και επαληθεύει την εικόνα του «κακομοίρη» Ανατολίτη. Πόσο σοβαρά μας έχει απασχολήσει το φαινόμενο του αραβικού εθνικισμού, του μουσουλμανικού θρησκευτικού φανατισμού και της κοινωνικής οπισθοδρόμησης; Τι έχουμε λάβει σαν κυρίαρχο μήνυμα από όλη αυτή την φιλολογία; Ότι αυτή η αναδίπλωση γύρω από το Ισλάμ, είναι μία απλώς εκπληκτική και ανεξήγητη διεργασία; Είναι αυτό αρκετό;

ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΛΟΙ ΜΑΣ, ΣΑΛΜΑΝ ΡΟΥΣΝΤΙ

Αυτή η περίφημη υπόθεση Σαλμάν Ρουσντί, υποσκελίζει μήπως τις προηγούμενες εκθέσεις της Διεθνούς Αμνηστίας που καταγγέλλουν χιλιάδες εκτελεσθέντων – και όχι απλώς καταδικασμένων! – στο Ιράν; Ή μήπως αποδυναμώνει την αξία του πνευματικού έργου τώσων και τώσων άλλων εξορίστων Αράβων και Ιρανών προσφύγων; Ίσως αυτή την τρομερή αλήθεια να υποδηλώνει περισσότερο από οτιδήποτε άλλο, το κυρίαρχο σύνθημα της διαδηλώσεως μουσουλμάνων διανοούμενων στην Γαλλία, στα μέσα Φεβρουαρίου: «Είμαστε όλοι μας, Σαλμάν Ρουσντί».

Εμείς όμως τελικά θα υποκύψουμε στην νομοτέλεια της διαφήμισης που δωρεάν προσέφερε ο Χομεϊνί στον Ρουσντί, και θα διαβάσουμε αναπόδραστα το βιβλίο του μόλις αυτό πέσει στα χέρια μας. Τι γνωρίζουμε όμως για την δημιουργία όλων των υπόλοιπων «απαγορευμένων» ομόθρησκων του συγγραφέων; Πόσοι από μας νοιάζονται για το ότι κάποια από τα βιβλία ακόμα και του νομπελίστα Ναγκίμπ Μαχφούζ, είναι απαγορευμένα στην Αίγυπτο του Μουμπάρακ; Και πόσοι από μας γνωρίζουν πως ακόμα και ο αρχισυντάκτης της μεγάλης αιγυπτιακής εφημερίδας «Αλ Αχράμ», αναγκάζεται να καταφεύγει στο τέχνασμα του αναγραμματισμού, όταν γράφει την λέξη «Μωάμεθ», μόλις το πνεύμα των άρθρων του παρεκκλίνει από την επίσημη θέση των ουλεμάδων;

Πόσοι από μας θυμούνται την δολοφονία του Σύριου δημοσιογράφου Σαλίμ Αλάουζι το 1981, από την φιλοσυριακή παλαιστινιακή ομάδα «Τζιμπρίλ», επειδή το περιοδικό που εξέδιδε κυκλοφόρησε με τίτλο «Γιατί το καθεστώς ψεύδεται»; Ο Αλάουζι είχε κάνει

μία σειρά από συνεντεύξεις με Σύριους διανοούμενους πάνω στο θέμα των σχέσεών τους με το συριακό καθεστώς. Ο τίτλος δεν ήταν καν δικής του έμπνευσης. Ήταν δανεισμένος από τα λεγόμενα ενός από τους ποιητές που είχαν λάβει μέρος στην έρευνα...

Ή πόσοι από μας έχουν υπ' όψιν τους τον Αιγύπτιο ποιητή και μελετητή της ισλαμικής θεωρίας Σαγίντ Κουτούμπι, που κρεμάστηκε από το καθεστώς του Νάσερ το 1965, ένα χρόνο μόλις είχε βγει από την φυλακή μετά από πιέσεις ξένων διανοούμενων;

Και ας σημειώσουμε και κάτι ακόμα που εικονογραφεί ίσως παραστατικά, ως πού φτάνει η λογοκρισία στην σημερινή Συρία: Ασσάντ στα αραβικά σημαίνει λιοντάρι, και ταυτόχρονα είναι και το επίθετο του γνωστού ηγέτη της Συρίας. Ο ορισμός του λιονταριού σαν «σαρκοβόρου ζώου», έχει σθηστεί (!) από τα σχολικά βιβλία, προς αποφυγήν συγχύσεων και ανεπιθύμητων συνειρμών των παιδιών.

Βλέπουμε λοιπόν μπροστά μας το διεθνές σύστημα πληροφόρησης να είναι βασισμένο σε κραυγαλέες ανισότητες και η είδηση να φτιάχνεται κατά κύριο λόγο μονοδιάστατα, ωφελιμιστικά και υστερόβουλα. Αυτό είναι αποτέλεσμα μιας διαδικασίας που μπορούν να την ελέγξουν ίσως μόνο καλλιεργημένα άτομα. «Συμπέρασμα: η αυτοάμυνα από τον Τύπο παραμένει κατ' εξοχήν ταξικό προνόμιο», όπως γράφει ο Ουμπέρτο Έκο.

Έτσι ας είμαστε προσεκτικοί, όταν π.χ. κατακρίνεται η ισλαμική υποταγή που επέβαλλαν δικτάτορες τύπου Ζία, αλλά αυτή μοιάζει πιο ανεκτή όταν την απαιτεί ο Καντάφι! Και όταν η φυλάκιση χιλιάδων αδελφών μουσουλμάνων στην Αίγυπτο του Σαντάτ φαίνεται πως ήταν πιο καταδικαστέα από τις συνοπτικές μαζικές εκτελέσεις αδελφών μουσουλμάνων στην Συρία του Ασσάντ, κάτω από το πρόσχημα ότι ο Σαντάτ ήταν ένας προδότης στην υπηρεσία του σιωνισμού και του ιμπεριαλισμού, ενώ το συριακό καθεστώς φημιζόταν για «προοδευτικό»! Κι ακόμα όταν γράφουμε εναντίον του Χομεϊνί, ενώ μοιάζουμε να φοβόμαστε λιγότερο τους Αφγανούς αυτή τη φορά γενειοφόρους, που μπορεί να ετοιμάζουν για το Αφγανιστάν χειρότερες καταστάσεις από αυτές του Ιράν...

«ΙΣΛΑΜΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟ ΤΩΝ ΠΥΛΩΝ»⁴ «ΕΒΡΑΙΟΙ ΚΑΙ ΣΙΑ, ΕΣΤΗΣΑΝ ΤΗΝ ΣΚΕΥΩΡΙΑ»⁵

Ο δήμαρχος του Πειραιά, κ. Ανδριανόπουλος που ευθύνεται για την πρώτη κατά σειράν ρήση, και οι «μεγαλοφυείς» συντάκτες του Δημοκρατικού Λόγου που ευθύνονται για την δεύτερη, δείχνουν ότι ασπάζονται ίσως την στρουθοκαμηλική «χριστιανική» νοοτροπία του ομφαλοσκοπισμού.

Ο κ. Ανδριανόπουλος λοιπόν γράφει: «... Ο δυτικός ορθολογισμός που κατευθύνει τις σκέψεις και τις πράξεις μας, δύσκολα επιτρέπει την κατανόηση των αρχών και αξιών κάποιας άλλης κουλτούρας και πολιτισμού...». Φαίνεται λοιπόν πως η παρέα με τον Ντέταρι και τον Κοσκωτά στις χουλιγκάνικες φιέστες τους, όσο και με τον μητροπο-

λίτη Καλλίνικο (γνωστό για τις ακραίες θέσεις του) στις υπερχριστιανικές συνάξεις του Τμήματος Γυναικών της Νέας Δημοκρατίας⁶ έδωσαν το δικαίωμα στον νεαρό πολιτικό αστέρα να μας κάνει και αντιχομεϊνικό κήρυγμα με νεοφιλελεύθερες κορώνες. Αλλά ο μεν κ. Ανδριανόπουλος το πολύ πολύ να βασανίζει το μυαλό του με το τι εμπόριο θα αναπτύξει το κόμμα του με το Ιράν, όταν έρθει στην εξουσία, οι δε αυλοκράτορες του Δημ. Λόγου το πολύ πολύ να σκαρφίζονται νέες διεργασίες ολοκληρωτικής προπαγάνδας μπας και ξαναεκλεγεί ο «σιδερένιος» τους.

Ας συγκρατήσουμε αυτό: αν οι δυτικές μας αστικές δημοκρατίες δεν εγκαταλείψουν τον υπέρποντα ρατσισμό τους ως προς τον ισλαμικό κόσμο και δεν αντιληφθούν την αναγκαιότητα

Η Δύση κατασκεύασε το δικό της Ισλάμ

της πραγματικής γνώσης των πολιτικών και κοινωνικών πτυχών του, τότε φαινόμενα σαν αυτό της υπόθεσης Ρουσντί δεν θα πάψουν ποτέ να εμφανίζονται. Μας είναι δύσκολο να πιστέψουμε πως η διεθνής διπλωματία δεν θα βρει γρήγορα τρόπους να αποσοβήσει τον θόρυβο γύρω από το θέμα και να επαναλειτούργησει το διεθνές πολιτικό σκηνικό «αρμονικά». Κάποιοι πρέσβεις θα κάνουν μερικά παραπάνω ταξίδια, κάποιες εμπορικές συμφωνίες θα καθυστερήσουν λίγο να υπογραφούν, κάποιες ειδικές επιτροπές θα συνεδριάσουν για να έχουν όλες αυτές οι αναταραχές όσο το δυνατόν μικρότερο κόστος για τους εταίρους. Εν τω μεταξύ η πιο αντιδραστική μερίδα του σιιτικού κλήρου θα έχει αναnevώσει την πρωτοκαθεδρία της στο Ιράν, ο ίδιος ο Χομεϊνί θα έχει ανακτήσει την αίγλη που είχε χάσει μετά το άδοξο τέλος του πολέμου με το Ιράκ και θα έχει κάνει μια επίδειξη δύναμης στους γειτονικούς του Άραβες, που όλοι αντιμετωπίζουν μικρότερα ή μεγαλύτερα προβλήματα με την άνοδο του ισλαμικού φιλοχομεϊνικού ρεύματος κάποιες μερίδας του πληθυσμού τους. Εκτός αυτού ο Χομεϊνί θα έχει τριψέψει τα δόντια και στους Δυτικούς, που θα γίνουν ίσως πιο εύκολοι και λιγότερο απαιτητικοί στις διαπραγματεύσεις τους. Γιατί αν κάτι είναι σίγουρο, αυτό είναι ότι τόσο οι Δυτικοί, όσο και η Σοβιετική Ένωση, δεν πρόκειται να αποσυρθούν από τον χορό του χρήματος που στήνεται στο Ιράν, για χάρη κανενός Ρουσντί...

Ας γίνει λοιπόν κατανοητό, πως το να μελετάς σήμερα την ισλαμική πραγματικότητα, δεν σημαίνει να φλυαρείς σχολιάζοντας εμπορικά ισοζύγια και να κάνεις πολιτικές μόνο προσεγγίσεις,

αλλά να διαπιστώνεις περίπτωση προς περίπτωση, χώρα προς χώρα, ποιον και τι εξυπηρετεί το Ισλάμ. Και πως δεν είναι πια δυνατό – αν κάποτε ήταν –, να διερευνήσει κανείς τον ισλαμικό πολιτισμό χωρίς τη συνδρομή των ίδιων των μουσουλμάνων. Και ακόμα πως, χωρίς ένας ερευνητής να υποχρεούται να συνυπογράψει προκαταβολικά τον όγκο της ιδεολογίας και της κουλτούρας μιας χώρας που κυβερνάται από το Ισλάμ, πρέπει τουλάχιστον να συνδιαλέγεται με τους «Ρουσντί» κάθε είδους, έτσι ώστε να μπορεί για λίγο να αποστασιοποιηθεί από το προστατευτικό κέλυφος της δυτικοκεντρικής του σκέψης.

ΕΝΑΣ ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΜΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗ «ΗΞΕΙΣ ΑΦΙΞΕΙΣ»...

Η απόφαση της Ισλαμικής Διάσκεψης που συνήλθε αυτή τη φορά στο Ριάντ (14-17/3/89), τοποθετήθηκε πάνω στο θέμα Ρουσντί με τον γνώριμο αντιφατικό τρόπο στον οποίο καταφεύγουν συχνά οι εξουσίες: έθεσε τον Ρουσντί «εκτός Ισλάμ» – πράγμα που σημαίνει ότι δικαιούται κάποιος να τον σκοτώσει, αφού κατά τον ισλαμικό νόμο ένας μουσουλμάνος δεν μπορεί να εγκαταλείψει την ισλαμική κοινότητα –, αλλά από την άλλη μεριά δεν ενέκρινε την καταδίκη του Ρουσντί από τον Χομεϊνί!

Ας κλείσουμε σημειώνοντας τα εξής: ● Η Δύση ανησυχεί για το πετρέλαιο και την ασφάλεια των μεσανατολικών της επενδύσεων, και το Κρεμλίνο για τον αντίκτυπο που έχουν τέτοια εκρηκτικά φαινόμενα σαν την υπόθεση Ρουσντί, στον «θρίαμβο» του σοσιαλισμού στις συνειδήσεις των μουσουλμανικών πληθυσμών της επικράτειάς της αλλά και του «αδελφού» Αφγανιστάν.

Όμως ο φανατισμός και η μισαλλοδοξία ενός γέροντα ή μιας πολιτικής κλίμακας, προκαλούν μέσω ενός θρησκευτικού δόγματος, φαινόμενα με ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ όσο και ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ επιπτώσεις, στους πληθυσμούς της ΑΝΑΤΟΛΗΣ. Η ΔΥΣΗ λοιπόν, καλά θα είναι να χρησιμοποιήσει έτσι τα δικά της μέσα (μέσα μαζικής ενημέρωσης, διπλωματία) ώστε να μην απομονώνει και να πρωτοδοτεί μόνο τις πολιτικές προεκτάσεις που θεωρεί ίσως ότι θάβουν σε κίνδυνο τα συμφέροντά της.

● Τέλος, δεν ενστερνιζόμαστε την παλιά ρητορική αντίθεση ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση. Ο Ηρόδοτος αντιπαρέθετε τον Έλληνα με τον θάρβαρο, ο Κίπλινγκ το αγεφύρωτο χάσμα ανάμεσα στην Ανατολή και την Δύση. Μεγάλη και ύποπτη υπόθεση, αφού οδηγεί σε ΦΑΤΑΛΙΣΜΟΥΣ. Αυτούς τους τελευταίους πρέπει ίσως να απορρίψουμε με όλες μας τις δυνάμεις μαζί με ό,τι έχουν εμπνεύσει και επηρεάσει στην επιστήμη και την πολιτική.

Χριστίνα ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

(1) Βλ. «Pourquoi écrivez-vous?», Libération/Livre de poche.

(2) Μας το σημειώνει ο Β. Πανταζής στο άρθρο του «Μονοθεϊσμός και μισαλλοδοξία», ΑΥΓΗ 18/9/1988.

(3) Βλ. L'événement du jeudi, 2/3/89, «Η ανησυχία των αντιχομεϊνικών μουσουλμάνων».

(4) Βλ. ομώνυμο άρθρο του κ. Ανδριανόπουλου, ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 5/3/89.

(5) Βλ. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ 7/3/89.

(6) Βλ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 5/3/89.

ΤΣΟΝΤΕΣ

Ευχαριστώ για την ιδέα το Θανάση Δρατζιδη.

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ Βαγγέλης Ραπτόπουλος εξέδωσε τα δύο πρώτα του βιβλία στον εκδοτικό οίκο «Κάλβος», κατά την περίοδο 1979-82, στη σειρά «Έλληνες Συγγραφείς». Από το 1983 οι εκδόσεις «Κάλβος» σταμάτησαν να εκδίδουν βιβλία στην ανωτέρω σειρά και οι περισσότεροι συγγραφείς του μετακόμισαν σε άλλους εκδοτικούς οίκους, χωρίς να παρουσιασθεί ποτέ το παραμικρό πρόβλημα. Ορισμένοι, μάλιστα, συγγραφείς αγόρασαν τα εναπομείναντα αντίτυπα των βιβλίων τους από τον εκδοτικό οίκο, δίχως και πάλι ο «Κάλβος» να εγείρει την παραμικρή αξίωση επί των δικαιωμάτων. Για τον Βαγγέλη Ραπτόπουλο, όμως, οι εκδόσεις «Κάλβος» επεφύλασσαν ιδιαίτερη μεταχείριση. Υποστήριξαν ότι κατέχουν ισόβιως τα δικαιώματα των δύο του βιβλίων (ισχυρισμός που δεν καλύπτεται ούτε από κανέναν όρο των συμβολαίων αλλά ούτε κι από το ίδιο το Σύνταγμα) κι ενέπλεξαν τον συγγραφέα σε μια χρονοβόρα δικαστική περιπέτεια, ανοιχτή ως σήμερα, που είχε σαν αποτέλεσμα, μέχρι στιγμής, το πρώτο βιβλίο του Ραπτόπουλου να βρίσκεται εκτός αγοράς, παρά τη θέληση του συγγραφέα και του νέου του εκδότη, και το δεύτερο βιβλίο του να έχει κατασχεθεί με δικαστική απόφαση. Αυτή τη στιγμή, ο Βαγγέλης Ραπτόπουλος, συγγραφέας τριών βιβλίων, κάτοχος -από το νόμο- των πνευματικών τους δικαιωμάτων, σύρεται στα δικαστήρια για να διεκδικήσει τα δύο από τα τρία του έργα κι ευελπιστεί να τα ξαναδεί στην αγορά μόνον εφ' όσον κερδίσει οριστικά τη δικαστική μάχη.

Ως πνευματικοί δημιουργοί, με ευαισθησία σε μιαν υπόθεση που θα μπορούσε ν' αφορά τον καθένα μας προσωπικά, θεωρούμε απαράδεκτο ένας εκδοτικός οίκος - αποδεδειγμένα, μάλιστα, ανενεργός- να δεσμεύει επιλεκτικά και δια βίου την εργασία ενός συγγραφέα κι αντί να συμβάλλει στην επικοινωνία συγγραφέα-αναγνωστικού κοινού, να παρεμποδίζει και ν' αναστέλλει αυτή την επικοινωνία, να συντελεί ουσιαστικά, στην

πνευματική και οικονομική εξόντωση του δημιουργού. Ευχαριστούμε για τη φιλοξενία

Πέτρος Τατσόπουλος
(συγγραφέας)
Μάνος Χατζιδάκις
(Συνθέτης)
Μένης Κουμανταρέας
Γιώργος Χειμωνάς
Παύλος Ζάννας
Πρόεδρος της «Εταιρείας Συγγραφέων»
Δημήτρης Νόλλας

Ακολουθεί η απάντηση:

ΣΧΕΤΙΚΑ με την περίπτωση, επιθετική και άδικη «δήλωση-διαμαρτυρία» των κυρίων Μάνου Χατζιδάκη, Π. Ζάννα, Γ. Χειμωνά, Μ. Κουμανταρέα, Δ. Νόλλα και Π. Τατσόπουλου, απαντούμε τα εξής:

1. Η σχέση του ΚΑΛΒΟΥ με τους συγγραφείς είναι διαυγής και συγκεκριμένη: αποτυπώνεται σε συμφωνίες, που σέβονται την ελευθερία του κάθε συγγραφέα και κατοχυρώνουν την ισότητα στις σχέσεις των μερών. Για το λόγο αυτό, όπως -άθελά τους, βέβαια- παραδέχονται και οι «6» διαμαρτυρόμενοι, όλα τα θέματα και με όλους τους συγγραφείς αντιμετωπίζονται «χωρίς ποτέ να παρουσιαστεί το παραμικρό πρόβλημα», στην εικόνα και πάνω δραστηριότητά του. Όσον αφορά τη συγκεκριμένη περίπτωση, για δυσμενή τάχα μεταχείριση του συγγραφέα Β. Ραπτόπουλου, ως τον αφήσουμε να μας τα πει ο ίδιος: «Η κατάσταση στον εκδοτικό χώρο εξακολουθεί να είναι φρικτή. Εγώ στάθηκα σχετικά τυχερός, γιατί διάβασα μια ανακοίνωση του ΚΑΛΒΟΥ, πήγα τα δηγήματά μου, χωρίς να ξέρω κανέναν και χωρίς να με ξέρει κανείς, τα διάβασαν, τα ενέκρινε η επιτροπή που υπάρχει, κι όχι απλώς τα εξέδωσαν με δικά τους έξοδα, αλλά πήρα και ποσοστά από πάνω. Κι αν σκεφτεί κανείς την κατάσταση που επικρατεί στην συντηρητική πλειοψηφία των άλλων εκδοτικών, η περίπτωση αυτή είναι προνομιακή για τους νέους ανθρώπους που ξεκινάει ξυπόλητοι στ' αγορά, και μάλλον επιβεβαιώνει, ως εξαίρεση, τον κανόνα» (Βλ. περ. ΔΙΑΒΑ-

ΖΩ, Νο 50, σελ. 77).

2. Οι χοντρές ανακρίβειες και η κατάφωρη περιφρόνηση του καθήκοντος αληθείας από τους «6» διάσημους, είναι ανάξια ακόμη και για απλή διάψευση. Ας μάθουν, εντούτοις, ότι: α) Τα δύο βιβλία του Ραπτόπουλου υπάρχουν τυπωμένα στον ΚΑΛΒΟ, αλλά τα καταδικάζει να μένουν στο ράφι ο ίδιος ο συγγραφέας τους, αρνούμενος να υπογράψει να αντίτυπα, όπως έχει ηθική και ρητή συμβατική υποχρέωση, ώστε να κυκλοφορήσουν νόμιμα. β) Δύο δικαστικές αποφάσεις (οι υπ' αριθμ. 14386 και 15-741 του 1988) απαγόρεψαν την κυκλοφορία της κλεψίτυπης έκδοσης του συνεχώς κρυπτόμενου ΚΕΔΡΟΥ. γ) Πρώτος στα δικαστήρια προσέφυγε, για να νομιμοποιήσει (φυσικά ανεπιτυχώς) την κλεψίτυπία, ο Ραπτόπουλος στις 3.8.88, και όχι ο ΚΑΛΒΟΣ, όπως θα ήταν λογικά αναμενόμενο.

3. Το πνεύμα του διαβήματος-απόπειρας των «6» πρέπει να επισημανθεί και να προσεχθεί σοβαρά από κάθε πολίτη: υπονοούν ότι ορισμένοι είτε λόγω «ονόματος», είτε λόγω «σχέσεων», είτε λόγω «πόσου», είτε λόγω «έργου», μπορούν να μπαίνουν πάνω από τις γραπτές συμφωνίες, πάνω από τους νόμους, πάνω από τις δικαστικές αποφάσεις, πάνω από τα χρηστά ήθη, πάνω από τους κοινά αποδεκτούς και πολιτικά κατοχυρωμένους κανόνες λειτουργίας της συλλογικής ζωής. Το κύμα αυτό του επιθετικού, πολυδιάστατου και διάχυτου κινισμού, πράγματι μας αφορά όλους -και όχι μονάχα οι κοινά γνωστές αξιότητες πράξεις.

4. Οι «6» που υπογράφουν την υποκριτική διαμαρτυρία, επικαλούμενοι την «ευαισθησία» τους, συσκοτίζουν την αλήθεια, και, μετατρέποντας -τόσο αβασάνιστα- τον ύμνο σε «θύμα», ευτελίζουν τον λόγο και καταρρακώνουν κάθε έννοια διαλόγου. Όσο για τη μικρόψυχη και συκοφαντική αποστροφή της δηλώσεώς τους («αποδεδειγμένα, μάλιστα, ανενεργός» -εννοώντας τις εκδόσεις ΚΑΛΒΟΣ!) επικαλούμαστε τη διαρκή και πασιδηλή δραστηριότητά μας, την ανυστερόβουλη και αφαιρίαση κρίση του αναγνωστικού κοινού και του Πνευματικού Κόσμου και επιφυλασσόμαστε για

κάθε νόμιμο δικαίωμά μας ενώπιον της Δικαιοσύνης. Για τις Εκδόσεις ΚΑΛΒΟΣ και Για την Επιτροπή Επιλογής Συγγραφέων

ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ Γιώργος
υπεύθυνος των Εκδόσεων
ΚΟΥΡΤΟΒΙΚ Δημοσθένης
συγγραφέας
ΠΟΝΤΙΚΑΣ Μάριος
συγγραφέας

ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ για τον Νικόλαο Κάλας που δημοσιεύθηκε στο τεύχος του Φεβρουαρίου του «ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ», ο κ. Νάνος Βαλαωρίτης αναφέρεται στον «διαβόητο», όπως λέει, «Νέαρχο». Μου προκαλεί κατάπληξη η εμπειρία και περιέργη αυτή αναφορά. Υπενθυμίζω στον κ. Βαλαωρίτη ότι το Κέντρο Δελφών προσκάλεσε τον Νικόλαο Κάλας στην Α' Διεθνή Εικαστική Συνάντηση των Δελφών που έγινε πέρσι στον Αιγίου. Ο Ν. Κάλας κατασκήνωσε από την πρόσκληση και μόνο λόγοι υγείας τον εμπόδισαν να έρθει στην Ελλάδα και στους Δελφούς. Με τις ευχαριστίες μου για τη φιλοξενία,

Περικλής Νέαρχου
Διευθυντής
Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών

ΤΟΥΤΟ το γράμμα κατ' αρχήν στέλνεται σε δυο διαφορετικά περιοδικά (ελπίζω να δημοσιευτεί και στα δυο). Στο περιοδικό «ΜΟΤΟ» και στο «Σχολιαστή» με τελειώς διαφορετική ύλη το καθένα αλλά νομίζω έτσι κι αλλιώς «και όχι μόνο».

Στο θέμα μας. Τους τελευταίους μήνες παρατηρείται το εξής φαινόμενο, να σε σταματάνε άντρες της ομάδας ΖΗΤΑ, και τελευταία το γεγονός έχει πληθύνει υπερβολικά, να σου ζητάνε τα στοιχεία σου, (κυρίως αστυνομική ταυτότητα και άδεια) και τέλος να σ' αφήνουν να φεύγεις.

Πολύ ωραία, θα πείτε, πού είναι το πρόβλημα; Κατά τη γνώμη μου σ' ένα απλό χαρτί που τελειώς απλά γράφουν τα στοιχεία σου.

Πρώτα βέβαια κάνεις ουφ! γιατί δεν πήρες κάποια κλήση, για κράνος,

για ασφάλεια και ένα σωρό άλλα μικροπράγματα που θα μπορούσαν να σου βρουν.

Τα φίδια αρχίζουν να με τρώνε με αυτό το χαρτάκι. Τι έγινε; έγιναν ξαφνικά καλοί οι αστυνομικοί και σου χαρίζουν μικροπαραβάσεις;

Το θέμα δεν θα 'ταν αξιο προσοχής αν δεν γινόταν συστηματικά. Τους τελευταίους μήνες το όνομά μου μαζί με χιλιάδες άλλων γράφτηκε σ' αυτά τα απλά χαρτιά.

Σε ερώτησή μου γιατί μου παίρνουν τα στοιχεία χωρίς παράβαση, οι απαντήσεις είναι δυο (από διαφορετικούς ΖΗΤΑδες). Πρώτη στατιστικά έρχεται η απάντηση για να θρουν κλεμμένες μηχανές και σε ελάχιστες περιπτώσεις έτυχε να συμπληρωθεί η πρώτη με μια άλλη που έλεγε να ελέγχουν τη δουλειά τους.

Προσωπικά κρίνω τις απαντήσεις ανεπαρκείς, ενώ ταυτόχρονα πιστεύω ότι είναι ειλικρινείς. (Θέλω να πω ότι οι ίδιοι οι Ζητάδες νομίζω ότι πιστεύουν αυτό που λένε).

Δεν ξέρω αν είναι μεροδεμένα αυτά που λέω ίσως να έχω ένα «νοσηρό» και μυγιάγκιχτο εγκέφαλο, αλλά ας προσπαθήσω να εξηγηθώ.

Θεωρώ την απάντηση για κλεμμένες μηχανές ανεπαρκή για τους παρακάτω λόγους:

Από πότε 'η αστυνομία άρχισε να ενδιαφέρεται για τέτοια πράγματα όταν υπάρχουν χιλιάδες μηχανές που έχουν βρεθεί από τα Αστυνομικά Τμήματα και απ' ό,τι ξέρω δεν έχει γίνει καμιά προσπάθεια για να καταγραφούν και να βρεθούν οι ιδιοκτήτες τους. Τα κομπιούτερ βέβαια τα 'χουν αλλά όχι για τέτοιες δουλειές.

Η ομάδα «ΖΗΤΑ», ένα από τα «καμάρια» της αστυνομίας, όπως έχει πολυδιαφημιστεί, κάθεται και χαλαεί τόσες ώρες δουλειάς για να βοηθήσει τους άμοιρους ιδιοκτήτες κλεμμένων μοτοσυκλετών;

Σε γενικό πλαίσιο οι μοτοσυκλετιστές δεν νομίζω να 'χουν κάποια καλή μεταχείριση από το κράτος. Όποιος έχει σχέση με το δίκυκλο ξέρει. (Υπέρογκες τιμές, το κράνος είδος πολυτελείας και ταυτόχρονα υποχρεωτικό, ο Κ.Ο.Κ. νομίζω αρκετά παλιωμένος στις αντιλήψεις για τα δίκυκλα, γενικά κακή εικόνα συνεδεδεμένη με τσαντάκηδες και κακούς νεαρούς «normal» μπλόκα...)

Τώρα πώς γίνεται η πιο γρήγορη αστυνομική επέμβαση που φτιάχτηκε ως λέγεται για ληστείες, τρομοκρατικές ενέργειες... να ασχολείται με κλεμμένα μηχανάκια, είναι δύσκολη ερώτηση για μένα, εύκολη για όποιον σκέφτηκε αυτή την ιστορία.

Επειδή δεν θα 'θελα να κάνω κατάχρηση χώρου και για ευκολία συντακτική για μένα, παραθέτω κάποιες σκόριες σκέψεις όσο μπορώ συνοπτικά.

Πρώτα απ' όλα «έλεγχος», μαζική λέξη στον καιρό της πληροφορικής. Μαζεύεις δεδομένα και τα χρησιμοποιείς. Για παράδειγμα, υπήρξε κάποτε ένας νόμος που αυτοί που 'χαν «τρελόχαρτο» απ' το στρατό έπρεπε να παραδώσουν πίσω τα διπλώματα (ευτυχώς νομίζω το θέμα έχει παγώσει προς το παρόν) μερικοί δηλώνουν ότι το έχασαν, τους σταματάνε τυχαία και δείχνουν δίπλωμα, δεν τελειώσε όμως γιατί όταν τα στοιχεία μπουν στο κομπιούτερ αυτός θα κάνει ντριν αν είναι προγραμματισμένος, η συνέχεια δικιά σας.

Μου τη σπάει να μου κρατάνε τα στοιχεία χωρίς να 'χω κάνει παράβαση και αυτό συστηματικά.

Εδώ έχω μια ερώτηση νομικής φύσης. Είναι επιτρεπτό αυτό από το νόμο; Δηλαδή να παίρνεις στοιχεία συστηματικά χωρίς να υπάρχει παράβαση. Αν μπορείς να απαντήσεις κάποιες από τα περιοδικά το θέμα θα γινόταν πιο ενδιαφέρον και αν νομίζετε ότι υπάρχει περιθώριο αντιμετώπισης του προβλήματος που ελπίζω να μην είναι μόνο δικό μου, είμαι μέσα.

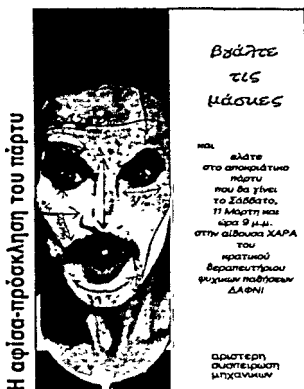
Άλλη ιδέα είναι ότι η ιστορία έγινε για κάποια «τρομοκρατική οργάνωση», δηλαδή, αφού για να γίνει κάποια «τρομοκρατική ενέργεια» χρησιμοποιούνται κλεμμένες μηχανές ίσως πιάσουμε κατά τύχη την «17 Νοέμβρη».

Άλλες ιδέες δεκτές, το μυαλό μου στέρψε.

Το όλο θέμα πάντως είναι λεπτό, αφού δεν είναι κάτι που ενδιαφέρει τους «νομοταγείς πολίτες» αλλά μάλλον τους μυγιάγκιχτους και ευαισθητοποιημένους σε θέματα ελέγχου. Μέχρι βέβαια να καταλάβουν οι πρώτοι ότι στο ίδιο καζάνι βράζουμε. Με Φιλικούς Χαιρετισμούς

Δημήτρης

ΟΙ «ΕΞΩ» ΚΑΙ ΟΙ «ΜΕΣΑ»

Η αφήσα-πρόσκληση του πάρτυ

Βγάλτε
τις
μάσκες

και
ελάτε
στο αφισοπάρτυ
που θα γίνει
το Σάββατο,
11 Μάρτη και
ώρα 9 μ.μ.
στην αίθουσα ΧΑΡΑ
του
κρατικού
δραματικού
φωκικού θεάτρου
ΔΑΦΝΙ

Αριστερή
συσπειρώση
μηχανικών

Το πάρτυ που οργάνωσε η «Αριστερή Συσπειρώση Μηχανικών στο Δαφνί» προκάλεσε πολλές συζητήσεις. Κάποιοι αντέδρασαν, κάποιοι ενθουσιάστηκαν, κάποιοι κατάγγειλαν. Δημοσιεύουμε παρακάτω το σχόλιο του συνεργάτη μας Τάσου Σαραντή και την εκτίμηση της ίδιας της Συσπειρώσης.

«Ενώ διάφορα τρελά συμβαίνουν γύρω μας (ύποπτη ανομβρία, αναλογικομαγειρική εκλογομανία, πού είναι ο Φούνες, μετανιζάνι πάρτι κλπ.) και έχουν τη μαζική κοινωνική αποδοχή ή συναίνεση, υπάρχουν και τα άναρθρα, ασυνείδητα αλλά και τόσο οδυνηρά ψελλίσματα άρνησης της κοινωνίας που ζούμε, η τρέλα.

Η υπόθεση της τρέλας είναι μια κοινωνική διαδικασία, που περιθωριοποιεί ένα είδος φυσικής αντίστασης. Οι «ψυχικά άρρωστοι» δημιουργούνται από τις κοινωνικές σχέσεις που χαρακτηρίζουν τις σύγχρονες κοινωνίες. Γι' αυτό δεν δεχόμαστε τις ετικέτες και τα καλούπια που ορίζουν τη «φυσιολογικότητα» και την «τρέλα». Αυτά δεν είναι παρά οι απαραίτητες νόρμες για τη δράση των διαφόρων μηχανισμών καταστολής και χειραγώγησης. Πιστεύουμε πως η αντιμετώπιση του «ψυχικά ασθενούς» δεν πρέπει να αφήνεται αποκλειστικά στα χέρια των ειδικών-φορέων της «ουδέτερης» επιστήμης που οριοθετεί την τρέλα από την κοινωνικά αποδεκτή συμπεριφορά – αλλά να αποτελεί παρέμβαση για την ανατροπή της κοινωνικής περιθωριοποίησής του.

Θεωρούμε σαν συμβολική παρέμβαση-έκφραση της αντίθεσής μας στον εγκλεισμό, στη λογική του ψυχιατρείου και γενικότερα στη ψυχιατρική ιδεολογία που χειραγωγεί τις όποιες αντιστάσεις και διαφορετικότητες, τη διοργάνωση ενός αποκριατικού πάρτυ στο χώρο του δημόσιου ψυχιατρείου. Στη διάρκειά του, οι έξω ξεπερνώντας τον όποιο ρατσισμό και φοβία, θα διασκεδάσουν μαζί με τους έγκλειστους, που προς στιγμή ίσως να υπερβούν τον εσωτερικευμένο ρόλο του «τρελού»».

Αυτή ήταν η πρόσκλησή μας στο αποκριατικό πάρτυ που έγινε το Σάββατο στις 11 του Μάρτη στην αίθουσα «ΧΑΡΑ» του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αθηνών στο ΔΑΦΝΙ.

Το κάλεσμά μας σε αυτή την εκδήλωση βρήκε σημαντική απήχηση, τόσο από μαζικά μέσα ενημέρωσης (εφημερίδες και τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς) που το πρόβαλαν, όσο και από τον κόσμο, που η συμμετοχή του ήταν μεγαλύτερη από αυτή που αναμέναμε.

Η εμπειρία μας από την επαφή με τον κόσμο που καλούσαμε σ' αυτό το πάρτυ, αλλά και από το ίδιο το πάρτυ, ανέδειξε μερικά ζητήματα που έχουν ευρύτερο ενδιαφέρον γιατί σηματοδοτούν ορισμένες πλευρές της κοινωνίας μας.

Πρώτα-πρώτα μια μερίδα κόσμου πρόβαλε το ερώτημα πως παίρνουμε μια τέτοια πρωτοβουλία, εμείς, σαν αριστερή συσπειρώση μηχανικών. Κατά την γνώμη μας, αυτό το ερώτη-

μα υποκρύπτει μια αντίληψη που είναι σήμερα κυρίαρχη και υποστηρίζει ότι οι διάφοροι πολιτικοί και συνδικαλιστικοί χώροι πρέπει να οριοθετούν τη δράση και την πρακτική τους στο επίπεδο της πολιτικής σκηνής και του διεκδικητικού αγώνα. Οι κοινωνικές συμπεριφορές και στάσεις θεωρούνται ότι είναι ζητήματα ατομικών επιλογών. Η πρωτοβουλία που πήραμε ήταν ακριβώς μια έμπρακτη άρνηση αυτής της αντίληψης. Ήταν επιπλέον και μια δήλωση της αντίθεσής μας σε ένα φαινόμενο – όπως επισημάναμε και στην πρόσκληση – που είναι αρκετά χαρακτηριστικό της κοινωνίας που ζούμε, και που σήμερα παίρνει όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις: η περιθωριοποίηση των κοινωνικών ομάδων που η κοινωνική τους πρακτική δηλώνει μια διαφορετικότητα και συνήθως δεν ενσωματώνεται στις παραγωγικές διαδικασίες που χαρακτηρίζουν την κοινωνία μας. Είναι η άρνηση να

αναγνωρίσουμε την διαφορετικότητα του άλλου και να συνυπάρξουμε μαζί του. Πρακτικά εκφράζεται με την αδιαφορία απέναντι στην κοινωνική ισοπέδωση που επιχειρείται από τους διάφορους ιδεολογικούς και κατασταλτικούς κρατικούς μηχανισμούς. Είναι το υπόθαθρο σε τελική ανάλυση του εκφασισμού και του κοινωνικού ρατσισμού. Το πάρτυ μας λοιπόν στο ΔΑΦΝΙ δεν δήλωνε απλά την αντίθεσή μας στον τρόπο που αντιμετωπίζει η κοινωνία μας αυτούς που χαρακτηρίζει «ψυχικά άρρωστους». Δήλωνε και την αντίθεσή μας στο τρόπο που αντιμετωπίζονται οι διάφορες κοινωνικές μειονότητες και διαφορετικότητες. Οι γύφτοι, οι ομοφυλόφιλοι, η νεολαία που διεδικεί τον δικό της τρόπο ζωής και έκφρασης...

Κάποιοι άλλοι μας κατηγορήσαν ότι συνδιοργανώσαμε το πάρτυ μας με το Δ.Σ. του ιδρύματος, που είναι ο κύριος υπεύθυνος της εξαθλίωσης

που υπάρχει εκεί, εξαθλίωσης που κατά καιρούς έχει γίνει και αντικείμενο δημοσιότητας από τις σελίδες του καθημερινού τύπου. Έτσι συγκαλύψαμε αυτή την πραγματικότητα και ωραιοποιήσαμε την κατάσταση που επικρατεί εκεί...

Δεν θα αισθανόμαστε την ανάγκη να απαντήσουμε σε τέτοιες κατηγορίες, αν οι κατηγοροί συμμετείχαν στο πάρτυ μας, γιατί εκεί πράγματι ξεκαθαρίστηκαν αυτά τα πράγματα. Η απουσία τους λοιπόν μας δίνει την αφορμή να επισημάνουμε ορισμένα στοιχεία αυτής της εκδήλωσης.

η διοίκηση του ιδρύματος «εξαφανίστηκε», η παρουσία του προσωπικού έγινε απαρατήρητη και τα ποτά άρχισαν να εξαντλούνται... Υπήρξαν θέβαια και μερικοί που έβγαλαν τις μάσκες του παρατηρητή, του επιστήμονα, του προβληματιζόμενου... και έτσι δεν διακινδύνευσαν την συμμετοχή τους προσφέροντας έστω και την τελευταία στιγμή επιπλέον εύλεκτο υλικό στη φωτιά που σήμανε την λήξη και έκαψε όχι μόνο την υλική επένδυση αυτής της εκδήλωσης αλλά και τους πιθανούς μύθους και αυταπάτες που ίσως δη-

ΒΓΑΛΤΕ ΤΙΣ ΜΑΣΚΕΣ

Θεωρώντας την υπόθεση της τρέλας μια κοινωνική διαδικασία που περιθωριοποιεί ένα είδος φυσικής αντίστασης και τους «ψυχικά άρρωστους» δημιουργήμα των κοινωνικών σχέσεων που χαρακτηρίζουν τις σύγχρονες κοινωνίες, η Αριστερή Συσπείρωση Μηχανικών διοργάνωσε στις 11.3 αποκριάτικο πάρτυ σε αίθουσα του Κρατικού Θεραπευτηρίου Ψυχικών Παθήσεων ΔΑΦΝΙ. Ένα πάρτυ, που σκοπό είχε να λειτουργήσει «σαν συμβολική παρέμβαση-έκφραση της αντίθεσης στον εγκλεισμό, στη λογική του ψυχιατρείου και γενικότερα στην ψυχιατρική ιδεολογία που χειραγωγεί τις όποιες αντιστάσεις και διαφορετικότητες». Επιθυμία των διοργανωτών ήταν στη διάρκεια του πάρτυ να αποπειραθούν οι έξω ξεπερνώντας τον όποιο ρατσισμό και φοβία, να διασκεδάσουν μαζί με τους εγκλειστούς, που προς στιγμή ίσως να υπερέβαιναν τον εσωτερικευμένο ρόλο του «τρελού».

Όμως, η πραγμάτωση της επιθυμίας της «Συσπείρωσης» φάνηκε να ξεφεύγει τόσο από το δράμα όσο και από το στόχο της. Είναι ίσως προβληματική η αντίθεση στον εγκλεισμό και στη λογική του ψυχιατρείου όταν δρομολογείται η διοργάνωση ενός τέτοιου πάρτυ μέσα σε ένα ίδρυμα όπως το ΔΑΦΝΙ, που σε φυσιολογικές ημέρες οι θάνατοι των εγκλειστών φτάνουν τους 20 τον μήνα (ενώ σε καύσωνα σαν του τελευταίου καλοκαιριού σημειώθηκαν 20 θάνατοι τροφίμων μέσα σε μια εβδομάδα).

Και ήταν μάλιστα υποκριτική ακόμα και η ατμόσφαιρα που επικρατούσε στην αίθουσα «ΧΑΡΑ» (!) όπου διοργανώθηκε το πάρτυ, αφού ήταν εύκολο να διακρίνει καενίς την αντίφαση της παράλληλης συνύπαρξης των γκριζα «κουστουμαρισμένων τρελών», των υγιών φιλανθρώπων που προσήλθαν στο ίδρυμα και αρκετών «φωτεινών ονομάτων», της ψυχιατρικής, που στο παρελθόν έχουν τουλάχιστον συνδέσει το όνομα και τις απόψεις τους με τη σημερινή κατάσταση που συνεχίζει να επικρατεί στα «Θεραπευτήρια Ψυχικών Παθήσεων» όλης της χώρας. Αλήθεια πόσοι και ποιοι από τους «φιλοξενούμενους» του ιδρύματος παραβρέθηκαν στο πάρτυ και πόσοι άλλοι (σε τι κατάσταση;) βρίσκονταν σε γειτονικούς με την αίθουσα «ΧΑΡΑ» χώρους;

Γιατί η Αριστερή Συσπείρωση Μηχανικών φρόντισε να προσκαλέσει τον «έξω» κόσμο αναλαμβάνοντας τη διοργάνωση του πάρτυ αποσιωπώντας την πραγματικότητα, ότι δηλαδή το πάρτυ συνδιοργανώθηκε μαζί με το Διοικητικό Συμβούλιο του ιδρύματος που σίγουρα θα έπρεπε να είχε λογοδοτήσει για κάποια περιστατικά που αφορούν το ίδρυμα και που κατά καιρούς έχουν δει το φως της δημοσιότητας;

Ο καθορισμός της «φυσιολογικότητας» και της «τρέλας», «δεν είναι παρά οι απαραίτητες νόρμες για τη δράση των διαφόρων μηχανισμών καταστολής και χειραγώγησης». Η άρνηση της ψυχιατρικής ιδεολογίας που χειραγωγεί τις όποιες αντιστάσεις και διαφορετικότητες δεν μπορεί παρά να είναι συνολική και ολοκληρωμένα παρεμβατική. Στην αντίθετη περίπτωση, το μόνο που επιτυγχάνεται είναι ο εκσυγχρονισμός και η διεύρυνση όλων εκείνων των νομιμοποιημένων θεσμών που χρησιμοποιούν τόσο οι μηχανισμοί καταστολής, όσο και αυτοί της... χειραγώγησης.

Τάσος ΣΑΡΑΝΤΗΣ

Σκοπός μας δεν ήταν ούτε η φιλανθρωπία, ούτε ο επιστημονικός πειραματισμός. Ήταν ένα πάρτυ με το δικό μας τρόπο διασκέδασης, την δική μας μουσική, στο οποίο ήταν προσκεκλημένοι οι «μέσα» και κυρίως οι «έξω» στους οποίους ουσιαστικά απευθυνόμασταν. Είναι φυσικό να υπήρχαν κάποιοι περιορισμοί, γιατί δεν το κάναμε στο σπίτι μας. Πρώτα-πρώτα ο χώρος δεν μας παραχωρήθηκε χωρίς αντιστάσεις. Η συμμετοχή των «μέσα» υποβλήθηκε στα κριτήρια του προσωπικού του ιδρύματος. Η διοίκηση του ιδρύματος προσπάθησε να διεκδικήσει την παρουσία της στην εκδήλωση. Στο ξεκίνημα ήταν φανεροί οι διαχωρισμοί και οι αντιθέσεις ανάμεσα στους οργανωτές, το προσωπικό του ιδρύματος, τους «έξω», τους «μέσα». Η κατάσταση αυτή όμως ανατράπηκε μέσα από την κοινή διασκέδαση και το ξεπέρας της πρώτης αμηχανίας. Ο χορός κυριάρχησε,

μιουργήθηκαν κατά την διάρκειά της. Το μήνυμα ήταν σαφές για τα όρια και την εμβέλεια του πάρτυ. Η επόμενη μέρα θα είναι ίδια με την προηγούμενη...

Το τελευταίο σημείο που αξίζει να επισημάνουμε από την επαφή μας με τον κόσμο για την διοργάνωση αυτής της εκδήλωσης είναι ότι βρήκαμε θερμούς υποστηρικτές αλλά και πολέμιους από όλους τους πολιτικούς χώρους, τηρουμένων βέβαια κάποιων αναλογιών. Το δικό μας συμπέρασμα είναι ότι η κοινωνική στάση και συμπεριφορά είναι η λυδία λίθος της προοδευτικότητας του κάθε ατόμου και όχι ο «αριστερός» λόγος που αρθρώνει και η πολιτική τοποθέτηση του, πράγματα, που πολλές φορές δεν αποτελούν τίποτα άλλο παρά το άλλοθι για να έχουμε ήσυχη τη συνείδησή μας...

ΑΡΙΣΤΕΡΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

□ Άρχισε στα μέσα Φεβρουαρίου η μεγάλη μονομαχία για τον έλεγχο των ευρωπαϊκών τηλεοράσεων εν όψει του μοιραίου 1992. Πρόκειται για μία γιγαντιαία διαστάσεων μάχη που έχει ως έπαθλο μία αγορά με παραπάνω από 200 εκατομμύρια τηλεθεατές. Σήμερα κανείς δεν είναι σε θέση από μόνος του να καλύψει αυτό το γιγαντιαίο χώρο, που διψάει για τηλεοπτικά προγράμματα, κινηματογραφικές παραγωγές και διαφημιστικά σποτ. Γι' αυτό οι μεγάλοι άρχοντες των ευρωπαϊκών καναλιών άρχισαν ήδη να επιλέγουν φίλους και συμμάχους.

Ο πρώτος τηλεοπτικός πόλος αποτελείται από τον άγγλο μεγαλοεκδότη Ρόμπερτ Μάξγουελ, που αποφάσισε να συνεργαστεί με τον ιταλό Σίλβιο Μπερλουσκόνι και τους συνεταίρους του στη Γαλλία και τη Δυτική Γερμανία: τον ιδιοκτήτη του πρώτου καναλιού της γαλλικής τηλεόρασης TFI (45% της ακροαματικότητας) Φρανσί Μπουίγκ και τον γερμανό Λέο Κίρς, επικεφαλής της τηλεοπτικής εταιρείας «Beta Tauus», που ελέγχει το δορυφορικό κανάλι «Τελεφύνφ».

Οι πρώτες επαφές ανάμεσα στον Μπερλουσκόνι και τον Μάξγουελ έγιναν τον περασμένο Νοέμβριο στο Μιλάνο, όπου ο άγγλος επιχειρηματίας είχε αρχίσει διαπραγματεύσεις για να αγοράσει το IPSOA, ένα κέντρο μελετών που εκδίδει την οικονομική εφημερίδα «Ιτάλια Ότζι». Η αγορά της ιταλικής εφημερίδας ματαιώθηκε μετά την αποτυχία του μεγαλεπήθολου σχεδίου για την πανευρωπαϊκή εφημερίδα «Γιουροπιάν». Αλλά η συνεργασία με τον Μπερλουσκόνι δεν διακόπηκε.

Κεντρικός άξονας της μελλοντικής πανευρωπαϊκής αυτοκρατορίας είναι η γαλλική χρηματιστηριακή εταιρεία MTI του Μαξ Τερέ, εκείνου δηλαδή του στενού φίλου του προέδρου Μιτεράν, που κατηγορήθηκε πρόσφατα για αισχροκέρδεια από χρηματιστήριο του Παρισιού. Η MTI ετοιμάζεται να αυξήσει το κεφάλαιό της κατά 1,8 δισεκατομμύρια φράγκα. Στην αύξηση του κεφαλαίου θα συμμετάσχει ο Μπερλουσκόνι, που σε αντάλλαγμα θα έχει την αποκλειστικότητα των τηλεοπτικών επιχειρήσεων της εταιρείας. Ο Μάξγουελ αντίθετα αναμένεται να ασχοληθεί με τις εκδοτικές της δραστηριότητες, ενώ άλλοι δύο χρηματιστές, οι ιταλο-γάλλοι Φλόριο Φιορίνι και Τζανκάρλο Παρέτι θα αναλάβουν αντίστοιχα τις χρηματιστηριακές δραστηριότητες και τη διανομή των κινηματογραφικών ταινιών.

Η MTI όμως δεν θα χειρίζεται μόνο την επέκταση των συναιτέρων, αλλά θα λειτουργήσει και ως αντισταθμιστικός χώρος για τους γίγαντες αυτούς που κάθε χρόνο αγοράζουν και πουλούν δεκάδες επιχειρήσεις. Έτσι τον Μπερλουσκόνι ενδιαφέρει πολύ να μπορεί να βασίζεται στο 15% των μετοχών της TFI που κατέχει ο Μάξγουελ, ενώ ο άγγλος μπορεί, δια μέσου του μιλιανέζου επιχειρηματία, να διεισδύσει στον εκδοτικό οίκο Μοντατόρι (που βγάζει την εφημερίδα «Ρεπούμπλικα» και το περιοδικό «Πανοράμα»), του οποίου ο Μπερλουσκόνι κατέχει τώρα το 7,5% των μετοχών. Ταυτόχρονα, ο Μάξγουελ στο τελευταίο διάστημα ήρθε συχνά σε σύγκρουση με το νέο σύμμαχο του Μπερλουσκόνι Μπουίγκ. Τώρα ίσως ο «μίστερ TV» να

ΔΟΡΥΦΟΡΙΚΟΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΙ ΟΙ ΟΥΡΑΝΟΙ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΟΙ ΤΟΥΣ

μπορεί να βρει τον τρόπο να συμφιλιώσει τους δύο επιχειρηματίες.

Στόχος αυτού του χορού των μετοχών είναι να δημιουργηθεί μία ευρωπαϊκή «majör» στο χώρο της τηλεόρασης και του κινηματογράφου, σε θέση να συναγωνιστεί με τους αμερικανικούς κολοσσούς «Κολούμπια», «MGM», «Παραμάουντ» και τα τρία τηλεοπτικά δίκτυα NBC, CBS και ABC.

Στο χώρο της διανομής κινηματογραφικών ταινιών το πρώτο θήμα θα γίνει με τη συγχώνευση του δικτύου της γαλλικής Πατέ και της Κάννον (που ανήκουν στον Παρέτι και στον Τερέ) με τις 84 αίθουσες Κάννον και Γκωμόν - Ιταλία που αγόρασε πριν από δύο χρόνια ο Μπερλουσκόνι. Θα δημιουργηθεί έτσι ένα μαστοδοντικό δίκτυο 1.500/2.000 αιθουσών σε όλη την Ευρώπη, που θα μπορεί να διαπραγματευτεί από θέσεις ισχύος με οποιονδήποτε ευρωπαίο ή αμερικανό διανομέα. Το ίδιο θέβαιο θα ισχύει και στο χώρο της παραγωγής. Ο Μπερλουσκόνι στην περίοδο 1987-88 επένδυσε ήδη παραπάνω από 15 δισεκατομμύρια δραχμές μόνο στην παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών.

Η κινηματογραφική αγορά όμως δεν είναι αυτοσκοπός. Εδώ και τρία χρόνια ο Μπερλουσκόνι ακολουθεί ένα σχέδιο: να καλύψει την ηπειρωτική Ευρώπη, με τους παραπάνω από 200 εκατομμύρια τηλεθεατές, με τα δορυφορικά προγράμματά του. Τα δύο δορυφορικά κανάλια που ήδη κατέχει, η «Σενκ» στη Γαλλία και η «Τελεφύνφ» στη Γερμανία, δεν μπορούν να ικανοποιήσουν τις φιλοδοξίες του. Γι' αυτό, στον τηλεοπτικό χώρο, άλλαξε συναιτέρους.

Ο Μάξγουελ δεν ενδιαφέρεται για τη

δορυφορική TV στην Ευρώπη. Τον ενδιαφέρει πολύ περισσότερο η τεράστια αγορά των Ηνωμένων Πολιτειών, όπου κατέφερε να βάλει πόδι στις 5 Νοεμβρίου, αγοράζοντας για 2,5 δισεκατομμύρια δολάρια τον Μακμίλαν, τον τρίτο εκδοτικό οίκο της χώρας.

Εδώ μπήκε στο χορό ο Μπουίγκ, που κατέχει το μεγαλύτερο όμιλο δημοσίων έργων του κόσμου κι αγόρασε την TFI το 1987, όταν ο Σιράκ αποφάσισε να την ιδιωτικοποιήσει. Στα τέλη Φεβρουαρίου οι δύο συνεταίροι, η TFI κι ο όμιλος Φινινθέστ, ζήτησαν επίσημα από τη γαλλική κυβέρνηση να τους ενοικιάσει τα πέντε κανάλια του γαλλικού δορυφόρου TDF1, που έβαλε σε τροχιά ο πύραυλος Αριάδνη στις 28 του περασμένου Οκτωβρίου. Τα γραφεία Τύπου της TFI και του Ομίλου Φινινθέστ δικαιολόγησαν το αίτημά τους αυτό με ένα αδιαφιλονίκητο επιχείρημα.

Στις αρχές Φεβρουαρίου άρχισε να μεταδίδει, σε σταθερή τροχιά κάπου 35 χιλιάδες χιλιόμετρα πάνω από τον Ισημερινό, ο ιδιωτικός δορυφόρος Άστρα, που καλύπτει όλη τη βόρεια Ευρώπη, από τη Βρετανία μέχρι την Πολωνία. Τα τέσσερα κανάλια του Άστρα αναμεταδίδουν τα προγράμματα της γνωστής μας «Sky TV» του αυστραλού Ρούπερτ Μέρντοχ. Ο Μέρντοχ έχει δηλώσει επανειλημμένα πως είναι διατεθειμένος να επενδύσει στο κενό μέχρι 300 εκατομμύρια δολάρια για τη δορυφορική. Προς το παρόν έχει κατακτήσει γερά προπύργια στο Βορρά, αλλά όλα δείχνουν πως το γρηγορότερο θα

επεκταθεί και νοτιότερα.

Το σχέδιο το Μπερλουσκόνι και του Μπουίγκ προβλέπει ακριβώς να χρησιμοποιηθεί ο γαλλικός δορυφόρος για να καλυφτεί το γρηγορότερο η νότια Ευρώπη με προγράμματα σε τέσσερις γλώσσες: γαλλικά, ιταλικά, ισπανικά και γερμανικά, χάρις στη συμμαχία με τον Κίρς της «Τελεφύνφ». Τα προγράμματά τους θα είναι φυσικά χωρίς μεγάλες απαιτήσεις: σπορ, ταινίες, ειδήσεις, θίντεο-κλιπς, και μερικές τηλεοπτικές επιθεωρήσεις που ήδη μεταδόθηκαν στη Γαλλία και την Ιταλία. Εκείνο όμως που τους ενδιαφέρει είναι να καλύψουν πρώτοι ένα χώρο που σήμερα είναι σχεδόν έρημος αλλά αύριο θα γεμίσει με κανάλια και προγράμματα. Υπολογίζεται πως στα επόμενα τρία χρόνια θα δημιουργηθούν κάπου 200 νέα δορυφορικά κανάλια, που θα αντλήσουν από τις διαφημίσεις παραπάνω από 25 εκατομμύρια δολάρια. Το 1987, για να γίνουν σαφέστερα τα μεγέθη, σε όλη την Ευρώπη επενδύθηκαν 100 εκατομμύρια δολάρια μόνο σε τηλεοπτικά σποτ. Θα επαναληφθεί λοιπόν σε πανευρωπαϊκή κλίμακα το παιχνίδι που παίχτηκε πριν από δέκα χρόνια στην Ιταλία: όποιος αρχίσει πρώτος να μαζεύει διαφημίσεις, μπορεί να επιβιώσει. Όλοι οι άλλοι μπορούν να εγκαταλείψουν τη μάχη.

Επιπλέον, αυτά τα κανάλια πρέπει να γεμίσουν με προγράμματα. Όσο κι αν διψούν οι διαφημιζόμενοι για δορυφορική προβολή, δεν μπορούν να τους αρκέσουν οι αθλητικές εκδηλώσεις και οι ασπρόμαυρες ταινίες που ο Μέρντοχ μεταδίδει από τους ουρανοί της βόρειας Ευρώπης. Στην γηραιά μας ήπειρο μία ώρα προγράμματος τύπου «Φίξιον», δηλαδή σήριαλ και τηλεταινίες, στοιχίζει κάπου δύο εκατομμύρια δολάρια. Μόνον ένας κολοσσός, σαν εκείνον που δημιουργείται με τη συγχώνευση της Πατέ με τον όμιλο Μπερλουσκόνι, με στούντιο στη Γαλλία, την Ιταλία και την Ισπανία, μπορεί να ανταπεξέλθει.

Οι ανακατατάξεις όμως δεν σταματούν εδώ. Όπως είναι γνωστό, ο Μπερλουσκόνι διαθέτει και ένα σημαντικό μετοχικό μερίδιο στη γαλλική «Σενκ» του Ρομπέρ Ερζάν, μεγαλοεκδότη της συντηρητικής εφημερίδας «Φιγκαρό». Ήδη από περίπου όμως οι σχέσεις ανάμεσα στους δύο συνεταίρους άρχισαν να ψυχραίνονται. Η «Σενκ» καθιερώθηκε ως τρίτο κανάλι της χώρας με το 13-14% της ακροαματικότητας. Τα οικονομικά της όμως δεν πηγαίνουν καθόλου καλά και κινδυνεύει να πνιγεί στα χρέη. Ο Ερζάν δεν φαίνεται διατεθειμένος να κάνει νέες επενδύσεις. Γι' αυτό είναι πολύ πιθανή μία αλλαγή στις συμμαχίες. Ο Ερζάν, λέγεται, πρόκειται να πουλήσει τη «Σενκ» στον Μπουίγκ. Τα δύο γαλλικά ιδιωτικά κανάλια θα μπορούν έτσι να δημιουργήσουν μία κατάσταση α λα ιταλικά: να αρχίσουν δηλαδή να μαζεύουν από μόνα τους τις διαφημίσεις, παρακάμπτοντας τα μεγάλα διαφημιστικά πρακτορεία. Αν, τέλος, ο Μπερλουσκόνι παραμείνει μόνο έμμεσα, δηλαδή μέσω του Μάξγουελ, μέσα στην TFI, τότε δεν θα πρέπει να ανησυχεί ούτε για το νομοθετικό φραγμό που περιορίζει στο 25% τη συμμετοχή ξένου κεφαλαίου στις γαλλικές ιδιωτικές τηλεοράσεις.

Ρώμη
Δημήτρης ΔΕΛΗΟΛΑΝΗΣ

ΣΙΝΕΜΑ

● Στην πρόσφατη προβολή των 10 καλύτερων ταινιών στην ιστορία του κινηματογράφου που διοργάνωσε η «Ένωση Κριτικών» στο Παλάς, το «Επάγγελμα Ρεπόρτερ» του Μικελάντζελο Αντονιόνι προβλήθηκε από... **βιντεοκασέτα**. Κατά τα άλλα, οι έλληνες κριτικοί εξοργίζονται όταν επιχρωματίζονται οι μαυρόασπρες από τις βιντεοπαραγωγικές εταιρίες και καταγγέλλουν τον Θ. Ρεντζή για το βιντεο-περίπτερο που έστησε στο 28ο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης.

ΒΙΒΛΙΑ

● Από τις εκδόσεις «ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ», κυκλοφόρησε η συλλογή κειμένων του Αβραάμ Μπενάρόγια, με τον τίτλο «ΕΛΠΙΔΕΣ και ΠΑΝΕΣ». Η συλλογή αυτή είναι το δεύτερο βιβλίο του Αβραάμ Μπενάρόγια που εκδίδεται. Θυμίζουμε ότι είχε εκδοθεί το 1975 απ' τις εκδόσεις «Ολκός» το «Η πρώτη σταδιοδρομία του ελληνικού προλεταριάτου», το οποίο και επανεκδόθηκε το 1986 απ' τις εκδόσεις «ΚΟΜΜΟΥΝΑ».

Ο Αβραάμ Μπενάρόγια γεννήθηκε το 1887 στη Βουλγαρία. Από νωρίς ήρθε σε επαφή με τις σοσιαλιστικές ιδέες, τις οποίες υπεράσπιζε θερμά μέχρι το τέλος της ζωής του στο Ισραήλ το 1979. Το 1908 εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη, όπου και ανέπτυξε το μεγαλύτερο μέρος της δράσης του. Αρχικά δραστηριοποιήθηκε στους κύκλους των Εβραίων για να αποκτήσει σε λίγο η δράση του πανθαλκανικό χαρακτήρα. Εξέδιδε και διηύθυνε σοσιαλιστικές εφημερίδες, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην ίδρυση της Εργατικής Σοσιαλιστικής Ομοσπονδίας, της γνωστής Φεντερασιόν και αργότερα στην ίδρυση του ΣΕΚΕ και μετάπειτα Κ.Κ.Ε. το 1924 διαγράφεται απ' το ΚΚΕ, μαζί σχεδόν μ' όλη την πρώτη γενιά των σοσιαλιστών, μετά τις συγκρούσεις και τις διαφορές σχετικά με το χαρακτήρα του κόμματος. Μετά τη διαγραφή του η ενεργός συμμετοχή στην πολιτική είναι σποραδική. Το 1953 μεταναστεύει οριστικά στο Ισραήλ.

Η παρούσα συλλογή αποτελείται από άρθρα, δημοσιευμένα σε διάφορα περιοδικά και σε διάφορες γλώσσες, όπως μας πληροφορεί στον πρόλογο και στην κατατοπιστική εισαγωγή του ο επιμελητής της έκδοσης Θεόδωρος Μπενάκης.

Τα κείμενα είναι χωρισμένα σε πέντε θεματικές ενότητες. Η πρώτη περιέχει τις επιστολές του Αβραάμ Μπενάρόγια στον φίλο και συναγωνιστή του Μανώλη Κόρακα, όπου βλέπουμε ότι παρά τη χρονική απόσταση 65 χρόνων απ' εκείνη την εποχή, συνεχίζουν να τον απασχολούν ζητήματα και πρόσωπα

εκείνης της περιόδου. Οι επιστολές στάλθηκαν το 1976-78.

Η δεύτερη και η τρίτη ενότητα αποτελούνται από άρθρα της αγωνιστικής περιόδου του, ή από μεταγενέστερα που αναφέρονται σ' αυτήν.

Η τέταρτη ενότητα περιέχει άρθρα της περιόδου 46-49, όταν μετά από μακρά περίοδο αδράνειας, χωρίς να ξεχνάμε βέβαια τον εγκλεισμό του σε στρατόπεδο συγκέντρωσης απ' τους γερμανούς, αγωνιζόταν μέσα απ' τις γραμμές του Σοσιαλιστικού Κόμματος - ΕΛΔ.

Η τελευταία ενότητα αναφέρεται στο κράτος του Ισραήλ, το εργατικό του κίνημα, τις σχέσεις με τους Άραβες κλπ.

Αναμφισβήτητα, τα άρθρα με τη μεγαλύτερη σημασία, για την ιστορία του ελληνικού εργατικού κινήματος, είναι εκείνα που αναφέρονται στην περίοδο της Σοσιαλιστικής Εργατικής Ομοσπονδίας - Φεντερασιόν και στην περίοδο του ΣΕΚΕ-ΚΚΕ. Στα άρθρα αυτά έχουμε πληροφορίες, περιγράφει, κρίσεις για τις απαρχές του σοσιαλιστικού κινήματος στα Βαλκάνια, για την υποδοχή του απ' τις διάφορες εθνότητες, για την οργανωτική του συγκρότηση, τη Φεντερασιόν, για την Τρίτη Διεθνή και για τις συγκρούσεις στο εσωτερικό του ΚΚΕ, που προήλθε απ' το ΣΕΚΕ. Αρκετά από τα κείμενα αυτής της περιόδου συνιστούν απόπειρες μιας ταξικής ανάλυσης της ελληνικής κοινωνίας, όπως τα «Επαγγελματικός αγών του ελληνικού προλεταριάτου» ΚΟΜΕΠ, 1921/7, «Οι αγρότες στην Ελλάδα» ΚΟΜΕΠ 1921/11, αλλά και δείχνουν ταυτόχρονα το επίπεδο και τα όρια της μαρξιστικής σκέψης, τόσο

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Προσοχή: δεν πρόκειται για διαφήμιση του TOP-FM. Το σήμα που δημοσιεύουμε ανήκει στον ομώνυμο ραδιοφωνικό σταθμό ...των Βρυξελλών. Αλλά οι ομοιότητες δεν σταματούν εδώ. Έλληνες αναγνώστες μας απ' τις Βρυξέλλες μας περιγράφουν την έκπληξή τους όταν άκουσαν τον βέλγικο σταθμό. Η πρώτη τους εντύπωση ήταν ότι ο σταθμός του συγκροτήματος λαμπράκη έχει πανευρωπαϊκή εμβέλεια... Γιατί όχι μόνο το όνομα, αλλά και το ραδιοφωνικό σήμα ήταν πανομοιότυπο (Ξερετε: TOP-TOP-TOP-FM). Φαίνεται ότι το 1992 έφτασε ήδη. Ή μήπως κάποιος ζήλεψαν την έμπνευση των Κοσκωτά-Καλούδη να αντιγράψουν απόλυτα την αμερικανική εφημερίδα USA-Today; Λέτε μετά το περίφημο «Ελλάδα, η εφημερίδα σου» να ακούσουμε και το «Αθήνα, ο σταθμός σου»...

TOP FM

του ίδιου του Μπενάρόγια όσο και γενικότερα της περιόδου εκείνης. Χαρακτηριστικό είναι και το κείμενο «Αφηγήσεις για το Βενιζέλο» (χειρόγραφο), που περιγράφει το κλίμα των πρώτων χρόνων του 1910 και εκθέτει τις απόψεις του για τον Βενιζέλο. Και τα άρθρα όμως, που ανήκουν στις άλλες ενότητες και είναι πιο κείμενα περισσότερο ενός παρατηρητή, φανερώνουν μια εκπληκτική αναλυτική ικανότητα και οξύδερκεια αλλά και ένα ταξικό ένστικτο, όπως για παράδειγμα το «Ερφύλιος πόλεμος στην Ελλάδα» Σοσιαλιστική Επιθεώρηση 14-15 Αυγ.-Σεπτ. 46 όπου χαρακτηρίζει την αντίσταση του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ ως επανάσταση με θεωρητική και εννοιολογική τεκμηρίωση.

Η έκδοση «ΕΛΠΙΔΕΣ και ΠΑΝΕΣ» με συλλογή κειμένων του Αβραάμ Μπενάρόγια, συνεισφέρει στη συγκρότηση της ιστορίας του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα, αλλά και φωτίζει την προσωπικότη-

τα ενός απ' τους πρωτεργάτες της ηρωικής εποχής του σοσιαλισμού στον τόπο μας.

Παραθέτουμε παρακάτω μια ενδεικτική βιβλιογραφία για την Φεντερασιόν και την μετέπειτα περίοδο του εργατικού κινήματος.

Αβραάμ Μπενάρόγια. Η πρώτη σταδιοδρομία του ελληνικού προλεταριάτου. Α' έκδ. «Ολκός» 1975. Β' έκδ. «Κομμούνα» 1986. Περιέχει και το κείμενο του George Haupt: Εισαγωγή στην ιστορία της Φεντερασιόν.

Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών (ΚΜΕ) Θεσσαλονίκης: Η σοσιαλιστική οργάνωση «Φεντερασιόν» Θεσσαλονίκης 1909-18. Ζητήματα γύρω από τη δράση της, εκδ. Σύγχρονη Εποχή Αθήνα 1989.

Αντώνη Λιάκου: Η Σοσιαλιστική Εργατική Ομοσπονδία Θεσσαλονίκης (Φεντερασιόν) και η Σοσιαλιστική Νεολαία. Τα καταστατικά τους.

Γιάννη Κορδάτου: Ιστορία του ελληνικού εργατικού κινήματος. Εκδ. Μπουκουμάνης Αθήνα 1972.

Κωστής Μοσκόφ: Εισαγωγικά

στην ιστορία του κινήματος της εργατικής τάξης. Η διαμόρφωση της εθνικής και κοινωνικής συνείδησης στην Ελλάδα. Θεσσαλονίκη 1979.

Γεώργιος Β. Αεοναρίτης: Το ελληνικό σοσιαλιστικό κίνημα κατά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο. Εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1978.

Μιχάλης Δημητρίου: Το ελληνικό σοσιαλιστικό κίνημα. Εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 1985.

Α. Σπύρας Αναμνήσεις: Εβδομήντα χρόνια κάτω από τη σημαία της σοσιαλιστικής επανάστασης. Εκδ. Α' εκδ. Βέργος 1977. Β' εκδ. Ύψιλον, 1985 Αθήνα.

Α. Γεωργιάδη-Κατσουλάκη: Η πρώτη συνδιάσκεψη του ΣΕΚΕ(Κ). Φεβρουάριος 1922. Αθήνα 1984.

Θεόδωρος Νικολόπουλου: Η άλλη όψη του ελληνικού εργατικού κινήματος (1918-1930), Αθήνα 1983.

Άγγελος Γ. Ελεφαντίνης: Η επαγγελματική αδύνατη επανάστασης ΚΚΕ και αστισμός στο μεσοπόλεμο. Α' εκδ. Ολκός 1976. Β' εκδ. Θεμέλιο 1979, Αθήνα.

Κώστας Καρακάπας

ΚΟΥΪΖ

ΚΑΛΑ, ΕΣΥ ΚΟΥΡΕΥΤΗΚΕΣ ΝΩΡΙΣ

Ποιος εικονίζεται στη φωτογραφία;

Απαντήστε και κερδίστε μια ετήσια συνδρομή στο Σχολιαστή

(Κερδίζουν οι τρεις πρώτες ταχυδρομικές απαντήσεις)

□ Νέες εκδόσεις

● ΚΑΛ: Μια ιστορία από την Ιρλανδία: Οι καινούργιες εκδόσεις ΑΓΡΩΣΤΙΣ κυκλοφόρησαν το μυθιστόρημα αυτό του ΜΠΕΡΤΡΑΝΤ ΜΑΚΛΑΜΠΕΡΤΥ, ενός Ιρλανδού καθηγητή από το Μπέλφαστ, που τα παράτησε όλα και αποσύρθηκε στην Σκωτία για να αφιερωθεί στο γράψιμο. Τα έργα του έχουν πολλές φορές βραβευθεί. Αυτό το μυθιστόρημα, είναι η ιστορία ενός νεαρού Ιρλανδού στρατευμένου στον Ι.Ρ.Α. Η ευαισθησία όμως του Καλ και οι συμπτώσεις της επαρχιακής πόλης που ζει τον φέρνουν αντιμέτωπο με τις υποχρεώσεις της επανάστασης. Χωρίς δρόμους διαφυγής εγκλωβίζεται και βλέπει τα πάντα γύρω του να χάνονται. Μόλις είκοσι χρόνων και έχει κιόλας φορτωθεί φόνους και ληστείες.

Ο Μπέρτραντ Μακλάμπερτυ γνωρίζει καλά τους κανόνες του πολέμου αυτού κι η γραφή του γεμάτη ένταση περιγράφει

Νέα από τη φάρμα των ζώων

■ Μια καινοφανής κατάσταση στη μουζικ μπίζνες: Όψιμη πολιτικοποίηση έχει ενσκήψει από την προηγούμενη χρονιά σε διάφορα καταξιωμένα συγκροτήματα. Έτσι βλέπουμε μουσικούς που βγήκαν από την αφάνεια εκτελώντας ακίνδυνα τραγουδάκια να στρέφονται και να στηλιτεύουν τα «κακώς κείμενα». Βέβαια το ροκ πάντα από τη γέννησή του περιείχε τη λανθάνουσα οργή που μέχρι τώρα ήταν τουλάχιστον προνόμιο των εκτός τοπ μουσικών. Είναι μια ακόμα μόδα σύμφωνα με τις απαιτήσεις των καιρών ή διάβαζε τις απαιτήσεις των εταιρειών που αντιλήφθηκαν τα αιτήματα της νεολαίας για περισσότερο ακτιβισμό (έστω και ακροαστικό);

Περί Μ.Τ.Β. ο λόγος γιατί θάλεω ότι όλο και περισσότεροι δέχονται αθασάνισια τις δορυφορικές προ(σ)βολές: Κακοστημένη επιχείρηση (φτωχό έμφυχο υλικό και φαιδρές ιδέες) που πίσω της όμως βρίσκονται τεράστια συμφέροντα. Έτσι έχουμε την πεπατημένη κάθε γκρουπ να προωθείται μέσα από το βίντεο-κλιπ που χρυσοληρώνεται για να προβληθεί. Με μια μοντερνιστική γαρνιτούρα τα πάντα είναι σχεδιασμένα για να προσελκύουν το ευρωπαϊκό νεανικό αγοραστικό κοινό και παράλληλα να υπάρχει η απαραίτητη διαφήμιση του σπόνσορα-ευεργέτη. Η γραμμή βίντεο-Μ.Τ.Β.-διακόδι-κο πάντως να ξέρετε πιάνει περισσότερο στις υποσιτισμένες χώρες του Νότου.

Έτσι λοιπόν στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ομαδοποίησης τα τοπικά media καταβάλουν φιλότιμες προσπάθειες για ένα πιο ευρωπαϊκό look. Έτσι έχουμε τα επίσης φαιδρά φαινόμενα «φιλοκίτς» παρουσιαστών να αναγγέλλουν. Εν μέσω υπέρωχων σκηνηκών: γαρδένιες, κομπιούτερ, κλπ. -τα καινούργια βίντεο-κλιπς του Πρινς και της Μαντόνα σε άψογα θαλασσογαλικά. Πολλοί υποψιάζονται την παρουσία ξέ-

νων δακτύλων και στην ελληνική αισθητική.

Πολύς λόγος γίνεται τώρα τελευταία για την ανεξάρτητη σκηνή, που δυστυχώς θα καταντήσει μουσειακό είδος σε κανα-δυό χρόνια. Εγώ θα ρωτήσω αφεώς αν εκτός από ανεξάρτητη είχαμε ποτέ μουσική σκηνή γενικότερα. Και αν υπήρξε πώς δεν το καταλάβαμε τόσα χρόνια: Μα εδώ που φτάσαμε μιλάμε περισσότερο για τις τρίχες του -αρκετά μας τα ζάλισες 30 χρόνια- Διονύση, παρά για τις νότες του.

Στο Club Αν τώρα τουλάχιστον υπάρχει κίνηση από τη μεριά της indi-stage. Σχήματα φτιάχνονται, διαλύονται, συμμετέχουν, ενεργούν. Τα πράγματα δείχνουν μια κινητικότητα αλλά σαν κάτι να λείπει:

Η συμμετοχή του κόσμου είναι ανύπαρκτη! Δύσκολοι καιροί για μουσικούς (κάτι συνώνυμο του πρίγκιπα).

Έχουμε αναφερθεί κατά το παρελθόν στο ρόλο των μουσικών εντύπων απέναντι σ' αυτή τη σκηνή: Με μια λέξη: Αδιαφορία. Μόνο στα φανζίν υπάρχει ακόμα η ενημέρωση και η πίστη στο είδος, όπως και πάντα πολύ καλά άρθρα, φανατισμένης (με τη θετική έννοια) πέννας. Εξαντλητικά σε πληροφορίες και λεπτομέρειες αξίζουν της προσοχής μας. Αναζητήστε τα Β-23 και Rollin Under σε πρώτη δόση.

Σίγουρα γνωρίζετε ότι ζούμε σε ανταγωνιστικό-διαφημιστικό-καταναλωτικό κόσμο. Ίσως όμως δεν ξέρετε τους σκληρούς νόμους της διαφήμισης που παρεμβαίνει ακόμα και κει που δεν την περιμένεις και το όλο κλίμα αρχίζει να θυμίζει σενάριο επιστημονικής φαντασίας (μόλλον κυβερνοπάνκ). Ο σταθμός της Αριστεράς δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση. Το δόλεαρ του καπιταλισμού είναι ισχυρότερο από τις ιδεολογίες μερικές φορές.

Από UTOPIALAND
Βασίλης ΤΖΑΒΑΡΑΣ

ΠΛΑΣΤΙΚΟΙ ΜΥΘΟΙ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΟΥΣ

Η Ευρωντίσνεϋλαντ στο Παρίσι

■ Ως γνωστόν, ο Γουόλτ Ντίσνεϋ δεν υπήρξε απλώς ταλαντούχος καλλιτέχνης και πανέξυπνος επιχειρηματίας. Ήταν και οραματιστής. Η μεγάλη του φιλοδοξία ήταν να δημιουργήσει ένα μαγικό βασίλειο, να του δώσει τ' όνομά του, να το απολαμβάνει απ' το θρόνο του και να το επεκτείνει ποικιλοτρόπως. Το βασίλειο θα διέθετε δύο αρετές: τη χαρά της ζωής και τη γνώση. Καμιά σχέση με τα υπάρχοντα ως τότε λούνα πάρκ και παιχνιδούπολεις. Το μαγικό βασίλειο του Ντίσνεϋ θα διασκέδαζε μεν, θα ψυχαγωγούσε, αλλά παράλληλα θα προετοιμάζε τους υπηκόους του για την είσοδό τους στη μεγάλη περιπέτεια που λέγεται ζωή. Με αφορμή τα θεάματα, τα παιχνίδια, τα παραμύθια και τις κούκλες, θ' άνοιγε τους ορίζοντες στην εκπαίδευση, την επιστήμη, την πολιτική αγωγή και την καλλιέργεια...

Η αρχή έγινε το 1952. Στην Καλιφόρνια κατασκευάζεται ένα τεράστιο πάρκο, η Ντίσνεϋλαντ, όπου συνυπάρχουν η Χώρα της περιπέτειας, το Φάρουεστ, το Κρησφύγετο των πειρατών, η Φανταστική χώρα και η Χώρα του μέλλοντος. Το τείχος που τις περιβάλλει εμποδίζει την επαφή με τον έξω κόσμο, τον τόσο επικίνδυνο, κι απομονώνει τους τυχερούς επισκέπτες, τους ζαλισμένους απ' την ομορφιά και τη μαγεία. Ο Ντίσνεϋ χτίζει το σπίτι του μέσα στο Κρησφύγετο των πειρατών (!) αλλά τελικά πεθαίνει πριν προλάβει να εγκατασταθεί εκεί μόνιμως. Στο μεταξύ η ιδέα της Ντίσνεϋλαντ έχει κατακτήσει ολόκληρη την Αμερική κι έτσι οι κληρονόμοι του οραματιστή βασιλιά αναλαμβάνουν να τη συνεχίσουν και να την βελτιώσουν. Σειρά έχει τώρα η Φλόριντα. Η Ντίσνεϋγουόρντ ακολουθεί το μοντέλο της Ντίσνεϋλαντ, με τη διαφορά πως αυτή τη φορά κανένα τείχος δεν τη χωρίζει από τον έξω κόσμο. 11000 εκτάρια παρθένου εδάφους γύρω γύρω, περιμένουν ν' αξιοποιηθούν. Η γειτονική πόλη Ορλάντο έγινε η τρίτη ξενοδοχειακή δύναμη όλων των ΗΠΑ. Μέσα σε δεκαπέντε χρόνια ο πληθυσμός της διπλασιάστηκε, ο αριθμός των εργαζομένων τριπλασιάστηκε, ξενοδοχεία και σχολεία χτίστηκαν και οι επιχειρήσεις στην περιοχή αυξήθηκαν σημαντικά. Τη μερίδα του λέοντος σ' όλα

ετούτα την έχει φυσικά η εταιρία Ντίσνεϋ που, εκτός από τη διαπαιδαγώγηση της νεολαίας, έχει πλέον αναλάβει την οικοδομική, συγκοινωνιακή, ενεργειακή, μέλοδοξία ήταν να δημιουργήσει ένα μαγικό βασίλειο, να του δώσει τ' όνομά του, να το απολαμβάνει απ' το θρόνο του και να το επεκτείνει ποικιλοτρόπως. Το βασίλειο θα διέθετε δύο αρετές: τη χαρά της ζωής και τη γνώση. Καμιά σχέση με τα υπάρχοντα ως τότε λούνα πάρκ και παιχνιδούπολεις. Το μαγικό βασίλειο του Ντίσνεϋ θα διασκέδαζε μεν, θα ψυχαγωγούσε, αλλά παράλληλα θα προετοιμάζε τους υπηκόους του για την είσοδό τους στη μεγάλη περιπέτεια που λέγεται ζωή. Με αφορμή τα θεάματα, τα παιχνίδια, τα παραμύθια και τις κούκλες, θ' άνοιγε τους ορίζοντες στην εκπαίδευση, την επιστήμη, την πολιτική αγωγή και την καλλιέργεια...

Τριάντα χρόνια μετά τη δημιουργία της Ντίσνεϋλαντ στην Καλιφόρνια, οι γιαπωνέζοι γεύονται κι αυτοί την ντίσνεϋλαντομαγεία. Χωρίς να ξενιτεύονται. Το μεγάλο πάρκο που κατασκευάστηκε στο Τόκυο δέχτηκε μέσα σε τρία χρόνια τριάντα εκατομμύρια επισκέπτες! Φυσικό ήταν λοιπόν να διεκδικηθεί μια Ντίσνεϋλαντ κι από την Ευρώπη. Γηραιά η ήπειρος, αλλά διαθέτει και νέους και νεάζοντες κατοίκους. Ο αγώνας ανάμεσα στη Γαλλία και την Ισπανία έληξε πριν λίγα χρόνια 1-0. Το έπαθλο υπολογίζεται σε δώδεκα εκατομμύρια επισκέπτες το χρόνο και σε επενδύσεις ύψους 40 δις για την επόμενη τριακονταετία. Οι τουρίστες που καταφθάνουν στο Παρίσι ρωτούν πώς να πάνε στο πάρκο αλλά πρέπει να κάνουν υπομονή μέχρι το 1992.

Η Ευρωντίσνεϋλαντ λοιπόν ετοιμάζεται πυρετωδώς. Σε μια έκταση 1945 εκταρίων, 35 χλμ. ανατολικά του Παρισιού, προβλέπεται να χτιστεί ένα τουριστικό σύμπλεγμα αποτελούμενο από το πάρκο, ξενοδοχεία, κάμπινγκ, πολυκατοικίες και κέντρα αναψυχής. Μέχρι το 1992 θ' έχουν ολοκληρωθεί οι εργασίες που αφορούν το ένα τέταρτο περίπου των συνολικών εγκαταστάσεων. Τότε θ' απασχοληθούν 12.000 άτομα, τα μισά στην εκμετάλλευση του πάρκου και τα υπόλοιπα στα ξενοδοχεία και τις άλλες τουριστικές δραστηριότητες. Τη φετινή άνοιξη θα δοθεί η άδεια στην εταιρία Ντίσνεϋ για ν' αρχίσει να χτίζει ενώ ήδη ιδρύονται οι θυγατρικές εταιρίες που θ' αναλάβουν τις εργασίες και θα εκμεταλλευτούν οικονομικά την επιχείρηση.

Ο αγνός, αφελής και φρόνιμος κόσμος του Ντίσνεϋ εισβάλλει πλέον και στην Ευρώπη μ' ένα ακόμη μαγικό βασίλειο. Το ηθικοπλαστικό του μήνυμα θα διοχετεύεται ζωντανά μέσα στο πάρκο και δε θ' αρκείται ούτε στις τηλεοπτικές εκπομπές ούτε στα πολυάριθμα περιοδικά με τη σφραγίδα και την υπογραφή του δημιουργού του. Η συνταγή έχει δοκιμαστεί μ' επιτυχία: για να

διατηρηθεί ο ουμανιστικός και παιδαγωγικός χαρακτήρας της πνευματικής κληρονομιάς του Ντίσνεϋ, δεν πρέπει να γίνεται επ' ουδενί λόγος για σεξ, πολιτική ή θρησκεία. Σε κάθε ντίσνεϋλαντ το μήνυμα που κυριαρχεί είναι η εγκωμιαστική παρουσίαση της Αμερικής, ο δοξασμός της ιστορίας, της δύναμης, του τρόπου ζωής, των θεσμών και του προορισμού της. Ο Ντίσνεϋ ενστερνίστηκε και διέδωσε μια πεποίθηση που ο μέσος αμερικανός έχει εδώ και αιώνες: οι αμερικανικές αξίες και αρχές έχουν από τη φύση τους παγκόσμιο χαρακτήρα και οι αμερικανοί οφείλουν να τις μοιραστούν μ' όλους τους λαούς του κόσμου.

Οι γάλλοι ωστόσο δεν είναι ένας απλός «λαός του κόσμου». Η περηφάνεια που νιώθουν για την πνευματική τους κληρονομιά είναι απείριστη. Κι αυτό το διαπίστωσαν και οι υπεύθυνοι της εταιρείας Ντίσνεϋ που ήρθαν στο Παρίσι το 1984 για να μελετήσουν από κοντά την αντιμετώπιση που επιφυλάσσουν οι σωβινιστές γαλάτες στην μελλοντική Ευρωντίσνεϋλαντ. Η στρατηγική τους τελικά διαμορφώθηκε γύρω από τρεις άξονες. Πρώτα απ' όλα θα τιμήσουν με γαλλόστομα και φαντασμαγορικά τους γάλλους συγγραφείς που επηρέασαν τον Ντίσνεϋ, όπως ο παραμυθάς Περό και ο Ιούλιος Βερν. Στη συνέχεια θα προσπαθήσουν να παρουσιάσουν τη φιλοσοφία του Ντίσνεϋ ως παγκόσμια κι όχι ως τυπικά αμερικανική. Τέλος, θα τονίσουν τη σημασία της ανταλλαγής πολιτιστικών προϊόντων ανάμεσα στις δύο χώρες. Η «Φιγκαρό», πάντως, πληροφορεί από τώρα τους αναγνώστες της: οι επισκέπτες θα 'χουν να διαλέξουν ανάμεσα σε τέσσερις «μυθικές και θρυλικές» ζώνες διασκέδασης: frontierland, adventureland, fantasyland και discoveryland. Οι οδηγίες άμυνας ελπίζουμε να δημοσιευτούν πριν το 1992.

Παρίσι
Σταυρούλα ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ

Πηγές:
- Yves Eudes: La société Disney un modèle de «communication totale», Le Monde Diplomatique, Φεβρουάριος 1988.
- A. Mattelart, A. Dorfman: «Ντόναλντ, ο απατεώνας», Ύψιλον, 1979.
- Le Figaro 10.2.89.
- Le Quotidien de Paris 11.2.89

ένα υπερδεδμένο κόσμο. Την μετάφραση του βιβλίου έκανε ο Αλέκος Μανωλίδης.

● **ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ:** Το χαμόγελο του Μινώταυρου, σελ. 117, εκδόσεις Οδυσσέας.

Αυτό είναι το τρίτο βιβλίο του Αιμίλιου Δημόπουλου με επίμαχα ξεχωριστά διηγήματα που όμως ανεπαίσθητα δίνουν την εικόνα μιας ενόχιας ύφους και γραφής. Μικρές προτάσεις τριγυρνούν στον κόσμο της Ιστορίας και ο μύθος στριφογυρίζει συνεχώς γύρω απ' τα ίχνη μιας αλλιώτικης πραγματικότητας. Ο συγγραφέας ξεδιπλώνει την αγωνία του σε μικρά μονοπάτια και επιστρέφει φοβισμένος κάθε φορά στον άγριο τούτο κόσμο μας.

Γιάννης ΝΑΟΥΜΗΣ

Εντυπα

● Για τον θεσμό της Κάρτας Νέων και τις σκοπιμότητες που εξυπηρετεί είχαμε αναφερθεί και σε προηγούμενα τεύχη. Είχαμε επισημάνει τότε ότι «ο θεσμός έχει σαν στόχο την ενίσχυση του τραπεζικού συστήματος και του εμπορικού τομέα, ιδιαίτερα σε ορισμένα είδη που καταναλώνονται κατεξοχήν από τη νεολαία» και ότι «πρόκειται για μια προσπάθεια έμμεσης ενίσχυσης της αγοράς, που πολύ λίγο έχει να κάνει με τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου της νεολαίας».

Δεν χρειάστηκε παρά η έκδοση του περιοδικού ΝΕΟΙ ΣΗΜΕΡΑ, που απευθύνεται στους συνδρομητές της «Κάρτας», για να επαληθευτεί των λόγων μας το αληθές. Το πε-

ριοδικό που είναι έκδοση της Αγροτικής Τράπεζας Ελλάδας σε συνεργασία με την Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, αποτελεί ουσιαστικά διαφήμιση των δραστηριοτήτων των εκδοτών του καθώς και γνωστών εταιρειών και πολυκαταστημάτων, αφού όπως με ειλικρίνεια αναφέρει ο εκδότης του «οποιαδήποτε επένδυση στους νέους, αποτελεί ταυτόχρονα επένδυση στο ελληνικό αύριο». Και επειδή η οποιαδήποτε επένδυση στο ελληνικό αύριο πρέπει να εναρμονίζεται οπωσδήποτε και με το ευρωπαϊκό, το περιοδικό φροντίζει να παρέχει (ανάμεσα σε όλο το διαφημιστικό υλικό που κατανέμεται στις σελίδες του) ακόμα και πληροφορίες για το «πλαστικό χρήμα», διευκρινίζοντας μεν τα οφέλη που προκύπτουν από τη χρησιμοποίησή του από τους ιδιώτες, παραλείποντας όμως την αναφορά στα οφέλη που προκύπτουν από την εφαρμογή της ηλεκτρονικής τεχνολογίας σε όλη τη διαδικασία των πληρωμών στο ίδιο το τραπεζικό σύστημα.

□ Ροκάδες με το ζόρι

● Την Πέμπτη 16 Φλεβάρη στα πλαίσια των εκδηλώσεων που προγραμματίζει η ΝΕΛΕ σε συνεργασία με τις διοικήσεις των στρατοπέδων για το δήθεν «άνοιγμα και ξεπέρασμα των στεγανών του στρατού» έγινε και στο στρατόπεδο της Ασσήρου ροκ-συναυλία με το γνωστό θεσσαλονικικό συγκρότημα Μπαλουζ-Γκάου.

Το πρωτότυπο της ιστορίας είναι ότι το φιλοθεάμον κοινό αποτελούσαν από εξοδούχους που μπορεί να περίμεναν πώς και πώς να βγουν μετά από δυο, τρεις ή και περισσότερες μέρες «μέσα», πλην όμως υποχρεώθηκαν να μείνουν στο στρατόπεδο. Όλες οι ίλες της 31 ΕΜΑ έκοψαν τις εξόδους στους φαντάρους της δύναμής τους καθώς «απ' ό,τι συζητήθηκε στη συναυλία - το ίδιο έκανε και η 32 ΕΜΑ το 638 Μ.ΤΠ η 151 Πυρ/χία. Με λίγα λόγια οι εξοδούχοι όλης της ταξιαρχίας

ΤΣΙΜΕΝΤΟΛΙΘΟΙ

Κτηνωδία... κοινωνικού περιεχομένου

■ «Σε φυλάκιση δύο μηνών καταδικάστηκε από το Μονομελές Πλημμελειοδικείο Αθήνας η ζωγράφος και "περφόρμερ" Μαρία Καραβέλα, που κατηγορούνταν για παράβαση του νόμου περί προστασίας ζώων.

«Η καλλιτέχνης κατηγορούνταν συγκεκριμένα ότι το Μάρτιο του 1985, προκειμένου να εξυπηρετήσει τις ανάγκες "χάπενγκ" στην αίθουσα τέχνης "Δεσμός", σκότωσε με τσιμεντόλιθο ένα πουλάκι». (Ελευθεροτυπία 7/3/89).

Μπορεί όλα αυτά να φαίνονται όχι μόνο κτηνώδη αλλά και σχιζοφρενικά. Υπάρχει όμως και συνέχεια.

Αν πιστέψουμε την εφημερίδα Επικαιρότητα (7/3/89) ο Βασίλης Φίλιας «στην κατάθεσή του χαρακτήρισε σαν "αστεία αυτά τα πράγματα", γιατί, όπως πρόσθεσε στη συνέχεια, όλο το περιεχόμενο της δουλειάς της κατηγορουμένης είναι κοινωνικού περιεχομένου». «Ότι, έκανε το

έκανε για να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη» συνέχισε ο μάρτυρας. «Εδώ σκοτώνουν μικρά παιδιά και δίνουν τα όργανά τους στους πλούσιους...», είπε καταλήγοντας ο κ. καθηγητής.

Εν ονόματι της τέχνης, λοιπόν, η ευαίσθητη καλλιτέχνης Καραβέλα, ορμώμενη από την εσωτερική πίεση που τροφοδοτεί την καλλιτεχνική της δημιουργία, πολτοποιεί καθημερινώς κοτόπουλα. Και ο κ. Φίλιας, διανοούμενος, πανεπιστημιακός και σοσιαλιστής, χειροκροτεί τους «κοινωνικούς» τσιμεντόλιθους, όπως περίπου χειροκροτούσε παλιότερα και τους λοχίες που τρέχουν τα μαμόθρεφα και τους προβληματικούς που αυτοκτονούν στο στρατό.

Κατά τα άλλα, ο κ. καθηγητής και η ομάδα, στην οποία συμμετέχει, διερρευνούν τις δυνατότητες που υπάρχουν να συνεργασθούν εκλογικά με τους οικολόγους.

Κώστας ΜΟΣΧΟΥΔΗΣ

ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ

Και επερωτήσεις προγραμματίζονται

■ Δεν ανακαλύπτει ασφαλώς την Αμερική, όποιος επισημαίνει την όλο και μεγαλύτερη εισβολή του διαφημιστικού λόγου στην πολιτική ζωή και υποστηρίζει πως η προπαγάνδη κυβερνητικών πολιτικών και η προώθηση πολιτικών προγραμμάτων σχεδιάζεται στα γραφεία των διαφημιστικών εταιριών.

Υπάρχουν όμως πράγματα που λέγονται και δε γίνονται, καθώς και άλλα που γίνονται χωρίς να ειπωθούν. Αυτός είναι ο λόγος που το κείμενο που παρουσιάζουμε πιο κάτω έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Πρόκειται για ένα πρόσφατο (με ημερομηνία 1 Φεβρουαρίου 1989) Δελτίο Τύπου της Adell/Saatchi & Saatchi Advertising, του ελληνικού παραρτήματος της πολυεθνικής διαφημιστικής εταιρίας Saatchi & Saatchi. Το Δελτίο Τύπου αναφέρεται στην ανάθεση της Saatchi & Saatchi της διαφημιστικής υποστήριξης του έργου ζεύξης του καναλιού της Μάγχης με υπόγειες σήραγγες. Παρότι στάλθηκε σε όλες τις εφημερίδες και τα Ειδικά Περιοδικά, δημοσιεύθηκε μόνο περιληπτικά. Δε δημοσιεύουμε ολόκληρο (διατηρώντας και την ορθογραφία του) γιατί αποτελεί μια από τις λίγες περιπτώσεις όπου σκιαγραφείται με κινισμό ο τρόπος με τον οποίο μια διαφημιστική εταιρία χειρίζεται και αντιμετωπίζει τέτοιου τύπου διαφημιστικές εκστρατείες.

«Από την εποχή την Κελτών και των Σαξώνων συζητείται το θέμα της σύζευξης του καναλιού της Μάγχης που ενώνει και συγχρόνως χωρίζει την Αγγλία και τη Γαλλία». Από την «εποχή των Κελτών και των Σαξώνων» λοιπόν: τόσο αιώνες «συζήτησης», δεν μπορεί παρά να έχουν καταστήσει ώριμο «το θέμα της σύζευξης». Εξάλλου, την εποχή της Ενωμένης Ευρώπης, ποιος θα επέτρεπε σ' ένα κανάλι να «χωρίζει την Αγγλία και τη Γαλλία»;

«Από τη στιγμή όμως που αποφασίστηκε η σύζευξη αυτή (με υπόγειες σήραγγες τράινο) και άρχισε η μελέτη της, πολλοί εναντιώθηκαν στην εφαρμογή του έργου». Τόσα χρόνια το ζητάγαμε, τώρα --τη στιγμή που αποφασίστηκε η σύζευξη-- βρήκαν να εναντιωθούν; Δεν μπορεί, κάποιο λάκο έχει η φάβα, υπαινίσσεται το κείμενο, για να μας εξηγήσει αμέσως μετά:

«Η κοινή γνώμη ευαισθητοποιήθηκε με το ξεσήκωμα των περιβαλλοντολόγων. Οι κάτοικοι των περιοχών από τις οποίες θα περνούσε το ταχύτατο αυτό

τράινο (κάνοντας αρκετή φασαρία, κατά τη γνώμη τους) άρχισαν να αμφισβητούν την αξία του περιβάλλοντος έργου...». Να λοιπόν η πραγματικότητα: δεν φταίει η κοινή γνώμη αλλά οι «περιβαλλοντολόγοι» (sic) που «ξεσηκώθηκαν» και κατόρθωσαν να εκμεταλλευτούν τις ευαισθησίες του κοινού και να το παρασύρουν. Και οι κάτοικοι των περιοχών, σύγχρονοι ιθαγενείς αποικιών, δεν μπορούν να εκτιμήσουν την «αξία του περιβάλλοντος έργου» και εστιάζουν την προσοχή τους στο ότι θα «κάνει αρκετή φασαρία». «Κατά τη γνώμη τους», άλλωστε. Ποιοι είναι όμως αυτοί, οι αναρμόδιοι και αδαείς, που θα εμπιστευθούν τη γνώμη τους; Πρόκειται ασφαλώς για ιεροσουλία, και αυτό υποδεικνύουν τα αποσιωπητικά στο τέλος της φράσης.

«Όλα έδειχναν ότι οι πανηγυρισμοί του μεγαλύτερου και εντυπωσιακότερου σιδηροδρομικού έργου της Βρετανίας για τον αιώνα που διανύουμε είχαν αρχίσαν να εξασθενούν και τη θέση τους έπαιρναν ολοένα και πιο έντονες αντιδράσεις». Ας παρακάμψουμε το ότι εμφανίζεται να πανηγυρίζει το σιδηροδρομικό έργο, και να σταθούμε στην κρισιμότητα της κατάστασης: «το μεγαλύτερο και εντυπωσιακό έργο του αιώνα» κινδυνεύει να μην πραγματοποιηθεί, λόγω των αντιδράσεων κάποιων χωρικών, που, είτε από ασχετοσύνη, είτε επειδή παρασύρθηκαν, δεν μπορούν να εκτιμήσουν την αξία του.

Καλώς ή κακώς, οι κάτοικοι πρέπει να πεισθούν ότι η ζεύξη πρέπει να γίνει. Έλα όμως που «όπως είναι γνωστό παγκοσμίως, σε τέτοια θέματα η παραπληροφόρηση είναι τεράστια: πολλοί φόβοι είναι αδικαιολόγητοι και ανεδαφικοί. Κάποιοι έπρεπε λοιπόν να διαφωτιστεί την κοινή γνώμη, να βάλε τη πράγματι στη θέση τους, να πείσει τους Βρετανούς για τις αληθινές διαστάσεις του έργου και των συνεπειών του». Πρόκειται για απύθμενο θράσος: οι διαφημιστές φύλακες-άγγελοι της αλήθειας, λαύροι εναντίον της «παραπληροφόρησης».

Διακρίνουμε ωστόσο και την απουσία μιας καθαρά διαφημιστικής-επαγγελματικής νοοτροπίας. Σκέφτηκε άραγε, ο συντάκτης του κειμένου, από πού θα εκπορευόταν η «παραπληροφόρηση», αν η Saatchi & Saatchi μισθωνόταν από τους αντιπάλους του έργου;

«Η British Rail διάλεξε τη Saatchi & Saatchi για την πλήρη κάλυψη αυτής της καμπάνιας: δια-

φήμιση σ' όλη τη χώρα, δημόσιες σχέσεις, direct mail, ακόμα και επερωτήσεις στο Κοινοβούλιο προγραμματίζονται από την Saatchi & Saatchi για να καθουχάσει την κοινή γνώμη και να υπερασπιστεί τα "συν" αυτού του έργου.

Μέχρι το 1990 λοιπόν, η μεγαλύτερη διαφημιστική εταιρία του κόσμου, με μεγάλη πείρα στις καμπάνιες κοινής ωφέλειας και κοινωνικών θεμάτων, θα προσπαθήσει να ηρεμήσει τα πνεύματα με ένα και βασικό τρόπο: τη σωστή πληροφόρηση του κοινού για τα υπέρ και τα κατά του έργου».

Φυσικά, αυτό το «σωστή πληροφόρηση του κοινού για τα υπέρ και τα κατά του έργου» μόνο ως έκφραση άστοχου χιούμορ θα μπορούσε να εκληφθεί. Ο στόχος της διαφημιστικής εκστρατείας κατανομάζεται ρητά, λίγες αράδες πιο πάνω: είναι «να καθουχάσει τη κοινή γνώμη», να «ηρεμήσουν τα πνεύματα», να «υπερασπιστεί τα "συν" του έργου». Όλα αυτά δεν μπορούν παρά να γίνουν σε ένα πολιτισμένο κλίμα: τη θέση των πνευματώδων και αντιπαραθέσεων πρέπει να πάρουν τα τηλεοπτικά spots και ο καταϊγισμός διαφημιστικών μηνυμάτων.

Κι αν αυτά δεν αρκούν, ίσως επειδή οι διαφημίσεις αντιμετωπίζονται στα θέματα αυτά με κάποια δυσπιστία, η Saatchi & Saatchi ξέρει κι άλλο μονοπάτι: «ακόμα και επερωτήσεις στο Κοινοβούλιο προγραμματίζονται...»! Ίσως θα έπρεπε κάποιος να εξηγήσει στους συντάκτες του Δελτίου Τύπου, ότι μερικά πράγματα χάνουν την αξία τους, όταν κατονομάζονται με τέτοια σαφήνεια...

Αφού τα καταφέρουμε καλά στην Ευρώπη, γιατί να μην παίρνουμε τέτοιες δουλειές και στην Ελλάδα, είναι το παράπονο που εκφράζει στο τέλος η εταιρία:

«Γιατί, μια διαφημιστική εταιρία ξέρει σαφώς καλύτερα πώς να ενημερώνει το κοινό. Αυτό το γνωρίζουν καλά τόσο οι δημόσιες επιχειρήσεις στο εξωτερικό όσο και οι ίδιοι οι διαφημιστές που θεωρούν κάθε καμπάνια κοινής ωφέλειας σαν μεγάλη πρόκληση για δημιουργία».

Στη χώρα μας βέβαια ακόμα μιλάμε για διαφημίσεις του Δημοσίου που όχι μόνο δεν είναι όμορφα σχεδιασμένες αλλά και, το βασικότερο, δεν πληροφορούν σωστά και, κατ' επέκταση, δεν έχουν κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα».

Ευτυχώς!

Μιχάλης ΖΟΥΝΗΣ

στρατευμένων παιδιών του λαού αλλά αντίθετα προσπαθεί να τα σκεπάσει και να χυρώσει το χάπι με φρου-φρου και αρώματα.

Αυτή την πολιτική καταγγέλλουμε εμείς οι δημοκράτες φαντάροι καθώς και όσους συνέργησαν σ' αυτή την κατάφωρη παραβίαση ανθρωπίνου δι-

καιώματος, είτε πρόκειται για τους υπαλλήλους της ΝΕΛΕ, είτε για το συγκεκριμένο ροκ συγκρότημα. Όσο κι αν όλοι κατόπιν εορτής δηλώσουν απληροφόρητοι και ανημέρωτοι...

Δημοκράτες φαντάροι Ασσήρου και «κομμένοι» εξοδούχοι

■ «Αυτόφωρο». Λέξη που συνειρμικά συνδέεται με μπλόκο, κρατητήρια τροχαίας, εισαγγελέα και την «ά-τιμη ζωή» που μας έφερε σε στενή επαφή (και όχι μόνο) με την ΕΛΑΣ.

Τι είναι όμως το «αυτόφωρο»; Κατ' αρχάς κάθε «έγκλημα» που καταλαμβάνεται την ώρα που διαπράττεται (ή στις επόμενες 24 ώρες). Είναι όμως και η συνοπτική διαδικασία που με την αιτιολογία της «ταχύτερης απονομής της δικαιοσύνης» στερεί ουσιαστικά από κάποια δικαιώματα τον διαπράξαντα την παράνομη πράξη. Αφορά δε μόνο στα πλημμελήματα και πταίσματα (τα ελαφρότερα δηλ. εγκλήματα) και ποτέ τα κακουργήματα.

Θα προσπαθήσουμε να περιγράψουμε τη διαδικασία αυτή μέσα από κάποιο συγκεκριμένο αδίκημα. Αντιπροσωπευτικό είναι για τους μοτοσυκλετιστές η έλλειψη διπλώματος (όχι όμως και το μοναδικό).

Μπλόκο της Τροχαίας. Με τον γνωστό «ευγενικό» τρόπο κάποιοι τροχονόμοι ζητά τα νομιμοποιητικά έγγραφα. Δεν υπάρχει δίπλωμα, οπότε ο οδηγός συλλαμβάνεται. **Πρώτη διαφορά:** Σύλληψη χωρίς ένταλμα που κανονικά απαιτείται.

Μέχρι εδώ καλά. «Έφταιγε ο οδηγός, θα πληρώσει». Στο τμήμα λοιπόν, όπου ακολουθεί θεαίωση της ταυτότητας (με τη γνωστή μουτζούρα στο δεξιά δεικτική του χεριού) και η «ευγενέστατη» ανάκριση. **Δεύτερη διαφορά:** Η ανάκριση δεν γίνεται από τακτικό ανακριτή αλλά από τον αστυνομικό. Εδώ μπορεί κανείς ευγενέστερα να αρνηθεί να απαντήσει στις ερωτήσεις που του υποβάλλονται και να ζητήσει δικηγόρο. Δεν είναι σίγουρο όμως ότι θα τον έχει, γιατί ήδη σημειώθηκε το 3-0: Το «όργανο» δεν υποχρεώνεται να καλέσει το συγγόρο του κατηγορουμένου.

Εδώ θα επιστήσουμε την προσοχή στο εξής: Αν κυκλοφορείτε Σαββατοκύριακο χωρίς δίπλωμα ή άδεια

αυτόφωρο

κυκλοφορίας, έχετε τουλάχιστον μαζί σας αρκετά χρήματα για σάντουιτς και τσιγάρα (αν δεν καπνίζετε, καλύτερα. Την υγεία σας φροντίζετε). Θα χρειαστούν μιας και η επόμενη κίνηση θα είναι κράτηση στο τμήμα, μέχρι να προσαχθείτε (την Δευτέρα) στον Εισαγγελέα.

Έχετε λοιπόν εξασφαλισμένη μια επιμορφωτική εκδρομή στο κρατητήριο της Τροχαίας διήμερης (ή καλύτερα 48ρης) διάρκειας.

Στον εισαγγελέα ο κάθε έξυπνος μοτοσυκλετιστής «μαξιμαλίζει». Ζητάει να οριστεί δικάσιμη ημέρα και να αφεθεί ελεύθερος. Δεν είναι σίγουρο ότι θα το πετύχει, αλλά μια προσπάθεια είναι καλή. Σ' αυτή τη φάση η προκλητική συμπεριφορά είναι μάλλον άχρηστη αφού το μοναδικό αποτέλεσμα που μπορεί να επιτευχθεί είναι η άμεση προσαγωγή στο συνεδριάζον Αυτόφωρο δικαστήριο, ή η... παράταση της κράτησης για 24 ώρες ακόμη.

«Συνδικαλιζόντας» λιγάκι, μπορεί κάποιος να πετύχει είτε α) παραπομπή σε ορισμένη δικάσιμο του Αυτόφωρου δικαστηρίου και να αφεθεί ελεύθερος, είτε β) παραπομπή στον ανακριτή (συνήθως στα τροχαία ατυχήματα και όχι στις παραβάσεις) είτε γ) τον ορισμό τακτικής -πια- δικάσιμου και πάλι ελευθερία. Συμφέρεται περισσότερο το τρίτο (μιας και αφήνει αρκετό χρόνο για να «διορθωθεί» το παράπτωμα, π.χ. για να βγάλετε δίπλωμα), αλλά ό,τι κι αν τύχει είναι καλό. Απευκταίο είναι το να δικασθεί κάποιος την ίδια μέρα. Αν παρ' όλα αυτά παραπεμφθεί στο ακροατήριο, τότε η απολογία είναι αμέσως, ή μπορεί να ζητήσει 3μερη αναβολή για να προετοιμάσει την απολογία του. Εδώ το ρίσκο συνίσταται ότι μπορεί να συνεχιστεί η κράτηση τις μέρες της

αναβολής. Όμως πλέον αποκτά το δικαίωμα να έχει δικηγόρο και αξιοπρεπή υπεράσπιση, ή τουλάχιστον τα χρήματα για να εξαγοράσει την ποινή που πιθανόν θα του επιβληθεί.

Αυτή η διαδικασία ακολουθείται συνήθως στα πλημμελήματα. Στα πταίσματα (π.χ. κράνος, ασφάλεια κλπ.) επιδίδεται κλήση με πρόστιμο η οποία αναγράφει και την ημερομηνία κατά την οποία ο οδηγός πρέπει να παρουσιασθεί στο πταισματοδικείο. Βέβαια, αν πληρωθεί η κλήση, αυτόματα παύει και η υποχρέωση αυτή.

Τι κάνουμε λοιπόν για να αποφύγουμε το «αυτόφωρο»; (Σημειωτέον ότι αυτόφωρο συνεπάγεται η έλλειψη άδειας κυκλοφορίας, αριθμού, η υπερβολική ταχύτητα (άνω των 100 km/h), οι κόντρες, οι σουζες κλπ.).

- Κανόνας πρώτος: Παζαρεύουμε με το «όργανο». Προσπαθούμε να πληρώσουμε τα λιγότερα «σπασμένα». Είναι προτιμότερη μια κλήση για κράνος, ή ακόμα καλύτερα για ασφάλεια. Άλλωστε στην Ελλάδα όλα παζαρεύονται (από μια άποψη ευτυχώς).

- Κανόνας δεύτερος: Αν δεν πετύχει ο πρώτος, τότε είμαστε «καλά παιδιά». Δεν οξύνουμε ποτέ τις καταστάσεις. Εμείς χάνουμε. Είναι προτιμότερη μια πειστική απολογία στο δικαστήριο, από ένα χοντρό «χέρι» ξύλο στην τροχαία.

- Κανόνας τρίτος: Ειδοποιούμε, όσο γρηγορότερα, δικηγόρο και συγγενείς. Για υπεράσπιση, χρήματα για την πληρωμή της ποινής, και αντίγραφο ποινικού μητρώου (αν είναι λευκό), για να πετύχουμε αναστολή της ποινής για μια τριετία.

- Κανόνας τέταρτος και τελευταίος: Αποφεύγουμε τα μέρη που ξέρουμε ότι υπάρχουν «μπλόκα» αν δεν είμαστε «εντάξει». Και προσευχόμαστε και στη θεά τύχη, αν και βολεύει περισσότερο να είμαστε «εντάξει»...

Γιώργος ΚΑΡΑΤΖΟΓΛΟΥ

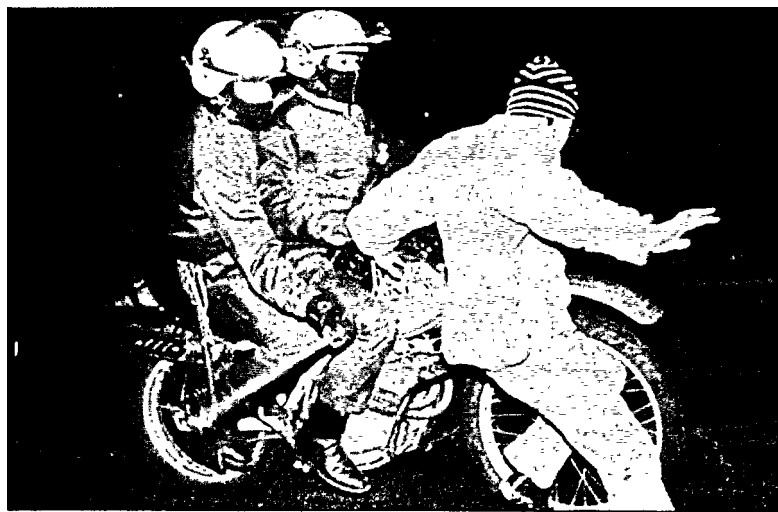
οι σχοινοβάτες της ασφάλτου

■ Οι διαδηλώσεις και οι κινητοποιήσεις του Μάη του 68 στην Γαλλία είχαν, ως γνωστόν, βάλει την αστυνομία σε μεγάλους μπελάδες. Μερικές μάλιστα, που γίνονταν με μηχανάκια, την ξετρέλαιναν κυριολεκτικά. Οι διαδηλωτές εμφανίζονταν κάπου, έκαναν τα ωραία τους και εξαφανίζονταν ύστερα με τα ευκίνητα μοτοποδήλατά τους, αφήνοντας τα C.R.S. (τα γαλλικά ΜΑΤ) να τρέχουν και να λαχανιάζουν ξεπίσω τους, μπλεγμένα στα Παριζιάνικα μποτλιαρίσματα.

Αυτός που είχε αγανακτήσει περισσότερο με τους «έφιππους» διαδηλωτές ήταν ο κύριος Ρενμόν Μαρσελέν, υπουργός Δημόσιας Τάξης: δεν μπορούσε να βλέπει να μειώνεται η απάρδεια του ηθικού και η φήμη των κουμπούροφόρων παλικάριών του εξαιτίας μιας εκατοντάδας μαλλιαρών πιτσιρικάδων. Δανείστηκε λοιπόν μια ιδέα από τις φασιστικές συμμορίες, που υποστηρίχονταν από τα εθνικιστικά σωματεία των βετεράνων της Αλγερίας και της Ινδοκίνας και πρότεινε την ίδρυση μιας ομάδας μοτοσυκλετιστών (της P.V.M.), που θα είχε ως μόνο καθήκον της την καταστολή διαδηλώσεων, και δεν θα είχε καμία σχέση με τους μέχρι τότε

γνωστούς μοτοσυκλετιστές της Γαλλικής αστυνομίας με τις βαριές και δυσκίνητες B.M.W. που εκτελούσαν σχεδόν αποκλειστικά καθήκοντα τροχονόμων και συνοδείας υψηλών προσώπων. Αυτή η ομάδα ιδρύθηκε το 1969 αλλά έκανε την επίσημη πρώτη της τον Μάη του 83. Φυσικά, από το '69 ως το '83, τα 300 επίλεκτα παλικάρια της δεν κάθονταν. Εκπαιδευμένοι, όπως ήταν, στη σχολή της αστυνομίας στη Βενσέν, έπαιρναν μέρος σε διάφορες «αντιτρομοκρατικές» επιχειρήσεις, όπου θεβαίως δικάωναν το μισό τους.

Η κανονική ομάδα P.V.M., που ο κόσμος τους αποκαλούσε Voltigeurs (που σημαίνει σχοινοβάτες, ενδεικτικό του τρόπου οδηγικής τους) είναι εφοδιασμένη με σαρανταπέντε μοτοσυκλέτες εντοούρο, χωρίς τα διάφορα λιλιά των συνηθισμένων αστυνομικών μηχανών (παρμπρίζ, σειρήνες κι ασυρμάτους) και άλλες εφτά που έχουν μόνο ασύρματο. Πάνω σε κάθε μοτό επιβαίνουν δύο αγριεμένοι (εκ των καλυτέρων κυρίων...), που ο πρώτος απλώς οδηγεί και ο δεύτερος... απλώς θαρράει. Πέρα από τα συνηθισμένα κουμπούρια και

Οι «σχοινοβάτες» της γαλλικής αστυνομίας εν δράσει

γκλομπ, ο επιβάτης κρατάει κι ένα ματσούκι από μπαμπού (εδώ φαίνεται η εμπειρία της Ινδοκίνας!). Οι κύριοι αυτοί είναι οργανωμένοι κατά πεντάδες ή δεκάδες μοτοσυκλετών και συνηθώς επιτίθενται στη διαδήλωση από πίσω ή απ' τα πλάγια. Προσπαθούν μ' αυτό τον τρόπο να ξεκόψουν μια ομάδα διαδηλωτών και να την λιανίσουν με την ησυχία τους, μιας και -μην έχοντας όλοιο ασύρματο- είναι εύκολο να «χαθούν» από τον οποιοδήποτε (έστω και στοιχειώδη) έλεγχο του κέντρου. Αποτέλεσμα ενός τέτοιου «χασίματος» ήταν κι ο θάνατος του Μαλίκ Ουσεκίν τον Δεκέμβριο του 86.

Προφανώς δεν ήταν άσχετη η αραβική καταγωγή του πιτσιρικά, μιας και οι άντρες της P.V.M. δεν διακρίνονται για τα αντιρατσικά τους φρονήματα.

Παρόλα αυτά, τα τζιμάνια των P.V.M. την πατήσανε κάποτε (κι όταν λέμε την πατήσανε, κυριολεκτούμε). Σε κάποια από τις τελευταίες μεγάλες διαδηλώσεις, τον Δεκέμβριο του '86, προσπάθησαν να επιτεθούν σε κάποιο από τα πιο «μυλιταριστικά» κομμάτια της διαδήλωσης, στην L.C.R., μια από εκείνες τις οργανώσεις δηλαδή, που έκαναν τον κύριο Μαρσελέν να λαχανιάζει τον Μάη του 68. Οι πιτσιρικάδες ήταν καλο-

γανωμένοι και συνέχισαν την πορεία σαν να μην έτρεχε τίποτα. Οι ομάδες περιφρούρησης της διαδήλωσης περίμεναν τους Voltigeurs να πλησιάσουν και απότομα, έριξαν στην ασφάλτο ταυτόχρονα πολλά μπουκάλια με λάδι. Εγένετο το έλα να δεις. Οι φοβεροί και τρομεροί μοτοσυκλετιστές όχι μόνο γλύστραγαν πάνω στα λάδια, αλλά έπεφταν και πάνω στα σπασμένα γυαλιά, οπότε δεν είχαν και ιδιαίτερη όρεξη να συνεχίσουν την καταδίωξη. Η πορεία δεν ασχολήθηκε άλλο μαζί τους, αλλά συνέχισε και διαλύθηκε λίγο αργότερα, χωρίς να περιμένει τις εν-

σχύσεις που έρχονταν με τις κλούβες.

Φυσικά η P.V.M. συνεχίζει να υφίσταται αλλά τουλάχιστον έμαθε να αποφεύγει τις μεγάλες διαδηλώσεις και να μην είναι προκλητική.

Αλλά κι από την άλλη μεριά, η κινηματική νεολαία δεν ξεχνά. Έχει μερικά καινούργια κόλπα και περιμένει την ευκαιρία για να τα δείξει...

Αρίστος ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ
Υ.Γ.: Για πηγές χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από την ειδική έκδοση της LIBERATION του Δεκέμβρη 86 και στοιχεία από προσωπικές συζητήσεις με αγόρια και κορίτσια που συμμετείχαν στις ομάδες περιφρούρησης των διαδηλώσεων.

Ο ΚΑΤΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΝ ΑΙΡΕΤΙΚΟΣ κ. ΚΑΣΤΟΡΙΑΔΗΣ

ΑΝ ΕΞΑΙΡΕΣΕΙ κανείς τις κασέτες του Κοσκωτά που μονοπώλησαν τις πρώτες σελίδες των εφημερίδων του προηγούμενου μήνα, το ενδιαφέρον του τύπου επικεντρώθηκε στο κούρεμα του κ. Σαββόπουλου, τη θυρίδα του κ. Σαραβάκου και τη θορυβώδη έλευση του κ. Καστοριάδη.

Ο «επιφανέστερος των εν ζωή φιλοσόφων» μέσα σε λίγες ημέρες παρεχώρησε συνεντεύξεις και αποτέλεσε την αφορμή για κοινωνιολογίζουσες αναλύσεις στις εφημερίδες. Έδωσε θορυβώδεις διαλέξεις μέσα σε κοσμοσυρροή. Ανακηρύχθηκε επίτιμος διδάκτωρ της Παντείου περιβληθείς την καθηγητική τήβεννο σε σεμνή τελετή.

Από πρώτη ματιά φαίνεται παράξενο πώς ένας φιλόσοφος, και μάλιστα «αιρετικός», κατέλαβε τα σαλόνια των εφημερίδων σχεδόν όλου του πολιτικού φάσματος, σε μία εποχή πλούσια σε «γεγονότα». Είναι χαρακτηριστικό ότι ως κι ο «902-Αριστερά στα FM» επιδίωξε συνέντευξη από τον Έλληνα διανοητή, παρ' ότι κατά το παρελθόν ο Ριζοσπάστης τον είχε χαρακτηρίσει «Κότζακ της φιλοσοφίας» και «φαλακρό πράκτορα της C.I.A.».

Μίλησε εφ' όλης της ύλης. Για τους τόνους, τα πνεύματα και τα απαρέμφατα, το τροτσκιστικό παρελθόν του Α. Παπανδρέου, τους προσωπικούς, το τέλος της φιλοσοφίας και τον Γκορμπατσόφ.

Γιατί όμως τόσες τυμπανοκρουσίες και διθύραμβοι, τέτοιας έκτασης υποδοχή και αποδοχή; Δεν νομίζουμε ότι πρόκειται για τη γνωστή ιστορία με το ελληνόπουλο που κατάφερε να προσδεύσει στα ξένα επιθεβαιώνοντας γι' άλλη μια φορά το δαιμόνιο της φυλής. Έχουν περάσει απ' την Ελλάδα σοβαρότεροι διανοητές από τον κ. Καστοριάδη, χωρίς να τύχουν υποδοχής ανάλογης ενός Λάγιος Ντέταρι της Φιλοσοφίας. Άλλωστε δεν είναι η πρώτη φορά που ο Κορνήλιος Καστοριάδης επισκέπτεται την Ελλάδα αφ' ότου έφυγε στο εξωτερικό το 1945.

Στις μέρες μας η ανώδυνη «αιρετικότητα» πουλάει. Άλλω-

**πλήρης η
ευθυγράμμιση
του
Καστοριάδη
με όλα τα
ιδεολογικά
άλλοθι της
θεσμισμένης
εξουσίας**

στε η πρόσφατη σκανδαλογία απαιτούσε μια απάντηση «στο επίπεδο των ιδεών». Και όταν το ζητούμενο δεν είναι η προσφυγή στα θεωρητικά εργαλεία της φιλοσοφίας για την ερμηνεία της πραγματικότητας –πολύ περισσότερο για την αλλαγή της– αλλά η φυγή από αυτήν από την πόρτα υπηρεσίας της φιλοσοφίας, καταλληλότερος από τον ιρρασιοναλιστή φιλόσοφο δεν υπάρχει.

Η γενικότερη συντηρητική στροφή της κοινωνίας μας επιτρέπει σήμερα στον Κ.Κ. να αναμασάει με άνεση γνωστές αντιδραστικές θέσεις. Κάποτε φθάνει και σε ακραίες ψυχροπολεμικές κορώνες, όπως κατά του πυρηνικού αφοπλισμού. Θέσεις που δε θα μπορούσαν να τύχουν ανάλογης προβολής τα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης, πλασάρονται και σε προοδευτική-αριστερή συσκευασία, ενώ διαπρεπείς σημειολόγοι θεσμίζουν το λόγο του κ. Καστοριάδη. Δεν είναι μόνο οι νόμοι της αγοράς των ιδεών που λειτουργούν. Υπάρχει πράγματι ένα ακροατήριο στο χώρο της αριστεράς και της αμφισβήτησης που επιζητεί ν' ακούσει ένα λόγο διαφορετικό. Και πέφτει πάνω στο λόγο του κ. Καστοριάδη. Δεν πρόκειται λοιπόν για αφομοίωση, αλλά για έντεχο πλασάρισμα του «αιρετικού» του λόγου.

Ευγλωττη είναι η ένσταση του «Οικονομικού Ταχυδρόμου»: «Μας εντυπωσιάζει το γεγονός ότι ορισμένες απόψεις του κ. Καστοριάδη, του σημαντικού αυτού ευρωπαϊκού πνεύματος, συμπίπτουν με πολυχρόνιες διαπιστώσεις του “Οικονομικού”, που εν τούτοις δέχονται πολεμική ως αντιδραστικές, ενώ ο κ. Καστοριάδης για τις ίδιες απόψεις του θαυμάζεται και τιμάται ως πρωτοπόρος, προοδευτικός αριστερός διανοητής».

Paul Cardan ή Κ.Κ.;

Ο πολύπλευρος συμπατριώτης μας είναι ταυτόχρονα πολιτειολόγος, οικονομολόγος, νομομαθής, φιλόσοφος, ψυχανάλυτης, γλωσσολόγος, σοβιετολόγος, κοινωνιολόγος, θεωρητικός πατήρ της αυτονομίας, πατήρ τέλος της κόρης του που

κατά δήλωσή του σε ηλικία τριών ετών ήξερε τι είναι γλώσσα καλύτερα από τον κ. Κριαρά!

Εκτός από πολυεπίπεδος όμως, είναι και δισυπόστατος ο Paul Cardan (ψευδώνυμο της επαναστατικής εκδοχής του κ. Καστοριάδη). Έχει διατελέσει και ανώτατος αξιωματούχος του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Αναπτύξεως (Ο.Ο.Σ.Α.)¹, ιδιότητα που επιμελώς αποφεύγει να αναφέρει στα βιογραφικά του, προφανώς για λόγους σεμνότητας. Είναι εντυπωσιακή η απόκρυψη από τον τύπο της δραστηριότητας αυτής του Κ.Κ. κάτω από το νεφελώδες «εργάστηκε σαν οικονομολόγος». Ο Paul Cardan υπογράφει «Το επαναστατικό πρόβλημα σήμερα» και ο Κορνήλιος Καστοριάδης τις υπηρεσιακές εισηγήσεις του Ο.Ο.Σ.Α., για την ανάπτυξη υποθέτου-με χωρών της Λατινικής Αμερικής ή της νοτιανατολικής Ασίας.

Αλλά οι αντιφάσεις δεν σταματούν εδώ. Όταν πέρυσι ο Δήμος Αθηναίων απένειμε το Χρυσό Μετάλλιο της Πόλης των Αθηνών σε διαπρεπείς Έλληνες του εξωτερικού ο κ. Καστοριάδης δεν δέχτηκε το βραβείο: «Λυπούμαι αλλά οι ιδέες που ρυθμίζουν τη ζωή μου δεν μου επιτρέπουν να αποδεχθώ το Μετάλλιο. Έχω ως αρχή να μην έρχομαι σε καμία ουσιαστική σχέση –εννοώ, πέρα απ' όσα επιβάλλουν τεχνικές ή επαγγελματικές ανάγκες– με το σημερινό κράτος και τις θεσμιζόμενες κατεστημένες πολιτικές αρχές. Οι πεποιθήσεις που στηρίζουν αυτή την αρχή δεν μπορεί παρά να είναι προφανείς σε όσους έχουν έστω και μία επιφανειακή γνώση όσων έχω γράψει».

Οι προφανείς αυτές πεποιθήσεις βεβαίως, δεν τον εμπόδισαν φέτος να ανακηρυχθεί επίτιμος διδάκτωρ της Παντείου παρουσία επισήμων εκπροσώπων της κυβέρνησης (Αγ. Κουτοσίγωργας, Γ. Παπανδρέου, Β. Ρώτης) και παντοίων άλλων θεσμισμένων. Αλλά μάλλον θα πρόκειται για σχέση που επιβάλλουν τεχνικές ή επαγγελματικές ανάγκες.

Στη συνέντευξη τύπου που προηγήθηκε της ανακήρυξης ο Κ.Κ. εκάκισε όσους «δεν είναι διατεθειμένοι να κουνήσουν το δακτυλάκι τους για τα σκάνδαλα που συγκλονίζουν σήμερα την Ελλάδα και για τα οποία δεν έγινε ούτε μία διαδήλωση 15 ατόμων».²

Όμως, κατά την τελετή της ανακήρυξης, μεγάλη μερίδα των συγκεντρωμένων, έχοντας προφανώς παρεξηγήσει το πνεύμα των λόγων του απαιτούσαν να αποχωρήσει ο κ. Κουτοσίγωργας (φωνάζοντας το σύνθημα «έξω ο Μένιος» και άλλα άρρητ' αθέ(σ)μιτα). Την εκτόνωση της κατάστασης ανέλαβε ο ίδιος ο Κ.Κ. Ανέβηκε στο βήμα και παρακάλεσε το ακροατήριο να ηρεμήσει και να επιτρέψει να γίνει απρόσκοπτα η τελετή προτρέποντας «να σταθούν στις ιδέες που θα αναπτυχθούν στην εκδήλωση και όχι σε τυπικά θέματα».

Η φανταστική αυτοθέσμιση της εξουσίας

Ας δούμε όμως λίγο και το πολιτειολογικό και κοινωνιολογικό προφίλ του κ. Καστοριάδη, όπως παρουσιάστηκε από τις κατά καιρούς συνεντεύξεις του στον τύπο.

Παρ' ότι ο πολυάσχολος κ. Καστοριάδης αφιερώνει πολλές από τις ώρες του στη καρέκλα του ψυχαναλυτή και όπως δηλώνει δεν γνωρίζει και δεν παρακολουθεί από κοντά την ελληνική πραγματικότητα, η άποψή του είναι κατηγορηματική. Η Ελλάδα δεν είναι μια πολιτική κοινωνία, βρίσκεται σε στάδιο προπολιτικό, δεν υπάρχει πολιτική στην Ελλάδα. Η σύγκριση με τη Γαλλία, τις Η.Π.Α., την Αγγλία και τη Γερμανία για παράδειγμα είναι συντριπτική σε βάρος μας. Εκεί ο διάλογος γίνεται επί της ουσίας: «Δε νοείται πολιτική συζήτηση π.χ. στη Γαλλία η οποία να μη διαδραματίζεται συνεχώς πάνω σε ουσιαστικά ζητήματα. Βέβαια οι πολιτικοί στη διάρκεια της συζήτησης και ψέματα λένε και τις στατιστικές με σοφιστικό τρόπο χρησιμοποιούν. Πάντως η συζήτηση γίνεται, τα θέματα μπαίνουν, ακολουθεί αντίλογος και όχι φωνές». Όστε για κριτική στους κανόνες του παιχνιδιού των πολιτικών και των τεχνικών της εξουσίας πρόκειται, και όχι για την πολιτική συμμετοχή της δύσμοιρης κυρίας Κατίγκως (σημειολογικό συνώνυμο του ελληνικού λαού στο λεξιλόγιο του φανταστικού φιλοσόφου).

Και ο φιλόσοφος συνεχίζει: «Στις άλλες χώρες π.χ. στη Γαλλία, στην Αγγλία, στη Γερμανία υπάρχουν πανεπιστήμια, θεσμοί, μηχανισμοί, διοίκηση, που έχουν στηθεί και λειτουργούν και έχουν μεταρρυθμιστεί και εκμοντερνιστεί επί δεκά πενήντα αιώνες. Στην Ελλάδα δεν υπήρχε τίποτα τέτοιο ή τα

ελάχιστα που υπήρχαν κάθε φορά καταστρεφόντουσαν από διαδοχικές κρίσεις». Ακόμη, «Οι Γάλλοι και οι Εγγλέζοι εδώ και τόσους αιώνες μαθαίνουν γαλλικά ή αγγλικά απείρως καλύτερα από τα Ελληνικά που ξέρουν οι Έλληνες καθηγητές του Πανεπιστημίου... Στο τέλος του γυμνασίου τα γαλλόπαιδα κάνανε *thème*, δηλαδή μετάφραση από τα γαλλικά στα αρχαία ελληνικά. Θα ήθελα πολύ να δώσω σ' ένα καθηγητή του Ελληνικού Πανεπιστημίου ένα νεοελληνικό κείμενο για να

ΙΔΙΟΤΥΠΟΣ ΔΙΕΘΝΙΣΜΟΣ

Φαίνεται ότι ο λάτρης των Αρχαίων Ελλήνων κ. Καστοριάδης διακατέχεται από ένα πλέγμα ιδιότυπου αντινεοελληνικού διεθνισμού. Πρόσφατα του ζητήθηκε να προσθέσει την υπογραφή του σε ένα κείμενο καταγγελίας της χούντας της Τουρκίας και συμπαραστάσης στους 4 Έλληνες ανηφασίστες, που υπέγραψαν Γάλλοι διανοούμενοι (Naquet κλπ.). «Δεν καταλαβαίνω την ελληνική ευαισθησία για 4 Έλληνες, ενώ τόσα χρόνια έχει χούντα η Τουρκία», δήλωσε ο κ. Κ. σε μια έκρηξη διεθνισμού, αρνούμενος να υπογράψει.

το μεταφράσει στα αρχαία ελληνικά...» Τόσος αντιελληνικός στομπισμός. Γιατί άραγε; Υποθέτουμε πάντως ότι στο μέλλον θα είναι λιγότερο αμετροεπής όταν αναφέρεται στους καθηγητές πανεπιστημίου συλλήβδην μετά την ανακήρυξή του ως επίτιμου τοιούτου.

Ο λόγος όμως και πάλι στο φιλόσοφο: «Η Ελλάδα δεν έχει κατορθώσει ακόμα να συγκροτηθεί πραγματικά ως πολιτική κοινωνία και ως οικονομία. Εισέβαλε εδώ γύρω στο '60 ο μοντέρνος καπιταλισμός διαλύοντας παλιές δομές, αξίες, ήθη κι έθιμα, χωρίς να βάλει τίποτα στην θέση τους. Όλα αυτά σε ένα τόπο που δεν υπήρχε παράδοση δεν υπήρχαν οι σταθερές καταθέσεις του παρελθόντος, που κάτι κρατάνε». Όμως, «πρέπει να απαλλαγούμε από την κακή συνήθεια να θεωρούμε υπεύθυνο για κάθε τι κακό τους άλλους». Στο ερώτημα «τις πταίει», ο φιλόσοφος αποφαίνεται αδίστακτα: «Τους λαούς δεν πρέπει να τους βλέπουμε σαν μωρά, που τα σέρνουν από τη μύτη. Είναι συνυπεύθυνοι και συνένοχοι. Αν η Ελλάδα είναι τέτοια που είναι σήμερα, αυτό δεν οφείλεται στον Παπανδρέου μόνο. Οφείλεται στους Ρωμούς. Αυτοί τον ψήφισαν και τον ξαναψήφισαν κι όχι οι Νεοζηλανδοί... Θα ήθελα να έχω ένα μεγάλο χέρι, να μπορούσα να πιάσω από το λαιμό τα 3.000.000 Αθηναίους που διαμαρτύρονται για τη μόλυνση και να τους πω: Και σεις ρε κερατάδες τι κάνετε γι' αυτό; Συνεχίζετε και πατάτε γκάζια». Μάλιστα. Η μεταμοντέρνα εκδοχή του χουντικού ολόγκαν: «Πριν αγανακτίσεις με τις συγκοινωνίες, σκέψου τι κάνεις εσύ για τη βελτίωσή τους». Ακόμη, αν και δύσκολα θα διαφωνούσε κανείς στο ότι: «Τα έργα τα πολεοδομικά των Νεοελλήνων είναι καθίκια», νομίζουμε ότι η παραγωγή κατοικίας και οι σχέσεις εξουσίας στην Ελλάδα είναι ζήτημα αρκετά σύνθετο για να ξεμπλέκει κανείς μαζί του με παρόμοιους αφορισμούς. Πληθρής είναι η ευθυγράμμιση με όλα τα κατά καιρούς ιδεολογικά άλλοθι της θεσμιζόμενης εξουσίας με ταξικά ουδέτερα ερμηνευτικά σχήματα του τύπου «Φταίμε όλοι μας».

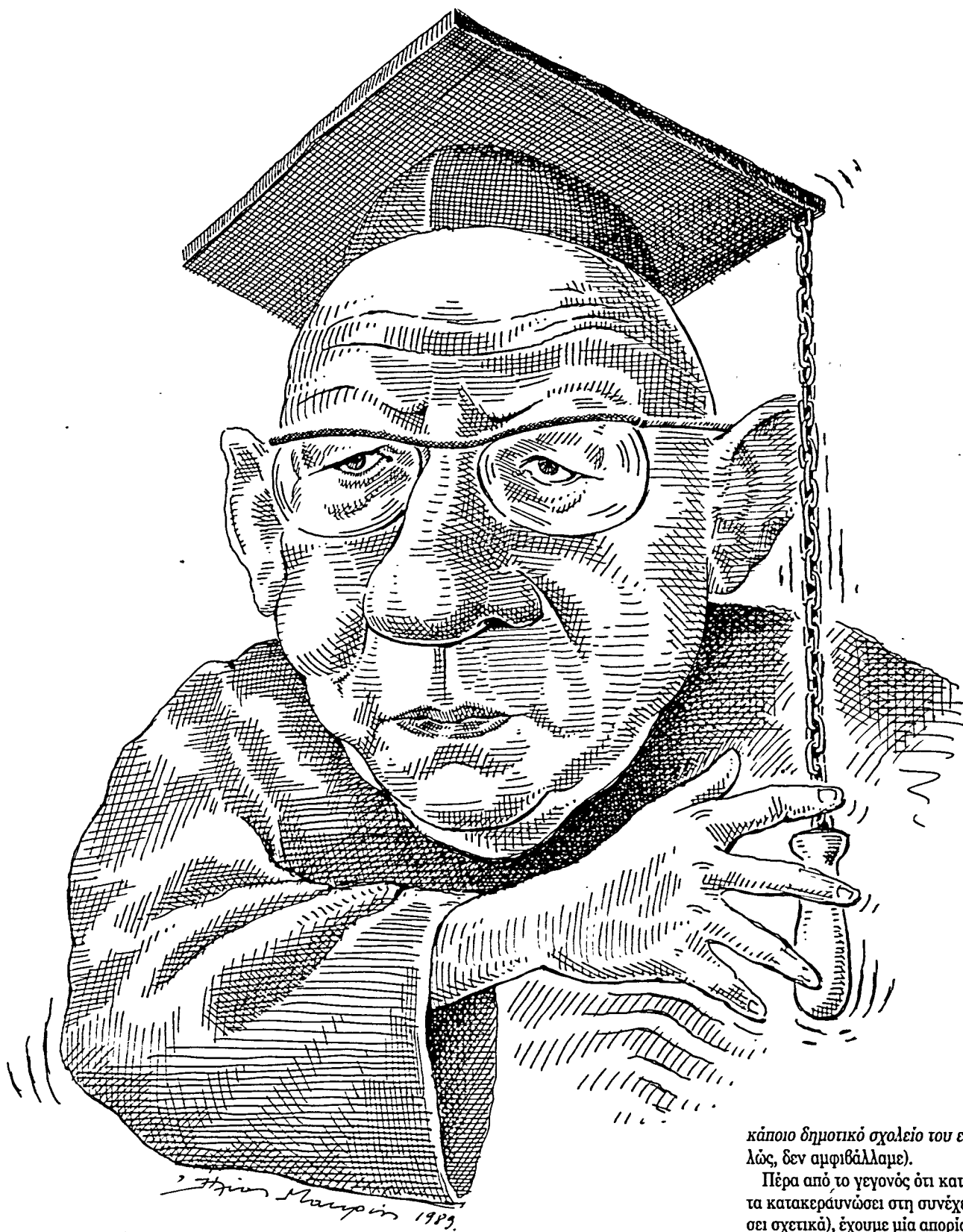
Βεβαίως ο κ. Καστοριάδης δεν κατοικεί στην Αθήνα κι έτσι δε νομιμοποιούμαστε να του επιστρέψουμε την προσωπική έγκληση. Φανταζόμαστε ότι σε διαφορετική περίπτωση ένας περιβεβλημένος την καθηγητική τήβεννο θα μπορούσε από τις προφυλακές της φιλοσοφίας να προσφέρει για τα πολεοδομικά προβλήματα των Νεοελλήνων πολύ περισσότερα από την κα Κατίγκω. Είμαστε, όμως, βέβαιοι ότι θα προτάσσει τα στήθη του στις επιχειρούμενες πολεοδομικές αναπλάσεις στις εργατικές συνοικίες στο Παρίσι.

Και από τον Μαρξ τι έχει μείνει; «Η προσπάθειά του να συλλάβει την κοινωνία και την ιστορία και να τα συλλάβει ως πεδία πάλης. Κι έχει μείνει επίσης η επαναστατική του πρόθεση». Βεβαίως ο Κ.Κ. διαφωνεί με όσους έχουν «την περίεργη κι αφελή αντίληψη ότι ο άνθρωπος είναι ένα αγαθό και αθάον που τον διέφθειραν τα κοινωνικά συστήματα. Από πού ήρθαν τα κοινωνικά συστήματα, άνθρωποι δεν τα κάνουν; Κατ' ουσίαν ο άνθρωπος δεν είναι ένα αγαθό, αλλά τερατώδες ον, που όμως έχει τη δυνατότητα να αλλάξει τον εαυτό του». Ο άνθρωπος λοιπόν στο επίκεντρο της ταξικής πάλης. Και τα κοινωνικά συστήματα; Άνθρωποι τα φτιάχνουν και αυτά! Άποψη που βρίσκεται φανερά πιο πίσω ακόμη και από τα σχολικά εγχειρίδια της Κοινωνιολογίας. Δεν είναι εύκολο να δικαιώσει κανείς επαναστατική πρόθεση με συρραφή ερμηνευτικών σχημάτων από τα αζήτητα της αστικής ιδεολογίας.

Φαίνεται παράξενο πώς ένας φιλόσοφος και μάλιστα «αιρετικός» έτυχε τέτοιας πάνδημης υποδοχής

(1) Όπως χαρακτηριστικά σημειώνει το γαλλικό περιοδικό «Le débat» (τ. 50, Μάιος-Αύγουστος 1988) ο Καστοριάδης επρόκειτο να ακολουθήσει «ταυτόχρονα δυο σταδιοδρομίες: η μία επίσημη, ως ανώτερος διεθνής αξιωματούχος του ΟΟΣΑ, και η άλλη, κάτω απ' το πέπλο μετασχηματιζόμενων ψευδωνύμων, ως εμπνευστής ενός περιοδικού και μιας ομάδας που έγιναν θρυλικές "Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα"».

(2) Τα αποσπάσματα του κ. Καστοριάδη είναι από τη Συνέντευξη Τύπου στις 15/2/89 και τις εφημερίδες των ημερών καθώς και από τη συνέντευξη στο περιοδικό «Αντί», τ. 236.

Το λακωνίζειν εστί φιλοσοφείν

Εκτός όμως από το περιεχόμενο, και η εκφορά το φιλοσοφικού λόγου του Κ. Καστοριάδη παρουσιάζει ευρύ σημειολογικό (κάποτε και ψυχαναλυτικό...) ενδιαφέρον. Διάχυτη εμπάθεια προς τους Νεοέλληνες, αφ' υψηλού ύψος: «κατηγκοειδής, καθίκια, χτήνη τετράποδα, τερατώδη όντα, κερατάδες, οι Ρωμιοί, επίπεδο γειτονιάς» και άλλες περιφρονητικές εκφράσεις με συγκεκριμένη φόρτιση, δάνειες περισσότερο από το λεκτικό ιδίωμα της Μαντάμ Σουσούς παρά από πανεπιστημιακές αναλύσεις επιπέδου. Ίδου λοιπόν πως ο φιλοσοφικός λόγος μπορεί άνετα να εκφέρεται χωρίς τη χρήση απαρεμφάτων με γλαφυρές και χαριτωμένες εκφράσεις σαν τις παραπάνω. Διερωτώμαστε μόνο τι είδους αυτόνομη κοινότητα θα θεσμίσουν στο μέλλον όλοι τούτοι οι Ρωμιοί.

Ενώ όμως όλες οι διαλέξεις και οι τελετές κύλησαν ήρεμα, τους μύδρους του ανατρεπτικού επαναστάτη συγκέντρωσε ο κ. Κριαράς, «το χτήνος το τετράποδο», «που δεν ξέρει ότι η γλώσσα έχει συνέχεια», «είναι θλάκας με μεγάλο θήτα και παχύ λάμδα», «ηλίθιος», «δεν ξέρει τι είναι γλώσσα – αυτό παρακαλώ να γραφεί στις εφημερίδες – και πρέπει να σταλεί σε

Η πρόσφατη σκανδαλογία απαιτούσε μια απάντηση στο επίπεδο των ιδεών

κάποιο δημοτικό σχολείο του εξωτερικού ει δυνατόν» (ασφαλώς, δεν αμφιβάλλαμε).

Πέρα από το γεγονός ότι κατασκευάζει φαντάσματα για να τα κατακεράυνώσει στη συνέχεια (ο κ. Κριαράς έχει απαντήσει σχετικά), έχουμε μία απορία. Αλήθεια, η γλώσσα δεν αποτελεί οργανικό στοιχείο της παράδοσης; Πώς εξηγείται η συνέχεια της 5.000 χρόνια τώρα σε ένα τόπο που δεν υπήρχε ούτε παράδοση, ούτε οι σταθερές καταθέσεις του παρελθόντος;

Γιατί όμως συμπεριφέρεται ως ταύρος εν υαλοπωλείω η απαστράπτουσα κορυφή της φιλοσοφίας; Είναι, νομίζουμε, έκδηλο το πλέγμα της πρόκλησης που θα δικαιώσει τη φήμη του «αιρετικού» και «ανατρεπτικού», στοιχεία απαραίτητα του προφίλ που ήθελε να παρουσιάσει ο υπεραυτόνομος κ. Καστοριάδης. (Φανταστείτε ένα ακροατήριο αντιξουσιαστών να παρακολουθεί εμβριθώς έναν ηλικιωμένο κύριο να τα βάζει ήρεμα με την κατάργηση της ψιλής και την αχρηστία του απαρεμφάτου). Προσπάθησε να προκαλέσει με τις λεκτικές του ακρότητες το σκάνδαλο που δεν μπορούσαν να δημιουργήσουν οι απόψεις του. Και χτύπησε κέντρο. Τα έβαλε ο αντιξουσιαστής φιλόσοφος με τον κατεχόμενη εκπρόσωπο της θεσμισμένης εξουσίας στην Ελλάδα, τον σεμνό κ. Κριαρά.

Όμως η αρχαία γνώμη του υποτίτλου διατηρεί το κύρος της μέχρι σήμερα (περιέχουσα και δύο απαρέμματα).

Αν πράγματι στην Ελλάδα σήμερα έχει γελοιοποιηθεί και ο σοσιαλισμός και η βαρβαρότητα, μήπως ήρθε η σειρά του κ. Καστοριάδη;

Νίκος ΞΗΡΟΥΔΑΚΗΣ

Η ΡΙΖΙΚΗ ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Συζήτηση για το θεωρητικό έργο του Κ. Καστοριάδη

με τον Παντελή Μπασάκο

που διδάσκει φιλοσοφία στο Πολιτικό της Παντείου.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Η πρόσφατη επίσκεψη του Κ. Καστοριάδη στην Ελλάδα ξεπέρασε σε απήχηση κάθε προηγούμενη: τα αμφιθέατρα γέμισαν, η οδός Σίνα έκλεισε, ενώ η είδηση έπαψε να είναι ένα μονόστηλο σημείωμα και έφτασε να αποκτήσει έκταση ρεπορτάζ εφημερίδας, ανταγωνιζόμενο άλλα φαινόμενα της κοινωνικής μας ζωής. Πώς εξηγείς αυτή την τελευταία επικαιρότητα της φιλοσοφίας, εάν περί αυτού πρόκειται;

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΜΠΑΣΑΚΟΣ: Το ερώτημά σου φαίνεται να προϋποθέτει ότι η επικαιρότητα μας ευποχεύει να ασχοληθούμε με τον Κ. Καστοριάδη. Θα ήθελα, αν συμφωνείς, να αναστείλουμε την απάντηση στο ερώτημα αυτό, και να μιλήσουμε για το θεωρητικό έργο του Καστοριάδη, ανεξάρτητα από την επικαιρότητά του.

Σ.: Ποια είναι, λοιπόν, η ιδιαιτερότητα, η ιδιομορφία του Καστοριάδη ως φιλοσόφου; *Τί επιδιώκει η φιλοσοφία του;*

Π.Μ.: Ένας τρόπος να προσεγγίσεις ένα θεωρητικό έργο είναι πράγματι να ρωτάς τι επιδιώκει.

Μια τέτοια προοπτική παρέχει ενδιαφέρουσες δυνατότητες συζήτησης, αντιπαράθεσης, συμφωνίας και διαφωνίας με ένα στοχαστή σαν τον Κ. Καστοριάδη. Μπορεί κανείς να θέλει τα «επιθυμώ» του. («έχω την επιθυμία, και αισθάνομαι την ανάγκη, για να ζήσω, μιας άλλης κοινωνίας από αυτή που με περιβάλλει... να μαθαίνω τι γίνεται μέσα στην κοινωνία, να ελέγχω την έκταση και την ποιότητα της πληροφόρησής...», η δουλειά μου να έχει νόημα» κλπ. Ο πλήρης κατάλογος των επιθυμιών του Κ. Καστοριάδη βρίσκεται στις σ. 137-141 της «Φαντασιακής Θέσμησης»). Μπορεί πάλι να διαπιστώνει ότι πρόκειται για αξίες παγιδευμένες, σαν αυτές της διαφημιστικής ρητορείας. Ένα σποτ μου λέει ότι αν επιθυμώ τον έρωτα κάτω από κοκοφοίνικες σε ακρογυάλι των νήσων Σαμόα (με απόλυτο σεβασμό στην διαφορά της κουλτούρας των εν λόγω νήσων) θα πρέπει, στην κίνησή μου προς τις αξίες αυτές, να διέλθω υποχρεωτικά από συγκεκριμένη ετικέτα σοκολάτας: με τον ίδιο τρόπο, η κίνηση προς τις αξίες που εκφράζονται στον κατάλογο επιθυμιών, σε υποχρεώνει να αποδεχτείς την ταύτιση του μαρξισμού με το ξύλινο ομοίωμά του, το οποίο

κατασκευάζεται στο πρώτο μέρος της Φ.Θ., και την ακόλουθη, πολύ εύκολη, ανασκευή του.

Μπορεί να συμφωνείς στο ότι, πράγματι, πρέπει να απαλλαγούμε από τον ασφυκτικό εναγκαλισμό της ταυτιστικής-συνολιστικής λογικής, να ανοιχτούμε προς την απελευθερωτική ετερότητα του φαντασιακού ή του μάγματος. Μπορεί, πάλι, να βλέπεις ότι εδώ ο Καστοριάδης μαζί με το νερό πετάει και το μωρό: η «πραγματική χειραφέτηση» ως συνειδητοποίηση της αυτοθέσμησης, δεν αφήνει κανένα χώρο για έλλογο κριτήριο της πράξης, αφού, μαζί με την «ταυτιστική λογική» απαξιώνεται και το έλλογο.

Σ.: Πώς ακριβώς καταργεί την έννοια του λόγου;

Π.Μ.: Ο θεμελιώδης αντίπαλος του Καστοριάδη στην «Φ.Θ.» είναι αυτό που αποκαλεί «ταυτιστική λογική» – την οποία βρίσκει χαρακτηριστική για όλη τη δυτική σκέψη. Πρόκειται για τη λογική που θέλει, λ.χ., οι λέξεις που έχουν μία και μόνο σημασία (αρχή μονοσημαντικότητας), τα πράγματα να έχουν μια ταυτότητα σταθερή, παρ' όλη την εναλλαγή των επιμέρους χαρακτηριστικών τους (η έννοια της ουσίας) κλπ. Για τον Καστοριάδη η ταυτιστική λογική δεν κατοικεί απλώς στα βιβλία των φιλοσόφων. Είναι η «θέσμιση από τη Δύση της σκέψεως ως Λόγου (ratio)» («Φ.Θ.», σ. 319), η οποία δεσπόζει τόσο στη φιλοσοφία, όσο και στην επιστήμη και στην «καθημερινή» ζωή και γλώσσα. Το μοτίβο της επιχειρηματολογίας του Καστοριάδη μπορεί να συνοψιστεί ως εξής:

α) Η ταυτιστική λογική είναι ένα σχήμα εξαιρετικά στενό: αν αυτό είναι το δεσπόζον στη φιλοσοφία, στην επιστήμη, στην τρέχουσα γλώσσα, τότε καμιά από τις δραστηριότητες αυτές δεν είναι δυνατή.
β) Όμως η ταυτιστική λογική είναι πράγματι το δεσπόζον.
γ) Αλλά και οι δραστηριότητες αυτές είναι δυνατές.
δ) Πρέπει να υπάρχει κάτι άλλο, το οποίο να καθιστά δυνατές τις δραστηριότητες αυτές, παρά τη δεσποτεία της ταυτιστικής λογικής, το οποίο θα πρέπει να είναι η πηγή της ζωής τους: το άλλο αυτό είναι το φαντασιακό.

Η καταδίκη του λόγου είναι ήδη στην αρχική – και αυθαίρετη – εξίσωσή του με το περιοριστικό σχήμα της ταυτιστικής λογικής – με καντιανούς όρους θα λέγαμε η εξίσωση Λόγου και Διανοίας.

Ενδιαφέρον είναι εδώ ότι η αρχική αυτή αυθαιρεσία δίνει

**Η καταδίκη
του Λόγου δεν
είναι το
συμπέρασμα
αλλά η
αφετηριακή
δογματική
πεποίθηση του
Καστοριάδη**

πειστικότητα στην επίκληση του φαντασιακού, ως θεμελίωσης. Η καταδίκη του Λόγου δεν είναι το συμπέρασμα του Καστοριάδη, αυτό που μας φέρνει πίσω από το ταξίδι του στη χώρα του μάγματος: είναι η εναρκτήρια κίνηση, αυτή που τον στέλνει να ταξιδέψει – με άλλα λόγια, η αφετηριακή δογματική του πεποίθηση: αυτό που επιδιώκει και θέλει, για να επανέλθουμε στο ερώτημά σου.

Πρόκειται εδώ για μια επιθυμία του Καστοριάδη, με την οποία θα είχαμε πολλούς λόγους να διαφωνήσουμε. «αν κανείς θέλει μια τόσο ριζική καταδίκη του Λόγου, τότε θέλει και την ολοσχερή εξαφάνιση κάθε δυνατότητας κριτικής. Πρόκειται για «θέλω» πολιτικά επικίνδυνο, παραπλήσιο με αυτό των υπαρξιακών φιλοσοφιών του μεσοπολέμου (πρβλ. Heidegger) ή πολιτικών φιλοσοφιών σαν αυτή του Karl Schmidt, όπου τελικό κριτήριο της πράξης παραμένει η ισχύς, η επικράτηση.

Η ιδιομορφία του Καστοριάδη είναι το ότι η άμεση ρητορεία των αξιών – εξαιρετικά αποτελεσματική στη δημοσιότητα, όπως αποδεικνύεται, αλλά θεωρητικά τόσο ενδιαφέρουσα όσο και ένα διαφημιστικό σποτ – στο έργο του φοδράρεται με μια αξίωση θεμελίωσης. Ως αναγνώστη, αυτό που με ενδιαφέρει, ή αν προτιμάς, με διασκεδάζει, σε ένα έργο σαν την *Φαντασιακή θέσμιση*, είναι η παρακολούθηση αυτής της ραπτικής.

Σ.: Τι είναι η θεμελίωση που επιχειρεί; Είναι η *ουσία του ανθρώπου, το βαθύτερο στρώμα του;*

Π.Μ.: Προφανώς ο Καστοριάδης δεν θα δεχόταν τον όρο θεμελίωση, όπως τον χρησιμοποιούμε εδώ, ούτε και το ανθρωπολογικό στοιχείο που υπάρχει στην ερώτησή σου. Ωστόσο, στο έργο του υπάρχει μια απλοϊκή (προκριτική) μεταφυσική μέριμνα: να ανακαλύψει το βαθύτερο στρώμα, αυτό το οποίο δεν περιέχεται από κανένα άλλο, και με ένα δικό του, μοναδικό τρόπο περιέχει ή συγκροτεί όλα τα άλλα. Κατά το στυλ της δεκαετίας του '30, παίρνει τη φόρμα της φαινομενολογικής θεμελίωσης, και προσπαθεί στη θέση της συγκροτούσας συνειδήσης να βάλει ένα άλλο, πρότερο, πιο βαθύ, περιεχόμενο – τη γλώσσα, τις σημασίες, το φαντασιακό. Η μεταφραστική αυτή άσκηση είχε κάποτε ένα ενδιαφέρον. Όμως ο Καστοριάδης δεν αρκείται σε αυτήν. Πρέπει να σκηνοθετήσει έναν μυθικά ισχυρό αντίπαλο, τη δεσποτεία της ταυτιστικής λογικής μια δεσποτεία που «δεν ήταν ούτε τυχαία ούτε αναπόφευκτη». (Φ.Θ. 319). Αυτό που δεν είναι ούτε τυχαίο ούτε αναπόφευκτο, είναι η πραγματικότητα μας, η πραγματικότητα μας, λέει ο Καστοριάδης στο εν απωλεία και εν πτώσει ποιμνίο του: αυτή την πτώση – για την οποία χρειάζεται βέβαια και ένας καταγωγικός μύθος της ευθύνης: αυτοθέσμιση της σκέψης ως Λόγου – πρέπει να συνειδητοποιήσετε.

Έτσι, αυτό που ξεκινάει ως μεταφραστική άσκηση – διόλου πρωτότυπη, ειρήσθω εν παρόδω: ο ένας στους δύο διδάσκοντες στα πανεπιστήμια του Βελγίου έχει διεξαγάγει «φαινομενολογικές έρευνες», με τις οποίες έχει φτάσει σε ένα στρώμα πιο πρωταρχικό από αυτό στο οποίο είχε φτάσει ο Husserl: άλλος ανακαλύπτει την πράξη, άλλος τη γλώσσα, κ.ο.κ. – γίνεται στον Καστοριάδη ισχυρά σωτηριολογικό σχήμα.

Σ.: Τι ήταν αυτό που έκανε το διανοούμενο κοινό της Αθήνας και επαρχιακών πόλεων να αναγνωριστεί, για πρώτη φορά τόσο μαζικά, στο μήνυμα του Καστοριάδη; Ξαναγυρνώντας στην πρώτη ερώτηση, πώς βλέπεις την πρόσφατη επικαιρότητα της φιλοσοφίας στη χώρα μας, φιλοσοφίας ενός τέκνου της που διέπρεψε στην Εσπερία, ενός ακόμη δαιμόνιου Έλληνα;

Π.Μ.: Επικαιρότητα της φιλοσοφίας; Μπορεί κανείς να συζητήσει φιλοσοφία με τον Καστοριάδη, ή να αποτιμήσει τα επιχειρήματά του σε ένα σεμινάριο – εφόσον το θεωρεί σήμερα ενδιαφέρον. Όμως επίκαιρος δεν είναι ο Καστοριάδης ως φιλόσοφος, αλλά ως άμεση ρητορεία των αξιών, ως σωτηριολογικός τόνος της φωνής.

Όσον αφορά τη μαζικότητα της αναγνώρισης, δεν είναι η πρώτη φορά που βλέπουμε μαζική ταύτιση με σωτηριολογικό λόγο. Θυμήσου την αντίστοιχη νεορθόδοξη υστερία, πριν από μερικά χρόνια. Και οπωσδήποτε δεν είναι ελληνική ιδιαιτερότητα: σκέψου την αποδοχή των θεωρητικο-θρησκευτικών κηρυγμάτων στην Αμερική.

Γιώργος ΚΟΚΚΙΝΟΣ

ΚΑΣΤΟΡΙΑΔΗΣ ΚΑΙ ΣΤΙΝΑΣ

ΒΡΕΘΗΚΑ κι εγώ στη Νομική Σχολή στις 18 Φεβρουαρίου στη συγκέντρωση – πολιτικό μνημόσυνο για τον Άγι Στίνα (Σπύρο Πρίφτη) που διοργάνωσαν οι φίλοι του Στίνα με ομιλητή τον Κορνήλιο Καστοριάδη. Πολύ γρήγορα κατάλαβα ότι το κοινό (περί αυτού πρόκειται) δεν είχε έρθει για να μάθει ή να τιμήσει τη μνήμη του αγωνιστή. Ελάχιστοι, άλλωστε, απ' τους ομιλητές στάθηκαν στις ιδέες του Στίνα, ενώ οι περισσότεροι με άγχος προσπαθούσαν να μάθουν τη θέση του Καστοριάδη σ' ένα σωρό άσχετα θέματα (Αιγαίο, Κυπριακό, Παλαιστίνη, Ισραήλ), και βέβαια οι αναρχικοί αγωνιωδώς προσπαθούσαν μήπως ξεκαθαρίσει περισσότερο τη θέση του και να αναγνωρίσουν στο πρόσωπό του τον αρχηγό του τους...

Με βάση την πολύχρονη σχέση που είχα με τον Άγι Στίνα, από το 72 μέχρι και τις 7 Νοεμβρίου 1987 που πέθανε στο Ιπποκράτειο διακριτικά, όπως έζησε όλη του τη ζωή, και με βάση την απέραντη εκτίμηση και θαυμασμό που έτρεφα γι' αυτόν τον μεγάλο αγωνιστή, πήγα σ' αυτή την εκδήλωση θεωρώντας ότι είναι μια ευκαιρία να γνωρίσει ένας πλατύς κόσμος τη ζωή και τη δράση του, αλλά και σε μια ευκαιρία για όσους τον γνώριζαν να τον τιμήσουν και να τον θυμηθούν, αφού ο θάνατός του απασχόλησε πολύ λίγο έντυπα και ανθρώπους.

Πολύ σύντομα κατάλαβα ότι κανέναν από τους δυο παραπάνω στόχους δεν ήταν δυνατόν να καλύψει η συγκέντρωση, αφού η «πληθωρική» παρουσία του Καστοριάδη κυριάρχησε. Η εισήγησή του για τη ζωή και τη δράση του Στίνα είναι αλήθεια ότι μου 'δωσε την εντύπωση ότι προσπάθησε να σεβαστεί την πολιτική και ιδεολογική ιδιαιτερότητα του Στίνα και τη διαφορετικότητά του απ' τον ίδιο και από άλλες απόψεις που κυκλοφορούν (δημοσιεύεται και στο ANTI). Δεν έγινε όμως το ίδιο με τους άλλους ομιλητές που λίγο ως πολύ υποστήριξαν πως τα τελευταία χρόνια ανατράπηκε η σχέση δασκάλου (Στίνα) και μαθητή (Καστοριάδη) και έγινε αντίστροφη. Απ' τους ομιλητές, ο Καστοριάδης δεν διαχωρίστηκε, και στη συνέχεια, τόσο με τις απαντήσεις του όσο και με παρεμβάσεις προσπάθησε να εμπεδώσει στο ακροατήριο αυτή τη νέα εικόνα.

Να γιατί, στο τέλος σχεδόν της εκδήλωσης, θέλησα, παίρνοντας το λόγο, να κωδικοποιήσω τις βασικές ιδέες του Στίνα. Είπα λοιπόν, ότι ο Στίνας επέμενε τόσο στα γραφτά του όσο και στις συνομιλίες του με τους εκατοντάδες νέους ανθρώπους που τον επισκέπτονταν στο σπιτάκι του στο Παγκράτι σε τρεις αμετακίνητες θέσεις:

- Την πίστη στη σοσιαλιστική επανάσταση. Ο ίδιος στο αυτοβιογραφικό του βιβλίο «Αναμνήσεις» που κυκλοφόρησε το 1980 επέλεξε σαν υπότιτλο «60 χρόνια κάτω από τη σημαία της σο-

σιαλιστικής επανάστασης (1920-1980)».

- Τον διεθνισμό του, που δεν είχε κανένα στοιχείο κοσμοπολιτισμού, αλλά δενόταν με μια αντιπολεμική-αντιμιλιταριστική πεποίθηση.

- Την πίστη του στην εργατική τάξη που τον έκανε να αναρωτιέται συνέχεια μέχρι το τέλος της ζωής του πως αυτή η τάξη μέσα στην εξέγερση γίνεται γίγαντας και πως όταν υποχωρεί το κίνημα διαλύεται σαν τάξη και γίνονται οι εργάτες «ανθρωπάκια», με αποτέλεσμα να «νομιμοποιούνται» τα κόμματα και οι ηγέτες τους να τους υποκαθιστούν.

Αυτά τα τρία συστατικά στοιχεία της προσωπικότητας και της πολιτικής του Στίνα αγνοήθηκαν και διαστρεβλώθηκαν από τους ομιλητές.

Η συνοπτική παρέμβασή μου προκάλεσε την έκρηξη του Κ.Κ. που καθόλου «κοσμικά και καθωσπρέπει» όπως περιμένουμε από έναν τεχνοκράτη ακαδημαϊκό, μου απάντησε ότι παραποιώ τις απόψεις του και εμπορεύομαι το πτώμα του Στίνα. Το ποιος εμπορεύεται τι το αφήνω στη φαντασία και την κρίση των αναγνώστών. Αυτός ο κοσμικός φιλόσοφος που έγινε μόδα στη χώρα μας, αν κρίνει κανείς απ' το ακροατήριο που συγκέντρωσε και τους επαίνους του τύπου, πάσχει χρόνια τώρα απ' τη μανία να ηγηθεί φιλοσοφικού ή πολιτικού ρεύματος στην Ελλάδα μια και η Ευρώπη του έχει δείξει προ πολλού τα όριά του. Σ' αυτή την κατεύθυνση η αξιοποίηση της ιστορίας και της δράσης του Στίνα είναι εξηγήσιμη. Ο Στίνας είναι άγνωστος στο πλατύ κοινό και είναι εύκολο να μονταριστεί ξανά η ζωή του και οι ιδέες του ώστε να εξυπηρετούν το πολιτικό προφίλ του Καστοριάδη. Αυτός είναι κι ο λόγος που τόσα χρόνια ο Κ. ενώ πηγαίνονόρεχεται στην Ελλάδα και «διαλέγεται» με τους οπαδούς του, δεν έδωσε ποτέ διάλεξη με τον Στίνα όσο ζούσε, προκειμένου να καταλάβουμε όλοι πώς τελικά και μέσα από ποιους δρόμους ο Στίνας έγινε μαθητής του Καστοριάδη. Μαθητής σε τι; Ποιο ιδεολογικό ρεύμα εκπροσωπεί ο Καστοριάδης ώστε να 'χει μαθητές και μάλιστα τύπου Στίνα; Ποια πολιτική οραματίζεται για να 'χει οπαδούς και μάλιστα τύπου Στίνα;

Απέναντι στ' αυτονόητα είναι λίγοι απ' αυτούς που προσήλθαν στη Νομική που είχαν απορίες. Οι πολλοί, βέβαια, δεν πήγαν, γιατί θυμούνται ακόμη τον Καστοριάδη στην περσινή εκπομπή της ΕΡΤ για τα 20 χρόνια του γαλλικού Μάη να απαντάει ότι δεν συμμετείχε ενεργά γιατί φοβόταν μήπως τον απελάσουν! Ο Μάης του 68 που –σημειωτέον– υπάρχουν και κακοήθεις που ισχυρίζονται ότι ο Κ. ήταν ο πατέρας του! – συντάραξε ολόκληρη τη γαλλική κοινωνία και την Ευρώπη, και ως γνωστόν ξεκίνησε με αφορμή την απέλαση του Κον Μπεντίτ... Ο Καστοριάδης όμως προτίμησε την «αυτονομία του ατόμου» του από τη συλλογική εξέγερση.

Αναστασία ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ